

היה ז' סוכר דתמר חוריאן שגר הוא לקדוש וא"כ הוא דעתו ז'ל אפטר להתקיים כללו אבל לברי הפוסל חמר חוריאן לקדוש וכן יין שפסל מפט דבש ויין מנושל לרעת הרמ"ב ז'ל אע"פ שאין מקדשין עליהם מצדלין עליהם ואין למדין מן הכלל הזה ואע"פ שאמר בו חזן שהרבה סקלו בהכרז' יותר מנקדוה לפי שהקדוש הוא מן התורה כדאמר' (פסחים ק"ו פ"א) זכרוה על הין כנתינתו והבדלה אינה אלא מתקנת אגשי כה"ג כדאמר' בפ' אין עומדין (ל"ג ע"א) וכשאין שם כוס סגי להכדיל בתפלה וכשיש שם כוס כל דהו אע"פ שאינו כשר לקדוש כגון שגר כשהוא חמר מדינה או חמר חוריאן לרמ"ב ז'ל ונתערב בו מוט דבש לרמ"ב ז'ל מצדלין עליו שהרבה נותל' דהני עדיפי טפי משכרא ולא כפי לטו חמר מדינה דהו ודאי הוא בין שרוב שתיית בני העיר הוא ממנו בין שלא תהיה רוב שתייתם ממנו ק' נראה לי :

שאלה פז

עוד שאלת יין שנתערב בו שגר של תאנים אם יש בו משום יין נכך . ומזה לפיכך ברכת כה"ג ולענין קדוש והבדלה ונתחבב לך אם יש הפרש במיני שגר אם לא :

תשובה

הרשב"א ז'ל נשאל על כיו"ל בזה בין שנתערב בו דבש והשיב שאין הסיפורין שאל לבפ"טג ולמנפ שהרי יין שנתערב בו דבש או פלפלין פד שליש יש בו משום מנפ עכו"ם אבל טפי מהכי אין בו משום מנפ עכו"ם כמ"ש לך בתשובה האחרת ואפ"ה מסתברא ליה לרב לטעול מצדלין עליו בפ"טג שהרי עליו בו ואפשר דאפי' לענין קדוש עכ"ל . וכבר כתבתי לך שאין ספק שכמו שמתכרין עליו בורא פרי הגפן ה"ל אומר' עליו קדוש היום והיינו קונדיטון דלסיק בירושלמי (פסחים פ"ו ה"א) דהו יין לענין קידוש :

ורענין

שאלתך אי אומר שדקין שזה בנמט ונכרחה וקדוש שאין השכר העשוי מהתאנים משנה טעם היין כמו הדבש שנתיר אותו בנמט פכ"ס בפיפור שליש ואפי' ביותר מזה הילכך מסתברא דעד שיהא הרוכ שגר לא נפק מכלל יין לא לענין מנפ ולא לענין בפ"טג וקדוש אבל אם יש שם רוב שגר ודאי המיעוט בטל כרוכ . ולענין מנפ לא מיתערב דהא אמר' בפרק אין מעמידין (ל' ע"א) דאלונית דברייחא אין בה משום יין נכך ופרש"י ז'ל ששאה ישראל ומכרה לפכו"ם ואלונית פירושו הסם (שם) דהוא יין יסן ומים ללויין ואפרסמון ולפי פירושו חמי' פירושו חמ' דהוא יין יסן ומים ללויין ואפרסמון ולפי פירושו של רש"י ז'ל נוכל ללמוד שכל שנתערב בו יין ונתבטל שוב אינו נאסר בנמט עכו"ם וכן הסכים בדקין זה בעל התרומה ז'ל ומ"מ בעיני שלא יהיה היין אלא מיוטש ולענין בפ"טג נמי כיון שהמיעוט הוא היין והרוב הוא השכר ונכרין עליו שהכל דק' (ברכות מ"ד ע"א) כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופותר את הטפלה ואפי' פת ומליח אמרינן דמברך על המליח ופותר את הפת דהוא טפלה לו באוכלי פירות גנוסר כדאיתא בפרק כידע מברכין (שם) וכל שהוא רוב שכל היין טפלה לו ואין מברכין עליו בורא פרי הגפן וכל שאין מברכין עליו בורא פרי הגפן אין מקדשין עליו . ולענין הבדלה אי הוה חמר מדינה מצדלין עליו ואי לא לא :

ורענין

בהמ"ז אי קבע עליה סעודתיה מברך עליו בהמ"ז ואי לא לא כדון שגר גנור ככ"ל ולענין זה כל מיני שגר הן שרין בין שנעשה מהתאנים או תמר' או רימונים או שאר פירות דבכולהו מברכין שהכל כדאית' בפ' המוכר פירות (ל"ו ע"ב) אי שגר תמרים ואחד שגר שעורים ואחד שמרי יין מברכין עליו שהכל ואינן אסורין בנמט עכו"ם ולא אסרי אלא בתוך חנותו של עכו"ם משום איקרובי דעת' כדאיתא בפ' אין מעמידין (ל"א ע"ב) . ולענין הבדלה לענין חמר מדינה הכל שרין בדניס הילכך אם נתערב בהם יין דין טוה לנטל ברוכין היין ולהתבטל הן ברוכו . ולענין מחלה על מחלה יראה דלוינן לחומרא לאוסרו בנמט עכו"ם ושלא לקדש עליו ולברך עליו שהכל שהיא ברכה הכוללת היין והשכר :

שאלה פז

עוד שאלת ניגית שהוליו ממנו היין וכשאריו הזנין ונתנו עליהם תאנים או פירות אחרים ממיני שגר לחזק כח היין הנשאר בזנין ולהסיק בעינו ובדמיונותו מהו דינו אם דינו כדון יין או דינו כדון שגר :

תשובה

בהמוכר פירות (ל"ו ע"ב) אמר' גבי שמרים דאי רמא תלתא ואתא תלתא לאו כלום הוא ואע"ג דאית בהו טעם יין משום דקיוהא בעלמא הוא ולפ"ז אותן זנין שנתארו בנת אחר שאלא היין אם דין כדון שמרים אין מברכין על היולא מנן בין בתערובת תאני' בין שלא בתערובת אלא שהכל מיסו כתבו הראשונים ז'ל שלא נאמר דבר זה אלא בפורני הנדרכין ע"י קורה שהקורה דוחקת ומוליה כל לחלוט' שבהן אבל פורני הנדרכין ברגל ורמו בהו מיא והיין נמשך מאליו לא תמר' הכי דאפי' כשהוא מוליה פחות ממדתו אינו רואין שהוא משובח ולאו קיוהא בעלמא הוא לפי שהפורנין בולעים המים והיין יולא מאליו ומסתבר' דלזנין כהא מלתא בחר אומדן דעתא בעמיה וברחי' ואם בחרו לדמות אלו הפורנין של נמוקין לפורנין של ענבים הוה דין בזה לפי דעת' ליק' אחר הרוב שאם הרוב הם תאני' דינו כדון שגר ואם הרוב הם זנין דינו כדון יין שנתערב בשכר כמ"ש בתשובה האחרת ואע"פ שיש להרבה בזה שאפי' במיעוט תאנים ה' אפשר לומר שדינו כדון שגר לפי שהתאנים עדיין הוא בהם כל כחם והפורנין לא נשאר מהם אלא מעט לחלוטת תרע שהרבה פעמים יכולים לתת מיס בתערובת יותר משלל היה שם זה התערובת יותר מן הרוב . עוד יש להרבה בזה מלד אחר שאפי' במיעוט פורנין היה אפשר לומר שהיין היולא ראשון דינו כדון יין לפי שמה שנתערב מהתירוש שלא יכול ללאת מאליו ע"י דוחק התאנים והמים שנותנין

בו הוא מתמלח ראשון הילכך היה נראה שזיין היולא ראשון יש לחוש לנמט עכו"ם מפני חשש זה אפי' ברוב תאני' . אבל ביין היולא מהמים שמתחין פטם שפיה היה נראה להקל כשהרוב הם תאנים . ולפיכך בפ"טג איני שומך לברך עליו אפי' ביולא ראשון אלא שהכל וכ"ש ביולא פטם שפיה דשמת התאנים הם עיקר בכל ענין וכ"ש שאין דין אלו הפורנין כדון פורני הפנינים שאלו היו הנתוקים משובחי' כענבי' לא היו אומר' גבי נסכים (שם ל"ו ע"ב) יין נמוקיס לא יביא אלא ודאי משמע דנרועין הן מן הפנינים והיין היולא מהם לאו מעליא הוא והאיך נדון היין היולא מהפורנין כדון תמר' מעלי' וקרוכ הדבר שדין כדון שמרים אפי"ם שיש בו טעם יין דמי סכרת חמר' הוא קיוהא בעלמא הוא וכן נראה דעת הגאונים ז'ל שאפי' בנמוקין עמלן דקדקו שיבא בהן לחלוט' ושיהיו כמיסן בנפטייהו כמ"ש רב האי גאון ז'ל בתשובה והרי"ף ז'ל בהלכותיו וכ"ש שהפסולת שלהן אין היולא מהן חשוב יין ויין שאין מברכין עליו בפ"טג כ"ש שאין מקדשין עליו . ולענין הבדלה כל שהוא חמר מדינה מצדלין עליו דשכרא הוא . ונראה דאפי' היולא מהפורנין בלא תאנים מצדלין עליו כל שיש טעם וירח דלאו קיוהא מנפ הוא ולא גריד משכרא ודבר זה תלוי בלומד הרפת בחזק טעמו וטוב ריחו :

שאלה פח

עוד שאלת לפרש לך קלת מלות נקשו עליך והם ייר ומורים וכוחה וכוספן וסילמי :

תשובה

דע כי ייר ומורים שייסם הם נעשין מן הדגים כדמוכה בפ' הנודר מן המכושל (ל"א ע"ב) דתנן התם דג הניס שאני טוסס אסור בזה וכו' ומותר בליר ומורים כלומר שאע"פ שמהדני' הם נעשי' הוא מותר בהם משום דנכדריס הילך אחר לשון בני אדם וייר ומורים לא קרו ליה לא דג ולא דגים אבל יש הפרש ביניהם כי המורים הוא נעשה משומן הדגים ולא היו עושי' אותו אלא מדג' טורים ולפעמים היו מערבין בו יין ולפעמים היו מקלקלו היין . והיינו דלמרינן בפרק ב' דע"ז (ל"ד ע"ב) מורים אומן מותר דמשום דגים טמא' ליכא למיחש ומשום יין נכך ליכא למיחש כדפרשו טעמא בגמרא דליירי דפיסי שומיסי פטס ראשון ושי מקלקל לי' חמר' . וייר אינו שומן דגים כמו שכתבת ואינו אלא הידע היולא מהם ע"י מלח וקאמר' רבאיתא ז'ל דליר דגים טמא' אינו אסור פק החור' אלא מורבנן ומש"ה מקילין בפ' אין מעמידין (ל"ט ע"ב) בליר שיש בו אפילו כלבית אחת להחזיקו בטבור . והא דתיבא (בכורות ו' ע"ב) אלה הטמאים לאסור זינן ורובטן אסתמכתא בעלמ' היא . ומה שתמכתא אם ייר ומורים הוא שומן דגים היאך יבא בו כח להפליט היין שנדפסי הכלים דע כי אין ייר ומורים מפליטין היין אלא שורפין אותו במקומו בכה המלח המעורב בהן שהרי ה"ז ע"י מלח הוא יולא והמורים ג"כ ע"י מלח הם עושין אותו כדאמרין בפ' שמה שרלי' (ק"ח ע"ב) דמי מלח עזין דהוה סרי תלתי מלתי מלחא ותלתא מיא עבדי ל' למורית' . וכוחה פירשוהו בנמ' בפ' אלו עוברין (מ"ב ע"א) דלמרינן התם ג' דברים נאמרו בכוחה הבדלי מטמטס את הלכ ומסמא את העינים ומכחיש את הכוף . מטמטס את הלכ משום נסיוי' דחלכ' ומסמא משום מלחא . ומכחיש את הגוף משום קומייתא דהמ' ולפי שיש בו נסיוי' דחלכ' הוא אסור לאוכלו פס כשר כדאית' בפ' כל הבשר (ק"א ע"ב) ומשום קומיית' דהמ' שהוא חמץ הוא עובר בפסק כדאיתא התם (פסחים שם) . וכוספן הוא פסולת של תמרים שעושין מהם שכר וחולטין אותו בשמין ואוכלין אותו וכדמוכת בפ' דהקדש (ל"ד ע"ב ע"ג) ונפ' אין מעמידין (ל"ח ע"ב) . ומה שפירשת אותו פסולת שומשמן . נפת הוא פסולת שומשמן או זתים כדמוכה בפ' במה שומינן (מ"ז ע"ב) והילמי הם מי מלח כדאיתא בפרק שמינה שרלי' (ק"ח ע"ב) :

שאלה פט

עוד שאלת אותן מיני מתיקה שעושין מהסול' הנכרס והדבש הנק' ולאכ"י' בלשון קדר אם יש בהם משום בשולי עכו"ם אם לא . וכחכת שהידוד לך שבכאלו הם נוכחין בהן היתר ולא מירוח בהם חממי המקום :

תשובה

ודאי כן הוא שכוהים בהם היתר בכאלו ובראון חממיס עשו כן לייכא למיחש ליה למירי משום דודאי דוכשא עיקר שאלו קיה הסלת עיקר היה אסור שהסלת יש בו משום בשולי עכו"ם וכדאמר' גבי כסא דברסאל דאסור משום דקמחא עקר ויש בו משום בשולי עכו"ם לפי שאינו נאכל כמו שהוא חי כדאיתא בפ' אין מעמידין (ל"ח ע"א) ודוקא פת של פלטר התירו משום חי נפש אבל בלא פת אסור וזה' לסלת שבמיי מתיקה אלו היה עקר היה אסור אבל ודאי דוכשא עקר וסלתא לא עבדי ל' אלא לרבוין בעלמא ולא מברכי בורא מיני מזונות אלא שהכל דאף על גב דלמרינן (ברכות ל"ו ע"ב) כל שיש בו מין דגן מברכין עליו בורא מ"מ הכול מברכין שהכל דומי לתבשילא דליפתא דאף על גב דמפשי ביה קמחא לא מברכין עליה אלא שהכל משום דקמחא לאו להכשירו וליתן בו טעם מערבין אותו אלא לרבוין בעלמא כדאיתא בפ' הי"ד מברכין (ל"ט ע"א ע"ג) והכי נמי סלתא לאו לטעמא עבדי ליה אלא לרבוין דוכשא הלכך ארבושא מברכין שהכל ולא סלתא דטפלה הוא לרבושא וכ"כ הרמ"ב ז'ל בפסק' ז'ל מהלכות ברכות ז'ל מיני דבש שמבשלין אותן ונותנין בהם חלב חטה כדי לרבוין ועושין מהן מיני מתיקה אינו מברך עליהם בורא מיני מזונות מפני שהדבש הוא העיקר עכ"ל וכיון שהדבש הוא עיקר לענין ברכה לענין בשולי עכו"ם נמי הוא עיקר ואין בו משום בשולי עכו"ם ואע"פ שיש בו סלת מעורב דהא גבי ברסאל אי לאו דלמרינן דקמחא הוא עיקר הוה שרינן ליה לפי שהמורים המעורב בו אין בו משום בשולי עכו"ם דאכלל הוא כמות שהוא חי ומכאלו למדו רבותינו בעלי התוספות ז'ל דהיי ככרות של פלטר עכו"ם שמתחין אותם בבית' מותרות כל זמן שאין לחוש לדבר עמא שאף על פי שהבינים יש בהם משום בשולי

לכפל חיבור אם נעשה בשבועות לפי שהוא נשבע לנצל את המצוה שהיא מצוה שריה וריבוי. וכל השבוע לנצל את המצוה אין שבועי חלה עליו שברי מושבע ועומד מחר סרי הוא ואין שבועה חלה על שבועה ויקיים שבועה מלואו ומתקין אותו משום שבועה הוא כמי שנשבע על דבר שאין בידו לקיימו כדלית' כפי' ג' דשבוט (כ"ע ע"ה) ואי אנוס הוא בשבועתו שפור ממכר' דלגוס רחמי' פקד' וכו' שאברהם בשבוע' מותר להחזיר משום שנשבע לנצל את המצוה כ"ז אפילו אברהם עולמית ולא כוון בלבו לזמן עיומה הרי הוא מותר להחזיר כ"ז שיראה משא"כ כנדר שאם אברהם בדר לר"ך שיכוין בלבו שלימי חוסרה אלא לזמן עיומה ויחזירנה לאחר אותו זמן וכדמין החס ודורין להרמין וכו' שהיא של בית המלך ואפי"ם שאינה שלהם ואמריין בנמי' (כ"ח ע"ה) ה"כ נדר אמר רב עמרם אמר רב נחומ' יאסורו פירי' העול' עלי אם אינן של בית המלך ואקשיין וכוין דאמר יאסורו יאסורו כל פירי עלמא ופרקיין בלאמר היום . מו חקשי' לה מקבל מיניה מוכס כלומר שאם יאמר אל המוכס פירוח טולם האורין עלי היום לא יקבל ממנו זה הנדר עד שיאסור אות' לשול' אם אין סמורה זו שנידו של בית המלך שהוא רואה לפוסרה בשבועה זו מן המכס . ומפרקיין בלאמר בלבו היום ומוליא בשפתיו סתם ואפי"ם דסכירא לן דברים שבלב איי דברי' לגבי אונסין אי אפשר דלא פקד ליה לגדריה וכנדר כזה הוא שר"ך שיכוין בלבו ויאמר היום יווליא בשפתיו סתם אבל אם האנסו לי נשבע לנצל את המצוה איני ר"ך לכיין בלבו ולומר היום שאפילו לא כיון כלל מותר להחזיר אשתו לפי שלא חלה כלל השבועה . ומיהו לכתחלה נראה שר"ך שיכוין בלבו היום אפי"ם שהוא אנוס לי נשבע לנצל את המצוה כדי שלא יבא ליד שבועת שוא אפילו באונס . וכן אם אשתו לא הקפידה עליו אם ישא אחרת ולא אנסהו לאסור כל נשים שבעול' אלא אשה זו (אם) [אז] אין זה נשבע לנצל את המצוה שאם לא ישא זו ישא אחרת דומה למי שנשבע שלא יאכל מלח או שאין זה נשבע לנצל את המצוה אפי"ם שהיא מי"ם שיכול לקיי' המצוה כמלה אחרת . ומש"ה אם רואה שלא תחול שבועתו ר"ך שיאמר בלבו מהלן ועד זמן שול' ולאחר אותו זמן יחזירנה אם ירצה . נמצא לפי' שאם אסר אשה זו בנדר כגון שאמר קונם פלונית נהיית לי ר"ך שיכוין בלבו זמן כגון שיאמר בלבו ימים מו עשור או אותו זמן שירצה . ובתנאי זה הנדר כולל ומותר' לאחר אותו זמן שיכוין בלבו שרי זה כמי שנודר למוכס שהעמון שבידו הוא של בית המלך כדי לפוטרו מן המכס ומחמת אונס העמון החירו חכמי' דברים שבלב והכי נמי הכא מחמת אונס מוטו שיהי ביד אשה זו נמיר לו לאסור אשתו בנדר ושיאמר בלבו שאינה עולמית אלא לזמן ואפי"ם שלא הוליא בשפתיו אלא שאברהם סתם הרי היא מותרת לו לאחר הזמן שנתכוון בלבו ואם אשתו האנוס אותו הוליא בשפתיו שהיא אסורה עליו עולמית דהשתא דברי' שנלבו שאומר היום לא מהני לנכולי' מה שפירש בשפתיו ר"ך שיכוין בלבו תנאי אחר כגון שיאמר אם לא אלק לביכ"ג היום או שבועה הוא או הכחש הוא וכחתי כזה ה" עגרה כגון גדול כדליתא בפ"ק דיומא (י"ג ע"ב) וי"ך מוך אותו זמן ויתבעל נדרו דקי"ל דלגבי אונסין דברי' שנלבו הם דברי' משתה כל תנאי שאם הוליא בשפתיו היה מבטל הנדר אם אחרו בלבו מנעולו ג"כ . וזו רין הנדר ודלתי' שכלל נדרי' אונסין המומריין הוא זה ובהדיא תקן (נדרי' כ"ז ע"ב) מור"ך להרמין וכו' אמר קונם אשתי נהיית לי וכו' ואם אסרה בשבועה ולא אנסתו אשתו לאסור אלא זאת האשה ויכול' לישא אחרת הרי דין השבועה כדן הנדר לא שפוח ולא יותר . ואם אנסתו לאסור כל השפי' אסור לי נשבע לה מספי' שהוא נשבע לנצל את המצוה ואם עבר ונשבע אין שבועתו שבוט אפילו היו פיו ולשונו שוין (לאוסרן לשול' אלא שאם נתכוון בלבו לזמן מיוחד או לתנאי אחר שאם הוליא בשפתיו ה"י מתבעל האיסור מהני מה שנלבו שלימי עובר על שבועת שוא ונשבע ג"כ לנעלה לכתחלה זהו דין השבוע' ואפילו נשבע או נדר ע"ד רבים אין בכך כלום שלא אמרו שגדר או שבועה שחם ע"ד רבים אין להם הפרה אלא בנדריים ושבועות שהם חלים בשעתם ולריכין הימר להכס אכל נדרי' שלא חלו כלל אין ע"ד רבים מעלה ולא מוריד להתמיר עליה' וכ"כ הרשב"ה ז"ל בתשובה וכן אם נדר או נשבע ע"ד המקום הדין ק' מהט"ו' הוא בעלמו . ואלו יכרה חסד לומר שאם נדר או נשבע ע"ד המקום וע"ד רבים נדרו ושבועתו קיימי' כ"ז שלא נשבע לנצל את המצוה ודברי' שנלבו בעלים שהרי אמר שלא על מה שנלבו הוא נשבע אלא ע"ד המקוי' וע"ד רבים וכדאמריין בשבועות (כ"ט ע"ה) דליל משע לישראל הו' ודעין שלא על דעתהם איי מבייש אחכם אלא ע"ד המקום ועל דעתו ואמרי' נמי כפרק ג' דשבועות (שם) ובנדריים (כ"ה ע"ה) דמשבטי' ה"י ככ"ד משום סערמה דקריא דרבא . הא ליחא שלא לאחר זה אלא בני' שגודר או נשבע בדברי' שהוא חייב לינבע להם כישאל בנקבלת התורה וכשבועה שמשיבין דידיים לנחנע ומשום הכי מהגי דעת המקום ודעת רבים לנצל הסרתה שבלבן . אבל מי שנשבע באונס כגון זה והגודר להרמין וכו' שהקלו חכמים אפי"ם שמן החורה דברי' שנלבו אינן דברים שה"י מה שנלבו כמי שמוילאו בשפתיו ח"כ הרי זה כמי שמוילאו בשפתיו תנאי שנלבו ואמר ג"כ ע"ד המקום וע"ד ר"ך אין דעת המקום ודעת רבים מבטל מה שמוילא בשפתיו פטרום וכיון שהכמים עשו מה שנלבו כאלו הוליא בשפתיו מחמת אונסין איי אין ע"ד המקום וע"ד רבים מבטל מה שחננו כיון שהיא כאלו הוליא בשפתיו ואדרבה אונסו מוכיח שזה שאמר ע"ד המקום וע"ד רבים הוא לומר שלא על דעת האיש האנוס אותו הוא נשבע אלא ע"ד מה שנלבו והמקוי' והרבים יודעים מהשכחו שהרי אונסו יכיר וכאלו אמר אין באיסורי' זה כלום והמקום והרבי' הם יודעים דבר זה ועל ידי' שתי' איי אסור ולא על כונת המשבטי' האלם כ"ל

ואם נעשה חיבור זה מחרס ובגדו דמי בשבוע' מלאשכחן בילמדי' פי' רש"י אמר ר"ם המרס הוא השבועה והשבועה היא המרס וכו' כי ה"י דשבוט היא מחקר נגדא שהלחם הוא אסור עלמנו שאומר כריי' שבוע שלא אשפה דבר זה שהשבועה היא אסרתו אותו מלשנו' אותו דבר כך המרס והנדוי הם מחסר נכרה ואיין דומין לנדר שהנדר הוא מחסר חפלי' שאינו אסור עלמו מלשפוט אלא שאסור אותו דבר ואומר דבר זה אסור עלי' נקונם ואשפיה הנדר אל אפילו על דבר מלח שאינו אסור עלמו בדבר זה אלא שאסור הנדר שהוא עליו והל עליו האיסור וכוין שהנדוי והמרס הם שוין לשבועה בדבר זה איי אם אסר כל נשים שנשפול' במרס ובגדו אפילו בני' שום תנאי שנלבו אין הל עליו האיסור כשנשבע לנצל את המצוה ומיהו ה"י נראה שר"ך לנהוג נדוי דהא בשבועה כה"צ קא עבר משום שבועה שוא והרי זה כמי שנדרה עלמו אם לא ישפס דבר שלימי בידו דודלי' ר"ך הפרה אפילו נתגדה מפי עלמו ואפי' נתקיי' התנאי כדליתא במס' מכות (י"ח ע"ב) והכו נדויי של יאודה שהיו מלמחתי' מגולגלין בלרין מספי' שאמר אם לא אביאנו ונומר ותל עליו הנדוי מספי' שלא היה בידו להביאו שהרי ביד יוסף היה מסור לו משום אריא וגביי' שהוא ביד שמ"ס כדלית' בס' אלו נפרות (ל' ע"ה) ואנו שפירשו בחוס' אלא שפי' אשפר דרוך כזה שפיון שהוא אנוס בקבלת זה הנדוי שלימי בידו כ"ז בשבועה כ"ז בקבלת מרס או נדוי' אמר בפיו פלונית איי אסור עלי' וכוין בלבו דהש זה או שנה זו ואם תאנוס אותו אשתו לומר בשפתיו שהוא אסרה עליו לפולס יאמר פלונית איי אסור עלי' לפולס ויאמר בלבו אם לא אלק לביכ"ג היום או שבועה זו או המדש וי"ך שם מוך אותו זמן שיכוין בלבו ויתבעל האיסור משיקרו וחס' מותרת לו אחר מכן ואם הודיע כן לנדים שהוא איי אסרה אלא ע"ד כן הדבר פסוק שהיא מותר' ואפילו לא הודיע כן לנדים מותרת לו שאין מקום למודש' אלא נמכ' ובמתנה אכל באיסור אפילו לא הכרנו באונסו כלל אלא שהוא אומר שפסו שפי' אנוס באותה שעה אונס גמור ושכרו ה"י על אונס חפלי' שנלבו נאמן ואפי' שאלה לחכם שכל אדם נאמן על עלמו כמלה דיש כדליתא בביביות (י"ב ע"ה) שאם לא תאמר כן ותאמר להביא עדים באונסו ובתנאי איי הכא לישראל על נדוי' לא ה"י חכם יכול להחזיר אותו אח"כ יש עדים נפתחי' ושיהי' מכיר בהם החכם ולא ה"י הגדריס פתחן לשולס אלא ודלי' כפי' שה"י נאמן לומר דאשתא דכי' לא נדרי' והכחם מתיר לו אפי"ם שגדר סתם הכי נמי כל שאומר באונס ובתנאי שנלבו אסרתה אשה זו נאמן וכ"כ הרשב"ה ז"ל בתשובה .

ובנדרין

הוא הדברים ניכרים דברי' אמת שהרי אין אדם מגרש את אשתו בשבוע לקיים מצוה שריה וריבוי אלא באונס הגרושין עלמן ח"ך שיסו ודלי' באונס הם הגרושין הם הקשים ברהה שרי החירו חכמי' לנדר הפ"ה ימור דפטיס אפי"ם שפניתי דינו לאסרה חתו ימור דלכישב השויןמית ולא בפירו' לו לגרש אמת ממשומו כדי שיפלאה ולא יעבור על ולא ירבה לו נשים שהרי כבר היו לו י"ה נשים ואין המלך מותר ביותר כדלית' בסנהדרין (כ"ב ע"ה) ואפי' נאמן הוא לומר אשה זו לא אסרתיה אלא בדברים שנלבו ומותרת לו מיד ואין עלי' עונש מהאיסור הכוכר הרי שתקנו הענין הזה אם עדיין לא אסרה . ואם כבר אסרה ונדולי' אסרה סתם ולא התנה בלבו פ"ו תנאי בעולם לריכין אלו לתקן את אשר עתה שיוכל להחזירה ולא יעכבה האיסור ואפשר היה לומר שאם איסור זה נעשה בענין שלא הל' אלא מדרבנן במקום שאין שם אונס שכפיו שמתוך האונס נעשה לא חל כלל ואינו ר"ך שאלה לחכם שבמקום אונס לא אחזיר נדקן והי"ך אפשר לחול האיסור זה [לא] מדרבנן ולא מן התורה וזה אפשר מספי' פנים :

דאחר

שיאמר הרי אשה זו עלי' כאמי' או כאחות' או כבשר חוד וכיוצא בזה נדר זה מותר מן החורה וכדאמריין בפרק ואלו מותרין (י"ד ע"ה) איי כי ידור נדר לה' עד שידור נדבר הנדר כלומר שר"ך שיתפס איסורו נדבר הנאסר מחמת נדר כגון קרבות ויולא כגון אכל חם התפיסו נדבר האסור כאמו ואחותו וכחזיר וערלה וכלאיש איי חל מן התורה . ואם אמר כן על אשתו התגירו חכמים לפ"זוה לו פתח ממקום אחר כדלק חסם (י"ג ע"ב) הרי אה עלי' כאמה פותחין לו פתח ממקום אחר ואוקימנא בנמי' (י"ד ע"ה) לפס הארץ כרי' שלא יקל ראשו בנדריים אלא ת"ה איי ר"ך שאל' אפילו מדרבנן . והרשב"ה ז"ל סובר דהא דנסי' שאלה לחכם כשם הארץ דוקא במירי' את אשתו ומתפס' האתם בנדר האסור שלא יקל את ראשו לךך שמה יבא לאסור את אשתו עליו אכל מתפס' אכילתו והנחתו בנדר האסור לא כפי' שאלה אפילו נעם הארץ וחולק על תרמב"ם ז"ל שכי' (פ"ב פס' נדריס הי"ג) האומר הרי פירות האלו עלי' כבשר חוד אם היה עם הארץ לר"ך שאלה לחכם ופותחין לו פתח ממקום אחר וסובר הרי ז"ל שלא הפרישו שאלה לחכם כשם הארץ אלא בשבועה אכל באכילתו והנחתו לא . והביא ראיה לנדריו . ולנדריו ז"ל י"ל נדון הזה שאפילו שלא במקום אונס איי שאלה לחכם אפי' לפס הארץ שלא ארבישו שאלה לפ"ה אלא באשתו ממש ושומרי' תחמי' כדי שלא יקל ראשו לריות רחיל' לאסרה עליו ושמה אפי' אמת ושומדו עמו באיסור אכל א' שכבר גרס אותה הרי היא כאשה דעלמא ונדולי' שאם אמר אדם לאשה פנייה הרי את עלי' כאימא איי שאלה לחכם אפילו נעם הארץ כמו האומר הרי עלי' פירות אלו כבשר חוד שפי' שאלה לחכם לפי דעתו ז"ל שלא התמירו כן אלא באשתו שהיא עמו כנית' אכל באשה דעלמא לא שהרי הנדר חל עליו אפילו באשה פנייה שאם בא עליה כשורה פנייה עובר על נדרו אם חל כדעת תרמב"ם ז"ל הילכך הרי זה כלאומר על פירות הרי הן כבשר חוד שאין הנדר חל

חל לדעת הרמב"ם ז"ל. וזה כיון שגנש זו הרי היא כחשבה דם למאז וא"ל שאלה
 אם יאמר הרי את עלי כחתי או כחתי ואפילו אמר כן שלא מתוך האונס
 וכ"כ פשוט שאמר כן מתוך האונס י"ל שאפי' הרמב"ם ז"ל יורה כן שאלה
 לר"ך שאלה לחכם שלא הצריח חכמים שאלה אלא כדי שלא יקל את רגלו ויהא
 רגיל בכך וכהן אונסו מוכיח עליו שלא יבא לידי כך לעולם זכו אחד מהשני
 פנים שאפשר שלא יחול האיסור מן המורה ויחול מדרכו :

ודענו הוא שיאמר קונם עלי שלא אשא אשה זו שכוון שהזכיר לשון נדר
 וזהו לשון קונם עלי לא ק"ל לומר לשון אשפה שהזכיר אינו מתפרש
 נכרח אלא מחסר הפלא ומ"ה אמרי' בשבועות (כ"ה ע"ה) ונדרים (י"ג ע"ב)
 שאין הנדרים חלין אלא על דבר שיש בו ממש ומפסח הכי שואף אינו דבר
 שיש בו ממש שהרי לא אסר האשה אלא אסר עלמה שלה י'אגלה ואין זה
 נדר והיה לר"ך לומר קונם אשה זו עלי ואילו אמר כן היה הנדר חל על
 האשה אבל אמר קונם שלא אשא אשה אלא נדרתי כלום אלא חכמים החמירו בנדר'
 אלו לפי מהו להם פתח במקום אחר כדחק נפ"ב דנדרים (י"ד ע"ב) קונם
 שאיני י'ן קונם שאיני מהלך באומר לאשה קונם שאיני משמשך הרי זה נכל
 יחל נדרו והיון כה (שם ט"ו ע"ה) ומי הוי נדרה והתניא תומר בשבועות
 מנכנר' שהשבועות חלין בין על דבר שיש בו ממש בין על דבר שאין בו ממש
 מש"כ בנדרים ופסקי' מאי כל יחל מדרבנן כלומר מדרבנן אסור ואסתמו
 חקרא דלא יחל נדרו וכיון שאין נדר זה חל אלא מדרבנן איכא למימר דבמקום
 אונס כי כהא אינו לר"ך היתר . וכן אם אמר אסור עלי שלא אשא אשה זו
 דינו שיהא לאומר קונם עלי שלא אשא מדאמרי' בשבועות שמים נכרח (כ"ב
 ע"ה) איסורו של איסור אמרו בלשון נדר נדר כלבון שטע' שבוע' כלומי שאם אסר
 עליו נדר כלבון איסור ולא אמר לא לשון נדר ולא לשון שבועה הרי דינו שאם
 אמרו בלשון נדר דינו כנדר ואם אמרו בלשון שבועה דינו שבועה זה שאמר
 אסור עלי כיון שהזכיר עלי הוי לשון נדר והי"ל לומר אסורה עלי אשה זו
 שהוא דבר שיש בו ממש וכיון שאמר שלא אשא אשה מן המורה אינו חל אלא
 מדרבנן כדן קונם עלי שאיני משמשך ולפי מה שכתבתי אם אמר כן מתוך
 האונס אין כאן נדר אפי' מדרבנן שלא מלינו שהחמירו במקום אונס. אלא
 שכלבון איסור ל"ט בלשון הרי"ף ז"ל נפ"ג ממש' שבועות ויש בו וכן בהלכתי
 נדרים פ"ב בירושלמי שהניח שם דמשמע מיייה דשבועה בלשון עלי חלה דאפשר
 מדרבנן דוקא חלה . כל אלו הנדרים הם להחיר איסורו בלי שום שאלה לחכם
 ואפי' פ"ד במקום ועדי' וכד"כ שכן חל על הנדר כלל אין פ"ה ועדי' ופ"ה
 מעלה ולא מוריד להחמיר עליהם. ואם אמר אשה שבועה שלא אשא אשה זו לעולם
 וכן קונם עלי אשה זו הנדר חל עלי בודאי מן המורה ואסורה להנשא לו אלא
 אי"כ הלך אלא חכם או אל ג' הדיעות והחירוהו כדן כל נדרים היתרין נפתחי
 ונכרתים ובה"כ פני אכל לר"ך לחקור אם אמר פ"ד רבים אם יש לו הפרה
 אם לא חס מפני שיש כאן נדר מלטה נכרתה והוא קונם פ"ה ורביה. ואפי'
 דאמרי' כפי השולח (ל"ו ע"ה) ונדר שהורר עדי' אין לו הפרה הא אמרי'
 ה"ם (שם) דה"ע לנדר הרשות אכל לנדר מלטה יש לו הפרה ונדר זה יש
 מלטה והפרה והיא קונם מלטה פ"ה ורביה . ור"ת ז"ל החמיר בזה ואמר
 דלאו לכל דבר מלי ומפרי' אלא מלטה ההוא מקרי דרדקי דהוא פשע בייטק
 ואדריה רביה נרבים והפריה מן רגל אשה נדויי קומיה וכ' הרב ז"ל
 דדוקא כי הא שכוון שגל דעתה הודר ועל דעתה הוטר לפי ש"ה הפסד'
 בשבועה כחומר דבר עלמא אן סהדי דהרבים מסכימים בהפרתו אכל משום
 מלטה האחרת אין לו הפרה כיון שפ"ד רבים נכנע דמלא לן שך היה דעתה
 מתחלה להחמיר משום מלטה זו וזו דעתה של הרב ז"ל בתשובה אלא שהוא
 מקל מלך אמר דפ"ד רבים דאין לו הפרה היינו דמפרש פלוני ופלוני אכל פ"ד
 רבים סתם לאו כלום הוא ואפילו שלא לנדר מלטה יש לו הפרה. אכל הרב"ד
 ז"ל ורוב האחרונים יז"ל לא חלקו בזה . ולפי נדר מלטה שהתיר ר"ת ז"ל
 י"ל נדרון הוא שאפילו פ"ד רבים יש לו הפרה על שפעמו של הרב ז"ל הוא
 דהיינו טעמא דלחכמה רביה להסווא מקרי דרדקי משום דלאן סהדי דעתה
 רבים מסכמת ג"כ כפפת זה שלא נדרו האבות אלא פ"ד שזיעלו בניה ושימאלו
 דדיק בותי' ושלל יכה אחת כזה הא לאו הכי יתח' להו שילמדו בדיוק עם
 זה ואפי' שמכח אחת ביות ממה שילמדו עם אחר בשבועה וכאן נמי אן
 סהדי רבים מסכימים כפפתו של זה שלא אסרה אלא כפי האונס שחזיר
 לו אשתו ממוטו ושאר שחזיר לו ממוטו ישאל על נדרו ויחירוהו לקיי' מלטה
 פ"ה ורביה וכיוצא בזה שהיב הרשבי"ה ז"ל בני שאמר איני מקבל נכנר על
 דעת המקום ית' ופ"ד רבים כלל שום הפרה וכלל שום הפרה וכלל שום
 פתח הבר ומתקם שלא אשא אשה כנייה אחר והבי' הרב ז"ל דבשאל
 ומחירין לו מקטע זה ולפי' שראונו שגדש המורה הרב ז"ל כן לא ה"י אסור
 אלא מדרכיה' כיון שאמר איני מקבל נכנר שלא אבא דמי לקונם שאיני משמשך
 דאמרי' (מרי' ט"ו ע"ה) דליקא אלא כל יחל דרבנן מסתם הרב ז"ל יש להחיר
 כן אפילו נכנר שאל מן המורה וכשבועה שלא מטע' קולח מדרבנן אורה הרב
 ז"ל כן אלא מפני סתמי הוה והטעם הוה בין בשל מורה בין בשל דרבנן חיתיה.
 ואם אמר פ"ד המקום ג"כ נראה שיש לו הפרה דאפי' דאמרי' בשבועות (כ"ט
 ע"ב) דפ"ד המקום אין לו הפרה כבר פרש"י ז"ל שהטעם הוא שכוון שאמר
 פ"ד המקום ועל דעתו הוי נדר שהורר על דעת רבים שאין לו הפרה ואי"כ
 ה"י אמרו שפ"ד רבים יש לו הפרה נדרון דעת ומפני שאמר פ"ד המקום אין
 לט להחמיר עליו . ויש אומרים שלא הוזכר דעת המקום אלא בקבלת המורה
 והיא לית לה הפרה משום שאין הקנייה מסכים לנטל אות אשה מן המורה.
אכל נדר' הרשות כשסכים המחלה לנכנס הסכים וכשהס' מתחמרים אף

הוא מסכים עמהם . ואף לנכרי אלו אין על דעת המקום נדרון הוא מוסף
 חומר אלא חל יש חולקים בזה. אכל י"ל פ"ד המקוי' אינו מוסף חומר אלא יבא
 לו הפרה ולא חכר אלא כדי שלא יפסח הערמה בשבועות כעבודת רקי' ורבה
 כדליתא בנדרים (כ"ה ע"ה) ושם לא הזכירו דלא תמאי הפסח לשבועותיהו .
 כמו שהזכירו זה בשבועות' נפ' [שבועות שמים] (כ"ט ע"ה).
 ונראה שכן עיקר שאין מקום לדעת המקום אלא בל"ק הערמות מהשבועות אכל
 אם יש להם פתחים נשאל ומחירין לו ואפילו לנכרי כל מחמיר נדעת המקום
 י"ל שאם נכנע נכנר הרשות ומחמיר מפני נדר מליה אפילו נכנע פ"ד
 המקום נשאל ומחירין לו שהמקום ביה מסכים נביתר זה כיון שהוא לנדר מלטה:
עוד אינו אומר דפ"ד רבים ודעת המקום אינו מוסף חומר אלא נכנר זה
 לדברא הוא מוסף קולח שכיון שפעם בלונם המקום והכרי' יודפי'
 שהוא אינו רולה באפי' זה שהרי אונס הוא וכשהוא אסור על דעתה הוא אסור
 הפך משבועה שמשכני' הדיין שאומרי' לו לא על דעתך אנו משכני' אומרי'
 אלא פ"ד המקום כדי שלא יפסח הערמה וכאן הוא הפך לא על דעת אשתי
 האונסת אומי' איני נכנע אלא על דעת המקום שידע דעמי וכלו אמר על
 דעמי איני נכנע ודמי לנכרי חרמין וכו' באומר לבנו היום וכאן פ"ד המקום
 ועדי' רבים הוא לומר שהוא אונס נכנר זה ואין לנונו שיתקיים אלא עד עבור
 האונס וקרוכ הדבר שא"ל היתר נכנר מוכסין בתנאי שנלכו והוא נאמן של
 עלמו כמו שהזכרתי כל זה למעלה . וזו דין ההדר והשבועה אפילו חלו מן
 המורה וכן הדין אם קבל עליו איסור זה בחסם או נכדו וככלן אם חלו בולך
 אלא חכם או שלש' הדיעות וימירו מאיסור ויחזיר האשה היא הנאסרת עליו:
עוד יש לעיין באיסור זה מלך אחר אם אפשר לו בהפרה שלא נרלון אשתו
 שהרי אמרו בירושל' (נדרים פ"ה ה"ד) כשנכנע לחברו בפניו אין מחירין לו
 אלא בפניו וה"י זה אסר לפנייה נפני חכם ואיך יחירוהו לו שלא בפניהו וכו'
 שאין זה מפסד היתר שהרי פ"ה ה"טעם בירושלמי מפני החסד ומפני הנושה
 כלומר שאם יחירוהו שלא בפניו כשיראה שהוא עובד היתר נכדו יבא לחסד
 אותו שנוכר על נדרו וגם זה יתנייה ממנו ולפי טעם זה אי"ל שיהא היתר
 מדעת אותו פלוני אלא כיון שהדיעותו פלוני נכנע כפיך כבר הלך לאל חסם
 והחירו דיו וא"ל שיסכי' אותו פלוני בהיתרו ואף כאן כשירדעו לחנה כבר
 הותר נדר חלקה אי"ל שסכים נביתר . ואפי' בנדרים פסקי' ר' אליעזר
 (פ"ה ע"ה) אמרי' דאי"ל הקביה למטה נבדקי דעת לך והיתר נדרך נבדקי
 ונראה משם שמתע"ב לא ה"י יכול להשאל משבועתו שלא אבא מדרין אלא
 נרלון יחירו כבר פ"ה ר"ת ז"ל שלא נאמר זה אלא כמי שנכנע לחברו מפני
 טובה שפעה עמו כגון יחור שנתן לו לפורה וכיון שפסי' טובה שפעה עמו
 נכנע אין מחירין לו אלא מדעתו אכל אם לא נכנע מפני טובה שפעה עמו
 אי"ל להשאל על נדרי מדעתו והכי מוכח בקוטה' נפ' אלו לאמרין (ל"ו ע"ב)
 דאי"ל יוסף לפרעה איני השביעי ואיל' פרעה ז"ל איחשיל שבועתך אלמלא ה"י
 יכול להחיר נדרו שלא בפני יעקב וזו ראייה גמורה היא שאפי' שיעקב מת
 כיון שנהאחתו של יעקב נכנע לא ה"י יכול להחיר נדרו אם לא שכיחולא בזה
 שלא נכנע מפני טובה שפעה עמו נשאל שלא מדעתו אלא שאל יעקב
 ח' ה"י לר"ך להודיע מפני החסד וכמה אי"ל שפסקה החסד והשאל ומחירין
 לו . ואפי' וה"י אשה זו שפעה עמו טובה שפעה עמו לו נכסיו ומפני טובה
 זו אסרה לו ואפי' אין להחירו אלא ברלונם. הא ליחא דלא דמי לטובה שפעה
 יחור למטה שנתן לו כמו וזו נחמה לו אם ש"ו ולא נחמה לו כלום משלה
 אדרבה הוא פשע עמה טובה שהוליא גולה מתחת ידה והפריהה מן החסד
 וזו חומה והלא לזקיקה שה"י מקור ביד נכדולנר להרגו ושכנע לו והחירו
 מפני השבועה ומוכח ה"ם (נדרים פ"ה ע"ה) שלא ה"י יכול להשאל שלא בפני
 נכדולנר ואפי' מאי שנא הכא ואיכא למימר דהתם נמי טובה גדולה שפעה לו
 נכדולנר שבדקי היה יכול להרגו אם היה חושש שמא יגלה סודו לפי שיהיה
 אובל חרבת חיה ורלחו לזקיקה והשביעו שלא יגלה דבר זו וכיון שלא הרגו
 והאמין אותו בשבועה שלא יגלה סודו להכלימו נכריים טובה גדולה שפעה וגם
 לזקיקה היה נחשב כשביעו זה כבוד ומפלה שהיה יודע סודו של מלך ונאמן כשביעו
 המלך ומשום הכי כיון שמתחת טובה זו נכנע לא היה יכול להחירו אלא
 כפירו אכל חנה אם החזירה הנכסים לנפלה מה טובה שפעה עמו אין זו
 טובה כלל שנבולה ה"י חפלו בידה ואפי' מחירין לו שלא מדעת' ואדרב' החזרת
 נכסים אלו מיקל באיסור זה לעשותו נכדרי אונסין וכמ"ס ואינו כדן שיוסיף
 תומר' להלר"ך שסכים היא בהתחז :

עוד יש לעיין בהתם זה אם אפשר להיות יתיר דרך חרטה בלא פתחים
 אחרים לפי שהכל יודעים שהוא ה"י חפן נכדו בלונם שפעה כדי שחזיר
 לו אשתו נכסיו . וכיון שאל נדרו אפילו שפעה אחת אם נחמיר מלונם שפעה
 ואיך אין זו חרטה לפי שהחמיר לר"ך שיתחמיר על נדרו על שפשוו כלל
 ואפי' שפעה אחת לא ה"י רול' שיתקיים מה שאיל' לומר כן נכנר זה שאיך
 יאמר אל החכם איני מתחמיר וקשה עלי שפעימי כלל איסור זה ואפי' משפעה
 ראשונה והלא אנו יודעין שהוא ה"י חפן באיסור זה כדי שיחזרו נכסיו אליו
 ואי"כ אין זו חרטה דמתיקרא ש"כ ר"ת ז"ל שאין מחירין נדרים אלא נכרתה
 דמתיקרי' כלומר שלר"ך להחמיר על שגדו כלל מתיקרא אכל אם רלם נכדו
 אפילו שפעה א' ומכאן ואילך רולה בהיתרו ליה חרטה ולמד הרב ז"ל ממה שאמרו
 (נדרים פ"ה ע"ב) נבית נדר וכו' ובחוספח' מתיח' אלו ה"י ל"כ זה עליו ה"י נודר
 וכו' ואי"כ כיון שאנו יודעין שהוא פ"ה ה"י רולה נכדו זה כדי שישבונו לו נכסיו
 ואינו מתחמיר אלא מתאן ולהכא ה"יך מחירין אותו נכרתם זו . כבר האריך
 כרש"ב

הרשעה זיל בתשובה על פניו זה וזיל תשובתו אפטר לומר דלא כפי מרסו דמסיק' אלא כדד שפירו מחמת פלמו כדור מן היין שרוא לגדור פלמו יאמרו שלא נדרים חוקים הם ואם אין מחמת נדורו מסיק' אין זו חרטה נמורה לנצל כדור אבל כל נדר שאפטר על פלמו שלא מחמת פלמו אלא מפני דבר אחר קיל משאר הנדרים שאין חלתי כונה הכדור מחמת פלמו ואפילו כמרסו דהשתי פני. והרשעה נדרו על נפש ושל זקיקו ונדרה של אלמלי דכשלאמר לו הקדיש למשה במדן נדרת לך ואחר דרך במדן אזה פתח היה לו כדור שדור ליחרו ואי משום כי מחו כל האגשים אותו פתח אינו פתח לנדר שדור ליחרו שלא יאל ממדן אלא פתח לנדרו שלא יכנס למגרים ששני נדרים היו אחד שלא יאל ממדן ואחד שלא יכנס למגרים ומיחת האגשים אינה פתח ליחאח מדן ואם מפני שלטוה לירד למגרים כנבואה נולד הוא ואי משום מרסו מי נחמרו ומי הוא זה שאינו רואה כנישואי לטורה ואפילו שלא מחמת מילד זה חק סהדי דאי לאו נולד זה שלטוה לירד למגרים לא היה מחמרו . וכן זקיקו מי נחמרו מרסו מרסו דמסיק' והיה רואה שיחוד נבוכדנצר ראשו . וכן אלמנה שהקשו (גיטין ל"ה ס"ב) למיד אי' לפרוס הכדור וליחוש דילמא אזלא לגבי חכם ושרי לה ולא משכח פירוקא אלא דמדריק לה עד"ר ומאי דילמא איח לה ומרסו דמסיק' נמי לית לה דאי לא חרטה פירוח אפשה לא מגבו לה כחובתה אלא שמכלל אלו יזיל דבכל הדברים שאין מחמת פלמו אלא מחמת קנס איין דברים חוקים ואפי' מרסו דהשתי פני לכו ולומר שפכשו מחמרו מדורו פכיל כרז זה זיל בתשובתו וממנה אהם למד כדון שלפניו שכיון שאיכור זה לא נעשה מחמת הדבר כפלמו אלא שהוא רואה לקנס את פלמו לאסור אשה זו כדי שיחזרו לו נכסיו אי' למרס' דמסיק' ופני ליה כחרטה דהשתי . ויאל לט מכל זה שאיכור זה אפי' חל מן החורה ואפילו נעש' ע"ד המקום וסדיר ושלל לחכם אז לגי הדיוקות ויחמר להם שהוא מחמרו על שאפטר אשה זו פליו וסם יודיעו לאשחר שהם מחירין לו ויחירוהו בין דמפתח בין שלא מדעתה ויהא נחמד להחזיר אותה ואינו חושש מפני האיכור . כך הראוי מן השמים . ולפי שבהם השאלה מסוחמת הורכתי להרשיב הלשון בכל הנדון כדי שלא להטריח השואל לחזור ושאלו פעם אחרת ושאלו לפעם האיש מלחזור לאשחר דהשווי מזה לא משהיין (יבמות ל"ט ס"ה) :

קמפניא אל היר סימון נ"גאר יצ"ו

שאלה צד

שאלת רובין נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה ושכשו הוא רואה לישא אחרת ויהא מסבכת על ידו שיפטרנה כגון ויפטרנה כחובתה דדורא ותוספת זה מכת חלוי שהוא נזיריהם וזיל המחלי הכתוב בשטר כחובתה וקבל על פלמו שלוי החתן האכר שלא ישא אחרת על פלוניה הני' כלחו אלא ברטוה ואם פטר ונשא עליה אשה אחרת שלא ברטוה יתן לה כל מה שכחוב כחובתה כחובה ותוספת ופיקר עד פרוטה אחרונה ויפטר אותה כגם כשר לאלתר פ"ב ונסתפקת אם יש להם לזה המחלי ולומר סיל חלוי שנמנון וקיים או לא . ודעתך לומר שזה הלשון שבה המחלי אינו מספיק להכין ממנו שלא יכול לישא אחרת שלא ברטוה אפי' בחין כנים כי אם בשנים לו ניים דמסתמא לא אמרי' שהתנה על מה שכחוב בחור' והי' יד בעל השטר על החתונה ויכול בעל למימר איני לא התחיתי אלא בשנים לי כרים ממנה שיהא מורק שאלתך ורית לפמוד כזה על דעת :

תשובה

אני אומר דמסתמא היה המחלי בכל עינין ואפי' כששכחה פנו עשר שני' ולא ילדה דמאן פלג לך דהא סתמא קאמר ולא אמרי' יד בעל השטר על החתונה אלא בשנים ספק בלשון כפלמו אם הוא כך או כך כהא אמריין דיד בעל השטר על החתונה משום דלא מסק' מזונתו בספק ובגון הכו דפיקר נע פשוט (קט"ה פ"ב) גבי דבכ דיריין אין פחות משני דירי' כסף ולא אמרי' שני דירי' זהב כדכחא פירכא משום דיד בעל השטר על החתונה וכן גבי ההוא (שם קס"ו פ"ב) דהוה כתי' ביה שית מלה וזוזא דמספק' לן אי אמר שית מלה איסחרי וזוזא או שית מלה זוזי וזוזא ואליין בחר פתוח שנתקבלות משום דיד בעל השטר על החתונה ובגון ההוא דשדי בחרה לך דהתם ובגון ההוא דפרק מי שיהי נשוי (י"ד פ"ה) דהוה כתי' ביה ניסן סתמא דמספק' לן אי היו מוקדם לך דהוה כתי' ביה חמשה בייסן או מאוחר ממנו ואמרי' הימר בר חשפה ועשרין בייסן הוא משום דיד בעל השטר על החתונה כדאית' התם וכזיאלו באלו איכי' דליכי' ספקא בלישתי לא מפלגינן בלישתי לאסוקים מחזקתיה אדרבה אמרי' ליי' לבעל זיל אייתי ראי' דלא היה אלא דקראמרת דהא שטרס סתמ' כתי' ויכל עיין משמש דאוקים שטרס אחוקתיה כדאמרי' (כ"ב קע"א פ"ה) בעיין שטר שמונע כחו בשבת או בפטרסו כהשתי ומשום דאמרי' שמה אחרוהו וכתובה לא מספק' ליי' מחזקתיה ולא אמרי' יד בעל השטר על החתונה . ואי איכא לאיפלוני ביה הוי אפטר למימר חלוק דהשתי שלא הי' החלוי אלא אם חשבה עמו עשר שנים ולא ילדה דמסתמא אין האשה מתרלה להכריע לרחה כדאית' ביה כדאית' וזוזא כשפירשו כחלוי כברטוה יכול לישא אחרת לא הורכבו לזה אלא היכא דהשתי משר שנים ולא ילדה דלפעמים שהאשה מתרלה כזה לבעלה כיון דהיא קים לה ביורה כחן עפי מיייה כדאית' כפי' הכא על יבמות (ס"ה פ"ה) וקילי' כרכא דאמר החם (שם) דלוי אמר יחול איכסוב אחתי אבדוק נפשי דלא כסיין ליי' משום דנשוא חכם כמה נשים והוא דאפטר כסוקיייהו מ"ה התיית עמו חלוי זה שלא יכול לישא אחרת אלא ברטוה אפי' שפשה כחובתה . אבל היכא שיש לה גיים לא היתה לריכה להטות פמו שלא ישא אשה אחרת עליה שאין הקיים תובעת לזה ורובא דלישתי לא שכדי הכי אבל מה שחוששת הנשים

הוא לשמאל לא תזכר ליבמות ממנו ויחתייב הוא לישא אחרת משהי' פתח האי חתונה . וזו היחוד קרוב אל הסכר' אם באלו לחלק כזה ויחר ממנה שפלה על דעתך מיהו סתמא קאמר ויכל עיין משמש ואין לחלק כלל :

ומה שחוקה סברתך כמי' דמסתמא לא אמרי' שהתנה על מי' כחורה אינו כלום דאין זה מתנה על מה שחלו בחורה שפלה או לא החלי' בלא ישא אשה אחרת לפולס אלא שלא ישאנה שלא ברטוה הא לא התמלה יכול לישא ויקיים מ"ש בחורה ומי ייכי' לה חרקהא דיריני ולא איפייסא וכיון שסתמו אפטר להחקיים ומי' כחורה אינו מתכשל אין זה מתנה על מ"ש בחורה . ואינו יורד לסוף דעתך כמה שאמרת שכו' מתנה על מ"ש בחורה אם ריזוק לומר שאפילו התנה כן כפי' שאין תנאו קיים וכן יש לדון שדעתך כן מאחר ששאלת ונתת בו דאם הוא חלוי שנמנון וקיים או לא . אבל מדקדוק לשון לא יראה כן שכרי כחכת דמסתמא הוא דלא אמרי' הכי כלומר שאין חלו שנמנון לדבר זה דאמרי' דודאי לא הוה הכי דלא עבדי אינשי לאתנויי עמי' כחורה אבל אי ממני כפירוש מהני וזהו שאמרת יד בעל השטר על החתונה. כזה אינו מסופק כדפתך לפי שדרכי' הם סתומים . ואם דפתך לומר שאפי' התנה כן כפירש תנאו ככל משום דמתנה עמי' כחורה תנאו ככל לא כונה אפי' אל ההלכה מחמת טפמים חדא הא דאמרן שהוא לא התנה שלא ישא לעולם אלא שלא ישאנה שלא ברטוה ואם ישאנה שלא ברטוה שיפטרנה כחובתה ואין זה מתנה עמי' כחורה שברי' יכול לפייסה או לפרוש כחובתה . ואי מיי'מר דהפייס ליה או מי יימר דלכוו ליי' זוזי . זו אינה קושיא ולא עונה לבעל בעל החלוי דהא אמריין כפי' המגשר (פ"ד ע"ה) דהאומר הי' גיטך ע"מ שמתעלי לפלוני נתקיים החלוי הי' גט ואמריין דעמי' משום דאפטר דמשהדי כממרי' ולא קשי' לן דילמא הוא לא מפייס כשחדא ורב כפי' אל יטעו והי' חלוי חלוי' לקיימו לא לא אמריין דילמא לא מיתרמו ליי' זוזי ולא תפייס ליה דכיון דאפטר כהכי לא הי' מתנה על דבר שאפי' לקיימו זה עטס אחר לבעל דעתך . וסוד דלא אמריין דמתנה עמי' כחורה תנאו ככל אלא כשהוא מפשה עמי' כחורה שיחבטל אבל אם הוא מ"ש עמו שלא יקיים מ"ש בחורה אין תנאו ככל וכיינו דאמריין כסיק דמכות (ג' ס"ב) דהאומר ע"מ שלא חשמתני שכיעית תנאו ככל משום מתנה עמי' כחורה דמתנה אחר שכיעית משמע והוא אחרי דלא חשמת' אבל אמר עימ' שלא חשמתני כשכיעית תנאו קיים שאינו אלא כמתנה על פלמו ומחל אחרו זכות שזכה לו החורה וכן נמי הא דאמרי' כפי' הוכר (כ"א פ"ב) דהאומר ע"מ שאין בו אונאה יש בו אונאה שהתנה עמי' כחורה והאומר ע"מ שאין לך פלי אונאה אין לו עליו אונאה דלוי מחר עמי' אלא מוחל זכותו ומי' אי' מן דלמור דלשני' דאמרי' כפי' מוחלין (קכ"ד פ"ב ע"ה) דע"מ שאין לך עלי עונה תנאו ככל אי אמר ע"מ שחמולו לי עונה תנאו קיים והי' אם אמר שלא ישא אחרת אלא ברטוה חיי' שמן הדון שלא ברטוה יכול לישא אחרת ומחל אחרו זכות ורלה לחיי' פלמו כחנאו זה לפייס אחרת או לפורטה אין זה מתנה עימ' שאמר בחורה אלא מחילת זכות וכדו' למחול זכותו וזכרו חזקתה לו החורה וכן נמי הא דאמרי' כפי' :

ועוד שאפי' התנה כן כפי' שלא יעלה אפי' ברטוה ואם עבר ונשא

שיפטרנה כחובתה אין זה מתנה עמי' כחורה דלא עדיף הא ממאן דאמר הי' גיטך ע"מ שחאכלי כשר חזיר דאמר רבא כפי' המגשר (פ"ד ע"ה) דאפטר שאלה ולקח' ואקשי' והא מתנה עמי' וכי' ואיסק הוי' אמריין מתנה עמי' כחורה תנאו ככל כגון שארה כפוחה ועונתה דודלי' קא עקר אבל הכי' מי קאמר לא כפי' דלא אכלת לא תיכול ולא חתגשר והי' מי קאמר לא כפי' כפי' לפולס לינסוב ולפרע זה עטס שלישי . וכל זה הוא לשפתך שחפסת זה העיין מתנה עמי' כחורה בלא השגחה והוא שכות גמור שאין זה כלל מתנה עמי' כחורה ונתחלק לך החלוי כמפשה שכרי' המעשה כנאו שלא ישא אשה אחרת עליה והחלוי הוא שאם ישאנה שלא ברטוה שיפטרנה כחובתה ופרשו' כחובה אינו מתנה עמי' כחורה אבל הוא חלוי שנמנון וקיים הילכך אם התנה כן כפי' שאף אם חשבה עמו עשר שנים שלא יוכל לישא אשה אלא ברטוה והוא שישאנה שלא ברטוה שיפטרני' כחובתה הוא חייב לקיים תנאו ואם לא התנה כן כפי' אי לאומר שסתמו כפי'. ומה ששאלו לך דעתך לומר דמסתמא לא הי' דפתח על כך אלא אם ישא אחרת כשים לו כרים ממנה אבל אם אין לו כרים ממנה מסתמא אמריין דלא אחרי כהכי כדכתי' לך שאין לחלק . ועוד שאפי' תאמר שלא הי' דפתח כן אפי' כיון שלא הי' ופתח סדכרי' אזלין בחר סתמים ומה שהי' בלבו אינו מטלה ועורר דהוה להו דברים שכלב ואינם דברים בכל כה"ג וכדאמרי' כפי' האיש מקדש (פ"ט פ"ב) כפי' ההוא דזכינהו לנכסים ארשת' למסק' לררס' דירשאל כסידר דזקין לא אמר לסוף לא סליק' ואמר רבא הן הן דברים שכלב ואינן דברים ויכולי' דכחם כשגלה דפתח חתלה דלר'ג' למסק' לררס' דירשאל קא מוזנין ספקין ואף אמר כן אלא רואין שהוא טורה אם יכול לעלו' דאי' לאו הכי חליו אי' היו דברים שכלב דברים לאו כל הימנו לומר בלבי היה וכן פירשו במשפטים זיל וכו' הכי' שלא נזכר בשפת החלוי ולא קודם לו שום דבר מזה אלא חלוי חלוי כפי' ביייהם שלא כל הימנו לומר כך היה בלבי ודברים שכלב אינן דברים וכל שכן שדכרי' נראין ולשון השטר מוכיח דפיו ולבו שוין הן דבכל עיני' אחי' וכמי' :

ואדר שנחבאר שהחלוי קיים יראה לי שהדין כזה הוא שאם היה תובעו כחובתה אם ישא אחרת שלא ברטוה שהדין עמה דתנאי שנמנון הוא וקיים אבל אם היא מעכבתו מליש' ואף אם אין לו נכסים לפרס' כזה אינו לומר שאין הדין עמה ולא מעטס מתנה עמי' כחורה שכרי' כחכתי' שאין

זה הנאי אלא נוף הספסוף ואפילו היה הנאי חינו מתנה עמיש בתורה אלא מפני שסם סקומי מילי ואין קצין נחפסם בזה ואפילו אמר לה כן כפירוש-ארי מקבל עלי שלא אשא אשה לפולס שלא שייך בין י"ג נשים בין ארן י"ג נשים הם בקצין גמור אפי"ס אין זה כלום אלא שייך בכל קצין שאין זה ממון שחזקה בו האשה בקצין סודר בחליטין ואפילו בממון סיכא דכ"ו קצין דכ"ר"י לא הוי קצין כדלית' בס"ק דכ"ב (ג' פ"א) כ"ש הכא שאין שכובו מליש' אשה זכות ממון לה שחזקה בו בקצין סודר ואפילו יש לו נרים ממנה יכול ליש' אחרת עליה ואין בזה אלא משום והין דאם סיכא הן שלך דאך דשארית ישראל לא ישבו עולה וכו' אבל אם לא רצה להיות מהשקרים לא תוכל למהות בידו וכ"ש כי שאין לו נרים ממנה שאין שומטין לה לבעל בענה מסריה ורביה מפני הנאי זה וכוסין ארוחו ליש' אחרת שלא יבא הנאי זה יותר המור תחקנת רבינו גרשון ז"ל שתקן בפרשה שלא יבא אדם אשה אחרת על אשתו שלא בריונה וכתבו האחרונים ז"ל בתשובותיהם שאם שבת בעלה עמה עשר שנים ולא ילדה כהנאי בין ארוחו ליש' אחרת דלא עדי"ם האי תקנת' לבעול דין תורה וכ"ש לה כתובתה מוטב ואם לאו כגון שאין לו נכסים אי אפשר להסתכל מפריה ורביה דלא חבו בראה לשבת יארם ואם יש בניהם טענות והיא אומרת יש לו נכסי ומצריחן ממני והוא אומר אין לי נכסים הרי דין כמלוה ולוה ומשביעין ארוחו כתקנת הגאונים ז"ל וכתיב הרמב"ם ז"ל בהלכ"ו מלוה ולוה (ט"ב סי' ב):

על אשתו אפילו שכתה עשר שנים ולא ילדה חייב לפרוע לה כל מה ששפסד לה בעשר כתובתה וכ"ד יורדין לנכסיו. ואם אין לו נכסים איך לשכר בידו שלא יבא אשה אחרת כוסין ארוחו ומשא אשה אחרת - ואם קופנה סבדיה נכסיו ממנו משביעי' ליה כתקנת הגאונים ז"ל דין שאר חובסין - ואם יש בזה קבלת ביטוי מלמד הקצין ואל עליו ארוחו נכסיו כגזל אסור לו לישא אשה אחרת מפני האסור :

ולענין

שלא לפקוד ארוחה בעט ברשות בידו בין אם יפרעה בין לא יפרעה ואפילו הובעת גט-ה-רשות בידו לנרש או שלא לנרש דלחן האיש מציא אלא ברעונו . אלא שאם היא רוצה לישב עמו וכו' רוצה לנרשה ואין לו במה לפרעה אינו יכול לנרשה וכ"כ סרי"ק בתשובה . ואם יש בדבר קבלת ביטוי חייב לנרש ארוחה אם רוצה לישא אשה אחרת יש לו ממון לפרוע כתובתה אבל לא ינרש ארוחה עד שיחירו לו ואיסורו ואח"כ ינרש שאם ינרש קודם הסתרה ה"י נראה כנגרש נצוהם אבל יתן פירוק שלאחר הסתרה ינרש ארוחה ואין בזה משום אונס כ"כ חכמי הרמב"ם ז"ל בס' תניית סגם שלטן מיהו אם יש לו נכסים לפרעה כדי לקיים מצוה ולא ירוה לנרשה ואין לו בזה שום חיוב מחמת קבלת ביטוי חייב לכתוב לה כתובה מנה דק"ל כר"ם בגורותיו בס' אפי"ס (כ"ז פ"א) לחסור לנסות עם אשתו אפי" שפס' אפי" בלא כתובה ותקנה לו כתובה ראשון' ותפטר עמו בכתובה אחרת' של מנה ויהיה הממון ביד' כנכסי מלוו וי"ל שאין הסמל חובל פירות בדין הסתן מתנה לאשתו שאין הסמל חובל פירות כדלית' בס' חוקת (יא' סי' ב) וכדין מוכרת כתובה' כתובה הנאה וכדלית' בס' החובל (פ"ט פ"א) שאם ל"כ מצא מהני הנאי דלא מסתני' דמשום שיחירו הנכסים דמנכסי לאן ברזל לנכסי מלוו חכסנו כולי האי לאסתני' הכי . זה פנה בידו וברחמי' בזה ככל סדרין מפני שאלו דבריד קאריס ארוכיס :

שאלה צד

עוד לו על זה הפנין הנה למעלה . שאלתי בעסק הראשון על ראוהן שהחית אשתו עמו שלא יכירם לה נרם ואם יכירם שפרעה כתובתה פיקר ונדוניה ותוספ' וי"ל הנאי הכתוב בכתוב' וקפ"ע פלוני החתן הסובר שלא יבא אחרת על פלונית בלתי אלא בריונה ואם עבר וישא אשה אחרת עליה שלא בריונה יתן לה כל מה שכתוב בכתובתה נדוניה ותוספת ופיקר עד פרוץ' אחרונה ופטור ארוחה נגם כשר לאלתר ושכשו רוצה ראוהן לישא אשה אחרת על אשתו מפני ששטה עמה עשר שנים ולא ילדה ואשתו מסכתת על ידו מפני כה הפלוגא הכתוב . והשתך היה לומר שאין כה בחלף זה לשכבו מלישא אשה אחרת במקום מלוה וסרלות טיב לפרתך ואי השיבותך שאם נושא אחר' על אשתו שלא בריונה כ"ד יורדין לנכסיו ומגזין לאשתו נדוניה ותוספת ופיקר מנה פלגו ועתה חזרה לחוק סבדיך כ"כ טיב האי' דאשה דלא ילדה מילתא דלא שכיחא היא וכל מילתא דלא שכיחא לא מסתי ארע"י אדעתיהו לאסתני' כפירות והשני דמקום מלוה איך לן למישר דלא אסתי לבעולי' מלוה אלו כן ספנותך :

תשובה

אחי מתייב ומתייב אחי במקומי וספנותך אפי" שפס' בראים חוק' הם חלושי' מאד . הספנה הראשונה שאמרם דמילת' דלא שכיחא אפי" דלא אסתי כפירו' אמרינן דמסתמי' אדעתא דכ"י לא שפדינ' נסתי' היא טענה רפופה מאד. ואפשר לך הסנין כדי שלא יתפרט שכלך דבר זה. כבר כתבתי לך ה"ה דפי' האיש מקדש (מ"ט פ"ב) דהכ"ה דרבינו לנכסיו אדעתא למסק' לארעא דירשאל' בעדנא דזבין' לא חגד' לטוף לא סליק' ואמר רבא כן כן דברים שכלב ואיך דברים ופירשו המפרשים ז"ל אפי"ם שג"י דפטו קודם לכן דעשום הכי מוכי' ואיך לר"ך להאריך בזה הפנין שם. ועל זה הקשו ז"ל דהא אשכחי' בכמה דוכתי' דלולי' בטר אומדן דעתא ולא אמרי' בכו דהו דברים שכלב חרף דהא עמיתה שכ"י מרע ככולם היי"ס עממא דאם עמד חרף ולא אמרינן דתחקים כמתנה שכ"י מרע במקף' משום אומדנא דלא שביק אריס' נפשי' ויהי' לאחריי' וכן הא דאמר"י בס' מי שמה (קצ"ז פ"ב) מי שכלך למדי' ה"ס ושטע שמה צט וכחכ' כל נכסיו לאחרי' ואח"כ בא צט דאמר"י שאינ' שמה שמה משום אומדנא דלא שביק אריס' נפשי' ויהי' לאחרי' ואלו היה יודע שמה קיים לא היה כותב לאחרי' כי אם דאמר"י כ"י האשה שפסלה לה נכסים (פ"ט פ"א) גבי שטר מכתת א"ר חילת' בר חדי' אמר שמואל אחי מירחי' הוראה אחי ואם יבא שטר מכתת' לירי' אקדש' והיי"ס נמי משום אומדנא דלא שביק אריס' וכו' כדלית' ההם וכן בס' מרזב (פ' פ"א) נמי אמר"י משעה נלשש אשה שהיה בנה מיר' לה וקפלה וכשנש' כל מי שיבא עלי' איני מחזרתו וקפלו עליה בני אדם שאיך מהנינן' וכשכח' הדבר לפני חכמים אמרו לא כתובתה זו אלא להנחן להם והרי זה משום אומדנא ואמאי לא אמרינן כלב' הכי דלחזו להו דברים שכלב ואינ' מדי' כל הכי הקשימי' להו בברותאח' ז"ל ופריקו דהי' ודכוותיהו מ"ל קשיאן מדי' דכל כ"ג כיון שהפנין מוכיח מחובו לאל דברים שכלב ריכחו אלא הכי הוא כולו נאמר כפירו' דמכתת' מוכחא מילת' דליכא דיהבנא כלכו' נכסא לאחריי' והיא השאל על הפתחים וכדלית' משום אינוכבי' הוא דפדנא הכי וכן נמי ארוחה אש' ששכב' ביחז' שלא היה דעתה לכל הקופץ ואפי" מנוול ומוכה שחין אלא ודאי להנחן לה כתובה וכן נמי מתנה ש"מ ככל נכסיו אם עמד חוזר וכן הוה נכסיו לאחרי' כששטע שמה בני דכל כ"ג שהפנין מוכיח מחובו לאל דברים שכלב ייבאו אלא דברים ששפי' העולם ובלבד אבל הכוה דפי' האיש מקדש לא מוכחא מלמח' כולי האי דמימר' חזי' אינוכרי' ליה חזין' ואפי"ג דכלבי' לא יתח' ליה בעדן זכרי' מיהא לא מוכחא מילתא ומשום הכי מסקי' דל' כי ה"ו הו' להכ דברים שכלב ואיך דבר"י וכו' מ"ש המפרשי' ז"ל בזה . והשתא נדון' הוא

דדרי יודע שאני מסוסק בלשון שאלתך אם יש בחנאי זה קבלת דבר או שבוט' או שמחא וזה מפני לישון החנאי הכתוב בשטר הכתוב' שכתוב בו ואם עבר וישא אשה אחרת וכו' ואין מוכיחין לשון עבירה אלא בקבלת ביטוי אבל בקבלת קצין לא שייך ביה עבירה על כן אי חושש שמא יש בנאי שטר הכתוב או בחלפנו או בסופו לשון קבלת ביטוי בחיזה עיני ואפי" הוא אם היה שבוט' כרי חלם עליו ככולל דברים אסורים עם דבר"י מותרים שבי"ם לו נרים בין אין לו נרים על כל כשעש' שלא יבא אחרת שלא בריונה ודמי למי ששכבש' שלא יב' בלא סוכה ושלא יבא מנה דחילה עליה שבוטה כדכתב סרי"ק ז"ל בס"ג דשנוטות וכו' ע"פ מהירושלמי' ואם הוא דבר לר"ך שיהי' בדבר שיש בו ממנו כגון שיאמר כל הכסים ששנוטם אסורות עליך וכסבי' חיל דרמ' אפילו שלא ככולל דברים חלים על דבר מלוה דבר הרשות כדלית' בס' ג' השנוטות (כ"ס פ"א) ונדדריס' (ט"ז פ"א) אלא שאם אמר כן על דבר שאין בו ממנו כגון שאמר קוים עלי שלא אשא אשה אפי" דמדאוריית' לא תל דרמ' אפי" על ימל דרנן כדלית' בס' ג' אפי" (ס"ג) . ואם היה שמחא היה נראה שהוא כדן אומר דאחריי' בס' ג' דשנוטו' (כ"י פ"א) שאם אמר בלשון דבר נדר בלשון שבוט' שבוטה ואפשר נמי דכפל פנין יבנין ליה חומר נדר לחול על דבר מלוה וחומר שבוטה לחול על דבר שאין בו ממנו אבל מה שג"ל ודאי בזה שדין שבוטה יש לו שברי' מחסר נבדל הוא. וכן ראינו לרש"י ז"ל בהש"ב. ופוד שברי' בילמדנו בס' יושב אמרו אמר ר"ע הכה"ם הוא כשבוט' וכו' אבל אין בו שום דבר מזה לא נדר ולא שבוט' ולא קבלת שמחא אין עליו כלום אפילו קבל עליו דבר זה בקצין דסתם קצין אין בו לא דדוי ולא חרם כמו שחשבין פתחי' אלו הארלות והסודר עליו פטור מכלום מכיון שלא הוליא מסיו שום קבלת דדוי וחרם דהא ק"ל בס"ק דדורי' (ה' פ"ב) שפ"ק אקדושין (ה' פ"ב) ידיים שאיך מוכיחות איך ידים וסאומר אבא אינו סור אפי" כור סודר לפניו והכי נמי סאומר אחי מקבל בקצין כך אין עליו שום חיוב אלא חיוב ממון וכ"ד יורדין לנכסיו וחי' לא זייח' דיהא משמתי' ליה משום דלא יית' אבל משום שפטר על קבלתו בקצין לא ובתקופת' כף אומרים שריה ז"ל היה מחמיר לדונם כשבוטה ואפילו היתר אין לה . וי"א דיתר' יש לה וכ"כ בספר עמודי' גולגל . אבל ראינו בתשובה לרש"י ז"ל שאין בתקופת' כף שום חיוב אלא משום שארית ישראל לא ישבו עולה נראה שאין הסכמת' החכמים ז"ל כדברי הרב ר"ה ז"ל . ובקצין גרידא ליכא מאל' דלמד הכי ודברי' ברווח' כן אבל אלו נוסינן שלא לגלות זה כפירוש משום דמדמי' מילת' למילת' יבואו לטעון כדדריס' גמורים . והוי יודע שהרמב"ם ז"ל כתב בס' ארשנות (פ"ו פ"ב) וכו' ויהי' ומתנה (פ"ג פ"ב) שאף בדיני ממוני' לר"ך הנאי כסול בעיני' וקדושין וטעמו ז"ל דכיון דבגטין כפי' הנאי כסול וכדלית' בס' מי שאלחו' (פ"ה פ"א) ה"ס נמי לפנין ממון דהא מתנאי בני גד וכני' ראוהן גמרינן להו והתם ממון הוא אבל אין כן דעת סרי"ק ז"ל בתשובה שהוא כתב שאין אלו לריי' כן ממון הנאי כסול וכ"כ הרשב"ם ז"ל כפירושיו בס' יש נוהלין והרמב"ן ז"ל נתן קטע לדבריהם דלחן לא קייל כר"ם דיחידא הוא אלא דבגטא וקדושין חיישי' לרימ' להחמיר מתקנת שמואל בנטיין כדלית' פרק מי שאלחו' (פ"ה פ"ב) . והסכימו האחרונים ז"ל עמו על כן איני אומר שאפי"ם שאין הנאי זה כסול שרי' לא אמר ולא לא ארענה כתובתה שלא אשא אשה אחרת ואחרי' חנאי קיים דבממון לא כפי' דקדושין הנאי כסול וכדעת הרמב"ם ז"ל ארשנות (פ"ו פ"ב) ולפי' דעת' לה לכה דהרמב"ם ז"ל אבל יש מקום פיון במקומות נהגו להסתנה כדיריבם על ספריו במקומם אם בזה ג"כ הם נוסינן כפירתו ואם מדקדקין בתנאיהם שיהיו כפולים בתנאי' בנטיין וקדושין וכן אם נהגו ככל שפיר' כתובותיהם לכתוב הנאי זה בלשון הזה ואם מנהגן הוא כן ופושין כן מפשה נראה שלא הסכימו להסתנה בדין זה כפירתו ז"ל על כן יש לך לחקור במנין קיום הנאי זה בממון המקום דל' כי הא מהנהג' מלתי' היא :

נמצא

שם זה המנהג הוא קבוע באלב"ם שלא להאריך הנאי כסול בדבר שנממון לו אמר משכחי' הרי הנאי קיים ואם נשא אשה אחרת

שכרי שרלוון זה שצדד נפשים לפרוע לאשמו כחוכמה אם ישא אשה אחרי פליה וזה פירש כנשואין כללו אם יהיו דרך מנוח או דרך רשות ומסתמי הכל ככלל ובסל הרין ברובה לחלוק יג לו לבא בזה מאומדן דעתא ולומר דלומדן דעתא הוא שלא נחמון זה אלא בנישואין דרך רשות אבל דרך מנוח לא. וזהו ה"א פסנה שאפשר להחלו' בה לא טענותך כמו שאודיך חולשתן וכבר רשומי לך ח"י ג"כ שאף זאת הטענה אין לסמוך בה במקום זה שהרי כחמתי לך בזה הלשון ואפי' תחמיר שלא הי' דעתו כן אפי' כיון שלא פירש וסחם הדברים אוליין בחר סתמיה ומה שהיה בלבו אינו מעלה ולא מוריד דהוה להו דברים שבלב ודברים שבלב אין דברים בכל כה"ג ע"כ כחכמי לך .

הודעתך דלפי' דליחא דוכתי דלוליין ביה בחר אומדנא לא ככה"ג יבנה וחייתי קומך על טוב שכלך מן לחכמי ויחכס עור ולפי שלא השגחת' ברמיזותי אפשר לך הדבר בפירוש :

דו"ק יודע שאין לייך אחר אומדן דעתא אלא בדברי' שאין לסקפק כלל שלה הי' קן דעת הגותן או הכשעט ופי' הדבר ההוא מפורש מן הסתם כאלו פירשו וכל אומן שהוכרתי לך למעלה בלן הן על דרך זו שאפילו הכעל דין החולק אינו אומר שלא הי' כן דעתו אלא אומר חש"ס שכן היה דעתו כיון שלא פירש אין לייך אחר דעתו וק"ל כיון דאין לחלוק כלל בדעתו שלא היה כן חש"ס שלא פירש הרי הוא כמו שפירש ולא הוה דברים שבלב אלא דברים שבלב ושבלב דכתי' עמ' סה"ד שזהו דעתו אבל אם אפשר לחלוק בדעתו אם הוה כן או אינו כן אפי' שיתר נוטה דעי' למה שבלבו כיון שאפשר על דרך רחוק לומר שלא הי' דעתו כן הוה לכו דברים שבלב שאין דברים והי"א הי"א דהסוד דוכין נכסי' דרעתא לנמק לרשי' דישראל ופירשו המפרשים דגלי דעת' קודם לך שסוד רוצה לעני' לא"י . וגם אחרי כן הוא טירח לעלו' דתי' לא פשיטא דלאו כל כמייה למימר דרעתא למסק לארעה דישראל זכ"י ואפי' כיון דבשעתא דזינן לא אמר תארי' אפשר דמשום דאטריכו ליה זוי זינן ולא אוליין בחר דברים שבלבו ואפי' שהדבר קרוב מאד שמטי זה מוכר כיון שאפשר בדרך רחוקה שלא היה דעתו כן לא אוליין בחר דברי' שבלבו דלאו אומדן דעתא הוא כיון דאפשר למימר הכי ולמימר הכי וכיון שכן נתי' דרון לשפטינו נפי דומה וזוהי אשה זו כשנתרתי' לינשא לאיש זה כחנתי' או ככל עיני החיית פנו דעת' ישא אלא ברזונה דתי' לא חיכת לה במתי' בעלה ויחיה כי אחתי עליה הוה' תחלה להפיס דעת אשמו המנה ודעת אשמו ככל עיני הוא .

ואדרבה יותר קרוב הדבר לומר שלא היה פקר תחלה אלא מפני זה שאין דרך בני אדם להרצו' נשים אלא משום פריה ורביה דאין אשה אלא לבנים וגם מה שכתבו בכחוכמה שלא ישא אלא ברזונה מוכיח כן והי"א שתרלה אשה לבעלה להכניח לה לרה אלא משום פריה ורביה כדאשכחן בתמיה' וכבר רמזתי לך זה ג"כ ואין בזה שכתבתי לך טעמו אלא חוספת פירוש ומה שאני מוסף לך פתח הוא שכתבתי על כרחך תורה בזה שהרי כחכמי דעתא דלא ילד' מילת' דלא שכיחא איה וכל מילתא דלא שכיחא לא מסקי' אינשי דרעתיהו ואלתמי' ולי"א אפילו דברים שבלב לא הוה אפילו ומילתא לומר דדברים שבלב הוה דברי' הכה לנו כלום הוא שכרי הוא הכתי' לפרוע לאשמו כשישא אחרי' ולא פלה בדעתו שאשמו לא חלד דמילתא דלא שכיחא היא וח"כ בדעתו לא היה שיוכל לישא אחרי' ולא יפרענה וח"כ הי"א תחמיר שכלך אחר אומדן דעת מה שאינו פולה בלב בני אדם ואין שם הוכחה כשלמא אי אמרת שזה דבר פשוט כפי כל הטולם ומזוי תמיד שכני אדם נושאין נשים הרבה כשאין נשואיהן יולדי' הוה לן לעימר אומדן דעתא הוא ואין סה"ד דכהיה' שעתא דחתי הוא ליה כאלו פירש ואמר אח"כ לא חלד אחתי אבל לפי דבריך בשעת החנתי' אין לנו לומר זה שהרי במילתא דלא שכיחא לא מסקי' אינשי דרעתיהו וטעמו שנוול דבר זה חרטה לחלו' כחתי' אין זו סברא ולא יעלה על דעת משכיל' וגדולי' מו' אומר לך שאלו יגלה דעתו קודם כתיבת הכתובה ופירש שעתא דחתי' כן אלא כנשואין של רשות אבל בנישואין של מנוח לא כיון דבשעת כתיב' התנאי לא פירש אמריין אפשר דבכל עינין גמר וחתי' שאין בני אדם רוצים להכניס קטטה בכתיבה ואפילו במקום מנוח גמר ושצדד נפשים למפרע כחוכמה ונדרשה ולקיים מנוחו וכן היה הוה דפרק הליש מקדש כדפריש' וזה מפורש יפה למי שכתב חל האמת . ופתח אשוב לבטל טענתך הראשונה :

כתבת כודאי תחתא דלא ילדה מילתא דלא שכיח' היא כלל דומיא דאלכו חרי דפרק מי שחזו (ע"ג פ"א) וכי היכי דהתם אמריין דהו בני אפילו אי ק"ל אין אונס נגטין משום דמילתא דלא שכיח' כי הוה להו מסקי' אינשי דרעתיהו הכי נתי' הוה וזה תורף לשוןך ואפי' שהארכת. ועתה כתיב' לא כמה נטיית מדרך האמת ועלם פתך עקר הדבר הזה . דע שהמקבל עליו לעשו' דבר ונאום ולא עשאו דין הוא שיפטר דהא אונס רחמני' פטריה כדפסקי' לן (גדרי' כ"ז פ"א) מולגטרה לא חששה דבר ובעינין אונסין י"ש שלשה דרכים שהוכרתי ג"כ ככתבך :

האחר הוא אונס' דשכיח' כי הוה' דחמיר (שם ע"ב) אי לא אחתי' מכלא ועד תלתי' יומין להו' נטא אחת ופסקיה מברא וחי' חזו דחתי' חזו דחתי' ואמר שמואל לא שמה מתיה ודחתי' בנמי' כפי' דכתובי' (ב' ע"ב) דלאו משום דאין אונס נגטין הוא אלא דמשום דאונס' דשכיח' הוא הוה ליה לחתמי' ויהי' אפשר לומר דלמסקי' דחסיק דאין אונס נגטין משום אונס' לנשוי' ופרזוי' הכה נמי' לאו משום דהו"ל לאחתי' הוא אלא משום דאין אונס נגטין ואפי' במילתא דלא שכיח' כל כך כ"ש במילת' דשכיח' ויהי' יולא מזה דכלל דוכתי' לבר מגטין לא הוה מסגליין כלל בין אונס' דשכיח' לאונס' דלא שכיח' אלא בכל עינין פטור . ואפשר נמי דחסי' דלמסקי' ליחיה להו' טעמי' דהוה

דשכיח' שאני נגטין אפי' כיון דסוגייה דגלמורי' נסיב ליה מסקרי' טעמא דקושטא הוא לבר מגטין :

והאונס השני הוא אונס' דלא שכיח' ודחתי' קנה כהסוד קי"ל כלישנא קמא דרבה כפסקי' דקמתי' ז"ל דאין אונס נגטין משום תקנה אבל בעלמי' איכא אונס' דהא רחמני' פטרי' ואפילו תחמיר דכאונס' דשכיח' הו"ל לאחתי' ומדלא אחתי' אפסיד אנפשיה אי לא שכיח' כל כך פטרי' רחמני' ולא אפסיד כלל משום דלא אחתי' דהא לא שכיח' הוא .

והאונס השלישי הוא אונס' דלא שכיח' כלל כשהיה דאלכו חרי ובהו' אפי' נגטין י"ש אונס' רחוק כ"כ וגם פרוזי' לא יאמרו כן הכל כמ"ש הראש' ז"ל לא יחשו לחשש רחוק כ"כ וגם פרוזי' לא יאמרו כן הכל כמ"ש הראש' ז"ל כפסקיו פסקי' וכמו שהבאת אחת ג"כ ככתבך וכ"כ הרמב"ן ז"ל בפרק כל הגט והרשב"א ז"ל בפרק מי שחזו . השתכח השתח' דמאן דמקבל עליה למפדד מדפס' ואיתניס' ולא עבדיה אי אונס' דשכיח' הוא אפשר למימר דהו"ל לאחתי' ומדלא אחתי' אפסיד אנפשיה ואפשר למימר נמי דרחמני' פטרי' אבל נגטין אין בזה טענה אונס' אפילו תמלא לומר דנגמון הו' אונס' וחי' אונס' דשכיח' ולא שכיח' הוא בממון הו' אונס' אבל נגטין לא הו' אונס' משום אפקעת' דרבנן דרחמני' פטרי' ורבנן אפקעינהו לקדושיה מניה . וחי' אונס' דלא שכיח' הוא כלל אפילו נגטין הו' אונס' ואינו נט' . אלו ה' עקרי האונסין בני' שקבל עליו לעשו' ונאום' ולא עשה וכן נמי שקבל עליו שלא לעשו' ופשה י"ש לך לכתב חלו הוררי' ואם אונס' מפורשי' בנמי' דרך אחד להס' גלוסי' וחי' א"כ אם נאום' במילתא דשכיח' ולא שכיח' או דלמא שכיח' כלל הרי זה פטור . ואפילו בשכיח' י"ש לרון ולומר דרחמני' פטריה משום אונסיה ואפי' דלא אחתי' ועל פי מה שכתבתי למעלה . ולפי זה כמה הטרתי' עמך בהס' אם אונס' זה שכיח' או לא שכיח' דרוק' נגטין הוא דלתי' לך להודיר בחר הוה דקדוק' אבל בכל עינין לבר מגטין דיש אונס' מה לך ולכל זה שאפילו באונס' דשכיח' ה' אפשר לומר דהו' אונס' כמ"ש וכ"ש אונס' דשכיח' ולא שכיח' וח"כ אפילו תחמיר דתחתא דלא ילדה דמי לחלה ולא לחלו' חרי היה אפשר לך לומר דאונס' הוא לעינין זה . הרי שכתבן שגגה אחת לא שעתך חזי' שעתך מתוכה פתן מסכתך :

עוד הוה' דבריך בתחלת העינין יבאל כדאוחו סברות הראש' ז"ל זו אמר זו בדבר שאין לראש' ז"ל בו טוב הדוש אלא שלקטת אונס' מספקיו הנמלאים אלאכס ונחמקטת' בהס' ואמרת שהראש' ז"ל כמד' דלתי' דלא ילדה מילת' דלא שכיח' היא מפני שאמר זה לשונו דחזיין רובא דאינשי שפירין ורבין כחוכ' לאחר ולאחד מאלף שלא זכס' ליבנות וכו' זה לשונו ז"ל ואינו יודע מה הדוש י"ש כאלן שחתלה אוחו כסברת הראש' ז"ל כולי' עמתי' ידעי' הכי ואין נקרי' סברי' אלא מה שמזינן דין כיון מה שאמר שאין מבטלין אוחו מפרי' ורבי' מפני דירת חוזה לחך' זאת היא סבר' הוה' חסי' לראש' ז"ל און לנולתו כי הוא לא חדש אותה כבר קדמוהו רבנן ז"ל בזה וכתבתיך בזה כדי להשיריך במאומי' אחרי' . עוד שהולאת' מוכרי' דברים שאין מוכרי'ם וכי מפני שאמר דרובא דאינשי פירין ורבין כחוכ' לארין הו' תחתא דלא ילדה מילת' דלא שכיח' וח"כ רובא דאינשי דלחו ולא פסקינהו מברא להו' האי' דפסקיה מברא מלתי' דלא שכיח' ואם מפני אמות לשונו שאמר ולאחד מני אלף שלא זכס' ליבנות ממנה וכי הולאת' זה לשון חזי' נתי' על צד היקדוק ולישי' דקרי' נקט ואפי' בלישי' דקרא חין להאי' מאזו דעלתי' דלא שכיח' הוא דהא חזי' כמה חולי' פולי' למעט ומתפרסאין והו' מלתי' דשכיח' ואפי' שהמקרה נוה' ואומר אם י"ש עליו מלחך מלין אחד מני אלף אלו ה' קושיות לקבלול לשיך אבל עדין תוכל להסתוק בסברתך ולומר יחי' זה האונס' שכיח' ולא שכיח' נפטר האי' נבדי' מהאי' הלאה דהא אונס' רחמני' פטריה ואפי' דבפרק מי שחזו (ע"ג פ"א) כהסוד חרי עובדי אמריין דמילתי' דלא שכיח' הוא ומשמ' ה' שכיח' ולא שכיח' הו' מיחייבי' התם היינו טעמי' משום דקבלי' פלייהו אונס' בפירוש הילכך לא חפסרי' אלא באונס' דלא שכיח' אבל אי לא קביל פליהו אונס' ואחיה למספריה משום אונס' אפילו בכל אונס' מפטרי' וח"כ הוא אונס' דשכיח' כמו פסקיה מברא וכ"כ למעלה זה אפשר לך לומר והיא טענה שיש לה פנים יותר מטענתך אבל היא רעושה ג"כ שאין זה אונס' דלא מקרי' אונס' אלא מי שנאנס' לפסות דבר מפני חמת המליך אוחו מפני הכחוח או אונסין אחרי' אבל הטענה דבר מעצמו חזי' שהוא טענה כן לקיים מנוחו אונס' בכלל אונסין יודע אי ששכך לא יקבל זה בתחלת העינין אבל תמשול לך משל למתא דדבר הזה כפיך הרי שגרה אשמו כחתי' אם לא כחתי' מכלא ועד שלשים יום ויפרש בתנאו אח"כ נאום' שאם לא פירש אפילו נאום' הוה מגורשת דאין אונס' נגטין וכיוס' לי' מודמנה לו הכנסת' כלל או הולאת' מה מנוח או חזו מנוח שתרלה וספרת' אותה שעה כמנוח זו ולא כל היתלה על דעתך שוב אנס' הוא ואינו נט' ואם קבלה אשמו קודמין מאחר לא יהיו קדושין חיי' תושב' שכלך בזה אח"כ כדון זה ח"ך כפטור זה הליש' מדין אונס' מפני שניש' אשה מעצמו לקיים מנוחו . ואינו היה הדין כמי ששהה עה אשמו עשר שנים ולא ילדה שבי' בוטין אוחו לישא וכפו אוחו כשופי' עד ששאה הוה עשר אונס' אבל הדין אינו כן אלא או יולא ירין כחוכ' או ישא ויקיים מנוחו ודאי אפילו תמלא' לומר שאונס' מלתי' אונס' הוא הרי כאלן חיה מתכבת על ידו שלא ישא אלא שיפרענה ככתי' שהתכה עמה ויש' ויקיים מנוחו והאריכו' בדבר זה הם דברים בעלמ' והכפטי' השנית שאמרת דמקום מנוח חית לן למימר דלא אחתי' לבטולי' מנוח ג"כ חיה טענה טובה בזה ויתפרש לך ג"כ ממה שכתבתי שאין כאלן כקול מנוח שנתפרשן כחוכ' אשמו ליכי' כקול מנוח אלא קיום תנאו ואין לחזור ולהאריך . ועוד מה

אזכיר ולא אשכיר אשלים נמיטתה דמיך וכחכ כרמנין זיל דהסמ לא שייך
 חמאי כסול דהא ר"מ הוא דחמר לה הסמ ופטמי דלא כפי' חמאי כסול הסמ
 ממוס שאינו נתון לו כלום במתנה שאל' שאם לא כסל חמאי סיהא המעשה
 קיים אפי' שלל קיים החמאי דהא אם לא אזכיר מה יסלם לו וכן נמי כדון
 הוא חיוו נתון לה כלום משלו אלא שהיא אומר שאותו זכות שנתת לו חכמי'
 שלא נתנה כזכותה מחיים אי אפי' בו וכל האומר אי אפי' חקוקת חכמי'
 ר' ז' שומעין לו וכי' שם מקומות וואגין כן כדאמרי' הסמ (שם פ"ב)
 ר' יוסי אומר מקום שכתבו לנשות כחובה מלוה גובה מלוה ופי' גזון זיל
 שאפי' שמן הדין לא נתנה כחובה לעשות כחובה מלוה גובה מלוה ופי' גזון זיל
 שלא פי' רש"י זיל כן והשתא אפי' שלא ככל חמאי מחייב במקום שכתבו גובה אפי'
 נשא הרי הגי' זמן פרעין כחובה שקבעה לו וכי' הקובע זמן לחברו לריך
 לכסול חמאי פי' אינו אלא שקבע זמן לפרוע כחובה אשמו כשישא אחרת
 ואםכתבא נמי לא הויה דהא לא אומר מילתא ימירא וכידו הוא כדאי' הסמ
 וכי' דמתעבשו ליכא אפי' דברי הרמב"ם זיל כדמוכח בס' ארזו נשך
 (פ"ו פ"ב) ואין להאריך בזה שאם נחמאי לכתוב ככל עקרי התנאי וממלוקת
 זיל גם דרי אסמכת' וממלוקתן הייתי מאריך הריכה ללא חושלת על כן אני
 סומך על טוב שכלך וישר הכנתך ופחה אשוב לדבריך :

כתבת

שאלה לך שעה שפי' הרי"ף זיל מהיה דפי' דפי' (כ פ"א)
 כהסול דחמר לכו סבו לכו ארבע מאה זיל ללפניו וליניסוב
 ברה"א איר ספא ר' מאה זוי שקיל ברה"א אי כפי נסיב ופי' כפי לא נסיב
 ופירש הרי"ף זיל ממוס דהו' לכו ב' מתנות חיוו מהן שירשה יקח ולא פי'
 כדברי אחר' שפירשו ממוס דפי' ממשא קודם לתנאי ובעל התנאי ונתקיים
 המעשה אחרת שגרא לך שהי' חיוו לטעמיה שאין את לריכין לרני התנאי
 אלא בתנאי וקדושין אבל כמתון לא. אי אומר שזו עשות שהרי"ף זיל
 חיוו אומר כן אלא בתנאי כסול וכן קודם ללאו אבל בתנאי קודם למעשה
 אשילו כמתנות סיל דכתיב ל' ומפי' ק' כתב כפי' הסוכר את הפועלי סתם
 מחייבין דהסמ דכל תנאי שם מעשה כחולמו חמאי בעל וכן כחולמו האחרוני
 זיל שרי"ף זיל לא אצרה אלא בתנאי כסול וכן קודם ללאו אבל לא בשאר
 דקדוקי תנאי וכי' הרמב"ם זיל ויש בזה דקדוקי דברי' אלא שאין להאריך
 אבל מכלן תלמוד שאין מקיים לסברתך בזה ועד' שהרי הרמב"ם זיל כפי'א
 מהלכות זבי' ומתנה הביא דברי הרי"ף זיל אפי' שהיא סובר דכפי' חמאי
 קודם למעשה כדברי מענות אלא שבה ש' לך לומר שהוא חיוו מפרש מעשה
 קודם לתנאי כמו הצפירי' זיל שם מפרש' שאמר המעשה קודם התנאי
 והוא מפרש עשה טעמה קודם שהתנה כמי' כפי' מהלכות זבי' ואתם
 כן לעשרו בין התנה קודם שאמר המעשה בין שאמר המעשה קודם שהתנה
 בין שאמר התנאי קודם עשה המעשה היל' חמאי קודם למעשה וכבר הסיגו
 עליו ומיאו לפי פירושו הויה דפי' אי אפשר לפרש משם דמעשה קודם
 חמאי ופירשה משום דהו' שתי מענות ואפשר שרי"ף זיל מפי' טעם זה
 גם כן פירשה הכי הילכך מה שילא לך מסברתך זו שאם חמר הכו ארבע
 מאה זוי איניסוב ברה"א נתקיים התנאי חיוו כן שכיון שהמעשה הוא חמלה
 והתנאי כסיף נכתב התנאי ונתקיי' המעשה ואלו פי' דברי' פשוטי' דברי'
 הצפירי' זיל זה ראי' להשיב על דבריך ממשא ששקבל חושלת כסמ ואפי'
 שאין לריכין לנדון ולא ראי' להאריך יותר מדאי כי אלו הן דברי' שיש להם
 עפ"ם גדולי' ותלו בראי' דברי' ולא כתבת אלא הריך בתכלית הקלור ואף
 ע"ם שכפי' עומה עלי מרוב אהבתך אשר היא בתוך מצי' לא ראי' להשיב
 פיך דיקס' :

ענין צו

שור על הענין הסבר למעלה. מה שר"ת לחזור ולחקן דבריך
 דאשתא דלא ילדה מילתא דלא שכיחא היא מהיהא כשיא דרסק
 כ"ם (ק"ב פ"א) גבי עולה ארי מן היסוד' ואיכפ"א לן במקום יבס מהו מי
 מסקא ארעאה דפלה גבי יבס או לא דק"ל דלא ויראה לך דייטו עפ"א
 ממוס דאשתא דלא ילדה ללא מילתא דשכיחא היא. אין מתקן הכרח כלל
 דאשילו תאמר דשכיח' אפי' לא מסק' ארעאה דמי יימר דמיח בעל מקמי
 יבס אי' דלא מערש לה בעל אי' דלא להו' ליה כפי' מאשתא אחרתא. כולי
 האי ודאי אלא מערש לה בעל אי' דלא מסק' ארעאה דלא ילדה. וזהו טעם הדבר
 ורש"י זיל לא מצי' זה פירשה לפי'ן איסור נדר ולא לענין כפי'ה אלא
 דפסעה הכי משמע דלפנין איסור נדר כפי' לה וסיה נמי דהיא למצבי
 כבעל אחותה מה היא אלא ממוס סק' מתניח דמיירי ביבמה כשו לה ביבס
 כן תרן הס'כ"א זיל לתקן פירש רש"י זיל. ומיאו למאי דק"ל דלא מסקא
 ארעאה בין לרש"י בין לר"מ ולרי"ף זיל לא מצי' דלא כפי'א ליה ליבס לתלות
 אלא ארעאה הינה לריכס הפרה ומשירא שרי' ליה וסיה נמי שמונתה כבעל
 אחותה היתה קיימת בשעת נדרה דלאו ממוס דלא ילדה הוא דלא מסק'
 ארעאה אלא ממוס דקיימין יניאו בשעת נדרה לא מסק' ארעאה שימות
 בעלה וגם חסול לפי' יבס או תמות אחותה כולי האי לא מסקא :

ולענין

מה שכתבתי לך בדמלוי קודם למעשה סיל לרי"ף זיל דכתיבין אפי'
 כדברי' מענות ככתב שר"ת מפרש' אחר' שלא כתבו כן אני
 כתבתי לך מה שהכריחו האחרוני' זיל מרבירו ומה שזיל נכון ואם יש דעות
 אחרות בלתי כמות איני חושש להזכירן ולדחותן שלא להאריך כמה שאינו
 לריך. מאריך ימים כפי'מי'. כנסתך ונסע שמעון כפי'ר למח וליבס :

ברוך אל ה' שמואל בר דוד הלואי ציו

שאלה צו שאלת רצונך סיס נשוי אשה כדבריך ואין לך רצונך אתה
 ורלס

לך לחפזי הכי לפולס חמאי לך דכל מן דחמי סתם חפזי סיהא דחייב
 כסול מלוה חמאי וס' לוח כדון רחמי מדחמרי' כפי' יס חולקין (ק"ז פ"א)
 האומר נכסי לך ואחריו לפלוני וכי' רכבי' חומר אין לשי' אלא מה ששייר
 דאשון ואמר רבי זירא חמר רבי יוחנן הלכה כרבי' ואפילו סו' כהם עברי'
 דהו'אין לחירות ואמרין פשיטא מה דתימא מלי חמר ליה לציפנד כסו
 איסורה לא יכני לך קמ"ל כפי' שכתבן מפורש שכל דבר שחמאי סתם ולא
 הסתה עמו כפירוש חפזי עבירה ובעול מלוה לא אמרי' דאדעת'
 דכפי' לא יסיב הכא נמי אפי' דהוה מלי חמי לירי בעול מלוה מצי' קיום
 חמאי לא חמרי' ארעתי' דכפי' לא חמאי וכי' שאין כפרשון כחובה כסול מלוה
 לפרש ולניסוב הרי הגמתי על דבריך והתחלתי חפזי כדברי' שאין לריכין
 כפי' שלא חתברנו כדברים אלו ומפי' זה ראי' להוסיף ולכתוב לך שמה
 שכתבתי לך כהס'א דפרק האיש מקדש (ג"ע פ"ב) שהצפירי' זיל פירשה
 כדגלי דעמי' קודם מכירה דארעתי' דלמסק לארעא דירשאל הוה מוצין .
 כן הוה הטעם הנכונה אבל שמה חמלא כפסרי' אחרים פירושי' אחרים
 ותחשברנו כהם חמי חומר לך שהכל הולך אל מקום אי' שצפירי' הוה חמי
 יעלה על דעת שאם סתם שיחמר ארעתי' למסק לארעא דירשאל חמי
 דרש"י זיל פירש דמתקדמי דוקא עסקין לפי שאין דרך בני אדם למכור
 קרקעותיהם סתם מתפרנסים אם אין דעתם להפתיק דירחם מהמקום
 ההוא ואפי' אסיקא דדברים שכלל סו' ומפרש' אחרים פירשו כמו שפירשתי
 והכל הוא שולל לטעם אחר אפי' שיש סוכמי' לדברי המוכר אפי' אין עשתמו
 שבה כיון שלא פירש ולא אזכירן כתר חומרן דעתא בזה וכמי' לך למעלה
 כתבתי זה כדי שלא תטעה כחפזי' כפסקי הרג"ם זיל שהן אורך חמלא הפי'
 שכתבתי לך ותמלא פירוש רש"י זיל. ואחר שכתבתי שצומחך ונתברר הדין
 שאין לחלק בתנאי זה כגוס ענין. אשוב לשאר דבריך בזה שדקדקת על דברי'
 כתבתי זה אם נעשה כהלכתו או לא :

כתבת

שעדין חמה עומד כדבורך שהחמאי ככאן הו' הכסואין והמעשה
 הוא שרפון הכחובה ואמרת שאני חספתי פיך בזה וכתבתי לך
 שהדברים כהפך. ודאי שאני כתבתי לך כן והוקדקי לומר זה לשון התנאי
 הכתוב כחכובה זיל וקבל עליו פלי' סתמן שלא ישא אשה אחרת על אשמו
 אלא ברטובה. ולפי דקדוק הלשון משמע שזו המעשה שהיא נתון לאשמו
 זלם המתנה שלא ישיא אשה אחרת פלי' חפ"ם שהרשות בידו מן הדין ואלו
 סו' שרפון המעשה היה להם לכתוב כך וקבל עליו פי' לפרוש לאשמו אם
 יש חוה ג"כ שכתבתי לחוש אם יש שם טעוה שאליכ מה נתן לס' קבלה בלא
 כד' אינה אלא פטומי מלי. ואפי' שחמיכ כתב ואלס עבר וקח וכי' ויראה
 פה הלשון שזו החמאי לא חתמתי לזה מפי' שהייתי חושש שאלו זה מקום
 כפי'ת התנאים וכשפר מיוחד לחמאי זה ביארו הפנין כמעט התנאים כאשר
 ראי' לפשות שכתב הכחוב' כמנהג הכחובות האחרות שלא לשנות לרמח סס
 התנאי ולכתבו כשפר מיוחד לוס באורך. ומה שכתבתי על דברי' אי' שהמעש'
 סו' שלא ישא והתנאי הוא שרפון אי' אם נעשה זה התנאי בלא חמאי כסול
 לדעת הרמב"ם זיל יהיה התנאי כסול והמעשה קיים ואי' בין יפרש בין לא
 יפרש לא ישא לפולס. חיוו תיעז' שאם נתקיים הדבר כשנודע אין הי'
 שלישית לא ישא שלא ברטובה אפי' יפרשה לך כן כעש ותחלו ללו' כלום הוא
 כיון שלא ככל אומר ומה יפרשה יסא וכתבתי תמימהך. אבל מבי'ן
 שאמרת שאין בקי'אין באותו מקום כדקדוקי' שערות ואין לדרוש לשון הדיוט
 שלסס כמו שהיה הלל דורש לשון הדיוט וגם תנאים אחרים כסרק המקבל
 (ק"ד פ"א) אי' חמי חמר לדעתך שרפון הוא המעשה והכסואין סס התנאי
 וכל ככר הודעתך שאין זה מתנה פמי' כחורה ולא ישתנה הדין כלל מפי'
 זה ולא כתבתי אלא לומר לך שלא דקדקת יסא בעלון לא שאני לריכין לזה
 בזה הדין בין יהיה שרפון חמאי בין יס' המעשה אם ישא אשה אחרת שלא
 ברטון אשתו ביד יורדן לנכסיו סק קפי' עקנין גמור ואין לחלק בתנאי כלל
 כדפרישתי לפיל וכי' חיוו אלא ממש ונתון כדקדוקי' דברים לא כפינין הדין
 כלל. ומה שחמתי' בין יסא לבי דרך זה שאם שרפון הוא המעשה אי' אם
 התנאי לא נעשה כהלכתו בין יסא בין לא ישא יפרש. אי חתקן לך זה ואומר
 שאלו ס' חמאי זה כשפר מלוה לפרשון קיימא הוה הדבר כמו שאמרת אבל
 מבי'ן שהתנאים האלו סס כשפר כחובה וידוע הוא דחכובה לא נתנה לנשות
 מחיים אי' אין עיקר המעשה ככאן שפרש' אם ישא אלא שלא יפרש אם לא
 ישא כדן כל כחובה ואם התנאי נעשה שלא כהלכתו יתקיים המעש' לפולס
 ולא יפרש בין יסא בין לא ישא וסו' תקון הפנין הוה אבל אין בו תורף שאין
 מסק שכלל השערי' סו' כותבין מעשיו או ניוומא דין והרמב"ם זיל (פי'
 מסי' ה"ז) סובר דמתעבשו אי' דקדוקי' תנאים חז"ם. שיש חולקין וכבר
 רמזו לך ג"כ בתשובתי' כרלשוכו. ומה שכתבתי לתקן בזה שכתבתי ומה
 הלשון סס שיי' תנאים קפורים ותלמי' זה בזה ככסול האחר או כקיימו יכתבו
 האחר או יתקיים שאם נשא ימן ואם נתן יסא ואם לא נשא לא ימן ואם לא
 נתן לא ישא עכ"ל. איני יודע אם תרל'ת קושייתך בזה שאם התנאים לא
 נעשו כהלכתן אי' שיי' המעשים יתקיימו ובין ימן לא ימן לא ישא ובין
 ישא ובין לא ישא יפרש. והנה זאת מוכי' שמחור לקשייתך שהוא לא ישא
 לשלם ויתן לפולס ואם השכת לומר שזה הלשון הוא קלר וכי' הוא כללו פירש
 שלא ישא ולא יפרש ואם ישא יפרש זה אי' דרי' דכפי' חמאי כסול חמי' ל'
 דלא אמרי' מכלל יסא אמת שומע כן כדאי' כפי' שנותת העדות (ל"ז פ"א)
 ופשיטא מדאמרי' לכתב מלוה סוף דבר דבריך מפורכבין בזה. וכמוכ
 וישר ש' בזה דהו' דמס' להסיח דמסק המתקבל (ק"ד פ"א) דמק סתם אם

לם מסק ומסק וכו' בדין צפוי שצדקה אצל כמסובד הכל לפי כבודו וא"כ כל אותן כלים שיהא רגילה להשתמש בהם לפי כבודו וכוונתו ולפי מהכח המקום יפה לה ואינו רשאי להוציא מניה כדי ליתנם לאלהם האחרת ולפי האשם האחרת לריבית לזאת כלים יקנה לה כפי צרכיה כפי כיוון דמיון למיקס כמסוקיהו כמו שזכר בשאלה ו' ולפי מה שכתבתי ותכשיטים שקנה לה אם היא לריבית כמו דהוי חרטי יטול להוסיף מבניה מעטמאל למצדק. ולא אינה לריבית להם כגון שהיא זקנה והם תכשיטי יתנה כזה יש לדון משום דתנן בערכין (כ"ד פ"א) ומייתו לפי כפי' נערה שנחשתה' (ג"ד פ"א) אחד המקדים ואחר המעדין אין לו בכסף אשתו ולא בכסות בניו ולא נכנס שנכנס לשמן ולא בסמלי' חדשים שנתקן לשמן ולא בכלים חדשים שנתקן לשמן ומצממ שאין לו כסף כלום שהרי אין הסקדק מל עליהם אפי' שהקדיש כל נכסיו דלא נכסיו ויטול ולפי' לא היה הפעל רשאי להוציא מבי' אשה אחת לבית אשה אחרת אצל אינו מראה כן דהא ק"ל כרז' (כתובות סג) דלאמר אלאמה שמין לה מה שפלי' ומשמע שאין מה שפליה קאי לה ואפי' דמתי' דערבין לכאור' הויה תיובתה' הא אמרינן התם דבי מעיינת כה שפיר לא הויה תיובתה' כלל דבי חקני' לה אדעתא למיקס קמיה אקני' לה אדעתא לעיקל ומיקס לא חקני' לה והכי נמי איכא למימר כי חקני' לה אדעתא למיקס קמיה אקני' לה שנתכנס היא נפרי' אדעתא להניחם בקוסא עד שיכלו ויאכלו עם לא חקני' לה הילכך כיון שאין ראוין לה כלל לא עכשו ולא לאחר זמן עשה בהם כרזו כך בראה לי.

שאלה צפ עוד שאלת ממון ישראל שנסל ביד פטרים כגון חפלים או כלים ששללו עכו"ם לישראל והלכו למקום אחר ומכרום מהו שיבא בעל החפלים שהכיר כפדיונה יראה שבהם של וכן יתקן כדתי קיימם : **תשובה** אם נתיאשו הפעלים מהגנבה או הגזלה ואחר יאוש קנאה ישראל לא יתנה לו הנכס או הגזלן קנה ישראל דק"ל יאוש ושני רשות או שיטי' השם קונה כדלית' בפרק מרובה (ס"ו פ"א) ובפרק גולב' הגזל (ל' פ"א) ובפי' החקין (כ"ה פ"ב) ודעת הרמ"ם ז"ל בפ"ה משלכות גנבה דהא דלמרי' דיאוש ושני רשות קונה היינו שאינו לרי' להחזיר הגנבה פלגה אצל דמיה חייב להחזיר' וכן דעת הרמ"ב ז"ל וכן דעת הרמ"ב ז"ל אצל ר"י ז"ל סוכר דקנה לגמרי ואינו לרי' נכחו' דמתי' ובתב' הרב נפול הסורים ז"ל (חיימ ס"י ש"ג) דהכי מסתבר ויאותו זה כתב הרמ"ם ז"ל דלפניו נתיאשו אחר שיטי' רשות קנה ואין כן דעת הרמ"ם ז"ל אלא כפי' שיהיה יאוש קודם שיטי' רשות ובתם גידלה לא יאוש בפני' היא כדלמריקן בקדושין (כ"ב פ"ב) לית דמש' לא דריש דלמרי' סתם גזלה יאוש בעלים היא ובתם גנבה הויה יאוש כדלית' כפי' מרובה (ס"ח פ"ב ופי"א ס"ו פ"ב) ובפי' הגזל ומאכל' (ק"ד פ"א) אמרי' המזיל מן הסה' ומן הליסטי' אם נתיאשו בפלגים הרי אלו שלו ופרכי' אם נתיאשו הא סתמי' לא חייב אפי' לא שאלו אלא בלוקים עכו"ם דריווי' בניתיים אצל ישראל דלמרי' מי ימר אפילו סתמא נמי יאוש' מיהא וחי' דמפרשי' לה בגנבה וזית' דמפרשי' לה בגזלה ורש"י ז"ל גרים דריווי' בגזלה פדוש' בלוקים אצל רבי' האי ז"ל פי' כי הלשון הוא סרסי' בניתי' מנא' פ"ה בלשון ערבי ומי' אמר' אם הו' ליסטים מזויין אפי' בגזלה ואפי' עכו"ם סתמא הו' יאוש כדלית' התם בפרק מרובה ובפרק אלו מליאות (כ"ב פ"א) ובאגדה חלק (ל"ד פ"ב) נמי אמרי' שממון עשרת השכנים הותר לתקום וסיעתו כיון שכל ביד סתמא מדכתיב' ואוסף' שללכם ואוסף' הסכיל כמשק' גבי' וגו' ואמרי' מה הגנים מטקרים את הטמאים אף ממנון של ישראל שכל פיר' באומות עיטר'. הילכך כדדון זה אם אותם חפלים הם מלוח' ששללו פטרים ביום הגזרות אין לנפליהן על הקונה דין של כלום דהוי' נתיאשו הפעלים מיד מדן לטקרים מזויין ואפי' דמיה אין לו כדעת ר"י ז"ל ומסתבר' כותיה וסרתי' ובפרק חלק הו' סייעתיים וכן בראה דעת הרמ"ם ז"ל בפ"ו מהל' גזלה בגזלן דכן נפיה ומי' צמ' בפרק חקת (מיד פ"א) דמגזלה מיהא מיהא מיהא לא מיהא כבר פי' רש"י ז"ל שסגול טול דמי הגזלה מהגזלן אצל פלוקה סוכר וכן פי' הרמ"ב ז"ל שם ואם אינן מלוח' ששללו ביום הגזרות יש בזה דית' שאם הו' בעל הבית שאינו עשוי למכור את כליו ואלו לו שם נגזלה בעיר ויש שם פדים שסם כליו של פלוני זה ישכס כמה הוליא ויטול' ויחזיר' לו כליו' ויש בזה דית' דית' דית' ספורים ולפי' שאין חושב שאין שאלתך אלא על הענין הראשון לא חלתיך בזה כלל. ובתב' שמעון כפי' דמק' זלתי' :

שאלה צפ עוד שאלת ממון ישראל שנסל ביד פטרים כגון חפלים או כלים ששללו עכו"ם לישראל והלכו למקום אחר ומכרום מהו שיבא בעל החפלים שהכיר כפדיונה יראה שבהם של וכן יתקן כדתי קיימם :

תשובה אם נתיאשו הפעלים מהגנבה או הגזלה ואחר יאוש קנאה ישראל לא יתנה לו הנכס או הגזלן קנה ישראל דק"ל יאוש ושני רשות או שיטי' השם קונה כדלית' בפרק מרובה (ס"ו פ"א) ובפרק גולב' הגזל (ל' פ"א) ובפי' החקין (כ"ה פ"ב) ודעת הרמ"ם ז"ל בפ"ה משלכות גנבה דהא דלמרי' דיאוש ושני רשות קונה היינו שאינו לרי' להחזיר הגנבה פלגה אצל דמיה חייב להחזיר' וכן דעת הרמ"ב ז"ל וכן דעת הרמ"ב ז"ל אצל ר"י ז"ל סוכר דקנה לגמרי ואינו לרי' נכחו' דמתי' ובתב' הרב נפול הסורים ז"ל (חיימ ס"י ש"ג) דהכי מסתבר ויאותו זה כתב הרמ"ם ז"ל דלפניו נתיאשו אחר שיטי' רשות קנה ואין כן דעת הרמ"ם ז"ל אלא כפי' שיהיה יאוש קודם שיטי' רשות ובתם גידלה לא יאוש בפני' היא כדלמריקן בקדושין (כ"ב פ"ב) לית דמש' לא דריש דלמרי' סתם גזלה יאוש בעלים היא ובתם גנבה הויה יאוש כדלית' כפי' מרובה (ס"ח פ"ב ופי"א ס"ו פ"ב) ובפי' הגזל ומאכל' (ק"ד פ"א) אמרי' המזיל מן הסה' ומן הליסטי' אם נתיאשו בפלגים הרי אלו שלו ופרכי' אם נתיאשו הא סתמי' לא חייב אפי' לא שאלו אלא בלוקים עכו"ם דריווי' בניתיים אצל ישראל דלמרי' מי ימר אפילו סתמא נמי יאוש' מיהא וחי' דמפרשי' לה בגנבה וזית' דמפרשי' לה בגזלה ורש"י ז"ל גרים דריווי' בגזלה פדוש' בלוקים אצל רבי' האי ז"ל פי' כי הלשון הוא סרסי' בניתי' מנא' פ"ה בלשון ערבי ומי' אמר' אם הו' ליסטים מזויין אפי' בגזלה ואפי' עכו"ם סתמא הו' יאוש כדלית' התם בפרק מרובה ובפרק אלו מליאות (כ"ב פ"א) ובאגדה חלק (ל"ד פ"ב) נמי אמרי' שממון עשרת השכנים הותר לתקום וסיעתו כיון שכל ביד סתמא מדכתיב' ואוסף' שללכם ואוסף' הסכיל כמשק' גבי' וגו' ואמרי' מה הגנים מטקרים את הטמאים אף ממנון של ישראל שכל פיר' באומות עיטר'. הילכך כדדון זה אם אותם חפלים הם מלוח' ששללו פטרים ביום הגזרות אין לנפליהן על הקונה דין של כלום דהוי' נתיאשו הפעלים מיד מדן לטקרים מזויין ואפי' דמיה אין לו כדעת ר"י ז"ל ומסתבר' כותיה וסרתי' ובפרק חלק הו' סייעתיים וכן בראה דעת הרמ"ם ז"ל בפ"ו מהל' גזלה בגזלן דכן נפיה ומי' צמ' בפרק חקת (מיד פ"א) דמגזלה מיהא מיהא מיהא לא מיהא כבר פי' רש"י ז"ל שסגול טול דמי הגזלה מהגזלן אצל פלוקה סוכר וכן פי' הרמ"ב ז"ל שם ואם אינן מלוח' ששללו ביום הגזרות יש בזה דית' שאם הו' בעל הבית שאינו עשוי למכור את כליו ואלו לו שם נגזלה בעיר ויש שם פדים שסם כליו של פלוני זה ישכס כמה הוליא ויטול' ויחזיר' לו כליו' ויש בזה דית' דית' דית' ספורים ולפי' שאין חושב שאין שאלתך אלא על הענין הראשון לא חלתיך בזה כלל. ובתב' שמעון כפי' דמק' זלתי' :

שאלה צפ עוד שאלת מי שגשח אשה על אשתו וכיון יכולת לזנום אם יטול להוציא מאותם כלים שהיו בבית הראשונה ולתת להם :

תשובה לא נתפרש יפה בשאלה זו אם נכסי' אלו הם נכסים שלה או הם נכסים שלו או אם הם ממלכתיים שקיי' לה או משאר כלים. ואם הם נכסי' מלוג' הו' איכתי' לן בפרק האשה שנפלה לה נכסים (ס' פ"א) בעל שמכר הקרקע לפירות מהו ואפי' דלא עשה כלום אלא היכא דליכא רוח ביה כגון זור' ועבד' כזה פסקא ודכותה הילכך כדדון זה יש לחלק שאם הם נכסי' שהבעל יכול להשתמש בהם מדיון פירות כגון גלימא דמכסי' בה עד דכליא יטול להשתמש בהן הוא בעלמא בבית אשתו האחרת שכרי' זכות פירות שחכמי' הקדו' לו יטול לחובלו בכל מקום שירצה. ואם האשה הויה משתמשת בלוח' כלים אם הכיסי' לו ב' כלים שתוכל להשתמש היא בחד' ולתתה בחד' רשאי כדלמריקן (שם פ"ב) הויה אחת' רפיליא ליה לגבדה תרתי' אמהת' אול' גברה כפי' איתתא אחריתי' פיל' לה חת' עניייהו תחתי' לקמיה' דרבה' עורא' עורא' ולא אשת' כה ואסי' עממא חת' דכין דליכא אחריתי' הא איכתי' רוח ביהא ומכאן כתב הרמ"ם ז"ל בפ"ב משלכות אריות ז"ל יש לבעול לכוף מקל' עבדי' אשתו ואמהותיה שיהיו נשמעין לוח' בבית אשה אחרת ששכח' בין שיהיו עבדי' מלוג' בין שיהיו עבדי' אלו ברזל אצל אינו יטול להוציא לפר' אחרת אלא מדעת אשתו פי' אצל יש מפרשי' שאינו יטול להוציא' מהבית אלא שאם השתי' לרות' הם דרות' בחד' אחת' לזו חדר' מיוחד' ולזו חדר' מיוחד' יכול לית' שפחה אחת' מהשפחות של אשתו בחד' של ארת' אצל בחד' אחרת' לא וזה קרוב אל הסבר' ולזה הסבר' הראש' ז"ל וכיון דליכא' פלוגת' דרבננא ז"ל לא עבדיק' ז"ל עובדא ולא יוליא' מהבית אלא אם הם כגון לדון' בכל דיי'יה' על פי הרמ"ם ז"ל וזה דין נכסי' שלם. ואם הם נכסי' שלו יש לחלק בזה גם כן שאם הם כלי' הבית שאין לריבין' לנשוא' יכול להוציא' מבית' אשתו לנמכר' וכ"ש להביא' בבית' ארת' ואם הם לריבין' לא חייב רשאי' שכרי' הוא חייב' לה בשאר' כמות' ועושה' וכלל' הכמות' הוא המזון' וכלי' הבית' וכדתיק' בפרק' אפי' (ס"ד פ"ב) וטעון' לרתתה' :

תשובה לא נתפרש יפה בשאלה זו אם נכסי' אלו הם נכסים שלה או הם נכסים שלו או אם הם ממלכתיים שקיי' לה או משאר כלים. ואם הם נכסי' מלוג' הו' איכתי' לן בפרק האשה שנפלה לה נכסים (ס' פ"א) בעל שמכר הקרקע לפירות מהו ואפי' דלא עשה כלום אלא היכא דליכא רוח ביה כגון זור' ועבד' כזה פסקא ודכותה הילכך כדדון זה יש לחלק שאם הם נכסי' שהבעל יכול להשתמש בהם מדיון פירות כגון גלימא דמכסי' בה עד דכליא יטול להשתמש בהן הוא בעלמא בבית אשתו האחרת שכרי' זכות פירות שחכמי' הקדו' לו יטול לחובלו בכל מקום שירצה. ואם האשה הויה משתמשת בלוח' כלים אם הכיסי' לו ב' כלים שתוכל להשתמש היא בחד' ולתתה בחד' רשאי כדלמריקן (שם פ"ב) הויה אחת' רפיליא ליה לגבדה תרתי' אמהת' אול' גברה כפי' איתתא אחריתי' פיל' לה חת' עניייהו תחתי' לקמיה' דרבה' עורא' עורא' ולא אשת' כה ואסי' עממא חת' דכין דליכא אחריתי' הא איכתי' רוח ביהא ומכאן כתב הרמ"ם ז"ל בפ"ב משלכות אריות ז"ל יש לבעול לכוף מקל' עבדי' אשתו ואמהותיה שיהיו נשמעין לוח' בבית אשה אחרת ששכח' בין שיהיו עבדי' מלוג' בין שיהיו עבדי' אלו ברזל אצל אינו יטול להוציא' לפר' אחרת אלא מדעת אשתו פי' אצל יש מפרשי' שאינו יטול להוציא' מהבית אלא שאם השתי' לרות' הם דרות' בחד' אחת' לזו חדר' מיוחד' ולזו חדר' מיוחד' יכול לית' שפחה אחת' מהשפחות של אשתו בחד' של ארת' אצל בחד' אחרת' לא וזה קרוב אל הסבר' ולזה הסבר' הראש' ז"ל וכיון דליכא' פלוגת' דרבננא ז"ל לא עבדיק' ז"ל עובדא ולא יוליא' מהבית אלא אם הם כגון לדון' בכל דיי'יה' על פי הרמ"ם ז"ל וזה דין נכסי' שלם. ואם הם נכסי' שלו יש לחלק בזה גם כן שאם הם כלי' הבית שאין לריבין' לנשוא' יכול להוציא' מבית' אשתו לנמכר' וכ"ש להביא' בבית' ארת' ואם הם לריבין' לא חייב רשאי' שכרי' הוא חייב' לה בשאר' כמות' ועושה' וכלל' הכמות' הוא המזון' וכלי' הבית' וכדתיק' בפרק' אפי' (ס"ד פ"ב) וטעון' לרתתה' :

צריך להקדיש בנדון הזה אם נשבע על אמת מהן כגון שלא יחיה או שלא חלוצו. אי כיון נשבע לבעל את המצי' או לא. ולכאור' יראה שאלו נשבע שלא ייבטח דלא חלם פני' שבוש דמושבט ופומד כוא דכתיב יבמה יבא עליה ולא מיבישא למיד' (יבמות ל"ט ע"ב) דמלות יבוס קודמת למלות מלוא אלף אפי' למיד' מלות חליני' חודמת למנו'. יבוס אפי' מושבע ופומד סה שפרי הסור' יביטתו ליבס מלוא מלוא שמשא דשמה יבוס לביס לביס פי ופי' אפריק דמלות מלוא קודמי' וכיון דמסיי' הוא מושבע ליבס ונשבע שלא ליבס אין זו שבוש ביטוי שחיבה עליו המור' קרבן דבטיק הרעה רשות ובראה מדמדתו לה כבתי' דליתיה' לה כפרק החלוץ (ס) למלות חלול במקום קדוש ובודאי דהתם אלו נשבע שלא יחלול אפי' שלא יחלול מלוא חלול לא חלם דכיון דרשות והלה עליה שבוש. אלא שאף כזה יש לדון ולומר דכיון דמי' אם לא הפך ליבס רמיא עליה מלות חלינה' לאו הרעה דרשות הוא. ואפשר לדמות זה למי שנשבע שלא יעסם כלום בייס לרי' דמי' או כולו לשם או כולו לבס ואמר' בפי' דייס (פי' ע"ב) דלדידיה שמחת י"ס רשות היא ואפי' משמע ודאי נשבע שלא יעסם כלום הוא נשבע לבעל המלוא והאי דקרי' לה רשות דלגבי יושב ושוטק הויא רשות כדאמר' בפי' כל בכשר (ק"ה פ"ה) מלוא לגבי רשות חובה קרי' לה ודמותה מלוא לגבי חובה רשות קרי' לה וכדקרי' דין ומקדשין וחולצין ומיבטין רשות לגבי מקדשין ומסריבין וממרימין דהו' מלוא גמורה וכדאי' בפרק משילין (ל"ו ע"ב) ובתלוי' גופה נפי' דאמר' פרק כ"ה (פ"ה) חלינה' במקום יבוס לאו מלוא היא פי' מיסרש' דלאו מלוא מן המוכר היא להסתכל בכבילה מלוא יבו' לגמרי בחיי' לרין שאם בעלו לא יקנו כדאי' התם חבל מלי' היא דהא בתלמוד מלי' יבוס קודמת למלי' חלינה' אמר' דתפ' שפרי אמר' (ב"ה פ"ו ע"ב) להמירי' נשפט פטירה וכו' אלא משמיר' ופרי' דלדידיה ודאי אלו רנו לפסוק בתורה כל היום הו' רשאי' להסתפרו וכדעוכה בפסחי' כפי' אלו דברי' (פ"ה ע"ב) וכיון דנבי' שמחת י"ס דמלואה מן המוכר לרי' היא לישב ולשנות כיון דאי לא נפי' למסדד כפי' רמיא עליה מלות חלינה' ושתייה' מקריא הרעה דלאו רשות ולא חלם עליה שבוש. הי' נבי' מלוא יבמין אפי' דמלות מן המוכר ליבס כיון דאי לא נפי' ליבמין רמיא עליה מלות חלינה' לא מקרי' הרעה דרשות ולא חלם עליה שבוש. ואם זה אמת הדין פשוט לטוף השבע לקיים מלי' יבמין. ויש להביא ראי' לזה מדתקן (שבוש' כ"ט פ"ה) נשבע לבעל את המלוא שלא לאח' פסקה וכו' והרי בפשי' סכה אפילו לנשן בני אדם אמן מחסוין פסקה אלא פסקה של מלוא משאי' כל וכו' שפי' הרמב"ן ז"ל נפי' פרי' פסחי' אפי' לטובה כל ו' מחסוין דהא מביבין עליה ופי' שמי' חל עליה כל נשבע ואפי' לא חלינה' עליה שבוש' ואפי' דשאר ימים כפי' מלי' הראשון' הו' רשות גמור' כיון דמי' אי נפי' חליל' לספודת קבע מלוא חייבה משום סכי' הו' נשבע לבעל את המלוא' דאי לא הו' נשבע לבעל את המלוא' בשאר יומי' אמאי' לא חלינה' עליה אפי' ללילה הראשון ככולל דומיא' דלא חשב כלל דירושלמי' אלא דאי כל שיש בפשי' הדבר כשפסוקו מלוא אפי' דמי' פטר נפשי' מינה הו' נשבע לבעל את המלוא' ודכות' נמלי' חליני' אפי' דמי' פטר נפשי' מינה ביבוס כיון דאי עבד לה פריד מלוא לא חלינה' עליה שבוש. וכו' דלא דמי דסקה כל נשבע אפי' דרשות היא לא מלי' פטר נפשי' מינה כל נשבע דהא ק"ל (שם כ"ה פ"ה) דהשבע שלא יפ' ג' ימים ילקה וישן ללחור הא' ליתא דהנש' פליך נשבע שלא יעשה סכה בשני ימים האחרוני' של סוכה מי חלינה' עליה כלל הא' דאי לא דסתמא מן ועוד אפי' כל ו' אפטר למי' פורתא אכתפי' דבדרי' כמו שהו' פושין בשמחת בית השואבה כדאמר' בפרק החליל' (ל"ו ע"ה) אפי' יהושע כשהיינו שמחין בשמחת בית השואבה' לא חליו שיה' צדיקו ומוקמי' לה התם בכ"ה וקף על גב דק"ל (שם כ"ו ע"ה) דשינת ערמי' חייבת כסכה ואפי' במוסר נסחו לאחרים היינו מדרבנן משום חששא דשמא יבטך צנינה' חבל לפני' שלא יהא אפטר לרשות כן לא. וכיון שכן רשות גמורה היא שיבת סכה כל נשבע חון מלי' ראשון ואפילו הכא לא חלינה' עליה כל נשבע' ודכות' נפי' חליני' אפי' דרשות גמורה היא לא חלינה' עליה שבוש' :

ואם יש מי שגבו טקאו כזה ויר' לומר כיון דהכי הרשות בידו לחלוץ או ליב' נשבע על האמת מהן ואפי' שלא ליב' חליני' עליה שבוש' דהרעה דרשות היא ואפי' נשבע שלא יחלוץ ושלא ייבס חלינה' עליה שבוש' ככולל דומיא' דלא אובל מלוא דירושלמי' שהביא הרי"ף ז"ל בפרק שבוש' שמי' בתרא ובפרק ערבי' פסחים שהרי כגון הוא כולל איסור כהדי' היתר שהרי רשאי לישבע על אמת מין או על החליל' או על היבוס וכשנשבע על שתייה' חלה עליו שבוש'. אף אלו נביטהו ע"פ דרכו שאין הגדון דומה לרמי' וקודם זה לניש' כגון דמי' כולל נמושבט ופומד מהר סיני' ולפי' החלוץ לרמי' שמי' דין כולל בארבע' חלקים. האחד בנטול' לאו. והשני בקיומו. והשלישי בנטול' עשה. והרביעי בקיומו. ובגמ' נמלאו שנים מפורשים האחד בקיום לאו דתקן (שבוש' כ"ב ע"ה) שבוש' שלא אובל ואכל נבלות וטרפות חייב ואוקימי' (שם כ"ג ע"ב) ככולל ובגון שאמר' שלא אובל שמעוה ונבלות ואמר' רבא (שם כ"ד ע"ב) למיד' כולל אמר' שבוש' שלא אובל תלמי' וזכור ואמר' שלא אובל תלמי' וענבי' מנו דחיליה' אפניב' חיליה' אפניב' ואמר' ליתמי' שבוש' שלא אובל תמרים וחלב דמנו דחיליה' אפניב' חיליה' אפניב' ונכל' הני אפי' עבר על שבוש' ואכל דברים שהיו אסורין שנשבע עליהם ככולל חייב קרבן לדברי' קתה המפרשי' ז"ל אפי' שזכרי' רשי' ז"ל לא חלינה' עליה שבוש' שרי' :

לקרבן כיון דליתיה' כהן דומי' דלאו לחייבו לאכול אם נשבע שחבל חוץ כהן מקום להאריך. וזהו ספרי' האחד שנמלא בגמי' ככולל בקיום לאו :
והשני בנטול' לאו דאמר' בגמי' (שם כ"ד פ"ה) נבי' כולל שמועין ונבלות בשמחה לאו משכחת לה בהן הי' משכחת לה כלומר חלק בשבוש' ביטוי נפי' הרעה והפכה דהיינו הן ולאו ומהדרי' משכח' לה כדברי' דאמר' רבא שבוש' שחובל ואכל פטר פטור ק"ד היא גרסי' דאפי' שרשי' ז"ל גורס' שבוש' שלא אובל ולפי' גרסתו הפסרי' הכי מיסרש' אפי' דלחיליה' פטר לאו מיקרי' חיליה' פי' כולל כגון שחובל וכלל באכילה זו כל הדברים מיקריא חיליה' לפטורו מקרבן דכותה הכא משכחת הן נבלות פי' כולל שאם נשבע לאכול שכלל שמעוה ונבלות ואכל נבלו' פטור וייטו הן ואפי' דליתיה' לכן דומי' דלאו ממש שפרי' חייב לקיים שבוש' אפי' אמר' שבוש' שחובל שמעוה ונבלות דלא חיליה' שבוש' לדמות איסור' של תורה כד"ס מ"ג אפי' לכן למספרי' משבוש' כשאמר' שבוש' שחובל דכדאי' ליש' חיליה' אפילו אכנלות אלו הן שפרי' לדדין של כולל המכר' בגמי' :

והשלישי זכור דירושלמי' (שבוש' פ"ג ס"ד) שהרי' ז"ל בפי' דשבוש' ופי' פי' כבטול כגון שלא חשב כלל ושלא אובל מלוא שפרי' הו' כולל דברים אסורים פס' דברים מותר' וחיליה' עליה שבוש' ואפי' דבקים לאו לא חיליה' עליה שבוש' אפי' כולל שאם אמר' שבוש' שחובל נבלות ושחומר' לא מחייבין ליה לאכול נבלות שאפי' התם דרו' שובר על דברי' תורה בקום פשה ובגי' מלוא וזו הו' מנטל מפי' נשכ' ולא תפשה ופסמי' דמילת' שכל שיש שתי' שבוש' לפניו שבוש' סי' ושבוש' ויש לקיים האחת ולנטל האחת מנטלין אותה שהיא כבטול ידים ומקימין היא שהיא נשכ' ואל תפשה ומשום הכי נבי' אובל נבלות ושמועות מנטלין שבוש' מפי' שבוש' סי' וישב ולא יאכל ובגי' כל ומלוא מנטלין שבוש' סי' מפי' שבוש' וישב ולא יקיים מלואו כן פירשו כהן וכו' וכן הוא :

ודרביעי שבוש' בקיום עשה חייבו מוכר בשום מקום שאם אמר' שבוש' שחובל מלוא שיהא חל על חיליה' מלוא נפשי' פסחים ואם לא חבל שיהא חייב קרבן זה לא מלי' בשום מקום חבל הדין דין אמת הוא דאי לא משכחין לה כהן סי' חיליה' בלאו וכו' שהזכירנו דירושלמי' דהא שמעתי' פובחי' דכל דליתיה' כהן ליתיה' בלאו אלא ודאי כדאמר' ולא עוד אלא אפילו בלא כולל חיי' מיד' דחיי' שבוש' כמי' מדאמר' בנדרים (ח' פ"ה) מנין שנשבעין לקיים את המלוא וכו' ופי' להאי' תפטר ז"ל דאפי' לקרבן חיי' עלי' שבוש' מדאמר' התם לורו' נפשי' ופי' לא חיליה' עליה מלי' ורזי' נפשי' חיי' ועוד מדאמר' התם (שם) האומר' אשה' פקח' לא גזול דבר וכו' אלא שרשי' ז"ל לא פירש' כן וקאמר' דלא חיליה' עליה כלל לא לקרבן ולא לחיליה' ורזי' נפשי' בלחוד היא דלא הו' שבוש' חסם וכו' הנכון וכ"כ הרמב"ן ז"ל בפי' מסות ופי' משמע מדפרכין בגמי' נבי' שבוש' שאמן מלי' חתן אי לישא לפני' מושבע ופומד הוא כדאי' בפי' דשבוש' (כ"ה פ"ה) ומן נמי התם. (כ"ו פ"ה) נשבע לקיים את המלוא ולא קיים פטור חבל מי' ע"י כולל חיי' עליה אלו הן דרי' כולל :

ואחר שהפס' זה יש לתקור בנדון זה שהו' בודאי מהחלק השלישי דהיינו בנטול' עשה. אם הוא כולל דברים האסורים פס' דברים המותרים אם לא. ותכלה' אומר' דהא מילת' חיליה' כהן ולאו שאם נשבע לחלוץ או ליבס חיליה' עליה שבוש' ככולל וכפשי' בחלק הרביעי' שהשבע לחלול חיליה' עליה שבוש' באכילה מלוא ופי' הכא אלא שיש לפי' בואת השבוש' אם חיליה' כהן ולא מלוא המלוא אלא מפי' שהוא תלוי' בדעת היבמה שאם ריתם לחלוץ או להתייבס לאחיו הקטן ונתרעה הקטן כזה אין כוונת' אותה להתייבס ולא לחלוץ לגדול אפי' דמלוא רמיא עליה ואין זה לרי' לפני' דהא חן (יבמות כ"ד) אם קדם הקטן וכן זה וחי' כשנשבע שיחלוץ לו ייבס הו' שבוש' הוא דומי' דשבוש' שיזרוק פלוני גרור לים וכיון דליתיה' כהן בשבוש' ביטוי אפי' דליתיה' שבוש' הוא ליתיה' בלאו שבוש' ביטוי וכדאמר' בפי' דשבוש' (כ"ה ע"ב) דשבוש' שאפי' יודע לך שדומה ואשכחתי' דלא ידע פטור הואיל' וליתי' בשאר' יודע שבוש' ביטוי אפי' דליתיה' שבוש' בעד' והיא' הכא אפי' דכהן חיליה' שבוש' הוא כיון דליתיה' שבוש' ביטוי ליתיה' בלאו. ונראה דלא דמי לשבוש' שיזרוק פלוני גרור לים שהרי' לא נשבע שחלוץ לי יבמתי' ושחייב' לי שאלו נשבע כן לא הו' שבוש' כהן ופי' בלאו שאם נשבע שלא חתייבי' לי ושלא תחלוץ לי לא הו' שבוש' ביטוי אלא שבוש' הוא וילקא ותחלוץ ותתייבס חבל כשנשבע שלא לחלוץ ושלא חייב' שהוא מולא המעשה כדדידיה' חיליה' כהן ושחלוץ ושחייב' גרמי' קאמר' אם תחבטני ככך או תתברא לי דהא אשכחן דשבוש' שאמן לפלוני או שלא חתן דהיינו שבוש' ביטוי ולא אמר' דלמלא לא יקבל פלוני ולא אמר' שבוש' שיקבל פלוני הו' בודאי שבוש' הוא ונמשע' הענין תלוי' בלשון השבוש' אם הוא מלוא המעשה והוא שבוש' שבוש' ביטוי ואם מלוא באמר' הו' שבוש' הוא ואמר' שנתברר שבוש' זו חיליה' כהן ולאו לרי' לברר אם חלה משום כולל דברים האסורים' פס' דברים המותרים' אם לא. ונראה שאין כגון כולל כלל מפי' כמה ענינים :

דאחר דלא אשכחן דין כולל אלא כשהאחד הוא ודאי מותר ורמי' לחלוץ עליו השבוש' בין שנשבע עליו בתחלה בין שלא נשבע עליו אלא לאחר שנשבע על הדבר האחר כגון מלוא שלא אובל כפסוק בנטול' עשה ושחומר' בקיום ל"ת חבל בנדון הזה חייב כן שכי' היא מלוא חיליה' כשאין שם יבוס כמו שהיא מלוא יבוס כשאין שם חיליה' והאריך תאמר' שמתוך שחלה השבוש' על האחת מהן תחול על השניה ואינו מהן תקרא ראשונה ואינו מהן תקרא שני' :

מדלג חוקמי אפי' למי' דלא מלי' פטר נפשי' בק"ש שמרתי וסרתי כיון דמלי' פטר נפשי' כפי' אחר כר מזה ששכנס עליו וקל למי' . ועוד דכא' איירי נקום פשה ואפשר דחילת עליה שבוש' ודוחה שאלתיו טיילת עליה אבל בכסול פשה לא וכמו שהוכחתי משיבת סבה . ועוד דלי' למי' דמלי' דאחרתי הכס דחילת עליה שבוש' היינו לחייבו דעת כמי שדר על דבר חול אבל שי'א טובר עליו כמלקות וקרנן לא וכן נראה לפת' הרמב"ם ז"ל שלא כהכנס לזו כהלכות שבוש' וכאז' כהלכות דברים (פי' הכ"ט) אותם הדופס לזו האומר לחבירו נפשי' ונשנה פקד עליו להשכים ולקחת אחי' מאלמתי פי'א מהלכות שבוש' לפי'ן זירח כלבד אכל מאלמתי בשוכה לרשי'א ז"ל שכתב ז"ל שהשכנס שלא ייבס יבמתו שבוש' חלה עליו סברי' אפשר לו לחלו' וכי סי' דכמקום חיבור מזה וחיבור קודשה חינו מידם וחילוף כמקום חיבור לאו כלבד . ולא אמרין אחי' פשה ודחי' לא הפשה כראיתא כפי' כילד (כי פי' צ"ב) אמרי' שממא הכס כדריש לקיש דאמר ר"ל כל מקום שחטה מולא פשה ולי'ת אה' חמה יכול לקיים שריס' מוטב וחס' לאו אחי' פשה ודחי' לי'ת וסכה אפטר כחילת' פכ"ל . ואין דבריו מוכרסין ולא נוחין לי' ואין סגדון דומה לראי' שארי' אומר שכן עשה משכנס ושומר הוא לא חלה עליו שבוש' ואין כלל לאו כלל שנאי' דכמקום פשה שחט א"ח לקיים שריס' מוטב כי' דרמנא' אמר לא השתכנס כפי' האי' גונא' ולי'ת :

ברשך לה"ר שמואל בר רוד הלוי יצ"ו

שאלה קא

שאלת ז' לשוק תודיעני' בביאור רבנא' מה בין קרי לזיבת וידמה לי' כי' ז' סומא'תו חמורה ופסל קרי' סומא'תו קל'ת חמנס' אין לי' דיעה' להנחין מה' בין ז' לז' כפסל' אפי' שרשי' ז"ל כי' כפי' התורה ז"ל ז' דומה לפי' בלק' של שפורס' ודי'ו דומה לזבן בילה המותרת שכבת זרע קשור כלובן בילה שאינה מותרת פכ"ל ואלו קרי' לא קאמר ולא זכרו למה הוא דומה :

תשובה

דפי' כפי' קרי' הוא מי' שילת' ממנו שכבת זרע וחי' (כרבי' כי' פי' צ"ב) פורא תקן טבילה לנפלי קרי'ן וטעמא' (שם פי'א) כדי שלא יסיו' מי'א מלי'ים אלא נשוחים כתרנגולים משמש' שהמשמש' מתעבו בקרא' כפל קרי' מפני' שילת' ממנו שכבת זרע וכן הוא מפורש בגמ' כפי' יולא דופן (מי' פי'א) דאמר' החס' אמאי' דתקן (שם פי'א) ז' ופסל קרי' אי'ן מטעמא'ן על שחל' סומא'תן לחון ז' דכתיב איש' כי' יחי' ז' וכבשרו ופסל קרי' דכתיב ולי' כי' חלה ממנו שכבת זרע והרי' נכאן פוסר' שהשכל קרי' הוא אי' שילת' ממנו ש"ו ודברים פשוטים הם אי' להרחיב בכן ויאר' מזה . ואפי' חמה מה קראוהו כפל קרי' והיינו לישנא' דקרא' ולא קראוהו יולא' ממנו שכבת זרע אי' ציר' לישנא' דקרא' נמי' הוא דכתיב כי' יהיה כך איש' אחר לא יחי' סוד מקרה לילה ומשם למדנו שהשכל קרי' טמא' סומא'ת מרב' ולמדנו משם גס' כן שאפילו אינה ראו' להור' כגון שאינו יורה כחן היא סומא'ת כראמרי' כפי' יולא' דופן (מי' פי'א) דאמר' שמואל כל שכבת זרע שאינה יורה כחן אינה מותרת אחרות' הוא דלא' מוציא' אכל' טעמי' מטעמא'ת שאמר' כי' יהיה כך איש' אחר לא יחי' סוד מקרה לילה חילוף קרי' בעלמא' . ומתקרא' זה יולא' לסט' להכתיב ז"ל לקרות יולא' ממנו שכבת זרע כפל קרי' שהוא לזון נקיה וקלרה' ולישנא' דקרא' וכן כי' אחר עתקרה הוא בלתי' טעור הוא כי' לא סקור פי' ראה קרי' ולא טבל' מעומא'תו כי' לא טעור הוא הוא פצל' פטר' של משקל' פסול כמו ואל' יכול' משה . וכבר פתחת' על מה שהביא' רשי' ז"ל מתורת כסרי' מה י' בין קרי' לזבן ח"ל' המוספתא' במסכת זבים והביא'הו' פי' בנות כותים (לי' פי' צ"ב) מה בין ז' ז' לשכבת זרע ז' כה' מבשר המת וז"ו כה' מבשר החי ז' ז' דומה כלובן בילה המותרת ושכבת זרע קשורה כלובן בילה שאינה מותרת פי' כי' בילרו כך כי' אי'נה היא כה' מבשר המת כלומר' שלא נחמס' כל גופו כמשמש' כלבד' המת שהזכירו בסנהדרין פקד' ד' מיתות (בי' פי'א) ובפי' דשבוש' (מי' פי'א) שאל' שילת' מנופו' דרך ריר ודרך' מהלה היא לסי'ך המזי' פור' כשומא'תו שאל' הוא כפל קרי' ראו' אחת פי' דין כפל קרי' אלא שגזי' פולין בראיה' אחת פד' שנראה' אפי' ראו' אחת עושה ומשכנס מראי' ראשו' ונבי' הוא ככפל קרי' גמור ואינו מנומא' משכנס ומשכנס כלל' אלא מראי' שרי' ואלי'ך כדאי' כפי' בתרא' רבדה (פי' פי'א) ובפי' דברים (מי'א) ואם ראה' ראיי' כפי' הרי' הוא כז' גמור אלא שאינו זקוק' לפרס' כראמרי' כפי' דמגלי' ח' פי'א) ענה הכבוד שמים וקרא' עזא' של' וקרא' עזא' ה' כילד' שמים לטומאה' ושל' לקרבן שאינו חייב' קרבן בשמי' ראיות אפי' שהוא ז' גמור לפי'ן סומא'ת פד' שיראה' של' ראיות' ואפי' סומא'ת זיבה חמורה מטומאה' קרי' וסומא'ת דה' חמורה מטומאה' פולטת' ש"ו אפי' כשתקן פורא' טבילה לנפלי קרי'ין לא היתה' בכלל' תקנתו ז' ונדע' שלא מפני' סומא'ת' יתקן טבילה שכל' הטמאים מותרין הם להפסול' ולברך' בלא טבילה דה' קייל' (כפודי' כ"ו פי'א) דמה' קולה' לה חלה ומבדכת' קודם שחטט'ל' שחטק'ת פורא' אינה חלה כדי' שלא יסיו' מי'א מלי'ים אלא נשוחים כתרנגולים וכיון שפסי' טעם זה היתה' תקנתו חיי' אין בכלל' תקנה' זו אלא כפל קרי' לא ז' וכן פולטת' ש"ו ולא דע' דז' ודה' מחפלי'ן ומבדכין' בלא טבילה ובפול' קרי' ופולטת' אסורין וזהו שחמרה' המשנה (ברכות כ"ו פי'א) שהכאת' בכתב' ז' שאלה' קרי' ודה' שפלטת' ש"ו והמשמשת' שרחה' דם לרי'ין טבילה ורבי' יהודה פוער' כלומר' דאפי' דמשוס זיבות ונדות לא' מיחי'בי' כטבילה משוס קרי' בימי' זיבות ופליטת' בימי' נדות מחיי'בי' כטבילה ורבי' יהודה פוער' לאו משוס דס'ל' דבעלי' קרי'ין לא' לרי'בי' טבילה כר' בן כתיב' אלא דס'ל' כיון דטבילה זו אינה מטערת' עבר' גמורי' טעור

שבוש' דכיון דמאה' חיי' במילת' לא היא שבוש' כדכר' הרשות אפי' דמלי' פטר נפשי' מידה דהסי' מזה במלוא' האחרית' הא' למת' זה דומה' לאומר' שבוש' שלא' אפשה' סוכה דתקן במתני' (כ"ט פי'א) דהוי' נשכנס' לנפול' את' המלוא' ולא' וזהו מלי' פטר נפשי' כפסק' מלוא' או לסי'ת חתן או לסי'ת אחרת' או חסיל' דכר' הרשות כגון ללכת' בדרכים' ביום ובלילה' דפטור' אלא כיון דמלוא' מלי' לנשות' סוכה לא חילת' עליה שבוש' ה"א אפי' דמלי' פטר נפשי' ביבוס' אם נשכנס' שלא' יחלן' מושכנס' ושומר' הוא ומלי' שאל' . ועוד כלל' גדול' אמרו' בדברים' להגך' אחי' לשון בני' אדם ומשוי' פלגי' בגמ' דכפי' מערבי' בין לא' נשכנס' כלל' ללא' נשכנס' בסוכה' ולא' ארריך' למימר' כסוכה' כגון' כמו שהלכינו' במלה' בגי' פסקי' וברל' בלשון בני' אדם חילת' ויבוס' משחמט'ו וחס' כששכנס' פליק' דפתו' היא' שלא' לקיים' מלוא'ן לחיו' שתחול' עליו' ולא' בטחון' לאותם' שהיא' רשות' וכיון' שכן' לא' חלה' עליו' כלל' והרי' זה' כמי' ששכנס' שלא' להי'ת' חפלי'ן דתקן' במתני' (כ"ט פי'א) שה' נשכנס' לנפול' את' המלוא' ודעי' בתפלי'ן י' מלוא' ורשות' גמורה' סברי' אפשר' להי'תן' שלא' כמקום' מלוא' כגון' שבת' למיד' שבת' לאו' זמן' חפלי'ן הוא' אי' נמי' כשמיי'תן' ז' ז' וכן' לולב' אחר' שילא' י' חוכמו' אין' מלוא' לי'תו' ואפי' אמרי' שלא' חלה' ומלי' לא' הוי' טילל' דברים' האסורין' פס' דברים' המותרין' דומי' דמזה' וז' אלא' ודאי' היינו' ספי' דמלוא' וז' אי'תכנסו' בין' הרשות' בין' במלוא' בלשון בני' אדם' אבל' חפלי'ן' ולולב' לי'תכנסו' כלל' בלשון בני' אדם' אלא' למלוא' ומשוי' לא' חלה' כהו' שבוש' כלל' אפי' לדבר' הרשות' שהרי' לא' נחטון' אלא' והי' כיון' דחילת' ויבוס' לי'תכנסו' כלל' בלשון בני' אדם' אלא' כמקום' מלוא' לא' נחטון' אל' הרשות' כלל' והרי' זה' כמי' ששכנס' שלא' יקיים' מלוא' המוטלת' עליו' שם' בין' בחילת' בין' ביבוס' אלא' לפי' שאינו' יודע' אותה' הטבועה' עליו' הזכיר' שחיי'ת' ואלו' ה"י' כפי' הלה' ה"ה' אומר' שבוש' שלא' לקיים' מלוא' יבוס' שחטה' סימ' כזונת' ומיאו' זה' לא' נשכנס' להרס' לאחרים' שהרי' לא' מלי'תו' ז' אפי' במורה' שלא' לנפול' סומא'ת' יבס' ואין' בכלל' הרעת' אחרים' אלא' מה' שהזכיר' המורה' עליו' כגון' חכה' אח' פי' ואפ'ת' את' מוחו' המזכיר' בגמ' (שבוש' כ"ו פי'א) או' לגזל' ולמכור' כפי' הרמב"ם ז"ל (פי' מה' שבוש' ה"י) אבל' כיו' בזה' לא' מלי'תו' ואפי' כששכנס' לא' מתקן' אלא' כשאו'ת' החלה' תשמיש' עליו' משוס' דלאו' כל' כמי'ת' למי'ת' חפלא' דהכרי' ומרי' מעבר' חפ' ליכנס' והרי' הוא' המושכנס' לנפלו' כהשמי' וכן' אם' נשכנס' שלא' יבוס' משוס' דהוי' מושכנס' ושומר' דכתי' ושוחה' לא' יגרע' אבל' בשומרת' יבס' כיון' דפרין' חיה' אשתו' אינו' דרין' זה' כלל' וי'ת' וקרא' סברי' זה' כשפס' נשכנס' לא' ה"י' יודע' שיש' חיבור' דכר' וכיון' שלא' נודע' על' חלה' שבוש' עליו' והרי' מלוא' בפי' השולת' (מי' פי'א) ורובן' דרובן' חס' מי' חילי' פלי'ו' שבוש' כלל' וכי' וכמו' שם' דמה' שחיי' דה' דאמר'י' בשבוש' דתקן' שבוש' חלה' על' כסול' מלוא' ה"מ' כשודע' בטול' המלוא' בשבת' שבוש' אבל' אם' לא' נודע' כשפת' שבוש' חיי' דמגלי' מלוא' בתר' סבי' דכשפת' שבוש' היא' ביטול' מלוא' חילת' שבוש' פלי' דאלמתי' ה"ל' ורובן' מי' מל' טלי'ו' שבוש' וה' נשכנס' לנפול' את' המלוא' הוא' ומלוא' אחי' הכי' ש"מ' כדאמרן' פי' ובראה' שאין' סגדון' הזה' דומה' לזה' דהס' לא' הוי' ידעי' כלל' אי' משכנס' סומא'ת' הוי' אי' לא' והספי' אגלי' מלוא' למפרס' . אבל' נדון' הזה' כל' מה' שיש' לו' ידעי' דעת' שבת' השבוש' ולא' נחחדשה' לו' ידיעה' כפל' ומפני' שאינו' בקי' בהלכה' וחושב' שיש' חיבור' דכר' לא' חילת' שבוש' ז' אלא' שפדרי' קשה' כיון' שיש' שם' יבס' אחי' אפי' קטן' כיון' שאפשר' שייבס' הרי' שנתחדשה' לו' ידיעה' כשאו'ת' אינו' רואה' ליבס' . ועוד' קשה' מה' דתקן' כפי' שבוש' הטעות' (לי' פי' צ"ב) הוי' לו' שמי' כפי' עדים' וכפרו' שחיה' חייבו' ופרכין' בגמרי' (לי' פי' צ"ב) ראשונה' אמאי' תחיי' את' קיימי' שיה' ושי' לה' כה' נמי' אמאי' הוי' זה' נשכנס' לנפול' את' המלוא' הא' קרי' יבס' אחר' ותתקיים' המלוא' . ואין' אלו' קושיות' דמלוא' פלי' גדול' רמי' כדאגרי' כפי' החולין' (לי' פי'א) כיון' דמלוא' פלי' גדול' רמי' לרידי' כייסי'ן' לידעו' לא' כייסי'ן' וכיון' שהמלוא' מוטלת' עליו' אין' לו' כשמי' כפי' עדים' שכי' היא' מוטלת' עדות' זו' פל' כה' שיה' כמו' שמוטלת' על' כה' כשאו'ת' . וכן' נמי' אין' לו' חדוש' ידיעה' כשאר' הקטן' אי' אפשר' לו' ליבס' לפי'ן' חיובו' ז' גדול' כשמי' שבוש' על' קטן' רשות' גמורה' היא' אי' אפשר' לו' לגדול' לחוב' לו' ולטוף' אותו' מסי' שבוש'תו' וכיון' שאי' לקטן' כלל' כ"ו' שהגדול' כהן' אי' שבוש'תו' אינה' חלה' כלל' לנפול' המלוא' המוטלת' עליו' . ומי'ו' שגון' הוא' נשכנס' ואינה' מזיד' להחיי' פלי' מכות' כדון' מי' ששכנס' לנפול' את' המלוא' משוס' שבוש' שוא' שחיי'ין' על' זדונה' מכות' שכל' שיש' את' כהן' ושוא' יתראה' ליבס' וגם' היבסה' תחלטה' לו' יותר' מהגדול' שגון' הוא' כשבוש'תו' דלי'ת' חכמה' ונראה' שזה' ששכנס' דינו' כגדול' אפי' שיש' יותר' גדול' ממנו' כיון' שאינו' בדיקה' זו' מפני' שהיא' פרוס' עליו' ואין' זה' לרי'ך' לפרס' ואף' לדברי' הרמב"ם ז"ל שכתב' כיון' שנתקנת' הגדול' כלן' שרין' זה' הוא' כה' כשה' בדיקה' זו' אלא' שנתקנת' . אבל' כדון' זה' שיה' עושה' עליו' הרי' הוא' כפי' שבוש' ויבס' לדברי' הראב"ד ז"ל שפי' כששכנס' שלפולס' הולכין' אחר' הגדול' ששאר' האחי' וכי' רשי' ז"ל וכן' דעת' הרשב"א ז"ל כחדושי' פי' כילד' :

עוד אי' חזר' לה' דה"ר גידל' כפי' דברים' (ח' פי'א) האומר' אשכנס' פי' זה' וכו' נדר' גדול' נדר' לאלהי' ישראל' ופרישת' החס' דכיון' דמלי' פטר נפשי' כפי' שמרתי וסרתי' ובראי'ת' כפי' שמי' הלחם' (לי' פי' צ"ב) לאו' מושכנס' ושומר' הוא' . לא' דמי' לנשכנס' שלא' לחלון' שכבתי' דהוי' מושכנס' משוס' דמלי' דמלי' פטר נפשי' כפי' את' שונס' פי' או' מסכתא' רשות' גמורי' היא' דומה' לנפול' שמי' פרוטין' לפי' ואינו' לרי'ך' אלא' פרוטה' אחת' דפרוטין' אי' הוי' מושכנס' כדאמרין' בפרק' ג' דשבוש' (בי' פי'א) וכשי'ת' לא' הוי' מושכנס' כלל' אבל' שלא' לחלון' כשפוט'ת' אותה' מלוא' רבס' קא' עבד' והכי' מוכח'

דומה למי בנק של שעורים ואין הבדל בזה מהקרי כהבדל הדות מהסודות כי הדות והזנות מדליין הפת והקרי והזבז מדליין עמדת הטפה היא היואלת שאם היה רחוק להרע הוא בעל קרי ואינו זכ שהרי מדרך התולדת הוא. ואם אינה רחוק להרע שהוא כלונן בזה המזרח ואל ממנו בלא ספק. וזהו שאמרו מו"ל שהוא שלל בלונס הוא זכ שהוא מדרכי החוליים ועפון כפרה כמו הזכה. וכבר כתבו הרופאים בספרי רפואותיהם מחלה זו. ואני ראיתי במזיקתא יהודי שחלה מזה החולי כבד ונתרפא. וראיתי בחרגון מי שחלה ממנו ומת. זה נראה לי לתקן דרדך ולהשיב לשאלותך בענין זה:

שאלה קד עוד לו. שאלת לפרש לך מה שאמרו רז"ל בפ"ג דראש השנה (כ"ה ע"א) פעמים בל בחרוכה פעמים בל בקריה ואמרת שרצית בו פי' למפרש אחד שאמר כי בסוף החדש שהלכנו קודמת לשמש היה הולכת במרוצה מפני חוס השמש. שלא יתפרש בהתקרה אל חלה. אבל בתחלת החדש השמש קודם אל הלכנו. והולכת לפניה והלכנו מתחמת והולכת בחרוכה. ותמתין שלא ירשפו' אם התקרב אליה ולא ידעתי בכירור אם זאת היתה כוונתם במאמר ההוא אם לא עכ"ל:

תשובה זה הפירוש אינו כלום ודברי הבאי הם ממנה פנים הא' שאין לשמש חוס שיגיע ממנו שריפה ללכנה לפי שהחוס הוא ממקרי היסודות שהם למטה מגלגליהם. ואין לאחד מהגלגלים והכוכבים מקרי מאלו המקרי' אשר הם ביסודות כמו שבארו זה חמני יון חולתם. וכן כ"ה הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' יסודי התורה. וזה החוס המניע אלינו מזה מעל השמש אל שכתבנו שהוא מניע יסוד האש ומניע אלינו חמימות מזה. אבל הלכנו שהיה למעלה מכל היסודות אין מניע אליה חוס ולא שריפה מזה כי החומר ההוא אינו מקבל הפעולות ממקרי היסודות שהם יותר פחותים מהחומר ההוא. ולכן היתה הלכנה מתחמת מחוס השמש שלא ישרפה כ"ש שהיה' שרפת מיסוד האש שהוא דבק בה בלתי נפרד ממנה לעולם. וזה הכל כי לא יוכלו היסודות שהם נפסדים לפעול במקריהם כחומר הגלגלים שהוא קיים. זה אחד מהפנים המבטלים הפי' הוא. והשני שאין הלכנה בגלגל ממחרת פנים ומאחרת פנים לא מפני שרפה ולא מפני זולת זה. אבל מהלכ' בגלגל לעולם הוא שזה וכן ביארו חכמי יון זאת החכמה. וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' קידוש החדש זה לשונו השמש והירה וכן שאר השבעה כוכבים מהלך כל אחד מהם בגלגלו מהלך שזה. אין בו לא קלות ולא כבדות אלא כמו מהלכה היום מהלכה אמש כמו מהלכה למחר וכו'. והנה נחבטל זה הפי' לגמרי מאלו השני פנים. ועוד שדברי הפי' הזה הם מהפכים כי בתחלת החדש השמש הוא מתאחר אל הלכ' והלכ' הוא בכל עת מתחמת ממנו. והנה לה למחר כדי להתרחק ממנו. ובסוף החדש הוא בכל עת. ועוד שדברי זה המפרש הם משתברים מהדפת ואפי' תיוקת של בית רבן יוכלו להבין זה מתוך לשון הגמ' כי משם יש הוכחה בפירוש של סוף החדש אמרו שם (שם) שהוא בל בחרוכה שפי' מש' שזה לפניהם בעמים שראו את החדש ליל שלשים ואחרים ראו הלכנה יום כ"ח בנזרח ותמיה על עדיה זו והפעול שם אפי' שיש תמה בדבר אי' עדות שקר לפי שכתבתי בל בקריה. אבל פעמים האחרים בל בחרוכה והכל בסוף החדש. והרמב"ם ז"ל בפירוש המש' פירש שהרי על יום כ"ב אמרו שראוהו במזרח ולא פסלו שזמא כן נראה להם. וכמו שאמרו בגמ' (שם ע"ט) דמות עבים נראה להם כלכנה וקבלו עדותם כמו שאמרו שראוהו במערב שזה הוא עקר העדות וראית המזרח ביוקר אינו מעקר העדות. ולא נשיגה בדבריהם. וכן בעדות אחרת שאמרו שראוהו ליל שלשים ויל' לא' לא ראוהו קבל עדותם בראית ליל ל' ולא פסלו במה שלא ראוהו ליל ל' כי שזמא הסחירוהו הענים. ומה שאמרו פעמים בל בחרוכה ופעמים בל בקריה הולך לזה לפי' שאפי' שהחכמה היו אומרים כי לפי תשובתם לא הי' אפשר לראות אותה הלילה. והוא גלה לזה עוד דפעימים בל בחרוכה וכו' זהו מורק פירושו ז"ל סוף דבר התשובה על פי' זה שכתבת הם דברים בטלים. והפי' הנכון ידענו מי שחוננו השם ידע' נחמת הכוכב' והבין בענין תכונת הגלגלים מה שבארו ממנו חכמי יון. כי זאת החכמה אפי' שהיא חכמתו ובינתו כמו שאמר הכוזב כי היא חכמתם ובינתם וכו' ופירש רז"ל בפ' כלל גדול (ע"ה ע"א) זה חשבו תקופות ומזלות ויהיה חכמת בני יששכר כדכתיב ומנבי יששכר יודעי בינה לפניהם. אבל מפני הגלות אבדה זאת החכמה ממנו כדכתיב ויבדה חכמת חכמי וכו' והיורכבו לחזוב לנו בורות נכבדי' ויבילי נכדי' נשיפיק באלו העיני' וחכמי יון הקרו יפה בואת החכמה מחקר מסכים לקבלתנו ואולי הגיעו אליהם ספריו בבית שני כשצברה ידם עלינו וקראו אותם החכמות. על שם אפי' שהם חכמתו באת וזריכות לתוריהו לדעת ענין קביעות החדשים והמועדים אשר תלויים בהם מלות חמורות כחייב כרת חולתם. וכבר השיגה בזה הרב הגדול רבינו משה ב"ר מיימון ז"ל ויהיה עליו רוח ה' לשום כספר ממה שעלה בידו מואת החכמה למה שהוא לירק לתוריהו מה שזה הקב ויקן לפאר לרומם את תורתיהו שלא ינטרף בזה לספר מחכמי האומות הכל מסור בידיו מחכמי תורתיהו. והוא פי' ע"ד האמת הלכה זו פעמים בל בחרוכה פעמים בקריה יביווהו במעט עיון מי שעי' נחמה זאת. ובסוף דבריו כתב זה לשונו בפ' (ה') (ה') [ה"ג ב"ד] מה' קדוש החדש וכבר רצית מן המעשים האלו כמה חשבויות יש בו וכמה תוס' וכמה גירועי' אחר שיגענו הרבה. עד שמאלנו דרכים קרובים שאין בחשבויות עומק גדול. שהיה עקלקלות גדולות יש במעגלותיו. ולפיכך אמרו חכמים (ר"ה כ"ה ע"א) שמש ידע מצולו ירח לא ידע מצולו. ואמרו חכמים (שם כ' ע"ב) פעמים בל בחרוכה פעמים בל בקריה. כמו שכתבתי בחשבונו' אלו שפעמים חוקיק ופעמי' תגרע עד שתהא קשת הראיה פעמים ארוכה פעמים קצרה כמו שיאמרו עכ"ל. ומפני שאיני יודע אם רצית נחמה זו כלום אם לאו איני יכול להכריע לך ככאן הפירוש פן יהיו דברי אלנך כדברי ספר החתום. אבל אכתוב לך ממנו מספ

שאלה קג עוד לו. שאלת להודיעך מהו מולד חמימי. ומסו מולד חמני. ואמרת ש' משה יצאך פירש לך שמולד חמני הוא כשהשלימי' הלכנה סכוב שסתחילה ממנו במולד שערב ולא מלאה השמש באותו מקום לפי שהוא ג"כ נסע משם מהלכו המחוי. וכשתדבק עם השמש אז יהי' המולד החמני:

תשובה דע כי לא נחמה פי' לך כן ר' משה הני' או אולי עשית בדבריו. ויש בזה הפי' כמה שגנות שאם כן למה נקרא מולד המולד החמני ועדיין לא נדבקה עם השמש ואין נקרא מולד אלא רגע שולד האור בלכנה החדשה. ולפי זה הפי' עדיין היא רחוקה מהמולד שני ימים ויותר. ואין ראי' שקר' מולד לא חמני ולא חמימי. ועוד ח"כ לעולם יקדים המולד החמני אל המולד החמני וזה שקר המולד החמני לפעמים יקדים לחמני ולפעמים יתאחר. ולפעמים יהיו שנים כמו שהוא מפורש בדיבור האות. וגם הרמב"ם ז"ל כתב כן בה' קדוש החדש. ועוד מה חכמה יש בדיעת המולד החמני. בדיעת ח"כ תשנ"ז יודע לך לפי דברי זה הפי'. אבל פירושו אינו כן והמולד החמני שאמר לך הוא בחמת המולד החמני ומה שאמר לך שהוא מולד חמני אינו מולד כלל. והמולד החמני הוא ענין אחר. ומה שאמר ר' שמואל חיים י"א כי כ' אחרים בן נתן י"א למדוהו אותו והשיבו בחלקים שלא ילמדוהו לשום אדם. למה לא הגיד לך מבלי למוד. מהו זה ומסו זה. ואולי ידע המלאכה אם ידעוהו ולא ידע המולד מה להם בין זה לזה. ודע כי ר' אברהם הני' שאלני אם אני יודעו. ואני אמרתי לו כי בעודי קטן משמש בשיעור הייתי מתעסק בו ובקי במלאכה בפשיה. והיום אני ערוד בעיוני בתלמוד ואיני מתעב בו. ולהודיעך אותו לא הייתי נמנע לולי שזרף מכתב ארוך ולוחות ארוכות ואלו היית עמי פעם בפנים הייתי מלמדו לך וכבר יסד בדיעתינו לוחות החכ' הגדול קרובינו ר' לוי בן גרשון ז"ל והם אילנו במקום הזה. אבל זה אוכל להשכילך בינה להודיעך קודם אמרי אמת מהו מולד חמני ומהו מולד חמני. דע כי הלכנה גם החמה הולכים בגלגליהם מהלך שזה בכל יום ויום וימרו פעם ולא יאחרו פעם ולפי שאנו רואים אותן פעם ממהרים ופעם מאחרים כי במזל אחד מגלגל המזלות יאחרו ובמזל אחר ימרו על כן אנו גזרי' כי מרכזי נגלי אלו הכוכבים אינו מרכזי גלגל המזלות אשר הוא מרכז הארץ כי נגלל המזלות הארץ היא בחמניו ממש אבל נגלי חמה ולכנה אינם על מרכז הארץ והם יולאים לר' אחד יותר מהלך שבעדו. ונקראים יולאי מרכז. והמקום שהוא ירח קרוב לנגלל המזלות יותר רחוק מן הארץ נקרא גבה רום וצלותו מקום היא נראית בלכנה מתונית. ויתר רחוק אשר הוא ירח יותר רחוק מנגלל המזלות ויותר קרוב מן הארץ נקרא שפל רום וצלותו מקום היא נראית בלכנה והולכת במהירות ומה שצין שתי הנקודות האלה הצב רום והשפל רום נראה מהלכה בגלגלי המזלות שזה מהלכה בגלגל. וכן אמת דן בשמש. עוד יש ללכנה זולת השמש שמיים אחרים גורמי' לו מניעות ומחירות. והאומרים חכמי זאת המלאכה כי חמש מניעות יש לירח וזהו שאמרו ז"ל (ר"ה כ"ה ע"א) שמש ידע מצולו ירח לא ידע מצולו. וזהו (שם) פעמים בל בחרוכ' פעמים בל בקריה. והמולד החמני הוא הרגע שהשלים נגלל הלכנה היקף אחד ועוד הוסף ללכנה כל מה שהלכ' החמה במהלכה החמני אשר לפי מהלכה בגלגליהם הם כ"ט ימים י"ב שעות ושתי ידות ששע וע"ג חלקים כדאית' בגמ' נמש' ר"ה (שם) וכן הסכימו חכמי יון סימן להם כ"ט י"ב תשנ"ז זה הוא שזה לעולם לא ימרו ולא יאחר. ולזה נקרא מולד שזה המולד החמני הוא לפי נגלל המזלות שהוא משתנה במהירות ואיחור לפי שאין מרכז בגלגליה' אחד והוא הרגע שכתבתי קו אחד

שאלה קו עור לו: שלחת להודיעך תקופת רב ארע ע"ס הלכות . ולפי שכתפסקת כמה שמאלת כתוב בלוחות כי התקופ' מלחמת מן המולד ה"ך ולא יכולת לכוין יפה אם רואה לומר שהיא לחוקק קודם המולד או אחר המולד. ונס לא יכולת לכוין לפי חשבון זה התקופה מתי תפול: **תשובה** דרע כי לעולם לא התקופה לפי חשבון אחר לוחות אחר המולד. ומה שהקפית ממה שכ' הרמב"ם ז"ל שתקופה ראשונה של יוסן היתה ע' שעות תרמ"ב חלקים קודם המולד זו ארנו קשה. כי אחר לוחות שיש בידך עשו החשבון אחר המולד. והוא עשה חשבון קודם המולד. והכל הולך אל מקום אחד. והנה תקופת יוסן של בהר"ד היתה ליל רביעי בתחלת הלילה ומולד אדר של אותו השנה ה' סימנו ב' כ' תתקכ"ט ומולד יוסן שלאחריו ה' סימנו כ"ט תרמ"ב. וכן שתאמר שהתקופה היתה אחר המולד אדר כ"ט ג' קל"א כמו שכתוב בלוחות. או שתאמר ששיתאמר כ"ט תרמ"ב קודם יוסן כמו שכ' הרמב"ם ז"ל הכל הוא אחד כי הכל הם שנים שהי' בתחלת ליל רביעי. כי זה הנה מולד אדר ה' ב' כ' תתקכ"ט הוסיף עליו כ"ט ג' קל"א הוא הסימן הכתוב בלוחות שבידך. יאל לנו יוס ד' בלל שעות וחלקים כי קל"א עם תתקכ"ט הם תתקכ"ט שעה אחת ולא שאר חלקים ונ' עם כ' עם שעה אחת שתקבלו מהחלקים הם כ"ד שעה יוס ה' וכ"ט הם שלשים ותחשוב שלשים יוס מיום מולד אדר שיהיה ביום שני ותפול התקופה ליל רביעי בלל שעות וחלקים וכן תחשב לעולם. תוסיף סימן הכתוב בלוחות בלוחות תקופה שתרצה לידע מתי תפול על מולד אחרות הנה הכתוב שם ומה שיתקבץ הוא היום והשעור והחלק' שתפול בו התקופה. עוד אתן לך דמיון אחר מולד ענת של שנה זו הוא ז' ק"ה ט"ו וסימן התקופה ב' ד' תש"ו. תוסיף חלקים על חלקים ושעות על שעות יעלו ו"ח תת"ל. תאמר כך ב' ימים ו"ח שעות תת"ל חלקים אחר יוס ז' שהי' מולד ענת תהיה התקופה ור"ח ענת ה' יוס ה' ח"כ יוס התקופ' יוס ב' ב' ימים לחדש ענת ב"ח שעות תת"ל חלקים. וכן מולד אדר שני יהי' הדר"ו וסימן התקופ' כ"ב כ"א תת"ו תחבר לל תחבר יוס המולד עם סימן קל"ג חלקים אחר יוס המולד שהי' יוס ה' ח"כ כ"ב יוס שהוא לילה אדר שני שהי' יוס ו' ב' שעות קל"ג חלקים תהיה תקופת יוסן של שנה זו וכן תעשה בכל שנה ובכל התקופה שתרצה. ולעולם לא תחבר יוס המולד עם סימן התקופה כי משם הוא החשבון ואינו חלל להתחלה בעלמא. אל תדקדק עני כשימני' הסכרי' למעל' אם אינם מכווני' כי למשל ולדוגמא לקחתים לך בלבד:

שאלה קה עור לו: כתבת כי מן הדוע שני שאין בין תקופת רב אדר לתקופת שמואל כמחזור אחד כי אם שעה אחת ותפ"ה חלקים כי כשתוסיף ז' עיבורים על י"ט שנים פשוטות ישתוו שנות החמה עם שנות הלכנה בני שום תוספת ומגרעת לרב אדר שהוא אומר ששנת החמה שפ"ה יוס ה' שעות תתקל"ז חלקים מ"ח רגעים. ולשמואל שהוא אומר שהיא שפ"ה יוס ושש שעות שהם רביעי יוס ישאר שעה אחת ותפ"ה חלקים. וא"כ מאד קשה שאנו מקובלים שתקופת ענת לשמואל היה ככה' דיימ"כרי ותקופת רב אדר בשש עשר דיימ"כרי כמאמר הנוגרים. וא"כ הרי פליאה גדולה שבמחזור אחד לא ירחקו שני התקופות וזאתו שעה אחת ותפ"ה חלקים ויש ביניהם מרחק גדול קרוב ל"א יוס בתקופה אחת:

תשובה דע כי תקופת רב אדר היא יותר קרובה אל האמת מתקופת שמואל כי שנת החמה אינה מגעת לשפ"ה יוס ורביעי' אבל יחסרון פ"ב חלקים וכ"ח רגעים ועל חשבון זה ישתוו שנות הלכנה עם שנות החמה במחזור י"ט וכבר כתבו המחברים בענין התקופה שלא נעלם דבר זה שמואל שהרי המתחילי' בעיון זאת החכמה יבין זאת. כ"ש שמואל שקורין אותו בנמ' (ב"מ פ"ה ע"ב) שמואל יחמיאה לפי שיהי' בקיבוע חדשים ושלא קיבוע כמה שנים לר' יוחנן (חולין ז"ה ע"ב) ואמר (ברכות ל"ח ע"ב) נאירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעי והיה משתבח בעלמו שהו' יודע לתקן הגולה בקדוש החדשים (ר"ה כ' ע"ב). ואף יעשה בזה. אבל הוא ראה שתקופת רב אדר לריעה דקדוק חלקים ורגע' וכני אדם שאינם בקימין בחשבון היו טועים בזה. מה עשה הסיר כל אותם הדקדוקים ועשה שנת החמה שפ"ה יוס ורביעית על דל הקירוב כדי שלא יעקרו לדקדק בחלקים וברגעים. ולא דק ועל זה אמרו תקופת רב אדר בלעגה תקופת שמואל כפרסא יא. וידוע הוא כי התקופ' הראשון' אשר אהנו מיסדי' עליה התקופות כלם היא של יוסן שאמר תשרי שמולדו בהר"ד. ומולד יוסן ה' כ"ט תרמ"ד. ותקופת אחרת יוסן היתה ליל רביעי בתחלת הלילה כי ברביעי נתלו הנוגרות ובלוחות רגע היתה השמש בראש עלה והי' התקופה. ח"כ תקופת יוסן הראשון' היתה קודם מולד יוסן ע' שעות תרמ"ב חלקים. או אחר מולד אדר כ"ט ימים ג' שעות קל"א חלקים והכל הוא אחד שהיא היתה בתחלת ליל רביעי. ולפי חשבון תקופ' רב אדר שאין תוספת ומגרעת ממחזור אחד בין שנות החמה לשנות תרמ"ב קוד' מולד יוסן או כ"ט ג' קל"א אחר מולד אדר. ושלי' החשבונות אחד הם. ולפי שכתקופת שמואל יש יתרון שעה ותפ"ה חלקים ח"כ תתרחק תקופת שמואל ותתאחר מתקופת רב אדר במחזור א' שעה ותפ"ה. כשיני מחזורים שתי שעות תתק"ט. כנ' מחזורים ד' שעות שמה'. בלרבע מחזורים ה' שעות תת"ל. כחמשה מחזורים ז' שעות רס"ו. כששה מחזורים ח' שעות תש"ג. כשבעה מחזורים עשרה שעות קל"ה. כשמונה מחזורים י"א שעות תת"מ. כשתשעה מחזורים י"ג שעות מ"ד. כעשרה מחזורים י"ד שעות תת"ל. כבאה עשר מחזורים ט"ז שעות תת"פ. י"ב מחזורים י"ז שעות תת"פ. י"ג מחזורים י"ח שעות תתק"ה. י"ד מחזורים י"ח שעות ש"י. ע"ו מחזורים כ"א שעות תת"ו. ט"ו מחזורים כ"ב שעות ר'. הנה לך שבכל ע"ו מחזורים תתרחק תקופת

ממה שי"ט' לך נקל להכין דע כי גלגל הירח אין אמנעו מרכז הארץ אבל הוא יולא ממרכז הארץ. וגם אין הירח קבוע בגלגלו. אבל יש גלגל קטן בשוכי גלגל הירח. ובאותו גלגל קטן שקורין אותו גלגל היקף הוא קבוע בגלגל הירח. ומתנוסע עליו. וכן יש לו גלגלים אחרים וגלגל המזלות אמנעו הוא מרכז הארץ אינו יולא כלל ממנו ומפני זה אנו רואים הירח לפעמים גדול ולפעמים קטן. לפעמים ממנה בהליכתו ולפעמים מאחר כי כשהירח הוא בגלגלו בלוחות נד היותר רחוק מן הארץ וכשהוא בספק שהוא ביותר קרוב מגלגלו אל ממנו. אז הוא רחוק ממרכז הארץ תכלית מרחקו ויראה לנו שהוא מאחר במהלכו ויראה בתכלית קטנותו וכשהוא בספק שהוא ביותר קרוב מגלגלו אל הארץ. וגם בגלגל היקף שלו ביותר שפל ממנו. אז הוא קרוב קרוב אל הארץ תכלית קרבתו וירא' לנו אז ממנה במהלכו ויראה אותו גדול יותר בתכלית גדולתו. והש"ס שלפי האמת גופו ומהלכו אינם משתנים חלל לפי ראות העין כשיבת יליאת מרכזו וגלגל היקפו והוא פעמים בה בלרוב' כשהוא בגובה רומו וגבה רום גלגל היקפו הוא בה בלרוב' והוא פעמים בה בלרוב' והמולד האמנעי היקפו הוא בה בקרה וזו דרך קלרה וזכו סבת המולד האמנעי והמולד האמנעי כי המולד האמנעי הוא לפי תועתה בגלגלו ולעולם הוא שזה לא יוסיף ולא יגרע. והמולד האמנעי הוא כשנערך מהלכו לגלגל המזלות ולפעמים הוא מקדים ולפעמים הוא מאחר לא יקדים יותר מ"ד שעות ולא יאחר יותר מהם אבל כמה שבין אלו המספרים שתנה המולד האמנעי מהאמנעי עד ששפעתם ישתוו וישתוו הן מעט הן הרבה עד י"ד שעות בקדימה וכן עד י"ד שעות בלחור ולפרש דברים אלו לא יספיק הזמן אשר אינו בו מערכת לבי וגם הם דברים אי אפשר ללמד על רגל אחד ובשעה קלה כי בזה נחברו ספרים הרבה אין קץ ולשום אין קץ:

ענין קה עור לו: שלחת לפרש לך ההלכה שהיא בראש השנה דלמרי' החס (כ' ע"ב) עשרין וארבע שני מכסי סיהרא וכו':

דע כי הלכנה נסחרת לעולם לפי דעת החכמים כ"ד שעות י"ב מהימנה וי"ב מהחשה והישוב הוא מקלטה המורה עד קלח המערב י"ב מהימנה שעות כי כשהיה הכנסת ליל שנת בסוף המערב י"ב נקח יוס שנת בראש המורה. והנה הנחנו שהיה המולד לפי חשבון אמנעי כשיש יוס שנת בראש הלכנה תר"ה ליל שנת לפי זה החשבון שהוא י"ב שעות מעת המולד עד עת כרואה ולכני' ראש המורה בלוחות שעה שהיה המולד היה להם חלי היום ששעה שעות יש בין אמנעי הישוב לקלח המורה הכ' ח"כ לפי חשבון קלה המורה היה המולד ביום ו' בחלי היום ויקדשו המדש ליל שנת מפני שתרצה הלכנה בלמנע הישוב ליל שנת. והיינו דלמרי' (שם) לדרידן שהם המורה הם חמני סרי מעתיקתא ושית מחדתא וקלה המערב אותה שעה שהיה המולד היה להם ליל שני בחלי הלילה. כי קלה המערב רחוק מאמנעי הישוב ו' שעות ולא יקדשו המדש עד ליל שנת שתרצה בלמנע הישוב. ויש בין המולד לרא' ח"י שעות. הנה כי לדרידו דהיינו בני המערב הם שית מעתיקתא וחמני סרי מחדתא. (יקלה המערב) והמשה שאמר ולשמונה עשרה יבוקר אמר זה על בני המערב. לפי שארץ ישראל היא בכללן וללמד שאי אפשר שיתרחק יותר מ"ח שעות. וגם אי אפשר שיתק' יותר מן ו' שעות. על כן אם הוא מולד זקן אי אפשר לקבוע שלא יראה אפי' לדרידן שר"ך שש שעות ויותר מעל ודע כי לפי דקדוק החכמה האמת אי אפשר שלא יתכסה הירח כי אם כ"ד שעות לפי ששעות אומרים כי י"ב מעלות ממעלות הגלגל קודם המולד הוא נסתר הירח וי"ב מעלות אחר המולד ואי אפשר שתלך כל זה הלכנה ככ"ד שעות והיותר קרו' הוא ב' ימים. על כן פירשו אלו השעות כל אחת כפולה שהם מ"ח שעות. וכן מלאו מפורש בפרקי רבי אלעזר. וכן כ' הרמב"ם ז"ל בה' קדוש החדש. ובספר תשובתי הג' פרשתי בזה פי' יותר מכוון. ויש הפרש עשרים [דו'] שני מיכסי סיהר' לא דברו בזה חלל על מה שנתכסית אחר המולד לפי הקבוע ויהי' פירושו קן. הנה המולד היה בחלי הישוב הוא אין ישראל ששיתקבוע. ליל ו' בתחלת הלילה ותראה שם ליל שנת ואז יקבעוהו לכל העול' ובסוף המורה כבר שקפה החמה ו' שעות קודם לא יבא להם יוס שנת עד ללמרי' י"ח שעות הנה יתכסה הירח ו' שעות מחדש שערב ו"ח שעות מחדש הכנס לבני ח"י ואשתי סוף המערב לא יקבלו השבת עד אחר ו' שעות הנה נתכסה להם י"ח שעות מעתיקתא ושית מחדתא ואם נאמר כי סוף המורה קבלו השבת קודם ח"י ו' שעות ח"כ לא יראה להם הירח עד מולחי שנת והרי נתכסה להם שמונה עשר שעות מחדתא:

ענין קו עור לו: ושאלת מעיין מחנות הלכנה חכמי המשפט נתעסקו בענינים אלו ורואים לומר כי הלכ' נעחתה ממקום למקום בכל לילה. ואותה העתקה קורין אותה נסיעה וחונה בלוחות ממנה שהי' שם ואין בדברים אלו כזה העולם השפל כפי מה שהוא בלוחות. מחנה שהי' שם ואין בדברים אלו לורך לתורתנו גם אין חכמה זו היום שלימה ביד שום אדם כ"ש בידינו שאברהם חכמת חכמיו חלל בודאי וזהו חכמת השבז תקופות ומזלות שאמרו חז"ל במס' שבת בפרק כלל גדול (ע"ה ע"א) שאמרו שם כי הירח חמכתם ובינתכם לעיני העמים זהו חכמת תקופות ומזלות וכן פרש"י ז"ל. ומזה הוא מה שאמרו במס' עירובין (ב"ו ע"א) אחר שמואל אין לך תקופת יוסן נוספת בלדק שאי' משנת האילנות אין תקופת ענת נוספת בלדק שאינה מיבשת את המעיין ולא נשאר מזה החכמה כי אם מעט ביד חכמי הרפואה ומעט ביד טוברי ההדמה. והלילות השחורות והימים הכלביים ועיני הפרקים שקורין אלפ' נול בלשון ערבי הכל הוא אחת ואחת אל תטרוד עיוך בדברי' אלו כי אין דברי' אלו מביאי' האדם אל השלמות. ועוד שאין ידעתם היום שלימה ועט' מהם פרפראות לעתות הפלא כמו ששינו (אבות פ"ג מ"ח) תקופות וגמטריאות פרפראות לחכמה:

שאלה קי אמת בלעד כ"ח כהרבה מקומות נזכר . הוצרך לך מקלות . האחד כפי יואל דופן גמ' (מ' ע"ח) כמו שכתבתי למעלה . ובפי' השוחט (ל"ח רע"ג) נבי דפרוכס בסוף שחי' כפי'ח מייתי לה. וכן בס"ד דמס' סרה ומייתו לה כפי' דמ"א (כ"ג ע"ג) אי יואל דופן כפרה אי לא. וכן בס"ד דכבודי (י"ט ע"ח) לערין כבודי יואל דופן והבא אחריי אי קריש אי לא. וכן בזמנים כפי' המזנה מקדש (ס"ד ע"ח) ובפי' כתר' (ק"ג ע"ח) ובמס' תמורה כפי' (י"ח ע"ח) ובפי' (י"ח ע"ח) כפי' כל האסורין לגבי מזבח. (כ"ח ע"ח) ופי' הסגל (ס"ד ע"ח) לערין קדשים דיואל דופן פסול . אלו הן המקומות שהזכירו כהן יואל דופן כהנהגה ויש מקומות אחרים . ודע כי בעל הערוך ז"ל כתב דיואל דופן דלמס' כי כשהמטוברת מתה מחמת קושי לידה וולדה די קורפין את כהנס ומגליאין אוחו . ואיני יודע אם לשונן זה מדוקדק וכונתו לומר שאי אפשר כן מחיים שאם היתה בנתו כן יקשה עליו מ"ש גמ' כבא כתר' כפי' מי שמת (קמ"ג רע"ג) דליו מיית ברע'א כלומר שהמטוברת שמתה הולד הוא מת תחלה ומשום הכי אמרינן התם שאין יורשיו יורשים אותו בכפי' אמו ואפי' שרצו שפרנס אחר שמתה אמו שזוהו פרוכס אינה חיות כלל אלא כוזב הלכא מהמפרנס . ואפי' שזכרמה הכשחמת אפשר לה למות וישאר העובר די וזכו בן פקודה המזכר . גמ' חולין כפר פירשו הדבר בגמ' ערכין (ו' ע"ח ע"ט) ואמר דדוקא פ"י שחיטה אפשר שיאמר קיים אחר מיתת אמו אבל המתה פ"י מאלף המות אי אפשר לפולס ואיכו מיית ברע'א. משום דמיית הסכין היא ממיית העובר קודם אמו. ועוד שהי' פירשו ככל ממה שראינו ממלוקת בין התנאים אם היא עמא לידה אם לא . ואם היא מתה מה ערין למלוקת זו אלא ודאי הן הפירוש הזה נכון אלא כמו שכתבתי. ובפי' אלו פרשות (כ"ח ע"ג) אמרינן גמ' שאלה דרך דופסה . ובלשון הזה כ' רש"י ז"ל דרך דופן פ"י סס . וכן הוא וכן אמו חיין ואין לומר שלאחר מיתת אמו הולידהו דק"ל במס' נדה (מ"ר ע"ח) אינה מיית ברע'א עכ"ל . ואפשר שכונתו של בעל הערוך ז"ל אינה לומר שמתה לגמרי אלא שהיא מקשה לילד וקרוכה למות ולפי שהיא קרוכה למות קראם מתה בלשון הכתוב ויהי בלחא נפשה כי מתה וקראו שמו בן אוני ובודאי שאחר מיתתה לא קראו לו שם . אלא שכל שם כוסה קראה הכתוב מתה כיון שהיתה קרוכה למות . וכן בגמ' כפי' השוחט (ל"ח ע"ח) אמרי' דברים שהמיתה עושה ופרש"י ז"ל דבשעת ילידת נפש קרי לה מתה . הפ"י שלא מתה עדיין והרב ז"ל תפס לו זה הלשון . ולפי שראו אותה קרוכה למות קדמו לקרוע בטנה כדי להליל הולד . ואחר שאלה הולד שבה נפשה אלוהי ולא מתה זה אפשר שהוא דעת הרב ז"ל אבל ודאי אי מתה קודם לידה אי אפשר לומר לחיות כלל :

ענין קס עוד לו : שאלת אם הוא אמת שיש שעות גדולות ושעות קטנות ואיך הם :

דע כי חכמי תכונת הגלגלים יש מהם שפשו התחלת היום או כהני היום או כהני הלילה לפי שכל המקומות שהם על אורך אחד ואין ביניהם סגור כי הם ברוח ר"ל שם שמים כמתקן מזרח ומערב אלא שהאחד יותר אפוי מהאחר אלו המקומות כלם ואפי' היו אלף אלפים מתי היום שלשם הוא שזה כנגד אחד וישתנה שחרם וערבם . על כן הם יבחרים לפשו התחלה מהלמנה ר"ל מתי היום והתי הלילה . ועוד ששעולם יש מחלי היום לחי הלילה י"ב שעות שוות בכל עמות השנה . כי מה שיוסף מתי האחד גרע מתי האחר . ועוד יש להם תופלת זה בפנין מאפדי המזלות . ויש שמחלקים היום והלילה כ"ד שעות שוות ויקראו אלו השעות שעות בינונית או שוות כי לא יוספו ולא יגרעו . אלא שבימים והלילות יוספו כאלו השעות או יגרעו לפי מה שהן ארוכים או קצרים . שאם היום הוא ארוך יש בו הרבה שעות ואם הוא קצר יש בו מעט שעות והשבון המולדות הוא פ"ט אלו השעות . וכשנאמר מולד טבח סימנו ר"ל ע"ו וידענו כי לילי טבח יש בזה ע"ו שעות לאמר שהמולד הוא כי שעות קודם היום . ויש שמחלקים היום י"ב שעות לפולס וכן הלילה בין יהיו ארוכים או קצרים ואלו השעות קרויות זמירות כי לפי זמן השנה ישתנה שיפור השעה כי כקצת שעות היום קצרות מאד ושעות הלילה ארוכות מאד עד שתייה שעה אחת מהלילה קרוב לשעה אחת ומתי מתיים . ודבר זה אינו מוזק כלל בחשבון . כי כל חשבונות המולדות אינו אלא לפי השבון השעות הבינוניות ולא פשו זה אלא להקל עליהם במלאכתם כשיראו ענין אחד מהלקות שיהי' דרך ממשל כדפי' ביום כדפי' תחום ואמרו ג' שעות מתיים גדולה לומר בשעות השעות אלו שעות חודש קרוב ל' שעות וכן כלם וכן משתמשים בזה בדיעת שעות היום לכמה ענינים אחרים :

שאלה קיא עוד לו : שאלת איך אפשר שהאשה תעמא בנדת בת יום אחד :

תשובה אין זה חיתום והכמים ז"ל העירו לנו שדבר זה אפשר הוא ודאי עדותן לסמוך עליה . ובפי' בנות כותים (ל"ב ע"ח) הזכירו שלשה מפשים שהעבילו הכת קודם לאמה שהכת רחאה דם ביום שגולד' שראו סדיניה המחותלת בהם מלוכלכ' דם ובודאי מהמקור יאל ועמאם משום נדה ולא יכלו לטובם שזמן של תרומה שהיתה בת כהן עד שהעבילו לטוף שבעה . ואמה לא עולה עד סוף שבועיים כדי יולדת נקבה :

עוד לו : ושאלת לפרש לך מהו בית הרוסות (פסח' ל') ואמרת שכספר ארמות חיים סי' איג"ד נלפ"ו :

דע כי דרכן היה לטבול בדברים חריפים כחרדל וכיוצא בו בכל השנה ואוחו עבול קורין אותו חרוסת . ולפי שהוא חריף ביותר כמו החרדל דינו כחמין וכמו בית שאור (שם) . ומה שפירש אותו בעל ארמות חיים ז"ל איג"ד דוס אי חושב כי עשות מלאת כספר וכך רצוי להיות איג"ד דוס בריש שכן באותו לשון קורים לדברים החמולים אצ"ח ואוחו עיבול לפי שיש בו קלות חמיות כמו שאור קורים אותו איג"ד ר"ס על שם החמיות וכמדומה לי שכן רציתי שהוא כתוב המכתם או כפי' רבינו ויבנת ז"ל שם רציתי איג"ד ר"ס בריש וסמ"ד והוא לפי בוסר שקורין אותו אג"ח על לשון חמיו' :

שאלה קיב עוד לו : שאלת מיין לנו לכתוב הגט בנייר כי לא נזכר בהבדור של כהמ"ב ז"ל כי אם קלף . ומתו יריד המזכר בגמ' :

תשובה לא פינת יפה והנה כפי' ד' מה' גרושין כתב זה לשונו על הכל כותבין את הגט וכו' כיצד כותב לה על בנייר הממוק וכו' ומכאן תלמוד ג"כ מסו פירוש ייר כי לפי דעתו של הרמב"ם ז"ל הוא בנייר הממוק . וכן אמרו בגמ' (מגילה י"ט ע"ח) מאי ייר מחקא ורש"י ז"ל פי' שהוא נפש מהעשבים ומדבקים אותו בדבק . ובשאלתו דרב אחא משבחא ז"ל כתוב מאי ייר מחקא מאי מחקא גויל דהוס כתיב ומחיק וסדר כתיב ביה מגלה. והפולס נזהגין לנפשו אותו סאפי"ר ובלשון ערבי רא"ד. ודע כי ממלוקת ר' אלעזר ור' מאיר היא (גיטין כ"ח ע"ב) אם עדי חתימה כתיב או עדי מסירה כתיב וק"ל כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כתיב . ולדברי ר' אלעזר יכולין אנו לכתוב בגט אפי' כתיב סיכול להודיף שהרי אין אלו חוששין שמה היא זייפה אותו שהרי אין חוששין אותה עדי סיכול עדי מסירה . ולדברי ר' מאיר אין כותבין אותו אלא בדבר שאין יכול להודיף שהרי אפשר שאחר שהתמו הפדים בגט זייפתו ואכן על עדי חתימה סומכין ומה שאמרנו (שם) שעל בנייר הממוק כשר דוקא לר' אלעזר אבל לר' מאיר (שם כ"ב ע"ח) ואף לר' מאיר לא אמרנו כן אלא כשהוא על המחק והפדים חתומים על שאינו מחוק דלר' מאיר פסול שמה מחקא וכתבה אחר חתימת הפדים ולר' אלעזר כשר שהרי אינה עותרת אלא בעדי מסירה ויבדלו ויפירו אלו זייפה אותו אם לא אבל אם הוא על המחק ופירו של המחק אפי' ר' מאיר מודה דאשר שרי

הקופת שמואל מתקופת רב ארז קרוב ליום אחד לא יחסרן כי אם תח"ף חלקים . ובכל ק"ס מחזורים הם פשרה ימים כקרוכ ובשמונים מחזורים ה' ימים ובר"מ מחזורים ע"ו ימים ובש"כ מחזורים פשר' ימי' וברפ"ב שיש מנדיחא עולם קרוב ל"ו ימים וזכו סבת המרחק הגדול אשר בין ב' התקופות בזמנים אלו . ואפי' שלא נמלא כל כך . כי לפי זה ה"י המרחק י"ו ימים ואנו לא נמלא כי אם פשרה ימים או קרוב והסבה בזה כי שמואל הקדים תקופתו לתקופת רב ארז ז' ימים . כי רב ארז עושה אותה ע' שעות תרמ"ב הלקי' לפני מולד יסון ושמואל עושה אותה ז' ע' תרמ"ב לפני מולד יסון ומפני שקדמה תקופתו לפני תקופת רב ארז ז' ימים על כן אין המרחק כניהם כי אם פשרה ימים ואלו התחילו בשעה ליל ד' ע' תרמ"ב קודם תקופת יסון היה המרחק ביניהם י"ו ימים כקירוב מפני שעה ותפ"ה היתרים. ובימי שמואל שתיקן זה היו ב' התקופות בשעה בזמן א' כקירוב מפני הקדימה היתה שהקדים ז' ימים לתקופת רב ארז . והמתמשים ששתי תקופות לא היה הבדל ביניהם כי אלו התחילים ז' ימים קודם אלו והשעה ותפ"ה היו נכלעים בזהות ז' ימים אחר כך הוסיפה תקופת שמואל בכל מחזור על תקופת רב ארז שעה ותפ"ה מכל אותן מחזורים שהיו מאותו זמן שתיקן שמואל תקופתו עד שזמן הזה ונתקבלו השעות והלקיטן עד שנמלא בין תקופ' לתקופ' קרוב ל"ו יום. וכן התרחק התקופת אחת מהאחרת בכל מחזור אי' שעה ותפ"ה יותר וכל אשר יוסף העולם יוסף המרחק וזו היא סבת המרחק הגדול אשר בין תקופת לתקופ' אפי' שאין בין תקופת לתקופת במחזור אחד כי אם שעה ותפ"ה כי מהשעה ותפ"ה נתקבן ככהם מחזורים עד שנקשה כל זה הזמן הארוך :

ענין קס עוד לו : שאלת אם הוא אמת שיש שעות גדולות ושעות קטנות ואיך הם :

דע כי חכמי תכונת הגלגלים יש מהם שפשו התחלת היום או כהני היום או כהני הלילה לפי שכל המקומות שהם על אורך אחד ואין ביניהם סגור כי הם ברוח ר"ל שם שמים כמתקן מזרח ומערב אלא שהאחד יותר אפוי מהאחר אלו המקומות כלם ואפי' היו אלף אלפים מתי היום שלשם הוא שזה כנגד אחד וישתנה שחרם וערבם . על כן הם יבחרים לפשו התחלה מהלמנה ר"ל מתי היום והתי הלילה . ועוד ששעולם יש מחלי היום לחי הלילה י"ב שעות שוות בכל עמות השנה . כי מה שיוסף מתי האחד גרע מתי האחר . ועוד יש להם תופלת זה בפנין מאפדי המזלות . ויש שמחלקים היום והלילה כ"ד שעות שוות ויקראו אלו השעות שעות בינונית או שוות כי לא יוספו ולא יגרעו . אלא שבימים והלילות יוספו כאלו השעות או יגרעו לפי מה שהן ארוכים או קצרים . שאם היום הוא ארוך יש בו הרבה שעות ואם הוא קצר יש בו מעט שעות והשבון המולדות הוא פ"ט אלו השעות . וכשנאמר מולד טבח סימנו ר"ל ע"ו וידענו כי לילי טבח יש בזה ע"ו שעות לאמר שהמולד הוא כי שעות קודם היום . ויש שמחלקים היום י"ב שעות לפולס וכן הלילה בין יהיו ארוכים או קצרים ואלו השעות קרויות זמירות כי לפי זמן השנה ישתנה שיפור השעה כי כקצת שעות היום קצרות מאד ושעות הלילה ארוכות מאד עד שתייה שעה אחת מהלילה קרוב לשעה אחת ומתי מתיים . ודבר זה אינו מוזק כלל בחשבון . כי כל חשבונות המולדות אינו אלא לפי השבון השעות הבינוניות ולא פשו זה אלא להקל עליהם במלאכתם כשיראו ענין אחד מהלקות שיהי' דרך ממשל כדפי' ביום כדפי' תחום ואמרו ג' שעות מתיים גדולה לומר בשעות השעות אלו שעות חודש קרוב ל' שעות וכן כלם וכן משתמשים בזה בדיעת שעות היום לכמה ענינים אחרים :

שאלה קי עוד לו : שאלת יואל דופן האמור באדם מהו כמו שמלינו פרק חמישי ממסכת נדה (מ' ע"ח) יואל דופן אין יושבין עליו ימי עומאה וימי עטרה וכו' גם יואל אחר האמור בכמהם מהו אפי' שריוני זכר עטרה והכלכה היכן הוא ואיך היא עכ"ל :

תשובה כשהאשה מתקנה כליד קורפין את דופסה כשדוראין שהעובר הוא נועה לאותו דופן ומגליאין אותו משם ולא יאל דרך הרחם . וס"ל לת"ק דכיון שהולד לא יאל ממקום שהיא מורפת אין יושבין עליו ימי עומאה וימי עטרה דאמר קרא אשה כי תוריש וכו' עד שתלד ממקום שהיא מורפת ור' שמעון מרי ליה לטומאה מדכתיב תלד לרבות יואל דופן הכי מפרש' לה בגמ' כפי' יואל דופן (שם) מיהו לערין קדשים מודה ר"ש שאינו קדוש כדאמר' בהם (שם) דגמר לידה מזכור מה כזור פטר רחם אף כהן פטר רחם פי' דגיח כזור כתיב לידה דכתיב כל הבכור אשר יולד וכו' ובקדשים כתיב לידה שור או כשז או עז כי יולד מה כזור יואל דופן פסול דכפטר רחם תלה רחמי' אף שאר קדשים יואל דופן פסול' והיינו דלא תשכחן דר' שמעון פליג ביואל דופן קדשים כלל . ומה שהוקשה לך איך אפשר לקרוע דופן האשה ותמיה . אין זה קשה כלל אפשר לעשות זה ע"י סס וכן כ' רש"י ז"ל כפי' מסכת נדה (שם) ואפי' כסכין מה בכך אם קורפין אותה במקום שאין עושה אותה עריסה כי אם קרפו בכשר לבד אינה נערפת בכך וזוהו כרם החיזונה שנקרע' דבשני רובו (חולין מ"ב א'). וגם אם חתכו השליח וגם האם שלה אינה נערפת בכך. וכן. [אם] ה' במקו' שעות' אותה ערפי' הא ק"ל ערפי' קודם שחות מ"ב חודש ואפשר שפולס ארוכ' ותקטר ואח"כ תתנו' ותמות . וכמה מעשים יש כפי' אלו עריפות מבינא בזה . ולפי'ן יואל דופן דכהמה ששאלת דע כי כשהכמהה מקשה לילד קורפין דופסה ומגליאין העובר משם ולא יאל דרך הרחם . והיכה שפנתמו כתיב הרחם ויאל ולא נגע ברחם כפי' לה בגמ' כפי' כהמה המקשה (ע' ע"ח) אי אירי רחם מקדיש או נגיפת רחם מקדיש ולא אישטעא . וכן בעיות אחרות כיוצא בזה כפי' התם דמשמע דכל שלא יאל דרך הרחם קרי ליה יואל דופן . ולפי'ן מה ששאלת היכן זכור יואל דופן בכמהם דע כי לא חזר בהלכה

שאלה

תשובה

קיב קיג קיד קטו

כמו שכתבנו עליו ולא ידעו כמאן שום דבר רבית אלא . וכן אם חולו הסמי' ועמדו כשי זורס הסאה האם יוכלו שמתן לומר לראובן תן לי ארבעה זרי' שריבם שזה הסאה של חקים בשעת הלואה ואין לי חסן בחקים ולא ידע בזה שום דבר רבית או לא עד כאן לשון שאלתך :

תשובה דע כי מותר לנות סאה נפאה דלא קיי"ל כהלל דאמר (ב"מ ע"ה ע"ה) לא תלוה אשה ככר לחביריה עד שחפשונו בדמי' שמה יוקרו החקים ומנאלות בלוח ליד רבית . דאמרינן בגמ' (שם) אמר רבי יודנה אמר שמואל זו דברי הלל . אבל חכמים אמרו לוויין חסם ופורעין סתם כלומר בלא קביעות זמן . ומיהו בעיני חלה מתרתי חלה שיהיה לו מלוחו המין כגון שיהיה לו סאה חטים ולוה עליה מאה סאה ואין בזה שום רבית שכרי בכל סאה שהוא לוה ממנו אלו אומרים שהוא כנגד אותו סאה שיש לו רבית . וכל שיש לו מלוחו המין אין בו משום רבית שאם ירצה יסרע לו אותה סאה שיש לו רבית כנגד אותה סאה . וכן בכל אחת ואחת שישן שלוחה אחת כתיבת רבי יש' לו שני סאים רבית ולוה עליהם ב' סאי' אחרות . וכן אשילו את האף כלן הן מותרות בזו אחר זו . והכי אמרינן בגמ' (שם) רבי יוחנן אמר אפי' יש לו סאה לוהה עליה כמה כורין . ותנאי רבי חייה לסיפוס לר' יוחנן וזו היא אחת מהדברים שמוחר ללות בהן סאה סאה . והשני שיאל השער בשוק שכיון שיאל השער הרי הוא כאלו יש לו מלוחו המין . וי"מ דדוקא אם יש ללוה מעות שיכול לקנות חטים מהשוק שאם אין לו מעות . מה יושיל לו אם יאל השער הרי אין לו מלוחו המין . ואפשר שאפי' לדעה זו שאם יש לו מעות כדי לקנות סאה אחת לוה על השער שבשוק כמה סאין כאלו היה לו מלוחו המין שאם יש לו סאה לוהה עליה כמה כורין כמו שכתבנו אבל הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל בכל ענין הכירו אפי' אין לו מעות . וכן כתב הרמב"ם ז"ל בחזונו וכתב שכן הוא דעת הגאונים והלך בזה על הראש"ד ז"ל שכתב דבעינן דלהוו דמיין שיכול ליקח בהן פירות . ואם לוה ממנו יש לו מלוחו המין או לוה ממנו על שער שבשוק דש"י . ומתקרו החטים יכול לומר לו סאה חטים הלויתך סאה חטים החזור לי שהרי בית יכול להחזיר לי בשער שוול שהרי יש לך מלוחו המין או ככר יאל השער בשוק . וכיון שיכול לומר לו תן לי סאה חטים אפי' שהיא שוה יתר מזמן הלואה הכי נמי יכול לומר לו תן לי ח' זוזים אפי' שוה עכשיו דאפי' שלא היה שוה חלה ז' זוזים בשעת הלוואה דא קיי"ל כר' ינאי (שם ס"ג ע"ה) דאמר מה לי הן מה לי דמיין . אפי' שהרמב"ם ז"ל סתם הדברי' ולא פירשם . ושמה לא רצה לפרסם היתר זה . והרא"ש מלחתי שבסוף פ' עשירי מהל' הלואה כתבה . ובספר יו"ד (סי' קע"ה) כתוב כי הרב ז"ל סובר שאין יכול ליתן לו דמים . אבל יכול לשום פירות כפי אותן דמים וזמן לו פירות . וכתב שכן הוא הסכמת הרא"ש ז"ל . אבל הרי"ף ז"ל כתבה להא' דרבי ינאי ברש"י פרק ראשון נשך ונש' הגזול פנים . ואם הולו החקים אינו נותן לו אלא סאה חטים' שאם יתן לו יותר משוויה עכשיו הוי רבית חלו' שלא פשטא דמכרמוכת החס' דלא קיי"ל כרבי יודנה דאמר (שם ע"ב ע"ב) הכי לפנין פוסק על שער שבשוק אלא ח"כ החכה עמו שיתן לו כשער הגבוה :

קטנטיא אל ח"ר סימן ג' נגאר יצ"ו

שאלה קטו שאלה לפרש לך מה שכתב הרמב"ם ז"ל ב"ס' ממלכות גרושין חולה שרואה לגרש את אשתו על חלוי כשימות וכו' כך הוא כתוב וכו' אם לא מתי לא יבא גט . ואם מתי יבא גט . ואם לא מתי לא יבא גט וכו' ותמחה עליו שהרי הוא עמו כחב אין גט לאחר מיתה ולפי' היה לר"ך שיאמר מהיום או מעכשיו אם מתי וכו' :

תשובה אין ספק בדבר . דהא דתתקין שמואל בניטין אם לא מתי לא יבא גט וכו' (גיטין ע"ה ע"ה) דבמסוים הוא דבדלה מהיום הוי ליה גט לאחר מיתה . ומשנה שלימה שנינו בפי' מי שחלוי (ע"ב ע"ה) זה גיטך אם מתי . זה גיטך מחולי זה . זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום . ושמואל לא סליג אמתי' וכן כתבה למתניתין הרמב"ם ז"ל ב"ס' דערב' ודברי' ברורי' הם ואינם לריכ"י למודעי כלל . אבל כדי שפסחוך דמתך בזה לא כתוב לך לשון הרמב"ם ז"ל בזה כתב בחדושו' זה לשונו תקנת שמואל בניטין כשאמר מעכשיו היא דלמחר מהיום אם מתי . או מעכשיו אם מתי דלילו אם מתי גרידא משנה שלימה שנינו הרי זה גיטך אם מתי לא אמר כלום אלא ודאי בדלמחר מעכשיו היא עכ"ל . ומה שהוקשה לך למה לא פי' הרמב"ם ז"ל דבר זה כתב בחיבורו שהוא אינו מפרש אלא מחבר . וכמו שמתקן וחסר לשון במגלה כן מתקן וחסר לשון חבור . וכמו שאין קשה זה ללשון הגמ' למע לא פירשו הדברי' דבמסוים היא לפי שהדבר ברור דבכ"י פסקין כי הכי דלא תיקשי לך מחתי' . ה"ג תתקן דברי הרב ז"ל שלא היה לר"ך לפרש זה בכלן שהרי פירשו בלוחו פ' בעלמ' כי היכי דלא תקשי דריה אדרי' . ומלחתי כתוב בספר עטור סופרים ז"ל התקין שמואל בניטא דשכיב מרע וכו' והאי דלא דחק הכא מעכשיו משום דהא כתיב בניטא מיומא דקן ולעלם . דאי ללא הכי הא קיי"ל אם מתי כללחתי מיתה דמיה ולא אמר כלום עד דאמר מעכשיו אין לך לשון הרב ז"ל . ולא רחמי' ללחמ' מן האחרוני' ז"ל כתבו זה הלשון לא לסמוך עליו ולא לדחמו . וכלל חיקוי' גיטין לאחרוני' ז"ל אי דואה שהם מזריכי' מעכשיו אפי' דכתבין בניטא מיומא דקן ולעלם . ומהו נראה שאין סומכין בזה על הרב ז"ל . ואפי' אמר דלדבריו אלו לריכ"י לומר דשמואל התקנה דרב סמוך דתתקין בניטא דשכ"מ מיומא דקן ולעלם . כדליתא בפרק המגרה (פ"ה ע"ב) ומ"ה לא דחק מעכשיו ולא חקיקין עליה ממתינות דתקן הרי זה גיטך אם מתי לא אמר כלום דודאי מחתי' דבלא כתיב בניטא

אזי אפשר לו להודיע שזינו דומה נמתק טעם אחד לנמתק ב' סמתי' כדלית' בפרק גט פשוט (קס"ד ע"ה) וכן היה בפי' המביא חייין . הנה פרשתי לך זאת ההלכה אפי' שלא שאלתי עליה :

שאלה קיג עוד לו : שאלה טבה אומן שהוא מומחה לרבים והוא נוטל שכר בכל בהמה דבר ידוע ורגיל לשמוע תרנגולים לכל בני הספר ויכל מהו אם יש בו דין נוטל שכר או פושט בהם ושאלה לפרש לך חושה ההלכה שבפרק הגזול פנים (א"ט ע"ב) שהמיה בענין זה :

תשובה דע כי בכל ענין טבה המתקלקל הוא חייב אלא ח"כ הוא מומחה ופושט בהם . דכיון שהוא מומחה וגם אינו נוטל שכר מאי סוה ל' למכרד ואין הלכה כשמואל דאמר פושט הוא כלומר דאפי' בהם חייב . אלא כר' יוחנן דאמר דבשכר דוקא הוא חייב אבל בהם פטור . וכן רב דספריה להטוח טבחה בשכר מיירי ומטיי שריחה ספק קריטה אסרה . ולא חייב למכר שאלה חריה ספק גזילה ביד בעל הבהמה . וסייעו דאמרינן סתם (נש') עבד כך תרתי לסיבות' כדליתא סתם אבל מ"מ אם נכלה בדבר שהוא חונק זה כגון בליעת סימנין של תרנגול ולא שפט הטבה בחפסית סימנין יפה בזה אפי' פטור אותו אפי' אם נוטל שכר שהרי אנוס הוא . ואנוס בחמלה פטריה אפילו בשומר שכר . ודומה זה לאותה ששנינו (שם א"ט ע"ב) היה סותר מלך זה ונטל מלך אחר פטור דאנוס הוא . ואמרי' נמי ב"ס' הוסיפ' (ג"ג ע"ב) ונש' המפקד (ל"ו ע"ב) חקפתו ועלתה לראשי לוקין וכלה הרי זה אנוס וכלן נמי אם תפס יפה הסימנין והתרנגול חקפו וכלע סימניו וכלו פטור הוא אפי' נוטל שכר . וכן אי אומר שאלו הסכמים ששומעין הגזרעגלים אין חייבין לשלם אם נכלו . אפי' שנוטלין שכר דבר ידוע מבהמה' שהשכר הוא בשביל הבהמה' הם לוקמים אותו . והסופר' דרך גמיל' חקרים הם שומרים אותם שאפי' אינם טבחי הפיר לא היו מנמיים מלשמוע אותם בלא שכר . ועוד שאפי' השכר שנוטלין על הבהמה' בשביל סופר' הם ג"כ מה שכר הוא מגיע לטבח בתרנגול אחד לפי חשבון הבהמה' והסופר' אשר הוא שוחט בשביל אותה תלחול' אינו מגיע מלי פרוטה לעוף אחד ופטר מספריה ללו ממונה הוא . על כן אי אומר שהטבח פטור מדין מומחה בהם . ולפי' שאלה טעם הדבר אודיעך כאשר יודונו מן השמי' . דע כי האומנין יש להם דין שומרים אם פושט בהם כדן שומר חנם . ואם בשכר כדן שומר שכר . והוא ס"ל לשמואל שטבח אומן שקלקל אפי' בהם חייב לפי שהוא ב"מ שפסע בשמירתו ואבדה מפני פשיעוהו שלא פקרה חסור' שומר חנם אלא אם אבדה או שנגנבה שלא בשפיטה . אבל בשפיטה חייב אפי' ש"ה שהרי קבל עליו שמירה כל דהו ולא היה ליה למיפשע . וכן המגבל בהמה הוי פושט לשמואל וחייב אפי' בהם ולא קיי"ל הכי דלאו פושט הוא אלא מוסיף . דדוקא אם נוטל שכר הוא חייב כדן גניבה ואבדה ששומר שכר חייב עליה ואם נבלע פטור שהרי ש"ה פטור על הגניבה ועל האבדה . ואם אינו אומן אפי' בשכר חייב לפי שהוא בשפיטה שכיון שאינו אומן לא היה לו לקבל שמירה זו והוי כש"ה שפסע בשמירתו וחייב . ומה שאמרה המשנה שאם ה' סותר מלך זה ונטל מלך אחר פטור סייעו טעמא לפי שהוא כמו לוקטין גדולים שאפי' שומר שכר פטור עליהן לפי שלא חייבה תורה ש"ה אלא על הגניבה ועל האבדה אבל על השבירה ועל המחה לא חייבה אותו . וכן נמי לסיים מוויינים (ב"מ ג"ג ע"ב) שגזלו ממנו פטור ואינה כגניבה שחייב עליה שהרי הם אונסים גדולים וכן זה הכותל שפי' סותר מלך זה ונטל שלא מחמת ההכאה לדר דאונס גדול הוא זה אפי' שאם לא היה סותר מלך זה לא נכלה לא כפל מלך זה מ"מ כיון שלא מחמת ההכאה נכלה הרי זה אנוס גדול ופטור . וכן נמי אפשר לומר שאם טבה אומן אפי' נוטל שכר הוא שוחט תרנגול והפסע יפה הסימנין והתרנגול בלע הסימנין וכלו שהוא פטור דאנוס גדול הוא זה כמו פקדון שגזלו לסיים מוויינין וכו' דעתי בזה :

ומה ששאלה פירוש המשנה ונמי' דינא דבסמוך (ק' ע"ב) ת"ר נתן אמר לנכד והקדיחתו יורה כלומר ששרפתו והפסידו נותן לו דמי אמרו שהרי מוצק הוא . לנכד עטור שהוא אינו משובח כמו הנכד ששאלו לו כגון שומר לנכדו ארום בחולפת שני הוא ונכדו ארום בחכך חולפת שני או ארום של פואה שנקרא כן בלשון המשנה וכן הוא מלשון ערבי והרי נכדו ארום כמו ששאל אבל הוא כעור כי הוא היה רוצה אותו יותר משובח . אם השבח יתר על הלייחם כגון שהאמר היה שוה ד' דינרין והוליא בו הנכד בדמי הנכד דינר אחד ועכשיו הוא שוה ששה דינרין . נותן לו את ההוליא זהו הדינר שהוליא בו . ואם ההוליא יתירה על השבח כגון שהוליא בו בדמי הנכד ב' דינרין ועכשיו אינו שוה כי אם תמשה אינו נותן לו אלא דמי הנכד ויפסיד הנכד הדינר היתר שהוליא לפי שהוא משנה מדעת הבעלים וכל המשנה מדעת הבעלי' דין על התחמונה . ארום ונכדו שחור . שחור ונכדו ארום זה יותר משנה מן הראשון שנכדו הראשון אין על כך שני אחר שזנע הנכד שאלה לו אלא שהוא כעור ומה' מודה בה רבי מאיר אבל בשני גדול כל כך אינו כלל הנכד ששאל לו . בזה ס"ל לר"מ שנתן לו דמי אמרו . שהרי הנכד הוא גזלן . כיון שמעביר כל כך על דעת הבעלים . וכל המעביר על דעת הבעלים נקרא גזלן ונקחו הגזלן בשני מעשה דמיקרקל לכן והשת' שחור או ארום ונתן לו דמי אמרו . ורבי יודנה דנו כדן משנה מדעת הבעלים וידו על התחמונה וזו פירוש השמועה על פי דעתי :

שאלה קיד עוד לו . שאלה ראוין אמר לשמעון הלויי סאה חטים מכלאן עד שלשים יום וסיתה סאה חטים בלוחה ששה שוה ד' זוזים וכן השער ואמר שמעון הא לך סאה חטים ע"מ שכל זמן שאלסרך ולא תבעט לך תחזיר לי סאה חטים וביני וביני הוקרו החטי' ועמדו בשמונה זוזים הסאה או יותר היתחייב ראוין להחזיר לשמעון סאה חטים

ע"מ כך וכן כשיחזיקו תחילה מנושרת משעת נתינת טעם לידה וסי' עד ויש לה להכשיל לכתחלה. ואע"פ שלא נתקיים וכו' ותמכה מסי' שר"ח למפרשים אחרים שלא תנשא עד שתתן ושאלת לפרש לך כמה תלוייה סבירא אם כמותה ברייתא דפרק מי שחזו (ע"ג ע"ב) דתנו רבנן ימים שנתיים בעלה וכו' כמילתא וכו' ע"כ דברך :

תשובה

איכרא שאין הכל מודים לו בזה. שיש מי שסובר שכל התנאי חסור לישא עד שיחזיקו התנאי. דחיישין שמה לא יתקיים ונמלכה אשת איש למפרע. וכן נראה דעת ר"ח ז"ל וכן הוא דעת רש"י ז"ל בפ' המגרש ואע"פ שלא נראה מפירושו בפרק קמא דקדושין ולאחר בפרק מי שחזו (ע"ד ע"א) הרי זה גיטך ע"מ שתחילי לי מלתיים וזו אע"פ שנתקרב הגט או שאבד תגורשת ולאחר לא תנשא עד שתתן. וקסבר' הרי רבותא ז"ל דה"ל לכלו תנאי דעלמא שלא תנשא עד שיחזיקו התנאי וכן לזה הא דלמרי' בפ' המגרש (ע"ג ע"א) נעשה רבי עקיבא ואמר הרי שכלם זו וכשאת לאחד מן השוק כלומר זו שנתגרשה ע"מ שלא תנשא לפלו' וכו' לו בנים ונתחלמנה או נתגרשה ועברה ונשאת לזה שנתגרשה עליו לא נמלא גט בעל וזכיה ממזרים. ופירשנו א' הרי בכלה תנאי בעלמא כמא' לא תנשא דדילמ' לא מקיימא תנאי ונמלא גט בעל וזכיה ממזרים נראה דבטלה תנאי מייסבא לה מיד. ולדברי ר"ח ורש"י ז"ל מתפרש זה בדוחק. ועוד יש ראיית אחרת אלא שאין להאריך על כן יש ממלקין בתנאים. יש מהן שנתנא לאחר. ויש מהן שלא תנשא עד שיחזיקו התנאי. ואומר שכל תנאי שהוא כשכח ואל תעשה. וגם הוא בידה ולא ביד אחרים כגון שלא תנשא לאיש פלוני ושלא תשעה יין מתירין אותה מיד והיא תחוש לפניה. דלא חיישין שתעבור על תנאה בידים תלוקל לא פנמה. ומלא הרמב"ן ז"ל סוף בתוספתא דתניא הסם ע"מ שלא תלכי לבית אביך ושלא תשתי יין כשתו' ועד ל' יום הרי זה גט ואין חיישין שמה תלך ושמה תשתי יין. וכן נמלא כשתוכח הנאורים ז"ל שנתלכא בה ב' ישיבות גאוני מתא מחסיא וגאוני פומבדיתא ורבו המתירין. וכן הסכימו האחרונים ז"ל וכל תנאי שהוא ברשות אחרים בין בקום עשה בין כשכח ואל תעשה לא תנשא עד שיחזיקו התנאי כיון שהוא תלוי ברשות אחר' ולא ברשותה. ואפי' כשכח ואל תעשה חוששין שמה אותו אחר לא יקיים התנאי. וכגון הרי זה גיטך אם לא בחתי מכתב ועד י"ב חדש לא תנשא עד י"ב חדש. ונודע כלל כר' יוסי בעיני דלשון דבתי' לה עד לאחר י"ב חדש דליקיים תנאיא אבל בתוך י"ב חדש לא כר' יוסי בפ' מי שחזו (ע"ו ע"ב ע"ג) והיינו טעמ' משום דגזריין מת אטו לא מת. וכל תנאי שהוא בקום עשה וזכיה יש מקילין ג"כ להחירה מיד. דאע"פ דבקום עשה הוא דכיון דכירה הוא לא חיישין לחתרושלי ממלקומי תנאה. ואפי' דלמירין (שם ע"ד ע"א) ע"מ שתחילי לי מלתיים זו ולאחר לא תנשא עד שתתן אפי' היינו טעמא משום שמה ילך למדה' ונתינה בע"מ שלא בפניו לא שמה נתינה. כדליתא בפרק מי שחזו (שם ע"ב) וכן הדין וכמו שכתבתי לאיש פלוני וע"מ שתנפלי לו (שם ע"ד ע"א) חוששין לפי שברשות אחרים הדבר תלוי. וכן כתב הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל תלמודו וכן כתב מזה הר"ח ז"ל בפסקיו בפרק המגרש. והרמב"ם ז"ל כשכתב איש לה להכשיל לכתחלה סתם הדברים ולא פירשו. ומ"מ היה לו לכתוב הריא דע"מ שתתן לי מלתיים זו ולאחר לא תנשא עד שתתן. ואפי' תמה עליו בזה שהלכה קבועה היא וכבר כתבנוהו כל הפוסקים ז"ל שאין לדחות ברייתא שפורשת מפני אותה סוגיא ע"פ המגרש שכתבתי למעלה שהרי יש לך לקיים שפירא וכו' שכתבתי. ועוד שהוא כתבנוהו אם לא בחתי מכתב ועד י"ב חדש שחם מת בתוך י"ב חדש לא תנשא כמקום יבם עד י"ב חדש כשיחזיקו התנאי. ואע"פ שהתנאי אי אפשר שלא יתקיים והיינו טעמא דגזריין מת אטו לא מת. משמע דכל שהוא ביד אחרים לא תנשא עד שיחזיקו התנאי וליד' עיון מה ראה להשמיטה. ואחר שכתבתי זה דקדתי בהגותי של ר' משה הכהן ז"ל ומלאתי שכתב על לשונו של הרמב"ם ז"ל שהבאת בשאלתך ז"ל תמה הוא דה"ל תניא כדריא ולאחר לא תנשא עד שתתן דחיישי' דלמא לא קיימא תנאי וכו' הולך ממזר למפרע ונראה כי הוא סתם על הדין דהתגרש דלמירין א' הרי בכלה תנאי נמי לא תנשא דילמא לא מקיימא לי' לתנאי ולא נאה לסתור משום הדין סוגיא ברייתא שלימה. ועוד כי נוכל לתרץ הכל כמו שתרנו רבותינו או כמו שתרין הרב בעל המאור ולי' עכ"ל. ומכל זה תלמוד שאין הדבר תלוי כמותה ברייתא דיימ' שנתיים ולא בחילוף הגרסא' שבה כלל :

שאלה קו

עוד לו : שאלת לתרץ לך קושיא הראש' ז"ל על גרסת הרי"ף ז"ל בזה"ל ברייתא דיימ' שנתיים וכו' (גיטין ע"ג ע"ב) שהוא גורם וחכמים אומרים מגורש' לכל דבר וגרמת הספרים מגורשת ואינה מגורש'. ולגרסת הרי"ף ז"ל יקשה הא דפרק גנמ' (שם ע"ד ע"א) חכמי' היינו רבי יוסי דלמא בעילתה ספק. ומהדריין איכא בינייהו דר' ירמ' דלמא כ"מ שלמרו חכמים מגורשת ואינה מגורש' בעלה חייב במזונותיה ולגרסת הספרים אחי שפיר דרבי יוסי דלמא ספק וחכמים אומרים מגורש' ואינה מגורשת אזלי' בחדא שיטתא. ומהדריין דלין הכינמי אלא משום דהכי נקטי חכמים לשון מגורש' ואינה מגורש' לחייבה במזונות' כדר' ירמ' ור' יוסי נמי משום הכי קאמר בעילתה ספק ולא אמר מגורש' ואינה מגורש' לפירו' ממזומ' קאמר הכי. ולגרס' הרי"ף ז"ל קשה דטובא איכא בינייהו דללו' לר' יוסי הכא עליה כחשם תלוי' אם מת דמסקא' ליה אי חל גיטא מהשתא או שעה אחת קודם מיתה. ולריבין דס"ל מת הכא עליה פטור דלמפרע הוא פטור. ושאלת ג"כ לפי גרסת הרי"ף ז"ל בעלה אם הוא חייב במזונותיה או לא. שגריס' הספרים אית לה דקיי"ל כרבנן. ושאלת עוד לפי גרסת הספרים חולה שגרש

בגיטא מיומא דין מיתתא דלכתי' לה הות תקנתא דרב אלא לכתר מתירין אבל שמואל אהיה תקנתא דרב סמיך. ולפ"ז קשה קלת דהא שמואל הכיר של רב ה"י. ואלו כוח סמיך אהיה תקנתא הוה לכו למימר בגמרא רב ושמואל חקיינו בגיטא מיומא דין כדלמרי' בעלמא הא רב אמר בתי' הא שמואל נמי אמר. ועוד שאין אנו לריבי' לדבריו בזה דמאי דקש' לי' אחי לא אדבר שמואל מעשיו אינו קשה כלל שאין עיקר תקנתו של שמואל אלא להתקן כפילה ככה"ג. ומאי דתקן אדרכ. ומאי דלא התקן וילפיין ממתי' לא אדרכ. ואין לדקרק בזה"ל המזכר גנמ' וכיוצא בזה אמרין גבי תקנת' דרב דבני הסם (שם) אי בעיין ודן או לא בעיה ודן. ת"ש דלתקן רב וכו' ואלו דן לא קאמר. וליטעמיך כלסו מי קאמר אלא בעיין ה"ג בעיין והכא ג"כ אפי' שלא הזכיר מעשיו אין לדקדק שאין עורך להזכירו. וא"כ אין כאן הוכחה לסברתו ז"ל אלא שיש לתמוה איך לא סמכו מסדרי תקווי. גיטין בזה על הרב ז"ל שהרי בכל תקווי גיטין אנו רואין שכוחין מיומא דין ולעלם. אפי' בניין בריא. וכיון שבגט יש מיומא דין ולעלם. למה לר' להזכיר אם מתי יהיה גט מעשיו דלכאורה משמע שדינו של הרב ז"ל דין אמת הוא בלא שום ראייה. והנה אשא' ואתן עמך זה מה שאני סובר בעיני זה. שישנו בס' שו"ת ונחלין (קל"ו ע"א) הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו לר' לכתוב לו מהיום ולאחר מיתה ור' יוסי אומר אינו לר' ר' יוסי ומפרש גנמ' הסם (שם) ומייתי לה בפ' מי שחזו (ע"ג ע"א) דטעמ' דר' יוסי משום דקסבר זמנו של שטר מוכיח עליו כלומר כיון שכתב בשטר זמן אחרת זמן מוכיח שהמתנה מהיום חלה ואינה מתנה לאחר מיתה. ופסיק רב (שם) הלכה כרבי יוסי וקש' לכו לכתובתא ז"ל דבפרק המגרש (ע"ה ע"ב) אמרין דרב תקן מיומא דין בגיטא לאסוקי מדרי יוסי וקש' דרב אדרב ותרנו דלא דמי מתנה לגט דהתם ממונה והכא איסורא וכו' כתב הרי"ף ז"ל. ולהך סברא משמע ודאי דקש' דמי' היא גבי גט אם זמנו של שטר מוכיח עליו אי לא. ואי לא כתב מיומ' דין ולעלם חוללת ולא מתיבמת וכן דעת הרמב"ן ז"ל. וי"א דלעולם כר' יוסי סבירא לן בין בממונה בין באיסורא ושרי' לה לעלמא בלא מיומא דין. ורב דתקן הכי לאו משום חומרא דגיטין מספקא ליה אלא דחייש לב"ד טוטיין ולשפירא דשטר' תקן הכי וזה דעת רש"י ז"ל ור"ת ז"ל והראב"ד ז"ל והר"ן הלוי ז"ל ורבותינו בעלי התוספות והרשב"א ז"ל והרא"ש ז"ל בפסקיו אמר דמי' המגרש וכן רש"י ז"ל ע"ס. וי"א דלא קיל' כלל כר' יוסי בעיני דלשון דבתי' הכי משמע דלמירין מיומא דין. ולעלם לאסוקי מר' יוסי דמשמע לאסוקי לגמרי ואפי' ספקא לא הוי. ואי לא אמר מעשיו ולא כתב מיומא דין אינה מגורשת כלל ומתיבמת וזהו דעת הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ט מהלכות גרושין התנה עליה שאם ארעה מיה יהיה גט וכו' ומת בליה אינו גט שהרי לא נתקיים התנאי עד שמת ואינו גט לאחר מיתה ע"כ. ובכל מקום שכתב אינו גט ר"ל שהוא בטל מן התורה כמו שפירש בפרק שאלתה זה. ורבינו יתכן בעל התוס' ז"ל ג"כ כתב דאפשר דלא קיל' כרבי יוסי ומתקאמר רב לאסוקי מדרי יוסי. והא דפסיק רב כוחיה שמתנה לא קש' דהיינו ככתב אבל בע"מ לא קיל' כוחיה. פי' דודאי רבי יוסי בכל ענין אית ליה זמנו של שטר מוכיח עליו בין שהוא כתוב עמו בתוך השטר כגון הריא דהכות' הזמן והמקו' הכל הם כתובים בשטר בין שהזמן הוא בשטר ומה שהוא מוכיח עליו הוא על פה כגון הריא דגיטין (ע"ו ע"ב) דהרי זה גיטך אם לא בחתי מכתב ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש אינו גט. ותני עלה (שם) רבותינו התירוה לישא משום דס"ל כר' יוסי דלמא זמנו של שטר מוכיח עליו. ואפי' דהתנאי הוי על פה אית ליה לר' יוסי דמזר שמתנה לא קש' דהיינו ככתב אבל בע"מ עמו בשטר. הילכך אפי' דרב ספק כוחיה' ככתב לא ס"ל כוחיה' בע"מ ותיקן מיומ' דין ובגמרא (ע"ג ע"א) נמי איכא חד לישא דלמא דאע"ג דרב הוה ס"ל כר' יוסי ככתב מספקא ליה אי הלכה כוחיה' ע"פ. וזהו דעת הראשונים ז"ל בזה. ומסתמא יש לנו לומר שאי אפשר שלא יהיה מיומא דין הכתוב בגט לרבנן כמו זמנו של שטר בלא מיה דין לר' יוסי. וכיון שכן מדרי' יוסי נשמע לרבנן וכיון דנשמע עליו לר' יוסי דבעל פה מתי' להכשיל משום שעתא דזמנו של שטר מוכיח עליו. ממילא נשמע לרבנן שאם כתב מיומא דין בשטר דתיריה להכשיל אפי' לא אמר מהיום או מעשיו אם מתי שהרי מיומא דין הכתוב בשטר יוכיח עליו דלאו לכתר מיתה הוא. וזהו דעתו של הרב בעל הפטור ז"ל בזה ודברים נראים הם על כן יש לתמוה על מסדרי תקווי גיטין מה ראו להרריך מהיום אם מתי. אלא א"כ תאמר דלמיתא לב"ד טוטיין עברי הכי ולרוחא דמלת'. ואולי נאמר דמסקא' לכו אי רבנן ס"ל במיומא דין כר' יוסי בזמנו של שטר בעל פה וכדוהו מספקא לן מעיקרא בגמרא' דר' יוסי אמר בעל פה אי לא. דכיון דלא אשכחן דרבנן אמרי הכי כדריא דלמיתא ליה לר' יוסי אפשר דס"ל דלא מהי מיומא דין אלא למאי דכתיב בשטר' כה"ד' אבל למאי דלא כתיב כה"ד' בשטר' לא מהי דילמא' בשעת מסירה הדר ביה ממיומא דין דכתיב בשטר' וה"ל גט לאחר מיתה. ואפי' דר' יוסי לא ס"ל הכי בזמנו של שטר מוכיח עליו דלמ' בע"מ אמר הכי אפשר דרבנן כי הכי דמתירי בזמנו של שטר. הכי נמי מתמירי בעל פה אפי' כתיב מיומא דין. וזהו אפי' שהיה דעתו חותן שלא סמכו על הרב בעל הפטור ז"ל בזה. ומ"מ אפי' לא סמכו דלא אמר מהיום אם מתי לא הוה ליה גט בעל גמרי' כיון שכחו מיומא דין ולעלם והוללת משום האי ספקא דלמירין. וזו נרא' בזה ומ"מ יש לסמוך על בעל הפטור ז"ל לעיין מפנה כדעבד שלא להזכיר תלוי' וכל מה ששאל ותתן בלשון הגמ' יש לך לפשות קן בדברי הרמב"ם ז"ל בזה שהוא כתב לשון הגמרא בכל זה כפשוטו :

שאלה קו

עוד לו שאלת לברר לך מ"ש הרמב"ם ז"ל בה"ג גרושין פ"ח ז"ל. ושם נתבאר שאם אמר לה הרי את מגורשת

שאלה קח סוד לו : שאלה במהיום אם מתי במקום יש דמינו
 לן דכחולו אינו ביכול בלא רחוק בימים שבמקום . אבל
 מספק לך אי חיישין לפיוס עד שיאמר לאמנה עלי שלא שימתי . בס"ד ותק
 (נתיב ע"ו ע"ג) מפשיו אם לא בלתי מכלן ועד י"ב חדש כדי זה נגד הדין סב
 (שם) וליחוש שמא פייס וחומר רנה בר רב הווא כלומר לאמנה וכו' . והפתי
 נוסף שא"ל במקום יבם אחר שהוא לה זכו דודואי הוא לא כפל וגם היא
 לא תתפייס עכ"ל שאלתך .

תשובה לפינן מתי דפשיטא לך דביטולו אינו ביכול בלא רחוק כן
 הוא דעת ראשונים ז"ל דאפי' כפל מנה או במהיום יכולים
 שניהם לבטל תנאם . אבל אם דביטול התנאי מתקבל הגם או מתקיי' משכשו .
 חזינן כהא מילתא קטרי לרבותא ז"ל שרמב"ן ז"ל כ' כ"ב מי שאלחו זה לשון
 ולפי גרסתא הספרים דגריי הכא ע"מ שאשכח וכו' למהו כפי' שהגותן נג
 לאשתו אפי' שאמר לה מפשיו אם התנה עליה תנאי ובטלוהו שיהי' כפל
 הגם שאין התנאי כלום מאחר שכתלו אותה ואין רוים שיהי' תנאי . לסיק
 האומר לאשה ע"מ שתתי לי מאתים זהו אם ראו שיהיה ובטלו התנאי הגם
 כפל . ואפי' שנתנה לו אחר מכלן כ"ז שלא קיימתו לתנאי אשאר לבטלו
 מדעת שניה . וכשמתיקיים התנאי אחר מכלן כאלו לא נתקיים הוא וכן דעת
 הר"ם הספרדי ז"ל עכ"ל רבינו הרמב"ן ז"ל . ובלשון סוה כ' הרשב"א ז"ל בלי
 פחת יותר אבל בספר אבן העזר (פ"י קמ"ג) כ' תשובה לרא"ש ז"ל שגראה
 ממנה שדממו שאם נתקבל התנאי נתקיים הגם לאלתר . וזה לשון הספר כ'
 ח"א הרא"ש ז"ל בחשו"ב בחדד שנתן גט אם לא יבא חתן כ' שנים שיכול לבטל
 לבטל התנאי ותנשא מיד כי דביטול התנאי הגם ומבטלו לחתן משמע שבה לידה .
 וכו' דה"ה בכל תנאי שמתנה בשעת שנותן הגט ומבטלו לחתן קודם שיתקיים
 התנאי שהוא כפל אפי' שהתנאי הוא לטובתה ולא יתנה מקבלת הגם אלא
 בתנאי זה ואינה רוצה דביטולו אפי' יכול לבטלו . דכיון שבה הגם לידה מגורשת
 דלא בפיו דעתא ע"כ . וכן כ' בעל הפיטור ז"ל שיכול לבטלו כל זמן שלא
 נתקיים עכ"ל ספר אבן העזר . ולפי דעת הרא"ש ז"ל נראה שאין מקום
 לשאלתך שגראה מדבריו שאפי' כפל הגם כפי' אינו כפל כיון שמתקיי' לה
 מפשיו וגם לדעת הרמב"ן ז"ל אין מקום לשאלתך לפי שלא אמר הרב ז"ל
 שבהתקבל התנאי מתקבל הגט אלא בתנאי שפתי' שמתני' לי מאתים זהו . אבל
 בתנאי שמתקיים אם מתי לא אמרינן שבהתפייס שיהי' לבטל התנאי יתקבל הגט
 אפי' שמתן . לפי שהתנאי מתקיים על כרחו והוא יבטלו אותו וכן כ' הרב
 ז"ל בספר בחי' דודיו . אבל כדי להתלמד במקום אחר ארחיב לך היכן לריך
 לומר לאמנה עלי שלא פייסתי שלא בכ"מ אנו מוששין לפיוס . אלא במקום
 שאנו מכירין שהוא אינו חפץ בגירושיה . כגון הדין דהמביא תינן (י"ח ע"א)
 כתב ולא חתמו עד לאחר עשרה ימים . דס"ל ליש לקיש דאפי' ריש פסיל
 ליה אפי' דמכשיר נכתב ביום ונחתם בלילה דמשום דחיישין לפיוס . דכיון
 דלא אחתמה עד השתא רגלים לדבר שמתן פייס . ואפי' כהא ס"ל לרבי יוחנן
 דאם איתא דפייס קלא איה ליה . וכן נמי בכגון הדין דס' כל הגם (כ"ט
 ע"ג) ההוא דשרר גיטא לרביהו ואמר לשליה לא תתביהי ניהליה עד תלתי
 יומין . והיין בה וליחוש שמא פייס וכו' דכיון דאמר ליה לא תתביהי ניהלם
 עד תלתי יומין מוכחא מלחא דלא נמר כפשיה למיגרשה ודמתי' לפיוסא
 וחוששין שמא פייס ובהא אפי' ר' יוחנן מודה דלא אמרינן אם איתא דפייס
 קלא איה ליה שרגלים לדבר לחוש טפי דמתנו לאחר עשרה ימים ואיכא ארשי
 דנפשי' בלפס . וכן נמי בכגון הדין דמי' דמי' שאלחו (פ"ו ע"ג) כדי זה
 וסיק שאשכח מכתב פיקד' ל' יום דכיון דרמי תנאי בנישא ופגל פליה שה'
 הולך ובה רגלים לדבר דדעתיה לפיוס וחוששין לפיוס אבל אי ליכא רגלים
 לדבר אין חוששין לפיוס . ומש"ה השולח גט לאשתו ע"י שליח אין אנו מוששין
 לפיוס . ואיכא גוונא נמי דלא חיישין לפיוס אפי' דמתי' ליה דמקפיד להאריך
 הזמן . ובגון הדין דפי' המביא תינן (י"ח ע"א) המשנה נס לאשתו ואמר
 אל תתביהי לה עד לאחר שלשה חדשים רבי' זה נס ואין חוששין לפיוס . ולכאורה
 הוא משמע דהוה לן למיתא כהדין דפי' כל הגם דאמר לשליח לא תתביהי
 ניהלה עד תלתי יומין וכו' והיינו סעמא דלחין חוששין משום דליכא רגלים
 לדבר דכפי' לפיוס אלא משום דכפי' לאמחוי שלשה ירחי משום אכמה בין
 זרפו של ראשון לזרפו של שני קאמר הכי . כל זה כתבו כל המפרשים ליש
 כל אלו השמופ' יש טעמים אחרים וחסו חיתור נכון ומכלן תלמוד כהגה
 אח אשתו במהיום אם מתי במקום יבם שאפי' ה' אשאר לומר שיכולים
 להסכים שיהיה דביטול הגם אין לחוש לפיוס דבשלמא כשהוא רואה לחזור
 עמה איכא למימר אולי יפייסוהו ויבטלו הגם אבל כהא מה יועיל ביטול הגם
 לפנין שיחזור עמה . אם ימות תסדרה חיילה . ואי קאמי' ה' דריה היא .
 ומשום שתתיבם לחיו ליכא למיתא לפיוס . ואפי' שלא במקום יבם אחיה
 נס"ס יותר פשוט הסך מסברתך שאין טעם כהן לחשש פיוס ולמה יפייסנה
 ומה ליכפת ל' לפיוסה . והם מה היא מגורש' והאסרה לכהונה דודאי לא פייס .
 ומה שפענת כזה דמשום דזכו' הוא לה הוא לא יבטל ויהא לא לתפייס . אלו
 היינו לריבים לפענה זו אינה טענה משום דהא מילתא דפשיטא לן מספקא
 לן בגמ' כפי' האשה שלום (ק"ח ע"ג) דכתיב מתי' רבא מר"ש הלכותה נס
 לאשתו מתקיים יבם מוכי' כיון דכתיב ליה זכא' הוא לה חפץ לאדם שלא כפיו .
 או לחמה בין דומינ' דמתתא ליה ליבמה מוכי' הוא לה ואין ספק לו לאדם
 וכו' ח"ל תיתיה חוללת ולא מתיבמה אגמא מספקא לן אי זכר הוא לה אי
 מוכי' הוא לה . וכן כ' הר"ף ז"ל בתם ובס"ק דניסין וכן הרמב"ם ז"ל כ'
 כן כפי' מתי' גירושין . ח"כ אלו היו לריבין להם כהפס' היתה ספק מגורש'
 וחוללת ולא מתיבמה . ואילו היינו לריבין לפענה זו לא יתנה טענה אלא ביבם
 קסן או משום דודאי זכו' הוא לה ליהבא למימר דמתתא ליה . וכן כתבו
 הש"ס

במהיום אם מתי ומה אם יש לה מזוני' ולית לממוד כזה על דפתי דאפי' ש
 שגלה לך פשוט דאין לה . זה מורף דכריך דאפי' שקלתי הרבס :
תשובה גרסתא של הגאונים ור"מ ור"ף והרמב"ם ז"ל כן היא וחכמים
 אחרים מגורשת לכל דבר ובלבד שימות . ולפי גרסתא זו הכי
 פרכין חכמים היינו ר' מאיר וכן כ' הרמב"ם ז"ל וכן הרשב"א ז"ל וסי'
 דר"מ דאמר כפילתה תלית ס"ל דליתו כהאם תלוי כדס"ל לרבי יוסי דאמר
 כפילתה ספק והיינו דאמרינן (שם) מאי איכא בין ר"מ לר' יוסי ח"ר יוחנן
 אפי' תלוי איכא בינייהו ופי' דלרבי יוסי מייח' ולר"מ לא מייח' אלא מנערינן
 ליה אם מה פטור דפנו' היא למפרע . והם עמד מביא חטאת דא"ל היא . והיינו
 דכריבין חכמים היינו ר"מ . דלדידהו נמי אם מה הכי היא מגורש' לכל דבר דהכי
 אמר מגורשת לכל דבר ובלבד שימות . והם לא מה הכי היא ח"א גמורה . ומתדרינן
 דרבי זירא איכ' בינייהו דלר"מ איה לה מזוני' שכיון שלא אמר מגורש' לכל דבר
 אם מת וקאמר ביאת' תלית משמע דדוקא לפנין ביאה דינה תלוי אבל מזוני' לא
 סקפי' עד שימות . ולריבין הכי היא מגורש' לכל דבר כשימו' ואין לה מזוני' .
 ומא' הרמב"ן ז"ל סיוע לגרסתא זו בחוססתא והכי גרסינן התם והכ"א מגורש'
 לכל דבר אלא שימות . ופתי' דפתי' ל"ל קתא סיוע ג"כ שלגם' הספר' רבי
 יוסי דכרייתא ללו היינו ר' יוסי דמתני' דבמתניתין (פ"ג ע"ג) חנן ר' יוסי
 אומר מגורש' ואינה מגורש' ואיה לה מזוני' ואלו לכרייתא לא ס"ל הכי ולגם'
 הספרים אנו לריבין לומר דתרי תנאי ואליתא דר' יוסי . וחכמים דכרייתא
 הינו ר' יוסי דמתני' . ולגם' הגאונים ז"ל ר' יוסי דכרייתא נמי ס"ל דבפלה
 חייב במזונותיה דכיון דר"מ לר' יוסי ליכא אלא אהם תלוי אבל מזוני' כי היכי
 דלר"מ איה לה לר' יוסי דכרייתא נמי איה לה והיינו כר' יוסי דמתני' . זו
 גרסתא לי סיוע לגרסתא זו הכי שפרשתי לך גרסתן של גאונים ז"ל והשיבותי
 מפליחה לא תלנת הרא"ש ז"ל ומתוך הדברים חמלא תשובה לשאלתך לפי
 גרסתן אם יש לה מזוני' אם לא דודאי אין לה . ומה שגראה לך פשוט לגרס'
 הספרים כחולה שגירש במהיום אם מתי ומה שאין לה מזוני' איני רוא'
 כן דודאי כרייתא במהיום מתניא . דבלא מהיום ליכא מאן דאמר ללה הוי
 גט לאחר מיתה ומשנה שלימה שנינו (פ"ג ע"א) זה גיטך אם מתי אינו
 כלום . ומתני' דמה היא כחולת' שיהיה אמתני' דזה גיטך מהיום אם מתי היא
 וכן היא שניה ונאספתא כפי' מהיום אם מתי מחולי זה הימים שנתים
 פגלה וכו' . ואין זו פירך לפייס . וכהא הוא דאמרינן חכמים אומרים
 מגורש' ואינה מגורשת ובפלה חייב במזונותיה . ואיני יודע כזה כמה נספקת
 כזה שהדברים פשוטי' הם הסך מסברתך . אבל מה שה' לך לשאלו לאותה
 גידסא והיא אשאר לתסקך כחכמים דאמרו מגורש' ואינה מגורש' דמשמע
 דסיפקא הוי אי חל גיטא משמת מסירה או משמה אחת קודם מיתה שזה
 טעם של חכמים לגרסתא זו . וכן פרש"י ז"ל עליה דר' יוסי וסי' לחכמים
 דליכא בינייהו אלא מזוני' . וא"כ אם פסקה ידה וקבלה קדושין ומה לריבין
 גט משני כיון דספק מגורש' היא והכי אשאר לומר לה והא ק"ל כרב הונא
 דאמר (שם) רבינו ז"ל מגורשת ויהא חתן . ומוכח בגמ' הכא' וכו' האומר
 בקדושין (ס' ע"א) לדידיה אם פסקה ידה וקבלה קדושין דהויא מקודשת .
 ואפי' דבנת' לא אמרינן הכי כהדין אבל הכי משמע מסוגיא דגמ' וכן כ'
 הרשב"א ז"ל . וסעמא דרב הונא משום דס"ל כרב דאמר (שם) כל האומר
 פ"מ כלומר מפשיו דמי . והכא מפשיו הוא והכי אמר' מגורשת ואינה
 מגורש' . זה ראוי לשאלו לפי גרסתא זו . אבל אינו קשה כלל דס"ל לחכמי' דאם
 מתי אשאר דהוי כאלו פירש כהדין ואמר בשמה אחרונה שהוא כפולס . דער
 דהא ר' יוסי איה ליה זמנו של שטר מוכיח פליו ומ"ה כדאמר א"ל בלתי
 מכאן ועד י"ב חדש אמרינן (שם פ"ו ע"ג) דרבותיהו החדיו' לישא משום
 דס"ל כר' יוסי . ואלו הכא כהא מתי קאמר כפילתה ספק והיינו סעמא משום
 דלישנא דאם מתי מספקא לן אי הוי כאלו אמר מפת שאני כפולס . כן כ'
 הרשב"א ז"ל לחין דכרי' ר' יוסי ואף אנו לאמר כן לחין דכרי' חכמי' לגרסתא
 הספרים . אבל כהא לא בלתי או פ"מ שחתן וכו' הויא מקודש' משמה ראשונה
 לכפתי' התנאי . אחר שכתבתי זה דקדקתי בשון שאלתך . ונראה שאין
 שאלתך ש ימים שבמתי' אלא אם יש לה מזוני' אחר מיתה כדן אגמנה .
 או אין לה מזוני' כדן גרשת . והם זאת היא שאלתך . בין לגרסתא הספרים
 שגורשין מגורשת ואינה מגורשת ותו לא . והן לגרס' הגאונים דגרסי מגורש'
 לכל דבר ובלבד שימות היא השאלה שזה שזו כהיי' כפלה אינה יכולה להישא
 וכשמת מיתה גמרו גרשו' וא"כ היה אשאר לומר שיש לה מזוני' כדן אגמנה
 אפי' שיהא גרשה . והם זאת היא שאלתך . מאי דפשיטא לך כהאי מילתא
 הוא קושטא דמלחא . דודאי מגורשת ואסרה לכהונה . ותנאי כ"ד בחיוב
 מזוני' אינו אלא ליושב' אלמנה שביח כפלה . דהכי חנן (כתובות י"ב ע"א)
 את חתא יתבה כדתי' ומתווא מנכסי כל ימי מיגר ארמולות' כדתי' . וזאת
 אינה אלמנה אלא גרושה . ואפי' חיוב אביל' ואיניתו לא חל עליה וכדאמר'
 בס"ק דיומא (י"ג) גבי כהן גדול שהיו מתקנין לו אשה אחרת . וטובה טריחין
 התם לתקוני' ההוא סוגיא כי יכי' דלסוי ליה חד בית ולא להוי ליה שני
 בתים ומסקינן דנגרש' לחדל ואמר לה הכי זה גיטך ע"מ שאכנס אני לביהכ"ז
 אי מתה הוא קיימא הוא ואי מתה הוא קיימא הוא . מאי איכא למימר דילמא
 מתה כחרתה כשגלה דפודה ופביר לה פודה כשני בתים . אי חל דקא כפי'
 למימא קריס איהו ופילי לביהכ"ז ומשוו ליה גיטא גט למפרע . ופשוט גרסינן
 (י"ד ע"א) וכו"ג מי חיליה איניתו והא קא מיגרשה וכו' דשמעין מהכא שכל
 שנתגרשה שפס' אחת קודם מיתה לאו שארו ה' ופטור מאלבילות וליכא
 איניתו . וסי' נמי אם מת הוא ומל גיטא שפס' אחת קודם מיתה לאו אשתו
 היא ואינה לזונה פליו וה"ה שאין לה מזונות שלא חקטו מזונות אלא לאלמנה
 שאם חנן לזון אותה מדין אלמנה תכשירוה לכהונה :

הפוס' נשם ר"ח ז"ל מיהו לסי מה שכתבתי אין כחן בית מיוחד בשום ענין. ולא שמשנו בנשם שכיב מרע שלרין שום אדם לומר נאמנת עלי שלא יסיפתי אלא שזוהרין וזוהן שלא יחיימוה שמה יכל עליה. ואיכא למחן דאמר חיישי' שמה נפל לשם קדושין ואריכה גט שרי. ואפי' למחן דלא חיישי' מ"מ פניהו סיה ואסור להחייח עם הסניויה. וכמו שכ' רש"י ז"ל גבי לא תחייח עמו וכו' (ש"ס פ"א ע"ה) זה הם נוראים. אבל לומר נאמנת עלי שלא יסיפתי זה לא שמשנו ומשעים ככל יוס שאין נהגין כן וטעמא כדפרישית. זה נראה לי שמשנו כה"ר זמח זל"ה :

מזרקא לה"ר מרדכי גינאר יצ"ו

שאלה קיט

שאלה זה לשוכר ראייתו כש"ח מה' גרושין דכרי חימה וזה לשונו המגרש על הנאי כ"ו שלא נתקיים התנאי הרשון ואם נשאת לא תאל. וזהו תימא כי הרב ז"ל פלמו כ' בה' ארצות כש"ח ז"ל המקדש על הנאי כשישקיים התנאי תורה מקודשת משעה שנתקיים התנאי ולא משעה שנתקדשה. לפיכך אם קדשה שני קודם שנתקיים התנאי של רשון הרי זו מקדשה' לשני וכן הדין בגיטין וע"פ' זהו שהיה אומר כפ' הנזכר וכן בגיטין סוה ל' למימר כחן בגירושין ואם נשאת תאל דעדיין אשחיו של רשון היא וחינה מגורש' עד שיתקיים התנאי דלא הוה ליה גט עד שיתקיי' התנאי כ"ל. עוד כתבה זה לשוכר. ועוד כ' בה' גירושין כפ' הנזכר המגרש כמעשיו או כש"ח כשישקיים התנאי חיי' מגורש' משעה תחיה לידה ויש לה להשאת לבתמל' אפי' כלל נתקיים התנאי ואין מושגין שמה לא יתקיים התנאי הואיל וסי' התנאי כמעשיו. או נפל מנה. וזה ג"כ חימה למה לא נחוש שמה הנפל גרש כמעשיו. או כש"ח שלל מהיום ועד י"ב חדש. והאשה הושת תנשא תוך הזמן הנזכר או שהוא כש"ח או כמעשיו כמו שהביא הרב ז"ל. וכשמשע הכפל כי אשחיו נשאת יבא תוך זמן הנזכר ויחבטל הגט ונמאל למפרע שנה על א"ח והרב לא חילק בין יש בידה לקיימו בין אין בידה לקיימו. עד כאן לדברי :

תשובה

דברי הרב ז"ל פתומים הם וכבר תמחו עליו רבים והדברים פתיקים בדברי הראשונים ז"ל וכבר נשאלתי מהו עשותיק רבי מימון אחיך יצ"ו ומה שהסכימו בו גדולי האחרונים ז"ל בזה. ואם שיש תנאים שנתשאת לאלתר ויש מהם שלא נשאת עד שיתקיים התנאי. וכל תנאי שהוא כשכ ואל חפשה וגם הוא בידה ולא ביד אחרים כמון שלא תשחי יין ולא כששאי לפלוני מחירין אוחה מיד. דלא חיישינן שמה תויד לפנור שאינה שחודה לקלקל אח עמלה. ומאלו הרמב"ם ז"ל סוים בהתקפסחא דתינא החס ע"מ שגה תלמי לביה אביך ושלא תשחי יין מאחן ועד שלשים יום כרי זה גט ואין מושגין שמה תלך ושמה תשחה יין. והכי מוכח כפ' המגרש (פ"ג ע"ה) דאמרינן החס נענה ר"מ ואמר הרי שהלכה זו ונשאת לאחד מן השוק כלומר זו שנתגרשה כש"ח שלא תשאת לפלוני והיו לו בנים ונתאלמנה או נתגרשה ועברה ושאת לזו שאברהם עליו לא נמאל גט כהל ובינה ממזרים. ופרישין כי הכי ככולה תנאי כעלמא נמי לא תנסוב. דלמלא לא מקיימא תנאיה ונמל' גט כהל ובינה ממזרים. ונר' מאחן דכללוהו תנאי מנסבין כל מיד. ואמרינן נמי החס (ש"ס ע"ב) הרי זה גיטך פ"מ שלא תשחי יין כל ימי חיך אין זה כריית' כל ימי חיי וחי' פלוני הרי זה כריית' דלכי מליחתי אקיימסי גאוי תנאיה ומשמע דמותר' להשאת מיד ואפי' כחייו ולא חיישינן שמה תשחה יין. שאלו לחחר מיתחא פשיטא דמותר' אפי' כלא גט. ועוד יש ראיית אחר'. ומהו בעפס כ' הרמב"ן ז"ל שהיה נאמנת בתנאים אלו לומר לא עברתי עליהם. ולא כל כמיניה דכפל למימר לה שמה עברה על החלך ואת אסורה לישאת שכיון שמתירין אוחה מיד. אלו לא הייתה היא נאמנת ה' הבעל יכול לקלקלה כד"ז חזו דפח בעל הלכו' גדולו' ודעת רבותינו הלרפמים ז"ל והסכמתי האחרונים ז"ל. וכן נמאל כשחש' הגאויים ז"ל שחלקו בה ד' ישיבות. גאוי מתחא מחסיא וגאוי פומבדיתא וכו' המצויים ז"ל. אבל ר"מ ז"ל כוכר דלא מנסבין לה עד שיתקיים התנאי. וכן כ' רש"י ז"ל בפירושו כפ' המגרש. ואפי' שלא נראה כן מפירושו כפ"ק דקדושין. ולדבריהם מתפרש כל זה בדוחק ודברי המחברים כזה פיקר. זהו דין תנאי שהוא כשכ ואל תשעה ובידה לקיימו. אבל תנאי שהוא כקוס עשה ובידה לקיימו יש מתירים ג"כ להחירה מיד דאפי' דנקום עשה הוא כיון דבידה הוא לא חיישינן לארשולי מלקיימו תנאה. ואפי' דאמרי' כפ' מי שחחזו (ע"ר ע"ה) ע"מ שתחתי לי מאתים זה לא לחחר לא תשאת עד שתחן אפי' שהוא קוס עשה בידה היינו טעמ' משום שמה ילך למדינת הים ונתינה בעל כרחו שלא כפניו לא שמה תחיה כדליתא החס (ש"ס ע"ב) וכן הדין כש"ח שחתי ליש' פלוני וע"מ שהבעלי לו חוששין לני שרש'ו אחרים הדבר תלוי אבל כקוס עשה שכינה ולא ביד אחרים מתירין אוחה מיד. ויש המחמירין כזה דשמה חלכס ולא תקיים התנאי ונמאל הגט כהל ובינה ממזרים וכו' ראוי להחמיר. וכל תנאי שהוא כש"ח אחרים בין כקוס עשה בין כשכ ואל תשעה לא תשאת עד שיתקיים התנאי שכיון שהוא תלוי כש"ח אחרים ולא כרשותה אפי' כשכ ואל תשעה או מושגין שמה אוחה האחר לא יקיים התנאי. ובגון הרי זה גיטך אם לא כחתי מאחן ועד י"ב חדש לא תשאת עד אחר י"ב חדש. וגדולה מזו אמרו דאפי' מת כתיב י"ב חדש לא תשאת עד אחר י"ב חדש דאיקיים תנאיה כדליתא כפ' מי שחחזו (פ"ו ע"ב) וטעמא דמילתא משום דגרינן מת אסור לא מת. ומשום הכי אמרינן החס (פ"ד ע"ה) הרי זה גיטך פ"מ שתחתי לי מאתים זה אף פ"מ שנתקדש הגט או שאכר מגורש' ולאחר לא תשאת עד שתחן. וטעמא משום שהוא תלוי בדעת אחרים וכדפרישית. ואם נשאת קודם שנתקיי' התנאי

כתבו נשם הרמב"ם ז"ל שאלה מד שיתקיים התנאי. ואם קיימא התנאי אפי' קיימא אוחה אחר שנתשאת יקיים ודברים נראים הם. והרמב"ם ז"ל לא חילק בתנאים בין שהוא בידה לקיימו בין כקוס עשה בין כשכ ואל תשעה. ובין שאין בידה לקיימו אבל חילק בין תנאי שהוא כאל. ובין תנאי שהוא כמעשיו או כש"ח. ומה שנראה נדפחו ז"ל שהוא סומך על מה שנאמר בגמ' כפ' המגרש (פ"ג ע"ה) כפשיטו'. ואי הכי כללוהו תנאי דלמלא נמי-לא תנסוב. ומשם נר' שכל התנאים מנסבין לה קודם קיום התנאי. ודוחה מפני סוגיא דרייתא דמיתייא כפ' מי שחחזו דלאחר לא תשאת ומשום הכי כתב כפ"מ שיש לה להשאת מיד לכתחלה אפי' שלא נתקיים התנאי. ומה שחילק בין תנאי שהוא כש"ח לתנאי שהוא כאל. יפה עשה לענין ביטול תנאי או חוספת ולפנין אכד הגט או שרף. והכי מוכח בקדושין כפ' האומר (ס' פ"ה) וכן מי שחחזו (פ"ד ע"ה) דוק ותשכח. אבל לענין שלא תשאת ואם נשאת לא תאל לא תפרש מניין לו לרב ז"ל לחלק כן שלא נזכר בשום מקום בגמ' ענין זה ואין שרש לדברים אלו בשום מקום. והי' לו לומר ואם נשאת תאל. או אם מרמזה כזה תנאי שהוא כאל לתנאי שהוא כש"ח כפ' המגרש (פ"ג ע"ה) ומה שח"י אפשר שיהיו שוין דין תנאי שהוא כאל לתנאי שהוא כמיהוס לענין שלא תאל אם נשאת שהרי הרב ז"ל הוא סובר כדפ' הרי"ף ז"ל ס' כפ' יש עמלין דלא קיי"ל כר' יוסי דכ"ל דלא נעיינן מהיום משום דזמנו של שטר מוכיח עליו אפי' דתלמוד' פסיק כוחיה החס משום דאמר' דריש המגרש (פ"ה ע"ב) מיומא דקן לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו. ומחלק הרב ז"ל בין אסורה למומאל. דבגיטין דליסורא הוא לא קיי"ל כוחיה וכפ' מהיום ובמומאל קיי"ל כוחיה כדפסיק תלמודא החס ואף פ"מ שיש דעות אחר' כזה. הרמב"ם ז"ל הוא סובר כמו הרי"ף ז"ל. ונאוס הכי אם אכד הגט או נשרף קודם שנתקיים התנאי אם לא אמר מהיום הוא כהל. ומ"ש כפ"ה מה' איש'ו וכן הדין דריי ממונו'. מיירי במתנה על פה דאלו כשטר אפי' שלא אמר מהיום אם נתקיים התנאי הויה מתנה משעה ראשונה משום דזמנו של שטר מוכיח כר' יוסי דקיי"ל כוחיה דריי ממונו' ככר' הרי"ף ז"ל. וכיון שכן היאך אפשר לומר' שאם נשאת לא תאל והרי ל"ה היא. ונראה שהרב ז"ל סובר שאם נשאת קודם קיום התנאי לא תפקיין כל מיהו אפי' שנתשאת באיסור לא אמרינן לה לקיים תנאה ותעמוד תחת כבלה או מקיימא ל'. ואי לא קיימחו ודאי תאל מיד כיון שאין הגט חל עד שיתקיים התנאי. ומאי דקשיא ליה למר מרדיה על ידיה שלפי מה שכ' בה' איש'ו וכן בגיטין הוה לו לומר ואם נשאת תאל וכו'. לדידי לא קשיא ליה מירי דלפנין קדושי שני מבטלים קדושי ראשון לגמרי שקודם שחלו קדושי ראשון בלו קדושי שני ומאלו מקום לחול דשניה היתה כחוחה שעה. אבל בגירושין יושאי שני אינן מבטלים גרושי ראשון. ואפי' שנתשאת קודם שנתקיי' התנאי. יכול לקיים תנאה ותעמוד תחת השני. ומ"ש הרב ז"ל וכן בגירושין כפ' שאין בגירושין מתקיימין אלא משעה שנתקיים התנאי ואיך לא משעה ראשונה. ופסקא מיהו לענין ביטול תנאי ותוספתו ואכד הגט או נשרף אבל לענין אם נשאת קודם קיום התנאי אפי' דלכתחלה לא תשאת כיון שאין הגט חל אלא משעה שיתקיים התנאי ואיך לא תאל זיתקיים תנאה דכה מיהו ה' אירשה. זה נראה דעת הרב ז"ל כזה. ומ"מ אפי' כזה אין דבריו מחוורין דשעתא מיהו כי יאכבד א"ח היא וכוונת בה עליה. וקיי"ל (סוטה כ"ו ע"ב) דכשם שאסור' לבעל קר' אסור' לבעול (הג"ה. ח"מ"ה גס הרב בעל מגיד משנה תקשה בדבר ולא תשכח לה פתרי) : והכוון בכל זה שאם התנאי הוא כאל לא תשאת ואם נשאת תאל. ויש מקום שיון האידנא דנהגינן למכתב ככולהו גיטא מיומא דקן ולפלט וכדאחתיק רב כדלית' כפ' המגרש (ש"ס) בתנאי שהוא כאל כי הו' דינו בתנאי שהוא כש"ח ובמסיוס כדפ' הרב בעל העפור ז"ל אי לא. ואין כחן מקום להאריך. ואם התנאי הוא כש"ח י' חלק בין תנאי תנאי בקלן תשאת לכתחלה ובקלן אם נשאת תאל. ועל פי מה שכתבתי למעלה. למעלה מעלה תעלה. ובכ"ז תהיה מופלג'. כשש אחיך מאכבתך מולה. שמשון בן כה"ר נמח זל"ה"ה : ועל הכתב : איש מדרת ומארי מילן. חרד לדברי סופרים וקולן. בעמקה של הלכה לן. הותיק ר' מרדכי ל' גאר י"ו :

ברשך אל הי"ר שמואל ב"ר דוד חלאיו יצ"ו

שאלה קכ

שאלה וחמרת זה לשוכר זה שהביאו רבותינו ז"ל בריש גמרת פסחים (ג' ע"ה) תנא דבי ר' ישמעאל לעולם יספר אדם בלשון כבוד שהרי כוז קראו מרכב ובאשה קראו מושב. כחסדך אדווי תנארכו לי ביאור רמב"פ :

תשובה

אמרינן כפ' כל מערבין (כ"ו פ"ה) האויבך טמא מושב והחפוס שלו טמא מרכב. ופי' חפוס שלו הוא הפן שחופס בו האדם בשעה רכיבה הנקרא בלשון לעו אר"ו דש"ל וחלוקין הם כקומתחן שאובק ענינו הוא טמא קומא' מושב והחפוס אינו טמא אלא קומא' מרכב וחמורה היא קומא' מושב ממומא' מרכב כדתנן בכלים כפ"ק (מ"ג) למעלה מהם מרכב וכו' למעלה מן המרכב מושב ששום מעפו למשאו וכו' פ" דבחור' כהני' מוכחי מקרא דמועב כמרכב אינו טעון ככוס נגדים והגושא אוחו טעון ככוס נגדים. וכפ' כ"ג דמס' כלים (מ"ג) כמי תנן מה בין מרכב למושב. מרכב חלק מגעו ממשאו. מושב לא חלק מגעו ממשאו. ובאשה לא כתבי קרא כהדי' מרכב משום דרך כבוד. ומאי דאמר תנא דבי ר' ישמעאל כוז קראו מרכב ובאשה קראו מושב לאו למימרא דמרכב גוסיס מושב ש"ח לומר כן. שהרי אין קומתחן שוה. וכיון שאין קומתחן שוה לא הו' משנה קרא מדבריהם משום דרך כבוד במאי דאפשר למעטי ולהשוות קומתחן. אלה כה לומר שלא כתב מרכב להדיא גבי אשה כי הו' דכתיב גבי איש תאל אפמיה אמרש

אמונתו ואחי מרכב מרוביא כדלפנין ליה בתורי' כהנים מסתובב אגרי' הוה יושבתי פלוי זה מושב כלי זה מרכב וכיון דלחי מרכב מרוביא בלחוד ולא מרב לוי קרבא כדכתיב משמע דליריך חרס לקטר בלשון כבוד. ומיחא קומא' מרכב זכה כדכתיב מרכב רזב ולא כדכתיב מושב :

שאלה קבא

הכלים נוסלים לדידי' אפי' ככלי נגלים וכלי אצטרי' וכלי ארמא. ואין נוסלים לדידי' אלא בדפמי' הכלים ולא בשולי' המהן. ולא כדכתיב החנית וכו'. וכן אמרו במס' (פרה) [יומא] [ב' ע"א] ולמה נקרא' שמה בית אבן שכל מפשיה בכלי אצטרי' בכלי נגלים בכלי ארמא. ומהו כלי נגלים שמה דונה לומר כלי נגלים אצטרי' שיש מלשון התרנוס או מלשון גללי' אלא הארס וכו'. גם כלי ארמא מה הם. שאם תאמר הם כלים פשוטים מטיט' ומחומר היוצר ארס שריפתן בכבשן. הנה הם כלי חרס גמורים. ואם הם עשויים מטיט' יורר כלי חרס ומתיבתא קודם שריפתן בכבשן. הרי נכון כה לקבל מים או זולתן משאר חרסין. או הריש פליטן חרות כלי כי עדיין לא נגמר' מלאכתם. גם שולי' המהן לא ידעתי מהו. גם מנופת החנית הריש לה בית קבול שאמר ולא כדכתיב החנית עכ"ל :

תשובה

יש מפרשים כלי נגלים כלי שיש ויש ג"כ מפרשים כלים הפשוטי' מנופית בקר. ושי' הפירושים הם בפרש"י ז"ל (שבת ט"ז ע"א). יומא ב' ע"א). גם כדכתיב הערוך. ואחי נפיו' דעתי אצטרי' זה הפירוש האחרון ממתיבתא דהוא כתב בפ"ג גמס' כלים (מ"ד) חנית שמתרופע' וטפלה בגללים אפי' שמה קבול וכלי נגלים וחרסין נוסלים טומאה מפני שלא בטל שם כלי מעליו ושיורשו הכי הוא חנית שנסדקה ונעשית רעועה וטפלה בגללים כלומר שמה פניה בגללים שהם לפי בקר כדי שלא יפלו החרסין טומאה. אפי' שהגללים המעמידים אותה אינם מקבלים טומאה לא הוי ככלי נגלים שאין מקבלין טומאה. מפני שלא בטל שם כלי מעליו כשזבל שנתרופעה וכלי חרס היחה וכלי חרס נשאר. ומכאן שלשון נגלים אינו אצטרי' שיש שאין דרכן לטפל בהם כלים המתרופעין אלא בנפישו' בקר וה"ה כ"מ שנתחמוס דוכן הלשון לעינין טומאה הוא מתפרש ע"ד זו. וכן מוכח במהו' (ס"ט ע"א) בני פיל שבלב כפיסה מנריה והקיאה דרך בית הרעי דמסקא לן החס' אי מקבלי' טומאה אחר שהקיאה כמו שהיתה מקבלת קודם שבלטה. או דלמא כיון שבלטה והקיאה מתעלה בבעטה דהויא לה ככלי נגלים שאין מקבלין טומאה. והרי מכאן מוכח ג"כ שלשון נגלים בני כלי טומאה הם לפיפיים. וכן בפ"ג ממס' פוקלין (מ"ו) נראה שכלי נגלים הם זורעין בהם יכולין להשיגים ללא מהס' אפי' שאינם נקובים זהו אי אפשר באבן שיש. ואפשר לנפישו' בקר. וכן פי' שם רבינו שמעון ז"ל. ועוד שמתוך משמעות' הלשון נראה כן. שאלו ה"ה פי' נגלים אצטרי' שיש הריש להם לומר כלי נגל כלישנא דקרא דכתיב דרכין ד"י אבן גלל תלחא שאין דרך הלשון לרבות בדברים הנעשים מתחילה אחר כגון כלי חרס כלי כסף כלי זהב אין אומרים בהם חרסין כפיסה וצדיק אצל חרס נגלים הם לפיפי' בקר א"ש שמתרבה לפיפיים נעשים כלי אחד. וזו נראה מדר דקדוק הלשון. ועוד נראה שלשון רבן כהנא מקומ' הוא באצטרי' שיש כמו בלשון עברי' ולא בלשון הארמית דכתיב אבן גלל שחרי' בפ' שחופין (ד' ע"א) אמרינן אצטרי' שישא חללו ומתרחא ולא אמרו אבן גלל אפי' שמהם שמהם מקומ' מוכרינן ג"כ גללל חללו שאמר בפ"ג דע"א (כ"ב ע"ב) וכן בפ' חנוכה טרפו' (ס"ג ע"א) אבן גלל מ"מ בין שנתפרש בגללים הם לפיפיים לא נפקא לן מידי לפינן דימא דבין זה ובין זה אינם מקבלים טומאה. ולפינן כלי ארמא גם כהו' יש ב' פירושי' האחד הוא שהם כלים מטיט' היוצר קודם לרפס בכבשן כמו שכתבתי וכן פרש"י ז"ל. והשני הוא שהם כלי ארמא ידועה מפשי' בלירוף בכבשן אינן מקבלין טומאה שאינן כלי חרס לפי שאין עשויים מטיט' היוצר. ודע כי הלשון הוא לירוף נגלדי' לא שריפה כפי' כמו שכתבתי וראוי נמשכ' אחר המקרא שכתוב ואשרפה לשרפה. והבטחה בנשמה כלים פ"ד (מ"ד) כלי חרס מצימתי מקבלין טומאה מצימתינן בכבשן ולשנא דקרא לחוד ולשנא דרבנן לחוד. והוא לשון מושאל לחכמים מנריפה כלי מחכו' שהוא נמר מלאכתן ונשתמשו בו אפי' בכלי חרס. כיון שגמר מלאכתן ע"י האור. ואפשר להכריע גם באלו הפירושים שאין זה האחרון אמת שפירוש שכלי ארמא : אין ארמא ידועה שאינה מביאה היוצרים שאפי' ע"י לירוף הכבשן אין מקבלין טומאה דלא הוו ככלי חרס כדחתן בפ"ג דכלים (מ"ב) שניטל פיו עקור פי' משום דחשיב ככשיר וכלי חרס שצרכו מטהרתו ושל ארמא שהוסק פיו עקור פ"כ ונראה מכאן שאם לא הוסק פיו הוי טמא. ואמאי כלי ארמא ייבאו וכלי ארמא אינן מקבלין טומאה אפי' בלירופה בכבשן לפי זה הפירוש האחרון. ומכאן קושא זו לריכיים או לפרש דמיירי שרפן בכבשן ומשום הכי מיטמו וכשהוסק פיו כפתייה עקור דחשיב ככשיר וכן פי' רבינו שמעון ז"ל ומשמע דכלי ארמא דקטוריים היינו משום שלא לרפן בכבשן. ומיבאו אינה ראייה גמורה דלפטר דלרבותא נקט הוסק פיו כפתייה דלא חשיב ככלי חרס אפי' שהוסק פיו. וכ"ש שלא קודם לירפיתן בכבשן. ואם יש בהם כה לקבל מים. זו אינה קושא דמאן לימא לן שאין מחזיקין בנתייבשו הרבה ועוד דלפטר שהם שופין בא' מהדברי' המעמידין המים כגון שהם מווספין דלא גרפי' מקופו' שמשפין אותם כדאמר' בני הבורג לגח כפי' דשנת (י"ו ע"א). או נפין אחר ואין כאן קושא כלל. וגדולה מזה אמרו בפ' כל הבשר (ק"ו ע"א) ומייתי לה הרי"ף ז"ל כדכתיב בפ' אלו דברים שק וקופה אפי' שחקן אין נוסלים מהן לדידי' וכו' ויהיו כלי נגללי' וכלי ארמא כשק וקופה שפי' חיקון מקבלי' מים. אבל מפני שאין עשויין לקבל מים אין נוסלין מהם לדידי' אפי' פי' חיקון וכלי נגלים וארמא הם כן

שהם עשויין לקבל מים פי' חיקון נוסלים מהם לדידי' אפי' שהם שריפס מקבלים טומאה דהוה כלי פליטן אלא דרחמנא מעטיבאו מטומאה. ולפינן ידים לאו נקבלת טומאה חליא מילתא אלא כדכתיב לקבל מים שיעור ריפיה למפשי' כלי שיקבד ואינו מחזיק ריפיה' וכפשוטו לקבל מים (מפשי' שק וקופה אפי' שחקן). וכן תמלא מפורש בחור' הכיח כשפטר כשליש מהבית הפשי' פי' ש. גמה שאמרת דאין חרות כלי פליטן כיון שלא נגמרה מלאכתו. יפה אמרת לפינן טומאה דכלי חרס קודם לירוף בכבשן לא נגמרה מלאכתו. אבל לפינן תשמיעין כמה שרלוויין להשתמש בהן כלים הם השוטים ויטלין בשבת דחור' כלי פליטן. ונוטלין מהם לדידי'. ולפינן שולי' המהן ששאלת מהן הוא מכלי הגה והוא של חרס כמ"ש בפ' בתרא דפ"ד (פ"ד ע"ב) הגה והמהן והנמשך וכו' ונראה מכאן שהוא מכלי הגה ושוליו הם תחמוס ומהן שיש לו בית קבול. ומפני שאינו עשוי לקבל אין נוסלין ממנו לדידי' כדכתיב בפ"ק לדידי' וכן נמי אין ממלאין ואין מקדשין ואין מדין מי חסאת בהם ואין מליצין בלמד פחיל'. שכל אלו בפינן כלי והוי לאו כלים ייבאו כדכתיב במשנת כלים (פ"א) ובמס' (נהר) [פרה] פ"ה. ולפינן מנופת חנית ששאלת הריש לה בית קיבול שאמר ולא כדכתיב חנית. דע כי יש שרי' מיני מנופות האחת קרויה מנופת היוצרים ששינו בפ"ג דכלים (מ"ד) וזו מקבלת טומאה כשנעמרה כדחתן החס מנופת היוצרים שהוא פוחה בו עקורה. כלומר שפירין הוא עמיד לררמיז שפחה עקורה שלא נגמרה מלאכתו והויא כגלמי כלי חרס ושהוא גומר בו שפחה עקורה שמיחה קר כפחתה לר' כבר נגמרה מלאכתו וטומאה וחמיא כר' מאיר דלמד כלי חרס לא בני לירוף בכבשן כך פי' רבינו שמעון ז"ל. וזה מין מנופת אחת. ויש מין מנופת אחרת וקורין לו מנופת החנית וזו אינה טמא' כלל אפי' יש לה בית קבול לפי שהיא עשויה לכפות על החנית והיא כחותן כפוי כלים של חרס שהם כפין קפרות כפיות על גבי כלים לכחותן. ולפסמים מדבקין אותם כפיט עם החנית וזו היא שינו בפ"ג דכלים (מ"א) מנופת החנית אינה חבור כלומר שאפי' ש מדבקין אות' כפיט אינם חבור :

שאלה קבב

שאלת על רבו אפי' שלא חכר כן בנמרה לפי שכך ראיית כפתי' ששאלתי מזכיר מורי' אי לומר הריני כפרת משכבו :

תשובה דע כי נגמ' קדושין פ"ק (ל"א ע"ב) הזכירו חכמים זה על אצטרי' שזכו בכלל כבוד אבן ואם ואמרו מכבדו בחייו ומכבדו במוטו וכו' כדכתיב כיצד וכו' ואי נשאתי ק"ו כ"ש רבו שגמלדו חכמי' שמיבאו לחיי' פטוה"ל. והאי ק"ו יחי' כסוף אוריות (בירוש' פ"ג ע"ד ובבבלי' כ"מ ל"ג ע"א) בבין אחר. וכן ראיית לקחת חכמים כשמוכריים שם רבם כפסריהם אומרים כל כחי' מורי' ר' פלוי ז"ל הריני כפרת משכבו. והעפס מפני מה חקנו כך הוא לפי שמתן י"ב חדש הוא סובל לפר יסורין וחייב הבן והתלמיד לומר יבא עלי' אותו ופר ליהוה לערי' כפרת משכבו. אבל לאחר י"ב חדש כבר קבל דיו' שאפי' פושטי' ישראל אינן מדוין בנייהם יותר מ"ב חדש כדכתיב במס' עדויות (פ"ג מ"ז) ומשום הכי לאחר י"ב חדש אינו מכבדו בכך אלא אומר וזכרונו לחיי' העולם הבא כדכתיב החס (קדושין ע"ג). או זכר לריק לברכה שבהו קלח בני ארס מה שזאו לשון מקרא. ומלוי' שאפי' בני שאינו רבו ואפי' לאחר י"ב חדש שמכבדי' החכמים החיים אל החכמים המתים נכך. כמו שמלוי' בסוף פ"ק דסוכה (כ' ע"א) אמר ריש לקיש הריני כפרת רבי חייה וכו' ואפי' לאחר גדול המזכיר בחייו אומרים כך כמו ששינו בספרהרין פ' כהן גדול (י"ח ע"א) כשאור מתחכם מחמרים כל הפס אומרים לו הרי אנו כפרתך. אלא שאין מזכירין כפרת משכבו אלא בנייהם והתלמידים כל י"ב חדש. אבל למזכיר בחיים לאו נמי שמתו לאחר שנים פטר חשן מוזכירין משכבו וכפי' אלמנה לכהן גדול (פ' ע"א) הריני כפרת בין בני' כחא וכו' כלומר הריני במקומו לכבול לערו. וע"ד זה חכר כנפיים פרק ב' בית ישראל אי כפרתם וכן כ"מ :

ענין קבג

נפין הסכמו' הקבל שהפסימו בהם כלם או רוב' וכפשוטו רועים לבטלן. אבל יש קלח מוחין. יש לדון לומר שיש כה בידם ולפכב מלהחיר החרס המוטל בהסכמות. ואומר תחלה דכדאי' יש יכולת ביד רוב הקבל כמפמד טובי' העיר להסיט על קלותן ולקבוע תרומת ושמותות לפיכך על גזירתן ולפורץ גדריהם. ואין רשות ביד היחיד לומר איני ככלל בהסכמה זאת. וכזה החרס בכל המקום היחיד בטל בנפישו' ומשופנד לרבי'. שהרי מנודה לפירו מנודה לפיר אחרת (מ"ק ס"א ע"א) כמו ששמונה לנשיא הוא מנודה לכל אדם כי רשות בני העיר על היחיד מהן כרשות הנשיא על כל ישראל. וכמו שהנשיא יכול לתקן חקנות ולהחריס ואי אפשר לישראל להסתלק ולהוציא עצמו מכלל תקנותיו וגזירותיו כן הדין בבני העיר על כל הדברים באותה העיר ושיי' ככרנא כדרייהו וסולכי' במהנס' ובתקנותיהם ובסכמותיהם ודבר זה אפי' שאינו לרבי' אפריה ומוכרע ומקומו הוא. מ"מ מלוי' בזה ספר בתשוב' הראשונה ז"ל אין מקום להחריף ולהחמיק' וגם ראייה מדברי רבותינו ז"ל באגדה שאמר שם כי השכנים החרמו ביהם שלא יגלו מכירת יוסף ודלובן לא היה שם וכשנא ואמר הילך אינו ואי אלה אי בזה הגידו לו את המעשה ואת הארס ושחק עד כאן באגדה. ונראה מכאן שוד שחוקן שאינם בשעת החרס עם הקבל ונא שם לאחר מכן הם נכללים בחיותו החרס שהרי ראוהו לא היה שם עמה' בלוחה ששה. וכיון שנה אודי' ויבאו החרס שחק מפני הארס שהי' חל פלוי כיון שפטר פתחם והיה יחיד אלא רבים. וכן נראה מהחרס שהחרי' שחול שחל על יבנותו כפי' אפי' שלא היה שם וכן כ' הרשב"א ז"ל. ומ"מ נראה שאין נכללים בכלל החרס אותן בני העיר אלא אותן הסורפין מהם עמהם אבל אי לא שייכא ככרנא כדרייהו אינם מבני העיר

העיר וקהלם - יש לי בזה הכחה כפי דבכא בחרה (כ"א פ"ב ע"ט) . ועוד מוכח בגמ' בפרק אין ממעדין (ל"ו ע"א) דבעיא גזירות לבור אם ברוב רוצים כסס ויכולין לפסוד בהם גזרין אוסם ואין המיעוט שאין יכולין לפסוד בלוחם גזירות ויכולין לפסוד רובם גוי כאלו כדאיתא התם. ואחר שכתבאר זה יש לחקור פכשיו שדולין רוב הקהל לנטל אוסם והסכמות אכל זה כסס מופסע ומזוין כדס. אם נאמר בזה סוף דעה כחללת דיעה וכשם שסיחיד מתבטל במיעוטו כחללת קנהן גם עכשיו יבטל במיעוטו בהפרכתו. ומה כפרש"י בין זה לזה. ונמצא להרשב"ץ ז"ל עכ' באגרת התרת החרם בלשון הזה. מימ' אין מקלם הליבור מתירין. ואפילו רובן עד שיהיו שם כל המחרמיין או כנגדן ותשובין כמותם. כמו שאמרנו (מ"ק ט"ו ע"א) שחלקו אינו מופר פכ"ל. וכן כח' הוא ז"ל תשובה להראב"ד ז"ל ש' בו בלשון הזה ואחר כל שאלת נדרם ושכונתם יליו את שלוחם להחיר חרמם אפשר כי יש חקוק ככך רק שיהיו כל אות' שהיו בשפת החרם והגידו' וכשם שהחרמיהו ונדחו כך יחירו. ואם אי אפשר שכבר מהו מקלמן ימחו אחרים שם שבוים כמותם וימלחו חסרונם. ובהיות כלם בהחרמן או חמורתן כפרים ותשיבות' פכ"ל זאת התשובה. וכן נמצא להרשב"א זל"ה"ה תשובה זה לשונה מימ' המנהג שפיעו בכל המקומות שאפי' אחד מן הכבוד יכול לפסוד וכיון שכן כל שיש מוחה אי אפשר להחירו ע"כ ומכל זה נראה שיש יכולת ביד היחיד לפסוד על הכבוד מלהחיר אותו החרם דחלקו אינו מופר .

אבר

שד"ה נראה בכל הי' ראו' ורמיה דקלא ארעא דודאי מי שחי' פטר על החרם לריב שיסכימו כחיתרו כל אותן שהיו בשפת החרם או השימדים חחמם ושהם גדולים כמותם דכיון שכולם ידעו. אי אפשר להפטר חלקו של יחיד שלא נדעו ובהסכמתו. וכמו שהוא מפורש בגמ' במס' פוער קטן (ט"ו ע"א) ופי' אמר הרשב"ץ ז"ל שאין מקלם ליבור ולא רובן מתירין ואינו מבוחר הוא כדבריו ז"ל ע"י"ש. וכן מדברי הראב"ד ז"ל באותה תשובה נראה ששאלתם היחה על לבור שהחרמיו שלא יהיה שום אדם לאדם אחד אם יעבור על גזירתם ומטין כדברים שבער על גזרתם. ופי' הרב"ך שיסכימו כלם בהחרת החרם כיון שבער על גזרתם דחלק המעבד אינו מופר לשולם כיון שכל הידיו וזה לא מזה המנהג בלבד אלא דין גמור הוא דלעולם אין רשות ביד כל הסולם להפטר חלק שום אדם א"כ כהן רשות להחיר' וכדאיתא בנבל רבתי (פ"ה) דחייא ההם מה אחד מן המנדין אם כהן רשות לחכרו מתירין אותו. אבל לנדון שלפניו שרובין לעקר התקנות וההסכמות מטיקין ואין ההתרה בזה למי שעבר עליהן אלא למי שלא עבר עליהם שיוכל לפסוד עליהם היקף עולה על הדעת לומר שדעת יחיד יריע' על דעת רבי' לקיים פליהם בהסכמתם שהם שלא נדעו. ומה שיד' הכה חלקו אינו מופר וברי' שער' רוב הקהל לנטל אותן ההסכמות ונתבטל אותו יחיד דביתו במיעוטו אין שאן חרם. והעובר על אותן ההסכמות לא חל עליו החרם כלל שיהיה לריב להפטר של זה היחיד שיוכל לומר חלקו אינו מופר. והגע עמך שהליבור או רובן התקינו לעשות איזה דבר. ואח"כ עלה בדעתם ונראה להם ששכחו והישר הוא שלא לעשותו ורצו להטיל חרם על העושה אותו הפך מהחקנה הראשונה כהפטר לפנות על דעת אדם לומר שסיחיד יוכל למחות על ידם מפני חלקו שאינו מופר מהחקנה הראשונה. וא"כ יהיו הכרים ששוכחו ליחיד שלא לעשות תקנת' הפך דין. אין אלו אלא דברי' המתמיהי' וסלק כחרם מכלל. ברי' שדריאל גז' על הפמן וכן הלל ושמי' ואח"כ מנהג ר' יהודה שפירא ויטל אכפורו מפני שלא פטר אישורו בכל ישראל (פי' ל"ו ע"א). אבל מימ' נזיין היה לריב ולא היה מותר מאליו האם אפשר לומר שאם לא הסכימו כלם במנין שלא יהא מותר ונאמר חלק זה שהוא כנגד חלק אותן שאסרוהו לא יהא מופר הא' ודאי לא דכיון שצמדו למנין ורבו המתירין על האוסרין אין מה באוסרין לעמוד בפני המתירין למיעוטן. וכיון שכן מה לי שמו שחשך מפני אישור לאו דלא חסור. ומה לי תקנה קלה שהאסרה מפני גזרת ליבור וחרמם כהן ובאין יכולין ברוב להחיר האישור ואין שייך לומר כהן חלקו אינו מופר ואין זה לריב לפנים. וזה מזה שירת הדין. אבל מזה המנהג שכתב הרשב"א ז"ל בתשובתו וכמו שכתבתי למעלה הי' אפשר לפסוק ולפסק. אלא שאני אומר שאין דעתו של הרב ז"ל כי אם לדורו שהוא היה בקי במנהגות כל המקומות ומשד פליהם אכל המנהגות משתבין כהשתבות הדורות ומעולם לא נשמע במקומותינו שכתבול שום הסכמה תועיל מחלה יחד. כי על דעת כן היו מסכימין עליהם מחלה ששסיכמו רוב הקהל או מאכיו ויועילו לנטלן יהיו מנטלין אותן והיחיד המוחה יהיה בטל במיעוטו. וכיון שכן היה מנהג אותו המקום שממנו נעתקו אל זה המקום ורובן של קהל מתקין אלו הסכמות היה מלוחו הקהל על דעת אותו המנהג מתקן אותן כדמוכה בגמ' ריש פ' (אלו) הפועלים כ"מ (פ"ג ע"א) ופתמן כפירושן. ועוד שכל עמנו לא ירדו לתורת זה המנהג אלא מפני הקולא היולא ממנו להחיי חרמי לבור ושופע' שלא ע"פ חסם ובלא חרטה ופתח וסמכו בזה שלפי שכתבו כן אינה נדרים אלא ש"ד זה דומה למה שארלו' (דהם מ"ו ע"ב) כל הטודרת על דעת בעלה נודרת. וכיון שלדעתם הם נודרין כשיסכימו להחיר נדרם אינם לריבים שאלה לחסם ולא לשאר הישר נדרים. וכיון שאין לפי כמה לתלות הישר זה אלא ש"פ המנהג אין לנו בו אלא מה שנהגו. וכיון שכתבו שיחיד מוחה אי אפשר להחירו אלא בהסכמת כלם. דמן הדין אין להיחיר הישר. ואם מפני המנהג כן נהגו. אבל אם לא היינו לריבים למנהג בשנין שהישר לא היה כח ביד היחיד למחות דכיון דמן הדין הוא מותר לריב אפשר ביד היחיד לעכב הישרו שלא החטו בשעת נדרו שאם מן הדין הוא

מותר שלא יהא מותר בפסוד הישר שלא נהגו בה להחמיר של פנמן אלא להקל. ולא אמרה אדם מעולם. ואמר שכן הוא אי' כדון שלפניו אין המנהג מפלה ולא מוריד שהרי מן הדין הליבור עממן הם יכולים להחיר חרמם בלא שאלת חכם דכיון שלא נהגו לומר אלו משביעין ומחרמיין ולפסוד אחר עליה לבור חמן כמו שהיה מנהג הראשונים ז"ל כמו שהוא מפורש בתשובותיהם. ואין מזכירין אלא כמה חרם אינם לריבים שאלת חכם דבשפיע' הוא שאנו לריבים לכל אותם חמאים אלמלא המנהג אבל החרם בלבד לא שהרי מנינו שהשפיעים החירו פנמם מחרם מכירת יוסף בלא שאלה לחסם. וכן כתוב באגדה כשירצו אחי יוסף עשרה לשבור בר ממלרים מלוא יוסף חי והחירו החרם ע"כ. ובס"ק דגדרים (ז' ע"ב) אמריין דחכם מנהג לעמנו ומיפטר לעמנו ומיחו דוקא אם נהגו עמנו שלא לנדר עבירה כדעת הרשב"א ז"ל נמצא שהחרם יש בו ד' הקל שאין בשופע' שמחרימין עממן יכולין להחירו משאי"כ כדגדרים ושופעות וכ"כ הרשב"א ז"ל באותה אגרת וכן מוכחה תשובה הראב"ד ז"ל הני' למעלה וכיון שחרם זה מן הדין הוא מותר ואין לריבין ליכנס בו מחמת מנהג אין היחיד המוחה מפלה ומוריד דהשמיחה על דיו וכן מוכח' פשוט' הרשב"א ז"ל גם תוכל להוכיח ממנה שאין מחלה היחיד קודם שחל החרם על הפוער כלום ולא אמריין חלקו אינו מופר אלא אחר חול החרם שאם היה אפשר לומר כן משורת הדין היה יכול למחוי' ולא מחמת מנהג וכן מזה הטעם יכולין להחירו בשאלה לחסם ואין היחיד יכול לפסוד : **ונודה** לנטל הדין שיכול לומר דכיון שנשפעה שהסכימו לכן להחרים על העושה נדר מתקמן אפי' שפטר אחר שנתבטלה ההסכמה הרי הוא כאלו נתגדה מלוחה שפה שהסכימו אותה אלא שרוב הקהל החירוהו ואינו יחיד לא החירו שאין חלקו מופר מן הדין. ולפי' יש רשות ומה ביד היחיד למחות ואפי' שהשופע' הרשב"א ז"ל הני' מוכחה הפך זה כמו שכתבתי. אפי' יש להם פתח חקוק ממקום אחר בשלבו אלא חכם להחיר להם כדרך הימ' ששופעות ונדרים כיון שיש מלוח וזכרי רבים כדון נדר שהודר נדרים כמו שפורש במקומו (גיטין ל"ו ע"א) שהרי חרמות אין בהם ד' חמור שלא יחרו ע"פ חכם אדרכס' יש בהם ד' הקל שיכולין להחירין ע"פ פנמן ואפי' שהראב"ד ז"ל הרב"ך באותה תשובה לחלק בין שופע' וחרם זו בשאלה לחסם זו מפי' עמנו או שלוח' לא הולדך כן אלא מפני השופע' שהיו לריבין לחסם עכ"פ ומה שלא הריב' להחיר הכל ע"פ חכם כיון שלא היו לריבין לחסם בהם לא חוקקים אליו וחלוי' מפני שכבר חל החרם על הפוער הולדך להחיר ע"פ פנמנו שאין החירו מקום לתרעה אלא לעמול לו זה סיוע למה שכתבתי למעלה שאמר חול החרם היה המעשה והליב' הגריב' שיסכימו כלם וכ"כ בפירוש הראשונים ז"ל שהחרם יחיר בשאלה לחסם. ולכשן הזה כתב הרב"ך ז"ל בתשובה וקבל שהחרמו על דבר ונחמרתו בו ילכו אלא חכם ויחיר להם את החרם וכיון שאפשר להחיר חרמם ע"פ חכם אין היחיד המוחה יכול לנטל הישרי' שהרי חכם עוקר החרם מטיקרו וכיון שנעקר החרם מעקרו אלא המרויבין הוו לכו היחיד' המוחין כיחיד' המנדין והמחרמיים שאין חרמם ונדוי' כלום ואפשר שאם הם מחוקקים במחלתם יש להם דין ממחר' ומנהג מי שאינו חייב ידיו וחרם. ומודה אי' שאם קודם שאלה לחסם פטר אדם על גזירתם וחל עליו החרם שזה מחלת היחיד עומדת כנגד פקירת החרם והחרם מעקרו ולקחו אינו מופר אבל קודם חול החרם חס עקרו חכם מעקרו אפילו עומד וזוהו וזוהו מוחה אי' בה אין אלו משביעין בו כל עיקר שאין לך דבר עומד בפני החרם חכם וכיון שהמנדין' הרי הם כאלו לא נדרו והחרמיו כלל מפני שהחכם עקרו מעקרו מה כח יש בחלק המוחה שיעקור להחיר' והרי הוא כאלו נשפעה החרם היה יחיד כמו שהוא עכשיו ואין כמו ביחיד להחרים למרויבין שיפמדו בתקנתו אלא אי' הוא כשיא' או מן :

ונודה

כל זה ומקור בפנין זה החרם מה עיבו והיח' הוא כשהו ומנימ' ונקראות מפורש' שהוא בלשון חרור ביהושע שהחיי' על בנין יריחו כחוב חרור האיש לפני ה' אשר יקום ונכה וגו' ובשאלו כמי' חרור האיש אשר יאכל לחם וגו' וכבר אמרו חז"ל (שבושות ל"ו ע"א) חרור בו שבושה בו דרוי בו קללה והגדו והחרם שוין הם דביניהם בקלם הפרש שיש ביניהם ובדברי' כמבני' (כ"מ פ"ו ע"א) מנינו יתנה בת קול ואמרה לו הפורש יא' כדיו וכן כדיו שסיחיד מנהג ליחיד אם לא יעשה כ"כ מליו ג"כ הלשון (כתובות ס"ט ע"א) ז"ל איננה ליה ובשמחה ליהוי מאן דלא לימא ל"י עין עין וכי' ובס' חרור' (קל"ב ע"ב) אמריין אי' חסדא כהמא דלא מפרש' מהמחא ליהוי בשמחה דהי' אלהי ישראל וכן בדברי' האחרונים ז"ל מנינו שאומרים בלשון הזה כל השופע' כך וכן וכל הפוער נדר כדבר' ש' יהא בחרם או מוחר' או משביעין אלו מחרמיין וכיוצא בלשונות הללו שמשמטן שמשכשו הן מחרמיין או מנדין למי שיפעה כ"כ או יפדון נדר וכיוצא בזה וכיון שנלשון זה אמרוהו הפוער על החרם ההוא מליו הוא מותר' ואי' להחרמו והכי מוכחה הדין דפי' חרור' ובלא התראה נמי קמסי' ליה מרי' חקב' לנכסו כדברי' ש"ח המוחרי' ואינו יולא מהחרם כי אם בהתרת נכור או שולחם או המחרמי' ההוא אם יש כח בידו להחיר' כדן לתלמיד וכיוצא בזה ולא עוד אלא שאפשר שריב' החרם אפילו נתקיים המחוי' ואפילו נתגדה מפי' עמנו ובגין שאין המחוי' חלוי' בידו לקיימו כדודיו של יהודה שהיו פלמוותיו פגולגלים בחרון (מבא' י"א ע"ב) אפי' שנתקיים המחוי' דכיון שקבל עליו החרם שאמר ותפאתי לאני כל הימים היה מודה מפי' עמנו אם לא יקיים מה שאמר אפשר לקיימו אלא בלען אחרים אם מפני שהיה ברשות יוסף אם משום איראי' ונכני כמו שכתב רמ' ז"ל ויהי לריב' הפרש וכל אלו הדברים מפורשים בתלמוד וכדברי'

שאלה

תשובה

קנה קבר

לכפל מלה או מקצתה ולחוק ולחשוב ולגרוס הכל כאשר יראה בעיניו ואין לריב לא לשון תורה ולא לשון ספר ומש שיתירו יא מוטו ומש שלל יתירו כאשר נקומו שאין כאן נדר ולא תקרה שאמר כיון ששקב סדר והסדר נכללו וסדר כלו וכן נמי הסוכר של הסכמה הוא קודם לן אפי' שאמר לסבור פליט אם רצו הסוכר למחול לו הרשות כדי לחיל הסדר ואם רצו להחרימו ולקטו הרשות בידם הכל כמנהג המדינה לפיכך כל דרך והכל על פי רוב הקבל במשפט טובי הסדר וכן הסוכר ביד בעיניו אלו מנלתי נשאר פירי כי אם לאתם והמחיר דקדוק אחד לא רציתי לפרסמו מפני דרכי שלום ויאלו הדברים בשלום. ה' יבדך את עמו בשלום אמן:

חונם לנאמנים אשר שם ישיצו

שאלה קבר

שאלתם ימותה אחת גדלה זמן מרובה כתיב חי מלאכה אחת וחי' שדכה לאחי אשמו וקדשה פרז שבויות ואחי' שנתקדש ארבע ג' חלי מחדש סנה שאחר הקדושתן עד חדש יסון חלי כד פד שנתאשו ממנה לולי רחמי שמים והזרפאה ואחר שנתרפאה שיהיה לארום שלם נתן שבחושת שנה אחת אחר הקדושתן ועמד' עם כלה שלום ביו לבינה אין שכן ואין פנפ רב עד חדש מרחשון שאחר ישיאיש שהחיל הכפל למדר מדנים ולטעון יסמות שלקוחי עיזות היו לו באשמו לפי שיש עם מוס קדוש והוא שהיא משתנה בקופה נפת הטינה והקבל יצו בשמיס קטנותיו לא הכו און להס ויהי כמחוק בעיניהם ולא שיהיו מפורז ונבא הדין כדי שמואל חיים יצו חלה המשלם לפלות עד שקבלו פליסם שד הכמות בקנין וככה נדוי לקבל דיוו של הדין הנה' אחר ששכר הדין הנה' הביא הכפל עד שהפיר כי כשיחיה האשה הזאת קמה בה שש שתי' שהינה פעם אחת כמק' ולא יספה עוד לפשות כן. עוד הביא אשה אחת שהינה כי האש' הואת כשהי' קטר ריחה היא עם שלש קטנות אחרות יחויס' יסנות כמק' אחת והיו מולאים סדריהם ונולדלים במימי רגלים אלו היו יודיע' מי מכללה היסו עשה כן וזה לא ה' אלא בעורן קטנות וכשהגדלו לא היו מולאים כלל לנלוך בסדריהם. עוד הביא פ"א שהפיר ג"כ בלכוך הסדריים במימי רגלים. אחר קבלת הפדיות שהכר ראה הדין הנה' להשביע את האש אשר שדכה אם ה' יודע נמוס זה קודם שדכה והאש הנה' מיראחו לולי יתשורו הכריות שהוא נשכר לא ראה ליבכו בזה אבל פייס אל הדין הנה' שיקבל פדום מהשכמות שרוכן בפלינה היו חון למדינה והאשה הנה' הינה פמהס פעם עם זו פעם עם זו או יקבל פדות אשמו של האש הנה' המשך שהיא אחות הכפל שזה לו ייד מסיס גדלתה עמה ובודאי אם ה' זה המוס בה ה' יודעת דו ונס לא היתה משילתה לאמה והדין לא ראה לקבל פדות אחות הכפל שזה לו כי אחר יסורח מסור לנפלה ולא לאחיס אבל קבל פדות. אחר גסיס נכריות והשכיפ' אותן גסיס להפיר אחת והפיר כי האשה שהיא הינה פמהס ולא ראו בה שום דופי ממה שקוטן הכפל. עוד יודע הדין להשביע האשה עצמה לולי חודה נסיה כמותה ואמרה כי זה הפנין ארבע לה אחר שנתקדשה מממת החולי בגדול אשר חלתה בו. ועל כל אלה הפדיות והקטנות ה' רוצה הדין לפסוק הדין לחייב הכפל לפדות כחובתה והכפל כמסע כעט כפירו עד ששכס הדין ואמר שלא יפסוק הדין בזה לא לזכות ולא לחובת ועל שכנס פסק דיוו האשה הנה' היא נבית האש שדכה זה לו ו' חדשים ואין לה מבפלה לא כחוב' ולא מוונות ורצחם לפעור על שרת הדין בזה:

תשובה

לפי מה שנתר' מלשון הש"ל דבר מוסכס הוא אלאים שהסנין הזה כלומר הסתמי במסע הוא מהמומים הפוסלי' בנפי' וגם לא נכחסק אלאים אם אחת עזן הכפל או שקר כי הדבר ברור אלאים שכן הוא האמת כי גם היא אורית בדבר כנר' מלשון הש"ל וכל פניו הקטנות לא היו אלא אם היא נת מוס זה קודם שנתקדש' וכיו מקח קטות או אחר שנתקדש' ובסתמי' שדכו. ונרא' ג"כ שהסכמתם הינה שכל הכפל לטכיא ראי' כיון שנתכנסו אללו כדאי' כפי' המדר' (פיה פ"א) דתקן האם נתכנסו לרשות הכפל על הכפל לטכיא ראי' שפד שלא נתארסה היו בה' מומין אלו כי ולס' הסכמתכם מה שרא' הדין לחייב לנכפל לפדות לה כחוב' אם ה' רוצה לרזן לפי שאין כפדיוו שקבלתם ראי' גמורי' כי מה שהי' לה כקטנותם אפילו נתברר כפדים ואפי' לא נודע ששפסק בגדלותה לא ה' מחייבה כי דרך קפדים הוא זה וכיכ הרופאים שהוא מחליי הקטיים לרוב לתוסס וכיכ שפפדים שפפידו שכן ה' לה כקטנותה הם הפירו ששפסק בגדלותה והרי זה קול וסוכרו עמו וזה שיש לה היום מוס חדש הוא וכיון שלא לתברר בפדי' שפד שלא נתארס' ה' בה מוס זה אלו אומרים שאחר שנתקדש' למחלש ובסתמי' שדכו כיון שלא נודע עד שנתכנסו אבל מה שיש לדקדק בזה הפנין בקבלת הפדיות הוא שאפילו לפי מה שדכתס בזה המוס שהוא ממומים ששכתר ומפני זה ה' מביא הכפל לחיות שפד שלא נתארס' ה' בה מוס זה הדין מומיס ששכתר אפי' לא ה' הכפל יכול לעשון בזה המוס כלום אפי' היו לו לחיות שפד שלא נתארס' ה' בה מוס זה מומין ששכתר החס (סס) לרשות הכפל הכפל לרזן לטכיא ראי' שפד שלא נתארסה היו בה מומיס אלו ופי' מקחו מקח קטות דברי ר' מאיר וחכיא כדאי' ממומין ששכתר אבל מומין שפגלי' אינו יכול לעשון מפני שהוא בודק ביד קדושתו חלה האשה כיון שנתגדלה עם יכול לעשון כפלה כמה שני' ואלו ה' בה מוס זה קודם לחיזוק בורח' ירפה כי איכ סיכר יכול לעשון הכפל בזה כלום שאפי' ה' עם מוס כחברי נוסס אש

וכדברי המפרשים ול מסתם אלו הסכמות שהסכמו סקל ולא אמרו כן מהחייב את או ארור יא' הסוכר ולא לשון מוכיח מתוכו שמשפטי כן מהחייב הסוכר נדרן אכן אלאי מכלל חרמי לבר אשר פדוהו כראשונים וזל פסין סימון אף הוא שחרי לא החרימו כלל מי שיפסה כגד קמקסן אלא שאמרו שאותן מקומות קבלום פליסם ככה חרם כמו שהוא כהו כיום ביסתינו כקבלום אלו הסכמות. ויש לרזן כנשון זה מכו פייט כי לא מצינו אותו במלמוד ולא במקומות הארים אבל הוא לשון מלאוהו פריסו הכסור לקוח מכלפיו שהורגלו בו לומר פעם כיוז ככה קמס זכ'אזו ככה חרם זה הוא אלאם שהקמט לשון הלפ"ו שאומרי' שפי"ט סי"חא כך וכך שמשמעו שאם חסבור של דבר זה אקמס אותך או אחרי' אותך זהו המוסן מלשון בני אדם באת הפיטה של ככה חרם או ככה קמס. וכן שמשפי שיש כמשוכס לרשכיא וזל שאין דין המקבל פליו ככה חרם כדון המחריס אם ישפס או לא ישפס וכיון שכן מכיון שגלו רוב הקבל דעתן שרל' לנכול אותם הסכמות אין יכולה ביד היסוד למחות שכרי אין כאן לא מלקי ולא חלק אחרים להסר שכרי אינו לרזן הסרה כלל שכרי לא החרימו פדיין אלא שגמרו וגלו דעתם שרונס להחריס על הסוכר על מקמתו ורשאין כן בכך. ואסור לפעור פליס והסוכר פליס פסול לפדות כמו שכתבו כראשונים כן ונפי"ק דמדיס (ג') מוכח דמשום דתות מדיס לקור דבר תורה וכיון שבעלו אותן הסכמות בגלוי דעתם אף לריבך לשאלה נאכס ואף לא הפירה מפי פלמן אלא שיסכמו כלס או רובס לומר אין אלו חפסיס שיחיימו הסכמות אלו יותר שאם לא חאמר כן מאלתה ממלא כל הפולי' מוחרימיס שכרי כל הסכמותיס הם ככה חרם ויש שוכריס פליסם קודם כפולס ואין מוכנין פמהס כמותימיס ולא מחרי' להס אלא שלפסמי' קונסין אותם עמון ואף כשמכטלין הסכמות לא החרימו אותם לשון של ככה חרם בלשון חחרת חרימיס ואפי' הוא מוחרי' רחמנא ללנן והאלה אחת רוחם הדיינין מרגלל כפומייסו לומר תן לפלויי כך ככה חרם ואף אסכר להחרימו קודם שראשו בו דאישו לא אציה דיוו אם ה' כה' כמשמעו זה הלשון חרם אלא אין הדברי' אלא כמו שפירשתי ואף אם הינה סלכס רופסמ כדיוו, יש לנו לנכמו כמו שהכבר נוסנין כדאי' בירחלמי (פאה פ"ו ס"ו) וכ"ס שהדבר עד לפלמו ומודייטו עפמו שכרי אין פסק שמי שאמר על נכסיו כרי כן ככה חרם אין חרם וכן האומר כרי כסמה זו ככה פולה או ככה שלמיס אינה לא פולה ולא שלמיס שאין כה פולה פולה ולא כה שלמיס שלמיס ואין דרך לשון בני אדם לומר כך וכלל גדול אמרו (מדיס י' ס"ב) כדברי' הך אחר לשון בני אדם וארעו מרגל כפייסם זה הלשון אלא לחייס על האיש שהוא ששם יסבור על לוי' שפס יחרימו אותו אחר שיסבור וכן הורגלו לומר פסה כך או לא הפשה ככה חרם או ככה שבושה למי שקבל פליו כך כחרם או כשבושה והס כמחרי' בו שיכורו חרם והסוכר אכל שיכא לשון זה מפיל חרם או שפסס לא וכרי' כה הסכמות אלו כמי שפסק על פלמו לפדות לחברו און זמן פלויי כיוז שאם עבר הזמן ולא פירשו י' רשות ביד ביד כחבי' כפל דיוו להחרימו אבל אם קודם שהוא לפסי כ"ד פייס לחברו אינו לרזן חרם כלל אפי' ששכר הזמן לפי שחברו יכול למחול לו אופס קבלה ולהסיר חרמו שלא פייס חכס שכרי פדיין לא חל פליו משאכ"כ אלו אחר אם לא יפרישו חוך זמן זה יא' מוחריס דכסוהו ודאי' הו מוחרי' ממילא ולרזן תקדית חכס להחרימו ואף בהסכמות אלו כל שהסכמו רכוב לנכול ואף למחול על הסוכר הרשות ביד בני שום לשון ביתר והפירה שהרי לא חל חרם עד שיסבור העובר ויחרימוהו הכסור אבל קודם לכן לא זהו דין אמת ומשפט דק:

נמצא

כעלה בדין מזה שיש רשות ביד הסוכר או רובן לנכול כלאחד מן' הדין:

דאחד

כהפירה מפי פלמן וזה כשיאמרו הם או שנתוס סוכר חרם וזהו הנה' הרשות בידן לנכול כלן או לנכול מקצתן או להסויף או לגרוס הכל כאשר יראה בעיניהם ומה שיחרימו יא' מוסר ומס שיסארו מלהחיר לא יא' מוסר ולא אחריק בזה נדר שסוכר מקמתו סוכר כלו שכוון שאין עוקרין סוכר משקרו כשאלה לחכס מה שחרימו מוסר והשאר הרי הוא נקושו וכך כחכ כרמיין זיל ברוחה אגרת סה' ואם קודם היסר זה עבר אדם על אותן הסכמות אין היסר סמוכיין מוסיל כל שיש תוחה בנלקו אינו מוסר לשולם עד שידע או יתן רשות לחבריו ויילתחו מן המדיס היא נתיחת רשות לנשארים וגם זה כהכ כרמיין זיל ופירשתי למעלה:

השנית

אם רוצין ללאת ידי כל מולק יסמידו ג' מהמומין כנסה וישאלו מחרימיס כפייסם ויחירו להס כאשר היסר מדיס ושבושו' כחרי' דמשיקרא ושאר חנליי היסר מדיס ולאוה' ג' המחריין יסירו אחרי' מהכשאר' מהקבל כמיס הרחבי' זיל כנשוכי' ופי' נראה בזה שאם פיד זה יחירו חרמס שאי אסכר להחיר מקלס ולקייס מקלס שכרי סוכר מקמתו סוכר כלו כיון שחכס עקר סוכר מסקרו. אבל מדברי כרמיין זיל אינו נראה כן שהוא כ' בלשון הזה אבל חרם שסס מחריין כדאי' אין לומר בו סוכר מקמתו סוכר כלו וכי ופילו כדברי' החריין כחרטה אין לנו שכרי נחפרס מכו החרי' ומתו שבושה וכי' כלי'. וכן נמי אף אם עבר אדם על חרם זה קודם חרמו זה אפי' שחכס עקר סוכר משיקרו אם י' יחיד' מוחין אין חלקם מוסר וכמו שביא' לי למשל מיוס חלק בשאלין הוא מוסר דנרלס רכיון ששקך חכס מדין כסיסר זה סוכר חרמו על כן משאכ"כ אלו סוכר כדל כראשון פייס פלמן כך מראס לי:

והשלישית

בגלוי דעת נכדד שיאמרו כך מראה לנו שהסכמות ורואי' להסכמל מפני פסס זה או כך רצו סקל ויש כה ביד

יש מרחק נשיר אינו יוכל לנסות מפני שהוא פודק בקרובו כי ש בואת האשה שאין לריכז למרחק שכרי עמה היא גדלה בכרי וירדפת אם יש בה מומין אם לא שאין עמנתו כלום ויש לה טוהן המשך הח' שלה ישיבוהו אבל ישאלו לאשמו שהיא ארוחה בעלה ואס' לשאלו אם פיה אין אלו לריכז ואס' אמרה מוס זה ה' בה אינה לאמנת שכרי המטהה אמרה שכיון שיש לבשל קרובות בעיר אין הכפל יוכל לנסות במומין שבכחך אם יש שם מרחק וכי' כפוף שככתה היתה גדלה עמך שאם סוממין מן הכסם שבדלי' כו' הכפל ביד ארוחתו וידע שיהיה בלא מוס זה או ה' בה ונתפיים ודבר זה ברור הוא באו כשמש. ותמסרי ארך פעלם מכם. איכ' כל ארוחקלה פדיות שנעשו בפין זה היו דברים נפלים ולא ה' רחוי לפנות מן האסרוחי כי דינה כבדי לא מטרימין ל' כדאי' בנ' האונל (פיט פ"ב) ובפרק המקבל ולא עוד אלא שאפילו בידר הכפל עמנתו אין אלו מקבלים ארוחה ממנו כיון שבדלה עם ארוחתו דפריס' וגם להשביע המשך לא ה' הדין ותן לא מתורה פדות שכרי קרוב הוא לבשל שהוא אחי אשחר וגם לאשה דהוי לגבי דידע כפלי אחיו דפסולי וסינו ניסו כדאי'תא' כפ' זה נורר (כ"ז ע"ב) ולא ממורת כפל דין ג"כ דאס' יודע לבשל אין הודאמו מתייבנה לאשה אפילו היתה בחו שכיון ששאלה אין לאכילה רשות בה אפילו היתה קטנה כי' אם היא גדולה שקודם יושאין יא'הה לרשותו כי' כשאינה בחו. וגם להשביע כאשה עממה לא ה' מן הדין שאס' מרדע לבעל שקודם שנתארסה היתה מן אינה מפרסת כחובתה כיון שבדלה עם ארוחתו וכמו שכתבתי. נאלץ שכל שנעשה בפנין זה מקבלת הפדיות והודלת פיה כיו' דברים נפלים ודמי לחובא ואילוולא' חס' לפי הסכמתכם שזו המוס פוסל כנשים והוי ממומין שבכחך ואלו באלו לדון בזה יותר קרוב ה' לדנו כמומין שבגלי' ולא כמומין שבכחך לפי מה שכל בשאלה האחת האשה היתה ישנה במקומות רבים עם השכנות. פסם כאן ופסם כאן ודמיא האי מילתא לנכסה דלא קביע ליה זמן דכוי כמומין שבגלי' כדאי'תא' כפ' המדיר (פ"ז ע"א) והפטעם כזה שכיון שאין זמנו של ארוח מולי קבוע אינו יכול להסמיר פלמו כמות זה זמן מנני אדם כמו שיכול להסמיר פלמו מהם כזמנו קבוע ונשיא הוי כמומין שבגלי' ואף ככאן נני' כיון שהשחנה הזאת היא בפת הדינה וגם אינו מודק זה האולי שיבא לפרקים ידושים איכ' זאת אינה יכולה להסמיר פלמה מהישרי' עמה מהמוס כזה ואיכ' חס' יכרר הנבל שהמוס כזה ה' בה עד שלא נתארסה אפילו לא היו לו קרובות בעיר אין עמנתו כלום דכוי כמומין שבגלי' דאינו יכול לנסות כדחק החס וכמו שכתבתי ואיכ' על מה שה' מתחוק הכפל לברכות ראיות כזה ה' זכות לאשה הפך כונתו שכרבו הרחוי ה' הדבר מתפרסם יותר ומורו הרין לדין מומין שבגלי' שאנו סוממין מן הגלוחם שידע בו ונתפיים וכי' הרמב"ם ז"ל שבין במומין שבכחך בשם שם מרחק וקרובות בין במומין שבגלי' אלו סוממין לומר חוקה ששמע במוס זה ורלה וחזקתו ששמע ונתפיים כמו שהוא מפורש בדבריו בפ"ה מהל' ארשות :

במקומו הים אלא שפדיון לא נשים זמן הספורותו של שמשו מחולי או ק כמו ששפטו בכ"פ חס"ם שאפשר לומר שבימי סבתו לא נא חמיר כל לילה וכפון אינו נא חמיר אלא פסם אמת בשבוע לפי שכלנה קשה לו וגם ארי' הלילות פחד ליה אכל ששפטו חמשה חדשים בלא כלום אינו אלא מחמת שנתרפא' ופכשו שחור ראה זה חדש הוא שגולר כרשות הכפל ובתחת' שדורו. ועוד שאין הפרש גדול בין סיון למרחשון בליל ובתחת' הלילות שיוכל לתלות הדבר בהפרש שיש בין זמן לזמן ואין זה אלא מחמת שנתרפאה חו פולי' חדש הוא. ולריך לדעת אם אחר ששפן הכפל כפי הקהל עמנתו קודם נא הדין י"ז ולא שזו לו אם עמד עם אשמו אם לא שזה לא נכתב בשאלה ואם עמד עמה ונא פליה אחר עמנתו נראה שאין יכול לחזור ולנסות עוד ארוחה פסנה ואם פסן קן אין כשפתחו כלום שאפילו קדשה על מנת שאין פליה מומין אפ"ם שמן דין אפילו קדשה פסם ומאלו בה מומין אינה לריכה נס דהא חמירי' בשלמה (כתובות כ"ז ע"ב) דלרס' אינה אורבת בחרות' משום סמסון כלומר שמה ימלא בה מוס ומאלו קדושת' כפלין אפ"ם אם קדשה אפילו על תנאי וחור ומתל' התנאי הויא מחילתו מחילה והויא מקודשת כדמוכח בפ' המדיר (פ"ג ע"א) דלמנר' הסם אמר אבי' לא חיימא קפמי' דרב כיון שכנסה פסם אפילו אחיה לתאניה משמע שאם מחל כפי' דמסר' מחילה וכי' הרמב"ם ז"ל כפי' מהלכות ארשות ואפילו שלא בפדיון כתב הרב ז"ל דמסר' מחיל' אלא שהרמב"ם ז"ל מריך פדים שנתגזרו וכו' דמסר' מחילה אם נא פליה אמר' מתקמת דמחלה לתאניה וכי' הרב ז"ל בפ' המדיר על תנאי ונכנסה פסם ונכנסה פסם כרי זו לריכ' נס חס"ם שלא נתקיים החמירי' שמה כולל התנאי הכפול לא כשכנס פ"ל. ומאלו ג"כ ראה לדבריו בפ' האשה רבה (ד"ז ע"ב) דלמנר' הסם נשואין ליכא למימד תנאה כזה ליה וכן בפ' ג"ש (ק"ז ע"א) אמר' אין תנאי בשואין ואין תנאי בחופה ואפ"ם שהרמב"ם ז"ל חולק וחומר שאין מחילה תנאי וכו' עפ"ל אלא בדבר שנמתן ענון על מנת שמתן לי מאתים זו וכו' ויכול לו לומר הריני אלוו המקבלתי כדלמרי'ן לפניך נדרים (ד"ה כ"ד ע"א) אבל בשאר תנאים לא כבר כתב הרב ז"ל שאם כפל לריכ' נס ולא מדין מחילה אלא משום דלמרי'ן לשם קדושת' כפל ומלמי' למדים לדברי' כלם שכתובל' אחר תנאו כפל בין שיהיה משום מחיל' בין שיהיה משום כופל לשם קדושת' ונכון הוא ג"כ אם אחר ששפן עמנתו ולא שזה לו חור ובשל שזו אינו יכול לנסות עוד עמנתו שכרי זה כמותל' עמנתו או כמקדש אחר שידע מוס זה ודברים נבדדים הם. וכל זה אינו דן אפילו לפי הסכמתכם כזה שהוא מהמומין הפוסלי' כנשים ודבר זה לא נזכר בגמ' כלל ואם אמת רואים לדמות לריה רע וויסה דלמנר' בפ' המדיר (פ"ה ע"א) שהוא פוסל כנשים אין הדמיון נכון שארוחה דברי' הם דברי' הדנק' בה ואפילו בעת השמיים ומסמתי' כולי' פלמא קפדי' כזה אכל השתנה במקס' לא דמיא להי' כלל שכיון ששפשה שהוא מחימד עמה בשמיים אין. מוס זה נראה בה מנה לן קפדי' אינשי כהא מילתא וכי' מפרי שאנו מדמין נעשה עמ' להספיד מנון אשה זו ואפ"ם שכתפל' הוה הוא מקפיד כוס כיון שאין לע רחמי' מהגמי' דהויא קפדי' לבלבו אינשי משום קפידא דדידי' לא למספדיק' לה כחובתה ודמיא לה מילת' למקדש אשה פ"ם שאין פליה נדרים או כנסס פסם ומאלו פליה נדרים שאין בהם פניו נפש כנון קליות ואנחיס דלא נפקא בלא כתובה כיון דכולי' פלמא לא קפדי' אלא כדברי' פניו נפש אפ"ג דכאי' נירא קפדי' בשאין בהם פניו נפש קפדיה' לרו קפידא הוא כדאי'תא' בפ' המדיר (פ"ג ע"ב) ודמיא' גבי מומין דכיון דכולי' פלמא לא קפדי' אלא בעומין הפוסלי' ככהי' ונחוחם שהוספו פליהם כדפרש' הסם ולא מש' גמ' השתנה במקס' ומשמע דלא קפדי' כפי' אינשי אפ"ם דהאי נירא קפדי' בה קפדי' לרו קפידא הויא להספידה כחובתה' ולא מלמי' ככל נדרת מומין הפוסלין כנשים שיהיה אפשר לדמות זה אלוו אלא ריה רע ולא דמי ליה דריח רע אפילו בעת השמיים הוא דבק בגופה' וכדאי' קפדי' ביה אינשי משאיכ' בהשתנה במקס' שאינו אלא בעת השגילה וארוחה שעה אינה רחיה להשמיים ואינו מודק ארץ כמו שה' בגמ' בפ' אמואל תפלין (ק' ע"ג ע"ס) וכן נמי' כלה וכפי' כל הדי' (י"ז ע"א) נמי' אמר' דבשעת שיהיה כיון דאיכה אונס שיהיה מגי'א נחסי' והכי נמי' אמר' שש"ק דברה (י"ג ע"ב ע"ס) -

העולה

הוא זה שאין זה מהמומין הפוסלים כנשים שלא מלמי' לבפלי הגמ' שימד ארוח לא ככתורות (מ"ג מ"ד מ"ה) ששם נמו המומין הפוסלים כנשים ולא כפי' המדיר (פ"ה ע"א) כתוספת שהוספו פליהם כנשים וגם רמב"ם

הרמב"ם ז"ל נפשו מכלכות ארסות לא מנה אלא המצוין בגמ' ומדפשו ומכרתיס
לא נפסה תפסה להסוף מוס זה כדי להספיד להשם זו כהונתה :

והשני אשילו סיה מוס זה פוסל כהנים אין שפסירין להשם זו כהונתה
כשילו לסי שסוח כמומין שבגלוי דלמרי' דחוקתו דידע ומכרס
אלה שפחה ספך לבו לשח אוחה ומחולל פליה פלילות כרשס :

והשלישי אשילו סיה כמומין שנסחר אין שומעין לספטי' כסבל כלל כיון
שאשם זו גדלה סם אוחתו דמי' למרחן שכתב פי' קרנות
ופדיף בני מומרחן ומסתמא אמרי' שחוקתו כדק וידע ומכרס :

והרביעי אשילו אי יסבין ליה כוליה ספומיה שזו מוס הסופל כהנים
ושזו מוס שנסחר וצדידולה עם אוחתו איס מפלה ולא מוריד
לפי שדפחה קרונה לפתלה יומר מחיה אפיס שאין כהס פטוח שאין כהס
מנח אפיס כיון שפדה עמו מנחה חדשים שלום ביט לבינה אין פקבלין
פוד ממנו טענה להספירס כהונתה דלמרי' שזו ודאי אס סיה כה מוס זה
ידע ומחל או אס לא סיה כה איכ כרשותו מלך ומסתמא שדאו :

והחמישי (או) [כ] אחר שטען ספסותיו כפלי סקבל וסקבל לא כסו אין
לספסותיו וכה פליה דדאי עמל וכיון שמחל איס רשאי לסבור
ולספסן פוד ספסה זו :

והשישי שאין ככל מה שספידו הפדים ראיס מספסה שזו כהום סיה
כה עד שלח נחארסה וכיון שפל כסבל להכיר ראיס ולא כירא
כרי סיה כחוקת כהונתה ככל כהנים שכסולס . ואין לו לדין לכסולס ולסלק
פגמו מדן זה שחס הוא יסחלק ממנו מי יסיס זקוק לו איכ תלוקה מדת
סדין וסל זה לאמר לה תגורר מחסי איס לא מכיס דכריך וגו' כדלחיא כפי'ן
דכסודדין (ח' פ"א) אכל ראי' לו סיקרס פל כסבל הפסוק סוס סורף כסשו
שאפו סלמסך ספוז ארץ גוי . זה כיל כזה לפי לשון השאלס דכריס ספוסיס
כס . אחיסס שמען ככרי'ר למח זלסיס :

בגאריה אל חיד בניסין עמאר יצו

שאלה קבה

שאלה סיה סגניסו כו פרשיות מפסוחה לספוחה או
מספוחה לספוחה האס הוא פסול או כשר ופסל ספסך
כיה לפי שיש לומר' כי ככר'ל'ול'ה סיו סהגין היתר כדבר ולא מיהו ככס
כמחי סמקוס אפיס שסרמביס ז"ל הוא פוסלו כפסיסות :

תשובה

הרמב"ם ז"ל כיר כפי' כפיה מסלכות סיה ח"ל סיה שאינו
מונה כמלה וחסר אספר לתקנו ולהגיוסו כמו שביארנו אבל אס
פסה כריות ספרשיות וככס פסוחה ספוחה או ספוחה פסוחה או ספסטיק
וסיח סויו כמקוס שאין כו פרשה או שכתב כדרכו ולא ספסיק כריות כמקוס
כפרשה או שעינה לורס סהירות כרי זה פסול ואין כו תקנה אלא לסלק
אח כל סדף שפסה כו פכיל . וסיס אספר לומר שאס חקן שסוח כשר דככל
דזכחה אשכחן דהסי' מיקון ומי'ס ככס אלא כ' לפי שהדבר קסה לתקן ככיוולא
כס . ועוד שדבר ספרשיות יס אזכרס סמוך להס וילסרך למחוק פירמ לככוד
סריח או כמגולס כ'י לחקן מחסי או ככס כרס ז"ל שאין סקנה כוללה כזה
אלא סלוק סדף . ומי'סו חקן כר'אי איס פסול ככך זה אספר לומר כדפסו
ז"ל וכן מלאחי שכתבו קנח מן הכחמיס ז"ל אבל איס כממשע כלשון סיר'אס
מדכריו שאין לו סקנה לפולס פל כן סמכו פליו רי'ס למח לא זסיל חקן .
ודלחי' להסרבי'א ז"ל ספוחה כספין זה וככס שסרמביס ז"ל ספך פל ככרי'י
כפסיס כ'י כהום (ק"ג פ"ב) דמי'ס חסס וכככסס שכתב ככרי'ס סמח
שלא יכחוב אלפי'ן פי'י'ין פרשה ספוחה לא יפסנה פסוחה ספוחה לא יפסנה
ספוחה או שכתב ככרי'ס או לורס סהירה כמחוס או ככס שלא כדיו או ככס
אזכרס כזה כרי' אלו יגו' . וכר'ס לו להרמביס ז"ל דכל אשכחן דלמרי' אוחי' אין
סקנה שאל'י' למחי יתקן . ומסלל פליו כרס ז"ל דחא אשכחן כדוכתי' אוחי' אוחי'
יגס כדכר שאלסר לתקן דלמרי' כממח' (כ"ע פ"ב) סיה שיש כו ג' ספרי'
ככל דף ודף יתקן ד' יגס וחס בכל מקוס שאמרו יגס ר"ל יגס ממש ואין לו
סקנה ככאן שיש כו פסיות אמאי אי אספר לתקן דחא לוקימי' כככר'ס אבל
כיתרות ליה לן כה מפרי מיטל לגרוד הימר וכיון שאין כגרוד פוסל כסי'ס
אף כככר'ס אספר לתקן סיגורד סהי'ס הככר'ס ויכככס שלמח אלא ודאי
יגס פד יתקן קאמר וכי מי'סח ליחיי או ככס והכס יתקן או ככס והכס
יגס מחי שחא דמי' ג' יתקן ד' יגס . כיל דכל מקוס שמספיק סתקן ככרי'ס
כלא גרידס קמי' יתקן שכל מלאכת סספרי' הוא אבל ככל מקוס שגרי'ן גרידס
וסיסי'ס ולא כפי' ככרי'ס קמי' יגס לפי שמתקן חרס הוא אף ככל כהם
דלא סקניס לגרידס כהי' סיוס דמי'ן לך דיגס פד יתקן קאמר דחא כרי'ס
דסאי כרי'ס ד'י כהום (סס) קמי' אלפי'ן לא יפסה פי'י'ין וסדאי דכמי'
מחי מקון אלמח מחי יגס פד יתקן הוא זה סורף לשן סרבי'א ז"ל .
ואלו הי'י' כדאי לתלוק הי'י' אומר שאין דכריו ככרי'ס דדאי כל מקוס
שאמרו יגס יגס ממש קאמר דליח ליה סקנה דכרי' סיה שכתבו ספרי' דלמרי'
כ'י סקולס (פ"ה פ"ב) יגס אין לו סקנה כלל . ואלו שהי'ס מוס ראי'ס
כרי' ז"ל אין ממש ראי' מסי'ס דמנח'ס ליכא מי'ס ראי' חדא דלכאורי' כ'י
שמש מי'ס מדקמי' יתקן דיגס . והספס סנתן הוא ז"ל כפיו'ו כלשון איס
מספיק . ועוד מלן למי'ס כ'י שכרי' יגס לפולס שמשע ומח שסרי'ס הוא
ז"ל שהדבר כן מפרי קושי'סו אספר יגורד ויכחוב פל כגרוד כמג סהי'סו ככר'
כיתרות לא דמי . דלא כיתרות אס גרד וסיח מקוס סויו לא מיהו כממנר
אכל כככורד סלוח וככס פל כגרוד ככרי'ס מקומות ככל דף מחי כממנר
מיסכיל ככך כ'י סי'י' דמיסכיל אס חולס סלוח'ס סספרי' וגרי'ס ס'י ככרי'

פל סגרד מחליס כין סמין סילכך אין לו סקנה לא כפליס ולא כגרידס מסי'
יגס מסי'כ כיתרות דאי גריד לבו וסיכין לבו הכי לא מחי כממנר . וחי'ס
וכרי מי'ס לר'ך לקרי'ס אוחי' ולי'ך לככוב כמקוס סגרד וחסר סדין כיתרות
כמו כככר'י' לעי'ן ככרי'ס פל כגרד . סח לי'סח כפרי' איס זקוק לורד לגרוד
ולהי'ס וחס'יס סר'סח כפ'י' סי'כוס לא מיספיל ככרי' . וכיל ספך לורס מדלמרי'
כ'י' ואלו סר'סות (ס"ה פ"א) אלא מפסח' אס כדר לסומר דספיק ליה ספרי'
כ'י' ממי דמרי' שמי'ס ני'סו אמרי' חסס כפ'י' סי'כוס ספיק לבו כפ'י' ספין
לא ספיקי לבו וכ'י' שמשע דלי'כא קפיד'ס אי' מספיק כחד'ס . ספסח' חד סמח' .
ואספר שאף למח'ס מן סמוכר איס זקוק לכך מדלח קמי' ככרי'י' דמנח'ר
חי'כס אוח'ס לא יפסנה ספרי' ג'י' סכוס אי'ך דקמי' חסס . ומי'סו כרי' ז"ל
לכס זה ככלל כ"ד דכרי' הפוסלי' סיה ולמח'ס ממסי' סופרי'ס . ואפי' ס'י'
כן אספר לומר דלא דמי קרוב סלוח'ו' פל ג'י' גרד לכתי'כס כרי'ס אוחי'ו'
ג'י' גרד וכקירוב מופס' לא מי'סחי כממנר וככתי'כס כרי'ס אוחי'ו' מיהו
כממנר . והר'אי' שבי'א מהסי'ס כרי'סח גופ'א דכ'י' כהום אי'ס ראי' מ'כרס'
דלפולס אוח'ס לך דיגסו לפולס שמשע ולי'ס ל'י' סקנה וכרי'סח מי'י' קמי'
אלפי'ן לא יפסה פי'י'ין וכ'י' וחס פסה כן יתקן אלא דמח'ס לא חס לפרש'
מי'י' דפשי'ס'א . פרשה ספוחה וט' לא יפסה וחס פסה יגסו ולי'ס ל'י' סקנה .
ואי'ס מ"ס . י' לומר דפרשה ספוחה שפסחה פסוחה אס יסורי'כס ספוח'י' ילסרך
לגרוד ולהריות סלוח'ו' וריות לבו פלמח' סוכ'ס וכן בני פסוחה שפסחה
ספוחה אס יסורי' פסוחה ילסרך לגרוד ולדחוק סלוח'ו' וחי'ק לבו פלמח'
סוכ'ס וכרי' אלו מומין גדולי' וכמו ספסן גרי'ס כ'י' עסיות מפלמח' מספוח'
דממנר כדלח'ס כממח'ס (כ"ס פ"ב) ס'י' סכס ספרי' גרי'ס אפי'ס סהום
הוא כמקוס אחד מס'י' שסוח כרי'ס ס'י' דומה זה למי'ס כ'י' לוב כמול (ל'י'
פ"ב) דלוח'ס ככרי'ס ושלס'ס מקומ'ו' פסול דמי'סו כממנר וכמקוס אחד ככרי'
ממי' פסול ככס . ממי' דכוח'ס כיון סהום הוא כמקוס אחד כרי'ס אין לו סקנה
אלא כפולק סדף אסר כו סמוס . ולא סקנה פליו וסלמ'ר סכרי'ס חרי'סח
מיסכין כרי'סח שרי' פל כר'כ' י'ס לומר כן דחא חמל נקיס לה קר'ס וכככסס
שכתב ככרי'ס סמח וככר' ס'י' קמי' פרשה ספוחה . ומאי ככרי'ס דל'י'ס חס'ס
אי'כס ככס אלא סאי לחוד'ס קאי' וסאי לומר' קאי' . ועוד י"ל דיגסו אשילס
כרי'סח קאי' וספילו כרי'ס' קת' דלי'כא סקנה אלא כרי'ס דודאי סאי ספוח'
לא ספוח'ס דממרי' לספר'ס סקל ככוס הוא אלא ספוח'ס שסוח קפוס ככסוד'
שורס ככרי'ס סיה . שסכסור ככל ככוס שסוח כוכב כ"י' שפסה כ"ף וכיוולא
כזה וכיון שכן שדח' ככלל ככוליה ספר ומספח' אין לו סקן אלא גרי'ס שס'ס
ספסות הוא כיתור קולי'ן כגון מ"כ"ף כ"י'ס איס מספיק לגרוד סקן דמי' חק'
חוכ'י' דלא ס'י' ככס כדאי' ככר'ס סמרי' סני'ן (כ"י פ"א) . ואפי' דלמרי'
ככר'ס כהום (ק"ד פ"ב) ג'י' סגיס אוח'ס סיי' ככס אמר כגון סקולו לג'ו
של ד"י'ס ופסלו ר"ש דממשע דמי' ככס שחי' חסס דמי' ככס מלאח'ס ממשכ'ס
אסרס חורס וסרי' פסדה מלאח'סו אבל סיה לא מככר כהכי וכיון שכן פל
כרמו ילסרך לגרוד כל הי'ס ולסחורי' כ"ף וחי'ס שלא יסו ד'י' ככל דף ככל
הספר ומי'סחי כממנר לפי מה שכתבתי קודם ומי'סחי יגס וכיון דכיתור קולי'
לי'כא סקנה'ס חמל יגס . ואפי' דככרי' קון כגון כרי'ס כ"ף אי'ס סקנה'ס
חמל לבו ככרי'סו ממש סירבי'סו דהך דכיון דמח'ס כפ"ין לא יפסה כרי'ס'
חמל אי'סכא אפי'ס שאין די'ס שוס לעי'ן יגסו . וקוס'סח ממי' קמי' דלא יפסה
כן וכל סך אסרי' דכרי'סח הכי ממי' מפרשי' סילכך אין מחלן ראי' דיגס ר"ל
פד יתקן . ואדורכ' ד'ס מחלן ראי' דלפולס יגס ממשע דחא ככס אס
הזכרות כוכס יגס לפולס דלי'ס ל'י' סקנה שרי' אסור למחוק אס כסס אפי'ס
שחי'ס ככוב כדיו וסר'אי'ס קדש ל'י' סככוב כ"ץ שסוח סס של זכס ואלו הי'
אספר לומר יגס פד יתקן וכמו ספוכר כרי' ז"ל מחי חקן אספר למסכד
ככס . ועוד מי'ס אזכרו' דמתן דחא כח'סו'י' אחר'י' דינח הכי למסכ'י'סו אלא
פגוס דכשר' אוחי'ו' אספר לתקן ומחל לא קפיי'ר'ו הכס אלא ככסולין
שאין להס סיקון מסי'ס נקס אזכרות שחי'ס למחוק לתקן . וזו ראי'ס
דכרי'ס סרמביס ז"ל ומי'ס אלו לרי'כין לומר דלאו יגס כל סספר קאמר שרי'
אספר לסלק כל סדף ולשטחו דף כשר אלא מפרי שאין סמקוס ספסול אחר
לכשרותו לפולס סיי' כיה יגס . מיהו סוק חוי' מחי פמח דכר' וככר' ככס
הי'סר כדכר' .

ענין קבו

כפירוש סוגי'א רלסונה ממסי' סוכה (כ"י פ"ב) כמאן אלא
סח דלמנר רב סוכ'ס אומר רב מחלוקת כשאין כרי'ס אלא ד'
אמח'ס אבל י'ס כה יומר מרי' אמח'ס כ' ד' אמח'ס אפי' למסלח ספרי'ס אוח'
כשר'ס כמח'ן כ'י' ז'י'ס דלמ'ר ממש'ס לל' וכיון דרי'סח אי'כא לל' לסוכ'ס סוס
שמשע דכל שחי'ס יומר מרי' אמח'ס אפי' ממשו מי'סכשר'ס ח'י' סוכה אפי'
דכוכה ספי' מעשר'י' ואפי' ארכי'י' וממשי' אוח'ס חס דכר' של מי'סח דממש'ס
דרי'סח ממשו ספי' מרי' אמח'ס סיה כשר'ס אפי' אי' מנכס לה ספי' וסלמרי' דאי'כ'
לל' וחי' כרי'ס סהום ממשו לא מי'סכשר'ס אלא פד פשרי'ס . ועוד קסה מה
שקסי' סרי'ן ז"ל דלפי' מעשר'י' ולמסי' חוי'ן דסוכה קטנה שחי'ס שפס פל
שכע לי'כא לל' ומח'ס שפסלס הוא ז"ל ככר'ן קושי'ס זו אי'ס ככ'ן . (ועוד חמל
למסי' מעשר'י' אוח'ס אכל למפלי' מ'כ' אוח'ס כמח' דלי'ס ככר' ממשו ממשו יומר
מרי' אוח'י' פל ד'י'ס אי'ס כר'סח) . ועוד י'ס לתמוס לר'כ'ס ולרי' זר'ס חמל דממרי'
כ'י' ספיק ומי' פסולה לממל' מ'כ' דכיון דכדסנות מני'סו לל' לסכך ככר' לר'כ'ס
וכרי'סח ספי' מרי' אוח'י' ככר'י' לרי' זר'ס לא סר'ס לתמל' למי'סחי' פסולי' ספסח'
דכסלמ'ס לר'כ'ס כיון דלי'כא סקנה'ס אלא ככרי'ס מני'סו ומי'סחי'ס לא כפי'
למי'סחי' ממשו ספמח' דממרי'סו כגמי' ח'כ' פסול'ס ממי' למי'סחי' ספסח' דמח'
דחוס

דחות למצוי מעשדי' לית לה תקנתא כלל אלא לרבה וכו' זירא דבלא מישוט מעשדי' איכא גונא דכורא כפרה היכי תני סתמא פסולה והכי משמע מסתמי דמתני' דשחין דפנות מנישו' לסקך וכד' אמות דוקא מיירי דתי פסולה סתמא כל כי האי כוס ל' לחנא לפרוטי :

ונראה

לפרט דמתני' בסתם סוכה מיירי ומשמע דסתם סוכה אין דפני' מנישו' לסקך כל שהוא גבוהה הרבה דכיון דפשרי' פתמי' בני' אפי' אי מנבה ל' לסקך סוכה לא מנבה להו לדפניו פד שיהיו מנישו' לסקך ואפי' בסוכתה של היללי המלכה אמריק בגמי' (שס) דרכה של מלכה ליטב בסוכה שאין דפני' מנישו' לסקך משום אירא וכן מני סתם סוכה עושין אותה כפי אדם מארבע אמו' על ד"א דכיון דלשכינה בעו לה בניר מד' אמו' על ד' אמו' לא חויה לשכינה ומשום האי טעמא אמרי' בגמי' (שס ג' ט"א) דכיה שאין בו ד' אמו' על ד"א פסור מן המזוזה ומן המעקה . וטעי' מד' אמו' על ד"א מני לא עבדי לה דכיון דלא בני' לה אלא לשבתא מי סוכה לא מצויה לה טפי ולאו משום דירת עראי ודירת קבע הוא דעבדי הכי דהשתא ס"ל לרבה ולרי' זירא דחנא דמתני' לא קאמר מידי בסוכה אי בני' דירת עראי או דירת קבע אלא דככתב סוכה פסקין וסתמיהו דלנישי' סוכה' שיש בה ד"א עבדי ד"א לא בני' מהכי ולא טפי נמי וסתמיהו דלנישי' אי גבוהה היא כי אמה אין מנישין דפנותיה לסקך וכיון שכן פשרי' מני' למתני' תנא סתמא סוכה שהיא גבוהה למעלי' פסול' לרבה דודא' אין דפנותיה' מנישו' לסקך ולרבי זירא מני דודאי בסוכה שהיא ד"א על ד"א לא פחות ולא יותר פסקין והשתא מיתרנה קושין אמאי פסקין ותני לה סתמא דכיון דמתמחא הכי עבדי לה אינישי' לא ס"ל לפרוטי' טפי דסתמו הכי הוא כפירשו' וכיון דפסמא דתיק' משום כל הוא וכדפרי' רבי זירא ואשמושיק' תנא דכל שהיא רחבה אחד מחמשה גבוהה דהיינו ד"א על ד"א גבוהה ד' אמה כפרה מניה ילפין דאי גבוהה טפי לריבה שהיא ריחא טפי אחד מחמשה גבוהה שאם היא גבוהה ל' אמו' בנייה שהיא רחב' ו' אמו' על ד' אמו' דהכי קי"ל לתנא דמתני' דבנייה דתנא ריחא אחד מחמשה גבוהה כדי שהיא' פושט' כל למני' ובדודאי דפל כרחין איה לן למימר הכי דאי' דגבוהה פשרים אמה ומשאו גבוהה שלשים אמה יהיו שוות למנוח חמה מליכנס למני' כל שהיא רחבה ד' אמו' ומשאו שאין להכניס כמותו וכיון דלמטלה מפשרים כל שהוא מתרבה גבוהה אמה לריך להרבי' הרומז על אותו שיפור דהיינו אחד מהם הי"ל כל שהיא גבוהה מד"א על ד"א אמה לריך להפסי' גבוהה שאם יהיה רחבה שתי אמו' על ד' אמו' וגבוהה יותר מעשרי' אמו' היא פסולי' משום דליכא לל למני' דאין לא אמריקן דעד פשרים מתכשרה כל סוכה שהיא מד' אמו' ולמטה אכל אמרי' שאם היא ד"א על ד"א כפרה עד כי אמה . והיינו ליטבא דמי' דאמריקן מחלוק' כשארן בה אלא ד"א על ד"א ולא אמריקן מחלוקת כשהיא עד ד' אמו' וכו' דהוא משמע דמשעבט על ד"א כשעבט ועד ד"א מתכשרה כשפשרים אמו' אלא אמריקן וכד' אמו' על ד"א מחלוק' אכל אי טפי בניר לא פסקי' תנא אלא דמהכי שיפורי' דהיינו ד"א רחב ופשרים אמו' גבוה גמריקן לכלהו שיפורי' אחריני' דלמט' ולמני' דבנייה שהיא ברוחב' אחד מחמשה גבוהה כי היכי דליהוי בה לל דהכי קי"ל לתנא . זה י"ל והוא יותר נכון ממי' הר"ן ז"ל מיהו אן כרבה קי"ל דקרא דסוכה תתי' לל לימות המשיח הוא דכתיב וכל היכא דלא יהי' טפי מעשרים אפי' דלית בה טפי משעבט על שבע כפרה אפי' דליכא לל משום דסקך דניקן אכל שהיא הול' למנוח חמה לא בניקן :

ברשך לה"ר שמואל ב"ר חוד חלאיו ז"ו

שאלה כזו

שאלת ס"ת שהוא מתוקן מפי פתומה לסתומה או מסתומי' לפתומה מהו והזקקת לשאלה זו מפני מעשה שכתב לידך ביו' שנת פי' בהפלותך שקראת לאהרן הסופר לקרוא בתורי' ורצה שפרש' ויהי' העם כמתחלונים היתה סתומה ופסחה הסופר פתומה אחר שגרד ותקן כי בלוחות שטה הי' כתוב בה ישראל בראש השטה ותי' הפוכה ומקום פני' כשיפור ג' תיבין ובסוף השטי' שכתב וכו' ויהי' העם כמתחלונים רע כצאיו ואלו החמש תיבין גרדם הסופר בעצמו והינה מתוקן פני' פד סוף השטה והתחיל בראש השטי' ויהי' העם כמתחלונים כדן פרש' פתוח' על מקום השלם והכריח שאין בו גרד ולא מחק ולא שום טעושו כפולס ואהרן התי' אחר שזה הספר הוא פסול' ממי' הרמב"ם ז"ל בני' מהל' ס"ת שאם טעה בדיות הפרשיו' וכו' פתוח' סתומי' או סתומי' פתומה הרי זה פסול ואין לו תקנה אלא לסקל כל הדף שטפה בה . ואחת חלקת עליו בזה ובאחת עליו בהרבה טעמי' . האחת דרוז מתיין אלא מלות מומחין הם כדאמריקן בפני' שחיטה (חולין ג' ט"ב) וכדאי' הסופר הזה אלמנא ידע דעבדי הרמב"ם ז"ל הם נדחים מפני דברי גאונים' או רבנים אמרי' לא הי' פושט' כן ובתיבתו שהיא מאל' מלושחת היא מעידי' על הסופר שהוא דפסול' דוקא הוא וכיון שבודאי' התקון הזה הסופר עצמו תקנו יט' לסמוך עליו אפי' שגמלא' לרמב"ם ז"ל שאין תקנה בדבר . עוד נעזר' בהכשר הספר שהוא בטענה אחרת כי גמלא' אלוים ספרים כתובים מיד הסופר אפי' הסופר שהי' מני' במיורקה והוא טרע שהוא סופר מהיר וכן כה"מ מפי גדולי' ומאלתם שכתב אחד דוקותו תקון בני' ושלש מקומיו' מסתומה לפתוח' וכן פתוח' לסתומי' וכן כפסרי' ישרים שכתבתם יפה ומיזשבת וצאו ממזורה וזה לו שנישם שנה ומאלתם כתיבה רחיה ממזורה ספרי' לכני' משפחו' קדומי' שהיו במזורה ומאלתם באלו הספרי' תקון פשרי' הפרשיו' ולהפשטו' הכרי' הוא כפסרי' שכתבו' ספרי' מוכהקי' נראה שהדבר הוא אלא בני' הפולס הישר נאמר וליה דתם לה להא דהרמב"ם ז"ל .

עוד נעזרה בטעמי' אחרת ואמרת מכיון דקי"ל שאם טעה בכתבי' העם גודר ומחקר ותולה ולא תשפט' בזה לקרות' העם סככדו הילך מחזיר בנישו' הפרשיו' להעריך גריוה ושלל יושיל חקון . עוד נעזרת בזה מפי' הסלכי' שמשם הוסי' הרב ז"ל זה הפיסול שכן מאלתם אותי' כה"ל היראי' ז"ל חיר' (שנת קנ"ג ט"ב) ובכתבי' שהיא כתיבי' חמה שלא יכתוב עיינין אלא עין' ולא עינין עיינין פרשה פתומה לא יעשנה סתומי' סתומי' לא יעשנה פתומה או שכי' כשירה או שכי' השירה כיואל' בה או שכי' שלא גרדו או שכי' את האזכרי' בזה הכי' אלו יגאו ובודאי' דהרי אלו יגאו לא מהדי' אכולה כריחא ואפי' ארישא' שאם לא תאמר כן לא תמלא' ס"ת כשר כפולס שפרי' ככלם יש חקון בנישו' האזכרי' ומשעים ככל יוס' ולא מחי' כד"הו' . זכינו מפתח לרין שנראה ללא מהדר אלא חסי' כה"ל דתני' או שכתבי' כשירה או שכי' השירה כיואל' בה אכל אמנשי' דהיינו פי' פתומה לא יעשנה סתומי' לא הדר דלי' הדר פלה הכי' הו"ל למתני' פרשה פתומה לא יעשנה סתומי' וכו' ולא יכתובי' כשירה וכו' ואם טעם כן הרי אלו יגאו . עוד נעזרה בהכשר הספר שהוא בטעמי' אחרת כי אפי' לדעשו על הרמב"ם ז"ל אינו נפסל אלא אם לא נאמר הסופר עד שהשלים הדף או חל' והולך' לגרוד שטה אחת או שתי' כדי שיוכל' לנמנע' בחוך פטה אחת כשיפור שטה וחלוי' או שני' שתי' וכו' מוכרת להחליל ויהי' העם כמתחלונים שהיא ראש השטה על מקום הגרד או הי' שובר על דעת הרמב"ם ז"ל אכל זאת איננה כן כי הגרד אינו כי אם בחזיר שצין פרש' לפרש' ובמקום הסגנו' בלא כתיבה ע"כ תורף שאלתך בקלרה חסי' שהלכת :

תשובה

דבר זה כבר נשאל אל הראשונים' ז"ל לפי שהדבר מתפשט להיחזר וכשעומדים בני' אדם על לשון הרמב"ם ז"ל עומדי' מרשדים על הדבר ושואלי' מזה לגדוליה' ואני הקטן באלפי' התלמידי' ומשפחתי האפרי' ומשפחותי' סופרים נשאלתי' מזה ג"כ זה לי ימים מבני' אהין ואין לסקך בדעתו של הרב ז"ל שלא יהא סוכר שאין תקני' בנישו' הפרשיות כלל כי כן כ' בפי' מהל' ס"ת בני' ומה שנתקשית בלשונו' שפ"ז מאלת' הלכו' כתב אפי' המלא' חקר והספר מלא' או שכתב' פ' פתומה סתומה או סתומה פתומה הי' פסול ואין בו קדושת ס"ת כלל . ובפרק פשרי' כתב גמלא' למד שפשרי' דברי' הם שכל אחד מהם פוסל ס"ת אי' כתב על פור בהמה סתמה . כי שחקר אפי' אות אחת . ג' שהוסיף אפי' אות אחת . ד' שגעה אות בלוח . ה' שפסקה זורי' האותי' שלא תקרא כל פיקר . ו' שהחיק או הקריב בין אות לכות . ז' ששינה זורת הפרשיות וכו' ע"ל . ונראה מאלו השתי' לטו' דמלא' וחסר' ותיבוי' הפרשיות דחד דינא איה לכו' כיון שכללם כאחד וכיון שכתב שבמלא' וחסר' יכול לתקן נראה דהיי' בנישו' הפרשיות ואפי' קשיא דיהי' שדרייה' שאם תאמר שהרב ז"ל סמך על מה שכתב' במקום אחר והאי' כדלתי' כדלתי' ומהל' וחסר' מהי' תיקון אכל בנישו' הפרשיות לא מני' תיקון כמו שפי' בני' עדין קשה בלשונו' שרצה ממנו דבמלא' וחסר' מהי' תיקון אכל בנישו' אות בלוח או שפסק' זורת האוי' או שהקריב או שהחיק בין אות לאוי' לא מהי' תיקון וזה דבר שלא שהילך אפשר שימלא' ס"ת כולו שלם שלא יתקדך לתקן שום תיקון כיואל' בזה כ"ז נתקשה לך . ואין בזה מה שיקשה לך כלל שמה שכתב בפ"ז ופי' שכלל כל הפסולים כאחד מאל' וחסר' ותיבוי' פרשיו' לא להשוותם לענין תיקון כללם אלא להשוותם לענין פסולס דודאי' קודם תקון פסולס הוא שזה ובאותם פרקים לא ירד הרב ז"ל לנמדטו' אם יש בהם תקון אם לא ובפי' שם פרש' מה שכשר ע"י תקון ומה שאין לו תקנה . והלא אחת רואה שפ"ז בכלל הפרשיו' פסוליס כותב שאם כתב על פור בהמה טעמי' וכל פור שאינו מעובד כיואל' כהם שהם פסולי' שאפי' חזורים להכשרם אף אחת אל חממה אם כלל פתומה שינוי הפרשיו' . ומה שהכנת מלשונו שנגעיי' אות או הפסול' זורת אות או ריחק או קירב בין אות לאוי' אין לו תקנה שפרי' לא הוסי' תקנה אלא במלא' וחסר' אין זה מוכרת מלשונו דודאי' בלבונו מהי' תיקון מקי' שאם במלא' חסר' מהי' תיקון כ"ש בתיקון אות בהפרדת הגניבה או בתיקון הפסול' הנורס או לרחק הקרוב או לקרב כרחוק ולרבותא' אשמיטין שאפי' אם האוי' היא חסר' לגמרי' יכול להוסיף' לפשו' מחסר' מלא' כ"ש לתקנה לפשו' מכ"ף ביי'ת שאינו מוסיף' אלא קץ תקן שהוא כשר . ואם כשהוא מלא' יכול לגרוד כל האוי' ולהחזירו חסר' כ"ש אם נגעה אות בני' שאינו לריך לגרוד אלא אותו דבוק פטה וכן קירוב הריחוק בודאי' כשר הוא ורמז אליו הרב ז"ל שפרי' כתב שאם פטה מחסר' מלא' יכול לתקן . והילך יתקינו' אלא שיגרוד האוי' היתרה וכיון שגרדה על כרחו' לריך לקרב האותי' שאם לא יקרב אותם תראה תיבה כשתי' תיבין' וכבר כת' הרב ז"ל שהוא פוסל ס"ת והיה שנתקן הקרוב שהוא מותר שפרי' היתר הגרידי' במלא' ולכתוב על הגרד לקר' שהיא אות אחי' ואפי' אם יתקדך לרחק הקרוב יגרוד אות אחי' או ב' ויכתבם על הגרד קטני' כדי שישאר ריח בין תיבה לתיבה ואפי' גמלא' דברי' הרב ז"ל מתוקנים ולשון הגמ' חסם לו הרב ז"ל דאדרכתו תקון במלא' וחסר' דאמריקן בני' הקומץ רבה (ביט ע"ב) תניא ס"ת שיש בו ג' טעיות ככל דף ודף יתקן ד' יגו' וכו' והי' מתקרי' אכל בני' תירו' לית לן בה . וכיון שהוכיח' גמ' תיקון נחמתי' ויתרו' הוכיחו' הרב ז"ל אכל ס"ת שכתב' שפרי' שאלתך לתקן מותר לתקן שהרי' הכל הוא בכלל ס"ת שיש בו שלשה טעיות יתקן . וכבר כתבי' הרב ז"ל בפ"ז ובמקום שהזכיר פפי' הרב ז"ל שאין לו תקנה בעון שינוי פרשיו' הוא שאין לו תקנה אכל בשאר הדברי' שאפשר לתקן לא פסל הרב ז"ל תקון בנישו' הפרשיו' ודאי' אין ספק בדעתו ז"ל שהוא פוסל מלתקן כמו שכתבתי' . ופסק' בזה על פשטא דבריית' דאי' בני' הכוזה (קנ"ג ט"ב) שהנחת בשאלתך דקמי' התי' פרשה פתומה לא יעשנה

סכול. אמנם לפי שלא יראו שאלה המורים המעט שהולך כשר או פסול ורבים ללמוד על מוקד הכרעה אם רשאים להתחיל בן לא הן בשטר כמובנה בן בעל שטר כשנתן הדין כשלא ימלאו בעד אלא קרובים או מי שאינו יודע לתפוס :

שאלה קבץ שור שאלה נפגין המקום הלאך משפחה ומודין לומר כשיטה עגול באורך ורוחב ושוקק וגובה :

תשובה אם לפני מי מקום אחת שואל שאלה אחת על אחת ברום ג' אמו ברובת הוא מחזיק מ' סאה אם הוא עגול כמה לרד

שי"ט ברחבו וברובת שי"ט בו מ' סאה דבר זה הוא מפורש בדברי רז"ל בספיק דעירובין (י"ד ע"ה) דלמדין הסס דים שפשה שלמה הי' מחזיק מלא ופסארי מקום פסרה ועקרה עגלה הוא דכתיב אלפים נח יכיל ונח ה"ח שלם סאה דכתיב משקל הכה מן הסור ח"כ הוא מחזיק ששה אלפים סאה ששה ק"ן מקואו' כל מקום מ' סאה ואפי' דכתיב קרא אחריכא שלשה אלפים נח יכיל ה"ח פרישו בנ"ח (שס פ"ג) דההוא קרא רביש משום דגודשה הלחא ה"ח כ"י כ"י שיפורא דים שפשה שלמה הי' רחב פשר אמו ורום הי' אמו ופרישאה החס דשפשה אמו התחמו' הי' מרובע' וא"כ הי' שס' פשר אמו על פשר אמו' ברום ג' אמו בשלש אמו' התחמו' המרובע' י' מלאה מקואו' כסס שאמה על אמה ברום שלש הוא מקום אחד דפער על פער הס' מלאה בשבור ושי אמו' הפליוני' הי' עגול' כי כן כתוב משפטו אל שפתו עגול וזאתו עמי אמו' אלו הי' מרובע' הי' ס' ושס מקואו' ושי שליש' מקום לפי שאלה הי' ג' אמו' הי' מלאה מקואו' כמו שכתבתי ובע"כ הי' אמו' יחבר מלא שלש מלאה ששה ושליש' ושליש' ישראל י"ו ושי שליש' ושפשו ששה עגול אמו' כי כ"י המרובע' יחד על העגול רביע הסר מהם רביע ששה ס"ו ושי שליש' וישאר חמשים וצ"ה אמרי' דים שפשה שלמה מחזיק מלא וחסמיה מקום פסרה ומכאן תוכל ללמוד למקום עגול שאלה חרבה לידע כמה יסיה ברובתו אם הוא רחב אמה וי"ט בו שיפור עקו' הסיף הרביע' ח"כ כשי"ט רחב העגול אמה וי"ט רומה ארבע אמו' הוא מחזיק מ' סאה . וכן אם הוא ברום ג' אמו' ש"ר"ך שי"ט רחב העגול שפשה ספחים פח' משכו . והדרך נדיע' זה שאלה הי' מרובע' ו' ספחים על ו' ספחים ברום ג' אמו' מחזיק מ' סאה כמה הם בשבור ל"ו ואם הוא בשבור אחת לרד' ה"ח ה"ח שי"ט רחב העגול שאלה הי' מרובע' הי' בשבור מ"ה סאה רביע יחד על ו' אלו הי' מ"ס הי' המרובע' ו' על ו' ושי שליש' אלא מ"ה הי' הי' פחות משכו ח"כ מקו' עגול שהוא ברום ג' אמו' ורחב ו' ספחים פח' משכו או אם הוא רחב אמה ברום ד"ח וכן אם הוא רחב שתי אמו' ורום אמה שלשה אלו המוספים הם שוי' לאמה על אמה ברום ג' אמו' מרובע' לפי שאלה הי' שתי אמו' מרובע' ברום אמה הי' ארבע אמו' בשבור ששה עגול הם ג' אמו' לפי שהעגול חסר מהמרובע רביע זהו דעת רז"ל בתוספת מרובע על העגול והודו בו חכמי יון ונחמו בו כלל אם חרבה לידע ששה עגול כמה הוא בשבור פח' מהמרובע קח הסיקף עם ח"י רחב והספא אוחס ויעלו בשבור פח' רביע מהמרובע והמשל הרי י' על ארבע שולח בשבור ס"ו ואם הוא עגול ברוחב ד' ספחים הסיקף הוא שיש פער ספחים דק"ל כל שיש ברחבו טפח י' בסקיפו שלש' ספחים' כדמוכח' מ"ס שפ"ה שלמה עקו' רחב י' אמו' וקו' ג' נצ"ה יסגנו כדא' נסיק דעירובין (שס) וכשחכה ח"י ברוחב ששה ש"י על ח"י הסיקף ששה ו' יעלו י"ב שהוא פחות רביע מע"ז שהוא שבור המרובע ור' שמואל ז"ל טעה בזה וכ' דהא דלמדין (שס) כמה מרובע יחד על העגול רביע שלא לאמר אלא בחוט המקוף אבל שיפור הקרקע נפטים הוי ספי ממלחא וסוגין דים שפשה שלמה הריח חיומיה ודפרשי' וכן מסרק ל"ד משפ"ן (כ"ז פ"ג) גבי מנרה רביע מוכח כהדיא דבישור קרקע אמרי' דמרובע יחד על העגול רביע וכן הוא מוסכם מהבני האומ' כמ"ס ודאי' דחרות י' ממלאו' הפין . ואם לפני' הכשר המקום לטבול בו אחת שואל בודאי לרד' שי"ט רחב העגול אמה ושי חומשי' שי"ט הסיקף ד"ח ותופש אחד כדי שחולל לרבע בו אמה על אמה וידוע הוא שח"ה על אמה ברובת סה"לכסון שלו הוא אמה ושי חומשי' כדלמדין ס"ק דטובס (ח' פ"ה) גבי טובס הספוי' ככנסן וכשהעגול י' ברחבו אמה ושי חומשי' חולל לרבע בו אמה על אמה כדא' כלא' החס כס' חלון (פ"ז ע"ב) וכן ס"ה ר"ר"ף ז"ל נסיק דשנפ גבי טובס . וא"כ כיון שיש ברחב העגול אמה אחת הרי יכול לטבול בו שברי גוף אחד הינו אלא אמה וכלאמרי' נסיק דטוב' (ו' פ"ג) גברא באמתחא יתיב ה' ליחא שנספ שיש לחדס אמה ברוחב כן יש לו אמה בשו"י כריסו וסרי הוא מרובע אמה על אמה ואפי' שיש חולקים בקומתו של אחד אם הי' ג' אמו' או יחד וכת"ש לך בתשובה המקו' אבל כעני' נוסו שלא יהא אמה על אמו' מרובעת ליכא מנאן דפליג והכי מוכח כפ' המוכר פירו' (ק"ה רע"ה) דלמרי' רחבן של טובין ו' ספחים וענין שפ"ה וזה הטעם היחד הינו אלא לשפוי' אבל טפה שלא תהא טומא' בוקצת ועול' אבל טובי' האדם ו' ספחים הוא והכי מוכח נמי בטובס הפשו' ככנסן וא"כ לומר שזה השו"י הוא בעגול שפרי' ג' של אחד רחב הוא ח"כ אמה על אמה מרובעות כשי' ומקום שלמו יוכיח דכשי' אמה על אמה מרובעת ולא סגי לן בעגול' ולא למדך שיפור זה אלא מנוסו של אחד כל זה הוא אם המקום הוא עגול בהיקפו ושם ברומו כמין פמוד אבל אם הוא עגול בגובה ושוקק ג"כ כמו שכתבתי ח"ן לנו דרך כירישה זה כמ' שלא דברו חכמי' אלא כהוה אלא הוא דמות קשרה סה' ח"י כדור י' דרך דברו לחכמי' הגימטריא' וזכרתי כשי"ט פשיטת מורי הקדוש זל"ה ס"ה ויחד שכתבתי שיפור הסיקף על שיפור הרחב שי"ט זה שבור כל הכדור ח"כ ח"י הכדור שהוא כמין קשרה נשחכה שיפור הגובה שהוא ח"י שיפור הרחב על כל הסיקף או שבור הכלי וא"כ אם הוא גבוה אמה שבו"ח י"ט בהיקפו שש אמות י"ט בו שיפור שני מקואות וא"כ סומך בזה דהא חזין דלאו הכי הוא שאפילו מקום שלם אינו מניע ושמה א"י טועה בקבלתי

תשובה הוי יודע שכתב שאלה חותם בשטר כרי הוא כאלו מעיד נכ"ד דהא ק"ל (כתובות י"ה פ"ג) עדים התחומים על הסוד נעשו כמי שהקרה עדותם נכ"ד ומה"ט אם כאלו לסידי למחור עדותן ששטר לא מתימי דכי י"ט דכד אפסידו נכ"ד לא מהימני לומר עבדין סי"ט הי' בשפרא כדאיחא כפ"ג דכתובי' (שס) בנמי' דין ובידועלמי משום דכיון שהגיד בין נכ"ד בין בשטר שוב אינו יכול לבגיד ומשום הכי אמרי'ן דקיום שפירות אינו אלא מרובען מה"ט לעדים התחומים על השטר נעשו כמי שהקרה עדותן ככ"ד כדאיחא כפ"ק דגסין (ג' פ"ה) וכן אם הסד חסס כשטר בשטר נסכל משפט החימה כאלו הסידי נכ"ד כמ"ס ר"ר"ף ז"ל כפי' מרובע' ודבר זה דבר תורה הוא . ואפי' שטרע"ס ז"ל כ' כפי' מרובע' דהשטר שפרי' ל"ס אלא מר"ס משום דמפי"ס אמר רחמנא ולא מפי' כחכס וכדי שלא תפסול דלמ' נכ"ד לוחן הכשירו חכמים מפי' כחכס בשפירות . אך דברי רב ז"ל כס"ס כזה דודאי פד החתום בשטר דבר תורה הוא כשר וכ"כ ר"ר"ף ז"ל כפ"ד לחין ח"ל אבל שפרא דנסיק מתווי יד' כפל דין לא אמרי' ביה מפי' כחכס הוא דהא מעידנא דחשני' בשפרא ויכוס למריה לא יכיל למיחד כסו וכו' לכו כמי שהקרה עדותן נכ"ד דלר"ש בן לקיש עדים התחומים על השטר נעשו כמי שהקרה עדותן נכ"ד הילכך מפי"ס קרי' ביה ולא מפי' כחכ' ופיר' כרי מקרא מלא דבר הכתוב עדות ככסף יקנו וכתוב בשטר החתום והסד עדים למיחרא דכ"ס' עדות מפליח הוא ומפי"ס ולא מפי' כחכס הוא כפ"ל . וגם ר"ש ז"ל כפי' התורה ס"י מפי"ס ולא מפי' כחכס שלא ישלחו הגרומיהם ככ"ד חבל שפרא לא מיימדי'ס מקרא קרא ואף לשלוח הגרות נכ"ד הי' ממיר ר"ה ז"ל וסיה מפרש ולא מיימדי'ס מקרא אלא מי שאינו יכול להסידי משוי' כגון אלא כדאיחא כפ"ג מי שלחמו (פ"ה פ"ה) אבל יכול להסידי משוי' מסידי מתוך כחכס ושולח הגרות נכ"ד דהרא"י לילה אין בילה מסככת (מנחות ק"ג ע"ב) וכ' רב כפל הסיפור ז"ל משמו שכן נהגו לשלוח הגרות נכ"ד כפדותם וכ"כ פד החתום בשטר דכשר מן התורה והלא האשה מתקדשה ומתגרש' בשטר דבר תורה וכן היא הסכמת האחרונים ז"ל כלם דהכשר שפירות דבר תורה הוא משום דמשפיה שחכס בשטר כרי הוא כמי שהסידי נכ"ד וכיון שחיימה בשטר כרי היא כהפדלח נכ"ד ח"כ שטר שחכס בו שמסין במנאי' רחובן פסול הוא שאלה נח שמסין והסידי נכ"ד כמנאי' רחובן לא מקבלי' סהדותיה ואפילו שומד רחובן כפ"ג והאילו מסידי רחובן כפ"ו אלא ככ"ד ח"כ כמרי' לטוב ושמסין הוא מתורגמן כינו וכן הדין אפילו כמי פדומו פסולה משום דמפי"ס אמר רחמנא כדגרסי' כפ"ג כ"לד (ו' ע"ב) כהנו לשחי' דחאו לקמי' דרבא לוקי' רבא מתורגמן כינייהו ואקשי' ויכ"י עבדי הכי והכאן שלא תסא כההדרין שומטת מפי' מתורגמן וגו' וכפי' אחד דיני' מתורות (ל"ז פ"ג) נמי אמרי' דבר מפי' עד דיני' מתורות פסול מדתקן כפ"ג זה נורר כההדרין (כ"ט פ"ה) אם אמר ח"כ פלוני אמר לי שזה ח"כ' לו לא אמר ולא כלום פד שילחמו כפנינו סודת לו שהוא ח"כ' לו וכפי' שטופס העדות (ל"ה פ"ה) נמי מוכח דבר מפי' פד לכו עדי' הוא דלא מחייב בשטופי' הפדו' וכיון דכ"ס' מפי"ס פסול הי' דבשטר' ז"ל תמי' חר' כמנאי' הפד דפסול דלא קרינא ביה מפי"ס ולא מפי"ס קורבה ככו שכתבתי אלא אפילו הוא רחוק פסול לח"כ' הסידי כמנאי' ג' וכחכו במחבת שלחא כחדא הוינא כדלמדין קדמנא פ' בן וכן אבל בלאו הכי פסול . ומה שר"ח לדמו' זה להי'א דמקרי' להם כ"י חלק כפי' המניח חרין (י"ט פ"ה) לא דמו' אהרדי כלל דהתם כיון שהעדים הם החומים בידם אפי"ס שאינם יודעים להתחיל אלא ע"י קרישה כנייר מן התורה הוא כשר שהרי מפי"ס קרינא ביה בכל חתימה בשטר ובשטר' החמוד רבן דלא למפד הכי ומעדי' נמי למאן דעבדי כפי' ובנפי' נסי' אוקמיה ארואריחא משום פגומא כדא' החס אבל פד החתום מפי' עד כרי הוא כמסידי נכ"ד מפי' פד דודאי דל"ט כשר כשום מקום מן התורה וכדכתי' אלא דרבנן אקילו' בקא' מקומי' כפדו' אשה שמת בעלה להמריה אפי"ס דמן החור' פסול וכ"כ הרשב"ה ז"ל בתשובה שאין עדי' החתום כמנאי' החתן כשהוא עם הארץ שאינו יודע לחתום שחומס הסופר או אחר במזמתו וקרו' ח"י לומר שאלו לא מלאו אלא לקיים חתי' ע"ה וחתי' החתום כמנאי' החתן דמכשירין לה להי'א כחובה אם חתם ח"י פלוני כן פלוני חתמתי כמנאי' החתן פלוני דודאי כיון שחתם במזמתו כרי הוא פד דברר אלא שלפנין מעשה ח"י חוקך משום דלפטר לניפק מינה חודכס אם החתום כמנאי' החתן הוא קרו' לחתן או לכלה או לאחד מן הפדי' שאם דינו כדן עד ודאי' הוא פוסל בשטר אפי"ס שהוא יכול להקטי' בחתומי' הש"ס אלא שהגאון ז"ל הוא מכשיר בשטר אפילו כפד גמור החתום בו עד אפילו הוא קרו' אם יש שם שיש רחוקים כמו שכתבתי כפי' ר"ר"ף ז"ל כפי' דמכ"ד ומי'א אפילו לדמו' ז"ל היא אפסול לפסול כאלו לביחא למימר רוחא שכן למאן דקשי' מי'יה דמסכתא החתן הוא חתום חתלה או החתום כחמה ואיני רואה להאריך בזה לפי שאינו מענין השאלה וסיה לר"ך לפרוט בזה כמה פרי'ס . ורלמי' תשובה לרשי' ז"ל על כתובה אחת שאחר שחתם הפד האחד חר וחחס כשזיל הפד השני וכ' רב ז"ל שהכתובה פסולה וז"ה למחוק

בחקנת הלבנו להסקיע הקדושין וכחנת שכן מלא' בתשו' הגאונים ז' דכל
המקדש אדעתא דריבון הוא מקדש :

תשובה החלה כל דבר אומר לך שכל מה שאשאל ואתן בדבר זה איש
אלה להלכה לפי שכבר נשאלו בענין זה הרבה פעמים ולא

מלינו ששמו מעשה בזה וגם שמענו ג' שהרמב"ן ז"ל נשאל על ענין כמו זה
והשיב ג' דכל המקדש אדעתא דריבון מקדש וכו' בודאי ששאלו אפקעתא
דקדושין בשני ענינים אפקעתא בשט' קדושין שהיה להם לחול ודבן לא
הייחוס לחול ואפקעינהו מייה וסיימו הדין דפ' (האשה רבה) [ב"ש] [ק"י
פ"ה] ביבמו' דלוחיבוהו אכורסיי' וחלח' ההוא גברא ומטפס ואסיקנא החס
משום שפעה שלא כהוגן ואפקעינהו רבן לקדושיה מיני' וכן נמי בפ' חזקת
וחה' (פ"ב) בענין חלו' וקדש ואפקעינהו רבן לקדושיה מיני' ולא חלו כלל
הגרושין אפי' שנתקדשה ימים הרבה ויולדו לה בנים ממנו שפעת הגירושין
כדי שיחולו הגרושין אפקעינהו רבן לקדושיה מייה והיינו הדין דפ"ק דכתובי'
(ג' פ"ה) דתקנת לטעמי' ופרולי' . וכן נמי הדין דפ' השולח (ל"ג פ"ה)
דבעלו מבוטל רש"ג אומר לינו מבוטל וטעמי' כולוהו משום דרבנן אפקעינהו
לקדושיה מייה וכבר הקשו הראשונים בענין אפקעתא האחרונה האלה כמה
קושי' וחזן זה מענין השאלה להאריך בזה . אם יש אלכס חדושי' כתובי'
להרמב"ן ז"ל תמלחו הכל מסודר עם בלא היטב . וזה הענין מפורש הוא
בתלמוד שיכולים ב"ד להסקיע קדושין ומחלי טעמי' פירוש ולין זה לריב' לפני' . אבל
מה שיש לפנין בזה הוא אם זה הכח הוא מתפשט אפי' בחקר הקהל אם לא
וגרסה ודאי דלא ודא חלח' הדין ששני כח הלבנו על היחידים כח הכחיה של
כל ישראל וכל היחיד דמקדש אדעתא דריבון מקדש וחינהו אפקעינהו לקדושי'
מיני' . ועוד כיון שחקקה קבועה היא אלכס של לקדש אלא בשעת הגשוחין
זה קדש שלא בשעת הגשוחין הרי הוא כאלו פירש ואמר הרי את מקדשת
לי לכשתכניס בניתי וחינה מקדושי' אלא אחר שכתובו בניתי וחינו אם לא פירש
בחקקה שלא חסיה מקדושי' כלל שאם פירשו בפירוש שלא חסיה מקדושי' כלל
חינה מקדושי' אפילו לאחר שכתובו ואם לא פירשו כן אלא שאמרו שלא יחולו
קדושין כלל אלא עד שעת גשוחין הרי זו כל שלא נכנסה בניתי פניו' גמורס
היא ואם נשאלה לאחר הרי היא אשמו של שני אלא שאם נכנסה קודם ששאלה
לאחר חלו הקדושין . והיינו הדין דפ' המקביל (ק"ד פ"ה) דלכשי' אלכסדרי'
שהיו מקדושין ובשפ' הגשוחין היה אחר חוטפה ובקשו לנשט' בניסם ממזרי'
ואמר הלל הוליו' לי כתובתה אמכס ומלא שהיה כתוב בה לכשתכנס לביתי
חלה לי לאחמי . ואמרו הראשונים ז"ל שהלל החיר אפי' לחונן שלא כתבו כן
דכיון שרובן היו כותבין כן אפי' לחונס שלא כתבו כן החיר חו"ס (ספ' הלל
היה דורש לשון הדיוט שאם לא החיר אלא לחונס שכתבו כן מחי' דורש
לשון הדיוט איכא הרי בפירוש קדשה ע"מ כן אלא דורש לשון הדיוט הוא
שהיה עומד לשון זה כתבתי ב"ד אפי' שלא נכתב הרי הוא כמו שנכתב וכו'
דן על פיו להחיר נשים שנתקדשו פתם כיון שמתבסס היה כן . והי"ד דכות'
כיון שחקקה קבועה היא בלבנו שלא יחולו קדושין אלא עד שעת גשוחין
אפי' קדש פתם איך חלין אלא עד אותה שעה ואם חשש לאחר קדש לכן
הרי היא אשמו של שני . וא"כ יאל לנו מזה פירוש שפירוש שנתקדשה
שלא בשט' גשוחין יהיו קדושין בטלין נרא' ברור שאין קדושין כלל ואם בזה
לכנסה לריבנה קדושין אחרים ואם לא פירשו בחקר' כן אלא שאמרו שכל המקדש
שלא בשעת גשוחין שלא יחולו אלא עד שעת גשוחין הרי חלו קדושין חלוין
שאם נכנסה בניתי לשם גשוחין הרי היא מקדושת מעשה ראשו' במקדש
על חנאי שאם נתקיים החנאי הרי היא מקדושי' מעשה ראשויה ואם נשאלה
לאחר קדום קיום החנאי נתבטלו קדושי' ראשון כיון שנתבטל החנאי . ואם
החקקה היא חמומה שלא פירשו דבר מזה אלא שאמרו שלא חסיה רשוי' ביד אס'
אדם לקדש אלא בשט' גשוחין ודאי שהעובד על גדרן רחוי הוא למושי' אבל
מספקא לי אי מספקא לקדושיה מיניה אם לא ולא שאפי' מסופק אם יש כח
בירס בזה דודאי יפה כחם בזה אלא מספקא לי אם היה רעה הלבנו להסקיעם
אם לא ואין הריבן יואל מידי' ספק . וא"ח והיאך אפשר לומר דרבנן אפקעינהו
לקדושיה אלא במקום שהוא כן בתלמוד והלא בענין מקדש בסבולי' מרות
דרבנן איסתפקא מילחא לרבות' ז"ל אי מספקא לקדושיה אי לא ודאי זה ק"ז
אם כמה שחול' פוסלים אלו מסופקים היאך אפשר לומר כן בחקנת לבנו . וז'
חינה קושי' שאין הספק בסבולי' פדו' דרבנן אלא אם חול' פסלוס לקדושין
אם לא שאפשר שאפי' שפסלו' לעדו' ממון לא חלמה לחקקי' דידהו לפנין
דבר שבערוהו זהו הספק אבל אם הדבר ברור שחול' פסלוס לכל דבר פסלוס
ואפי' לדבר שבערוהו ברור הוא שגשוחין נכך והוא הדין ללבנו שחיון שאמו
דין על מה שנהגין אפילו אם לא נכתב כמו חנאי ב"ד א"כ הרי הם לכל

שאלה קרב עוד שאלה מי שטוען ואמר לאש' קדשתין והיא חמומה
לא קדשתיה דק"ל רחינו נאמן אי אמר שדי הם סבולי

וסבולי שהם במקום סבולי אם חוששין לדבריו כיון שהוא טוען שהם במקום
קרב ואפשר לברר טענתו או לא חיישינן כלל לדבריו כיון שהיא מכחשת .
תשובה י"ל שאין חוששין כלל לדבריו כיון שהיא מכחשת' שהרי חכמים
לא נחמו דבריהם לשיעורין בין מקום קרב במקום חמוק וזאת
היא ממש הדין דפ"ק דקדושין (י"ב ע"ב) דלמזרי' והאיכא שהרי בלוחי' דמזרי'
ואפי' אמרי' השחח ידקאל לא חינתו קמין לוחי' היינו דר' חייא דאמר
פדים בלד' אסתן ותאמר כדאי' החס והחס בדנפק קלא עסקין כמו שפי'
המפרשים ז"ל שהקול יאל שיש עדים בדבר זה ואפי' לא חס לה רב חסדא
ואפי' אפי' ורבא דמישי' לה היינו דוקא החס שאינו עדי' בקיום הקדושין
אלא אי הוה כזה שזה פרוטה או לא שהרי היינו יודעים בקדושין אבל לקיום
הקדושין מפני קול שיש עדים במקום סבולי שיעודים זה אפי' אפי' ורבא
הו מודו דלא חיישי' כלל וכמו שכתבו המפרשי' ז"ל ואם בקול אלו חוששין
בזה כ"ש בטענתו של בעל דבט' דטעי' קלא ותאמר אפי' דלא חתמוק חס
טענתו של בעל מטענתו של בעל בלא קלא כלל וזה שורת הדין בזה . מיהו
הכל מסו' לרייסי' יראי' שמים שאם רואים טענתו חס כדי לפגוע אשה או
לכבול זונת אחר המדובר בה רחוי להם לנעור כו ולייסרו ואם רואים שיש ממש
בטענתו ואין בהם שום דבר מזה שכתבתי אפשר להם לקבוע זמן לברר
טענתו אבל ב"ב וב"כ יכולים ב"ד להחריס על מי שטוען דבר שאינו . אי
נמי יכולין לטוק אותו מיני' לנרס גנפ' אם רואין שיש לורב' בדבר זה וכ"כ
הרשב"א ז"ל בכתובת בענין אשה שאלה עליה קול שהיא מקדשת שמתמיני'
על מי שטוען דבר שאינו וכ' הטעם שהחריס הוא חקנת גאונים ז"ל ק"י הוא
אם מפני ממון שהוא קל עשו חקנה זו משום חקנה עגונו' ותקל' ממזרים
לכ"ש . ובכמה מקומות מלינו ששטעו חקנה משום עגונו' כדאשכחן גבי אן
אונס בענין פרק בחולה נשאלה (ג' ע"ה) אפי' דמדינה יש אונס וכ"ש שיש
לנשט' חקנה להחריס המענה בנות ישראל שאם אין אלה אומר כן אלה
עושה בנותיו של אברהם הפקר . עוד כ' ג"כ שכושין אוחו לברר טענתו או
לנרס ומוכה לה מלמזרי' בפ' בתרא דכתובי' (ק"ט ע"ה) דלמזרי' החס אפי'
לא מספקא על עמלי' אלא ספק עלי' או כחוס או פטור ה"ה היא חמומה אי
איני מודה בקדושין אלה שאלה טוען כך או ברר בעדים וכחוס או פטור
ע"כ . ואם כשיולד עליה קול שזריכה גט סובר הרב כן כ"ש בזה הענין שאין
שם קול כלל אלא טענתו בלבד שגן הדין אינה לריבנה כלום אלא אם רואים
ב"ד שיש ממש בטענתו שיש להחריס על הטוען דבר שאינו . ואחר שקבל
פלוו' המרס אם הוא עומד בדבורו כושין אוחו לברר הענין תוך זמן קרב
או לפטור מיד והכל כפי' ריבוי' ה' שיהי' לבס' מסור לשמים כדי שלא
יהיו בנות ישראל עושר לפרושים :

ענין קרב נפק שתי הלחם (ל"ו ע"ה) שנינו שתי הלחם ארכה ז'
ורחבה ד' וקריתיה' הרבס אכנעו' לחם הפנים אורכו עשרה

ורחבו חמשה וקריתו שבע הלכעו' . רבי יהודה אומר סימן שלא חטפה
זו"ד י"ה בן זומא אומר ונחח על השלחן לחם פנים לפני תמיד לחם פנים
שיהו לו פנים הרבה פכ"ל המשנה . וכו' ה"ר לוי בן גרשום בפ' החורה שלו
בפרשת חרומה שהרמב"ם ז"ל פ' קריתו עבדו ותמה עליו בזה והוכיח
בראיו' ברורו' שא"ח שיהי' שיעורו כ"כ ולמד זה ממסורת רז"ל שאמרו שאמה
על אמה ברוס ג' אמו' מחוקי' ארבעים סאה ולמדו מזה כל שיעוריהם ומה
יאל להם דלחבישי' על אלבעים ברוס אלבעים והאי' אלבע וחומס אלבע הוא
רביעי' של תורה שהיא ביאה ומחלה כדאיתא בע"פ (ק"ט ע"ה) ויפס' כוון
בזה אבל אי תמה אם אמרו הרמב"ם ז"ל שא"ח שיעפה בדבר שאפי' חינוקו'

שאלה קרב עוד שאלה עיר שיש בה חקנה שלא יקדש חס' אלא
בשעת הגשוחין ופירשו בחקנתה שאם קדש שלא יהיו
קדושי קדושין ואם עבר חס' וקדש שלא בשעת הגשוחין מהו אם יש כח

בני קהלם כב"ד הגדול :

שכ"ד

שכ"ר יודעים אותו וזו הוא הכסף בשיעורין וזו ממנו זכרי ולא כמלנו
למד שיעור חלה מלוחם שיעורין כמ"ש בה' חלה (פ"ו ספ"ו) ולא מלוחה
בנוסחא' כחוב פביו. אבל כמ"ש מהל' תמידין כ' וקרתויה שפס וזננאחא
וארחה וזמ' שפס שמה מספחה משוכשת נזמננה לו לה"ר לוי ז"ל והוא ז"ל
פארש וקרתויה שפס לו החלה לא היה כפלה ד' לפסוח בשלמ' אבל היה
בפלה שמה ארבע לפס' לד' החלה וארבע לפס' לד' האור' בחלסון והס'
אשר קראם קרנו' ואורך כל קרן מהם היה שפס ארבע' וז"ש בן זומא שיהא
לו פנים הרבה שהיו לו י"ח שפמ' ד' שפמים בחושבת החלה ושכפעה שפמי'
פכל אחת משתי דפנותיו וזו מורף דכריו ופידושם שאחר שהיו פושים החלה
לרובה י' ורובה חמשה היו מחתיין בכל קרן מד' קרתויה בחלסון שפס
מהבאק השיעור חמש ארבע' דרך חמש ברחב שלא ישאר הקרן מחודד
ישאר רחב אותו קרן ו' ארבע' כמסור' רז"ל (פירובין פ"ו ס"ב) דכל אחת
ברובועא אחת אחרי חומשי בחלסון' וכשכופל הדפנות לפס' החלה כמין
מינה פרזתה היו לה י"ח שפמים והם שקראם בן זומא פנים יחד חושבת
החלה ד' שפמים תחתיה החלה המונה על הקרית ח' ופוליו שהוא בפנים
מהחלה הרי שנים ושי' לדי המושבת שהיה לה פובי קרוב לארבע הרי כאן
ד' ויכל דוסן ז' יחד אחד חוץ לחלה ואחד שכנגדו בפנים מן החלה ושי'
לדידים בפובי הדוסן הרי כאן ד' ויכל דוסן ז' יחד אחד חוץ לחלה וא' שכנגד'
בפנים מן החלה ושי' לדידים בפובי הדוסן הרי כאן ד' ופובי החלה לד' העליון
שבה הרי כאן חמשה וקרן מכאן וקרן מכאן שחכנו אותו שם כשיעור ז'
ארבע' הרי כאן ז' שפמים לכל דוסן בין כלם י"ח שפמים וזו פי'
דכריו. ואין פירושו ככך אלא של מנינו בלשון מו"ל שיהיה הקרן אלא הדבר
המד שאין לו רחב כלל ואם תרחב שם יאל מכלל קרן הרי מנינו (מנחו' ל"ז
פ"ב) לענין לזית שאם נחכחו הקרנו' פה"ד שפי' ה"ר לוי ז"ל בלחם הפני'
קורין אותה בפלה ח' וכשאינו נחמד' אלא שאר כמות שהיא קורין אותו קרן
[כמו] הקול על הקרן ונו' (שם מ"ב פ"א) ואלו דכריו ה"י להם לומר ולחלסון
קרנותיו הרי רחב קרנותיו הרי לשון אחר שיפרש אחת קרנות חזין כשאר קרנו'
ועוד מה יוסי יש בזויו' המוחכמו' הקרנו' ונשאר' פגומ' לשם והיכן
מנינו כיוצא בזה. אבל הפי' הנכון בזה הוא מה שפי' רש"י ז"ל שם שפי' שהיו
מדכיקין נזק לכל זוח כפין קרנו' וארך הקרן ז' ארבע' פכ"ל. והוא הפי'
הנכון שהוא דומה לקרנו' המוצה והוא יתרון ולא חסרון והוא כלה ללחם
שיהא כמגדל בניו לחלסו' ולפניו ריבוי השפמ' ג"כ שיהיו לו פנים הרבה וזו
[פנים] יש לזה הפי' מהפירוש האחר כי בפי' סתמ' לא הרמנו כי אם שפמ' ח'
בגל קרן הדוסן וזו הפי' הרחובה שפי' שפמי' בכל קרן אחד בנג הקרן וא' בגובה לד'
פנימית הדוסן בין שתי הקרנו'. ופיניתי בגמ' ומלחתי רחיה לפירש"י ז"ל דגרסינן
קתם (שם) ח"ד יוחנן לדברי האומר שפמי' ומלחתי קוסל נמלא שלחן מקדש ט"ו
שפמי' לדברי האומר שפמים קוסל נמלא שלחן מקדש י"ב שפמים פ' מקדש
בין שפמים הלחם חוץ ט"ו שפמים נתקדש להספיל ביוצא ולן ועמא כאלו לא
מז' פ"ג השולחן ואקשיין והא ליכא קיים ופרקי' קיי' שקופ משקפ' להו ומתמהי'
מאי שפמי' משום ליטפושי לחם סוף סוף קא מעפש' לחם ומהדרי' ומנבש
לכו פורתא ומקשי' והאיכא הווא פורת' ופרקי' ביון דלא הוי ספח לא חשיב
ליה. מו קשיא והאיכא קרנות ופרקי' קרנות לגויה דלחם כייף להו ולחם
פליאיו הוה מונח והשחא חס כפי' ה"ר לוי ז"ל מאי קוש' ליכא לרי' יוחנן
מקראו' שהרי אין הקרנו' לדכריו מוסיפין בגובה כלל שמתקשה מזה לרי' יוחנן
שאמר שגבהו של שלחן פ"ו או י"ב ולדעת רש"י ז"ל ח"ש' שהרי אותו קרן
מוסיף בגובה הלחם טפח ושגש ארבע' בין שש חלות פשרה טפמי' וז' ארבע'
ופ"ו הולרכו לחם בגמ' לקיים דברי רבי יוחנן שאותן קרנות לא היו בולטין
חוץ מן המזל' אלא כפופין היו לתוך הלחם ולא היו מוסיפין בגובה ויראה
לפי זה המירון שאין אותן הקרנו' פשוין לנוי אלא כדי להוסיף פני' דכדרי בן
זומא לחם פמי' שיהיו לו פני' [הרבה] שפכשויו יש לכל חלה ד' שפמים ד' בחושבת
החלה וחמשה בכל דוסן שה' קוסל בשתי דפנות פשרה הרי י"ד ויכל קרן
הכפוף לד' פמי' ה' לד' קרנו' עשרי'. חס היו הקרנות רחוקים מעט מקלות
הקפילה הרי לד' ואלו הם הפנים שיש לו. ופי' פמי' יש לו ב' פנים פשרת'
הא' כשפוטו והא' לשון זווית והגירסא היא פמי' כמו שפרש הפנים וזאת היא
הגירסא בנוסחאות מדוקדקו' בגמרא ארפתית ובמשני' של שיתא סדרי פמי'
בירי' אחר חמש ארבע' שפין דרך הלשון לחת שם י"ד עשו כן להבדיל בינו
ובין פמי' וזו פי' הנכון בזה. ואמ"ש פה"ד לוי ז"ל אדם גדול וחשוב וקרוב
לנו האיש כי זקנו הרב ר' לוי הכהן ז"ל היה זקנו של אדוני זקני ז"ל רי'
דילגשילש והיו קורין לו בזמנא דמורו פ"ש הכסר שהיה מלוה בו.
(הגה' אמ"ה ספר ל' ח"א ז"ל בשם דודי הרב רבי אהרן ז"ל כי ר' יהודה
זה היה לו בן ושמו למח ואחותו הייתה אמו של החכם רבי למח אביו של בעל
המחבר ז"ל כי קרא שמו למח על שם אחיה רבי למח ופי' של שיתא סדרי פמי'
הרב בעל הספר למח וילאו מפרובנאל לאנגזאיר שנת על אדום אשליך ופלי
והם חכמי סידושים בשי' אלגזאיר ומחו על קדוש השם כך שמעתי
(ממנו) וגם הרב ר' לוי ז"ל היה בעל אחותו של אדוני זקני ז"ל חס"פ איני
נושא פנים בחורה והאמת יומר קרובנו ובאמת שלא ראה פי' רש"י ז"ל בזה
שאם ראה אותו לא היה מפרש אלא כפירושנו. ובנשים שנספו בניה המקדש
אחד מהם נפשה בלחם הפנים. ויש נוסחאות קדומות שהם הוא שלא נכספו
קרנותיו כמו שכתבתי בפירוש אבות בפ' בפשרה מאלמות וברי זה מובאר
ופרדיין אי חוזר ללמוד וזהו הרמז' ז"ל גם על תהיה הנוסחא הכדוקה
שלו פביו כמיש פליו הר"ל ז"ל ואומר כי לא הייתה כוונת רבינו ז"ל לומר
שהמטנה נוחת שיעור לעובי הלחם כי ח"א בזה שאין כל הפלחות שוות ולא
כל הפנים שוים ולא כל השיפות והכפיעות שוות ולא כל הכמו' שוות

והאיך אפשר לכיון בזה השיעור ועוד כי הוא חסך מלמד מן השיעור האמיתי
כמו שהוכיח זה ה"ר לוי ז"ל והאמת דכדרינו. וליכא למימר בכל כי הא לא
דק ומ"ש במס' בילה (כ"ב פ"ב) ובמס' פסחים (ל"ו פ"א) שכן ולינו בלחם
הפנים פביו טפח ככר פירש רש"י ז"ל פובי דפנותיו כלומר כי הלחם היה
דק בפני' ובשפתי דפנותיו היו פשוין פביו טפח אבל לחת שיעור לכלו שיהי'
לו פובי זה שזה ח"א כלל. אבל ל"ל שהרמז' ז"ל פי' מה שהפלו בגמ' קרנות
לגוייכו דלחם כייף לכו שמתאר שפשו החלה שפחה ארכ' י' ורחב' ה' היו
קופלין לד' הרחב חמלה בארץ ז' ארבע' ואותן ז' ארבע' היו יחד על הפשרה
שפמים של ארכה והיתה החלה פכשו ארכה פשרה ורובה חמשה ונבשה ז'
ארבעות וזו סימן יה"ו ואח"כ היו קופלין מהאורך ב' טפמים מכאן וז' טפמי'
מכאן לדברי ר"מ כדלית' החס וזאתם שפס ארבעות שהיו גבוהות קודם
הקפילה הם פכשו כפופות לד' פנים כדי שלא יוסיפו בגובה השלחן כדלית'
החם וכדלית' וקרין קרנות בלשון משל' שהם בולטין כקרון והרמז' ז"ל
קראם בלשון פובי לפי שהם לד' פנים ושל אחת קרנות הוא שאמר פביו
של לחם שפס ארבעות לא שיהיה כל החלה פביו ז' ארבעות שא"כ יקשה
ג"כ על זה ח"ש פביו של לחם הפנים טפח כמו שכתבתי שהם ד' ארבעות אלא
ודאי על אחת קרנות הכפופים לפנים אומר הרב ז"ל פביו ז' ארבעות וכשארמר
בגמ' פביו טפח אמרו זה על פובי דפנות הלחם כדפי' רש"י ז"ל אבל החלה
שפלה לא נחנו שיעור חכמי' ולא הרב ז"ל בפביה ונראה רחיה שזו דעת
רבינו בזה שהוא כ' בה' תמידין ומוסיפין פמי' בפנין שתי הלחם ארך כל
כל החלה ז' טפמים ורובה ד' טפמים ונבשה ד' ארבע' פכ"ל הנה שכנאן לא
כ' פביה כמ"ש בלחם הפני' לפי שהקרנו' של שתי הלחם לא היו כפופין לד' פמי'
שהרי לא היו קופלין בהם כלל אלא שהיו מגביהין ד' ארבע' כמו שהיו מגביהין
בלחם הפנים ז' ושארין כן ויקראו אותה בגובה בלשון משנה קרן וקראו הוא בגובה
והרי זה מפורש והנה למדנו פליו וכות. והשיכותי מעליו את תלונ' ה"ר לוי ז"ל דכי
שכיב' פסיק רבינו משה ז"ל לאנפשי דמתריל' שמשתי' אליבא דהלכת'. אבל
פרין יש תמיהה לכל אחד מהפירושי' למה היו לריכס בשתי' הלחם לפשות
קרנות שהרי אין לו קרנו' בלחם הפני' אלא ממדרש בן זומא לחם פנים
שהיו לו פנים ובשתי' הלחם דליכא פמי' מנח חיתי ושמה ליכא כמילחא
דרשא אחריתי בשתי' הלחם כמו בלחם הפנים או ילפי לה בגזרה שזו דלחם
לחם :

וזאת היא צורת לחם הפנים לפרשי' ז"ל ומכאן יצא : וזאת היא צורתו לפי ח"ד
הפנהג לעשות לחם בעצרת בצורה כזו לוי בן גרשום וזלתי

וסימנך שלא תפסה מי מוסיף בקרנו' ומי מחסר. ספרה בלירה. חמ'
חוספאה (פ"ו ט' פ"ב). ספרה הוא הרלנ' ז"ל שלא פירש אלא ספר
התורה. חמ' הוא רש"י שפירש גם המשניות פ"ב :

ברישך אל ה"ר שמואל בר דוד תלמי זצ"ל

ענין קדרה כחך הנשים קבלתי ופדנתי פערות לי וכל אותן האגלות
אין לריכס כי אי מלינה לכתום פליך כי כאל' כרע אחת לי
וכאל' יונק שדי חמי וחיך אכפום על מי שהוא דורש ומבקש דברי חכמה
ופרבי' הם פלי דברי דודיך מיין אל יפלה על לךך שום דבר מזה כי אחת
קאר בשבועות אהבתי ונפסק קשורה בנפש' והגני משבי לשאלתך בפנין מ"ש
הרמז' ז"ל בפ"א מה' קדוש החדש ח"ל וירח שיראה בליל שלשים הוא הבק'
ירח הגר' בזמנו וכו' והנה אפי' לך האפה ממנה תחברך שאלתך ולא אלסרך
להשיב על כל דבר דברי :

ד"ע כי בזמן הסנהדרין וגם אחר שבעטלו הסנהדרין והיו ב"ד וסמוכין לאי'
וחה ה' פד זמן אבי' ורבה. שהי' נשיא ר' הלל בנו של ר"י נשיא' בן בנו של רבינו
הקדוש היו קובצין חדשים פ"פ הראיה. וידוע הוא שלפי הראיה הוא מחויב
שיקבעו ר"ח אחר המולד זמן שתחרק הלכנה מהחמה שתוכל להראו' שכן
היא הלכה למשה מסיני שכ"ו שיש ב"ד סמוכין לאי' שלא ישינו כלל אל
המולד אלא אל הראיה. ואם יתכנו בני דייני סמוכין שלא ישינו אל הראיה
אלא אל המולד ויקבעו ר"ח ביום חמתי דכ"ו שזינו זקן ולא ישינו אל
הראיה ולפי' כשראה ר' הלל שצתי דיינין היו הולכין ודלים לגרם הגלוי תקן
לנו אותם קביעותי שזנו נובחין בהם פל כן כשאלו אומרים ביום פלוי יהי'
ר"ח לא פ"פ קביעותינו הוא אלא פ"פ קבועו של ר' הלל שהי' נשיא מבית
דוד ויכול לקבוע חדשים ממנו פד זמן המשיח שיגלה במארה בימיו.
והרמז' ז"ל שלא כתב כך בספר הגמות שלו אבל הרמז' ז"ל השיג פליו
וכתב פליו כמו שכתבתי והי' אומר רבינו סעדיה גאון ז"ל כי כשהיו מקדשין
פ"פ הראיה היו פוסקין ג"כ אדו' משום ירדקו ומשום מתחייא ומשום פרוסום
פרכה שהוא מנהג נביאים ואין דברי וכווי' ששרי כמנה מקומו' בתלמוד
מנינו שציתי המשנה שהיו מקדשין פ"פ הראיה היו כשרי' הימים הפסולים
לנו פביו מנינו במגלה (ב' פ"א) שיום י"ד באדר יכול לחול בשבת ויום ט'
באב יכול להיות בש"ש ועלרת בשבת ויום הכפורים בש"ש ומנינו (מנחות ל"ט
פ"ב) שבזמן המקדש ששעיר של יוה"כ האפשה בחון שהוא נאכל לכהנים ואינו
נאכל אלא ליום ולילה פד חלות היו לזכלים אותו הכהנים כשחל יום הכפורים
בש"ש

ענין קרו טוד לו על הפנין הכשר למעלה: אח יקר וחביב. זר וזכר טביב. לקחך נחל כפל עשב רביב. על לב קלוי כאל כורס כרמל וחביב. להשקיע לו מאש פלדו הכרדי ושביב. סני יולא לקרואך להשיב בקלרה לכתבך וחמרת כי הוקשה לך צמה שכתבתי לך שכשהיו מקדש פ"פ הראיה היו כשרים כל הימים הפסולים לר"ה והבגלתי לך ראה ממה שמלני כערוכין (מ"א פ"א) שבימי ר"פ חל ט' באב להיות ט"ז וט"ו (בבב"א) [ב' דתפניו] (ט"ו פ"ב) שנינו ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת ומיירי כשתל ט' באב פ"ט והכי מחפרש בגמ' התם (כ"ט פ"ב) ונס' ואלו קשרים (ק"ג פ"א) בענין חלבי יו"ט אם קרבין בשבת כדלית' התם ולפי קבועו אי אפשר. וכן בגמ' מגילה (ב' פ"א) מלניו חל פורים בשבת ומסתמא יוס י"ד קאמרי וסכי מוכח מתמי' ובפ' החילל (ל"ה פ"ב) מוכח דעלרת חל בשבת ומחלקין בו להם הפסים ונס' אין דורשין (י"ו פ"א) יש במשנה פלרת שאל בשבת ויש פנות בלאחר בשבת ולפי קבועו ח"א יותר חזק מכל זה שהרי במנחות נס' שמי לתם (ל"ט פ"ב) מלניו יוס הכיפורים חל בפ"ט והיו לזוללים שפיר יוס הכפורים ליל שבת חי כי אפשר לבטלו בשבת כי אין בשול קדשים דוחה שבת וגם להשהותו למולאי שבת ה' בא לירי נותר זכו תרף דברי וחסה הקשית עלי קושיו' גמרות :

הראשונה אמרת זה לשוןך ח"כ מי שכתב כי לך נפסל ר"ה תשרי כשבת כדל"ו משום תרי שבי אכרדי ומשום יריקא ומשום מחיא ומשום יוס פרכה שלא יחול בשבת (פ"ו ר"ה כ' פ"א) אין דבריו נכונים וחותה טפנה בטלס ולהגם הכיאות לראיה ואחר שחותה טפנה היא בטלס לדברך למה אין לנו קובעין יוס כדל"ו וגו' אלו הן דברך. ולא תיבנתא לא חזינא שכשהיו מקדשין פ"פ הראיה ח"א לרחות שלא יהי' יוס הקבוע בשבת הראיה שכן הראה לו הקב"ה למשה כזה ראה וקדש ולא אין לנו קובעין ביום הראיה אף זה ר"ה אלא אמנע הקדש על כן על כרחא יש לנו לקבוע אחרת יוס ואין לנו למוט ליריקא ומחיא ופרסום פרכה חל שכשו ח"א לקבוע פ"פ הראיה שאין לנו בית הוטר ומסרו לנו אבותינו זה הקבוע שלא קובעין פ"פ המולד וידוע שיוס המולד הוא קודם לראיה ח"כ אם דמינו הקבוע מאחד מימים פסולים למחרתו או לפעמים לשני ימים פדן לא יאלצו ביום הקבוע ממת הראיה כי בדחיה מיוס שולד המולד למחרתו יבא הקביעות ביום הראי' שבוה ר"ה ודמי על כן כיון שאפשר לנו לרחות יוס הקביעה מיוס זה להצדיר מבגלתי הפלגה מעת הראיה רצונו לתקן בזה חקקה ליריקא ומחיא וליוס עריבס כדי לפרסמה שראו מן התורה מפני תרומות המיני' ורשאי' לנו כן ש' אשר תקראו אותם וכתבי' אחס פ"כ כשהיו מקדשין פ"פ הראיה לא היו שם ימים פסולי' שח"א לרחות יוס הראיה כלל ועשאו שלא מקדשין פ"פ המולד אלו פוסלים קנת ימים מפני התקנה ואין להקשות ממה שלא פושין עכשו למה שהיו פושין כשהיו מקדשין פ"פ הראיה והגה גמלתי קושייתך הראשול' :

השנית אמרת זה לשוןך. ואחר שבזמן שבת המקדש קיים היה יוס י"ד בלאר יכול להיות בשבת ויוס ט' באב יכול להיות בפ"ט ויוס הכפורים בפ"ט אי מוסף מקולד דפתי כי יוס ט' באב ויוס כפורים יכולין להיות ביום ראשון ממחרת יוס השבת וחולו וקבוע והדשים בלוחו זמן ה' פ"פ הראיה מה ל' פ"ט מה ל' אחר השבת תרי שבי אכרדי יוס נקראים שיקדים השבת ליוס ט' באב או ליו"ט בין שיתאחר ודעתך רחבה מדפתי ואחא חבאר ולא חיי פכ"ל. והגה אגב שפסק הוספת השפה. באב פס יו"ט ללא לורך שרי' אלו היום בקבועו פושים ט' באב בלאר בשבת ברוב השנים אם מפני קביעת יוס פלמו אם מפני דחיה משבת למחרתו ובתחת קן בלא השגחה. ולפיין דברך איי אומר שלא ירדת לסוף דפתי בזה כי בראה שכתבת מדברי שמה שכתבתי לך שבזמן שהיו מקדשין פ"פ הראיה היה חל יו"ט ח"כ פ"ט השבת שכתבתי כן בדוקא ואינו כן שלא כתבתי כן בלא מפני שמלאתי בגמ' מסורש ולראיה הביאותיו וה"ס והוא הטעם וי"א שאלת כדלית' בפרק ואלו קשרים (ק"ג פ"א) ולשאר ימים פסולים שציון שמלניו בלאחר מהם מפורש שפי' חל בו יוס הכפורים ממילא לנמוד לשאר ימים דמאי שאל ואין לנו לריבין לתוספת שכן כי אין דברך עגפנת והגה השיכותי מפני תלונתך השני' :

השלישית אמרת ז"ל היאך היו לזוללים שפיר יו"ט שמה היו לזוללים אחרת נא. וכי יש לך אדם שאוכל בשר חי בלתי מבושל או ללוי תודיעני בחסוך מה פירשו בו המפרשים ז"ל פ"כ לשוןך. בלמת שדבר זה הוא שיאכלו בשר חי אינו רחוק ומפני זה אמרו במשנה הבבליים אוכלי' אותו חי מפני שדעתם יפה ובפסחים אמרו משמחו בשפירי רגלים כלומר לאכלו חי בשבת הרגל (ובס' [בפ' אלו דברים (פ"א פ"א) וכל דבר שאכילתו מאוסה אומרים קן כמו ששנינו בחולין נס' בהמה המקשה (פ"ו פ"א) השוחט את הבכסה ומלא בה שליו נפש היפה תאכלנה ואמרי' בגמ' נס' אלו ערפות (ס"ד פ"ב) בינים המוזרות נפש היפה תאכלם ואמרי' נס' אין מפתירין (כ"ט פ"ב) גבי קיבת פולה והוא המלכ הקרוש בתוך פור הקיבה כל כהן שדפתו יפה שורפה חיה פי' שורפה שציון שותה אותה קרוב ללשון פרי בחלוק פ"א נבי"ת ופרש"י ז"ל דפתו יפה שציון קן בה מפני מיאות ובפ' חלק (ק' פ"ב) אמרי' כל ימי עני רעים זה אסעי'ם ועוב לב משתה תמיד זה מי שדפתו יפה לפי שיש בני אדם שאוכלי' כל דבר ואין להם אציות הדפת ולא אסעי'קות משום דבר והם הקרא' דפתם יפה או נפש יפה ולשון בני אדם הוא לקרות למי שאוכל כל דבר כלשון הזה וכיוצא בו ומיהו זכו כשאומרים דפת יפה או נפש יפה אבל כשאומרים פס היפה ר"ל שאינם אוכלת אלא דברים יפים וטובים כדמוכה נס' תולין (ק"מ פ"ב) גבי פרה ולפי שאכילת בשר חי הוא פנין מיוחד אמרו בגמ' (מנחות ק"ו פ"א) תנא לא בבליים היו אלא אלכסנדריים ומתוך ששומאים הבבליים קורין אותם פל

שם

נפ"ט ליל שבת בלתי מבושל שאסור לבשל בשבת ושלח יבא לירי נותר זכס' החילל (כ"ד פ"ב) למדו קן בגמ' מרתק (שבת ק"ג פ"א) חלבי שבת יקריבו ביום הכפורים וכן מרתק (שם ק"ד פ"ב) ויוס הכפורים שאל להיות נפ"ט לא היו חוקמין ובמולאי שבת לא היו מבדליין ואמריקן התם דדברי הכל היא ואפי' רסקי תלמודא דהא מני אחרים היא דלמרי' אין בין שבת לעזרת אלא ד' ימים בלבד משמע דהכי הלכתא משום דכל הני קתמי דלחו כותים. ולדברי הגאון רבינו ספרדי ז"ל כל אלו המשניות הם בשלות מ"מ אינו טופס כמה שטעטו הא"פ ז"ל מכה אלו המעשים כי כבר ראה אותם הגאון ז"ל אלא שהוא ז"ל סוכר אלה הלכה כאחרים לגבי רבנן דפליגי עליה. מ"מ בראה פזה כיון דחזיון סוגיאי דתלמודא דלא כרבנן וכלאחרים שדברי הגאון הם נדחים שבובר שכשהיו מקדשין פ"פ הראיה היו פוסלים ימים פסולים וכן דחה זה הפ' רש"י ז"ל במ' פסחים נפ' תמיד נשחט (ל"ה פ"ב) דגרסי' התם דר"ד שאל [בש"ן] בשבת וכ' שם רש"י ז"ל ד"מ משום הכי נקט בשני בשבת ולא נקט בלאר בשבת משום דלא נד"ו פסח והוא ז"ל כ' דלאו מילתא היא דפ"פ הראיה היו מקדשין. ובתוס' קיימו פי' ראשון וכתבו דאפי' ראו מקדשין פ"פ הראיה היו מארימין פ"פ העדים שיאמרו שלא ראו אפי' שראו או שראו אפי' שלא ראו משום דלא ליתו מדי שפי' כי הרדי כדלית' נפ"ק דר"ה (כ' פ"א). והיהא דחלבי שבת קרבין ביום הכפורים מוקמי לה אליבא דאחרים ואין לורך לרחוק בךך דאפשר לחוקמי כרבנן ובלא איימו או דלא אהי' ליומא גוון שבראה בפליל דלא ליהוי כי חוכא. ולדברי הגאון ר' ספרדי ז"ל. אלא ודאי כשהיו מקדשין פ"פ הראיה לא היו משניחין ליוס פסול כמו שפושין עכשו שמקדשין פ"פ מולד יאל לנו מכל זה שקבוע החדש פ"פ הראיה אינו קבוע פ"פ המולד חלבי' יוס או יומים שקבועו פ"פ המולד יקדם קבועו פ"פ הראיה לפעול. ואחר זה אומר לך שלפי שכן אלו מקובלים ממרפ"ה (ר"ה כ"ה ע"א פ"ט) וכן הוליו חכמי יון במתקריהם שאין חדשה של לבנה בפחו' מכ"ט יוס וחיי יוס ושתי ידות שעה ופ"ג חלקים ס' לסכ כ"ט י"ב תשל"ג ואמרי' בגמלה (ה' ע"א פ"ט) ובר"ה ימים אחה מוכה לחדשי' ואי אחה מוכה שעות שח"א לקבוע ר"ה בחי' היום שאלמר עד חדש ימים ח"כ על כרחא יש לנו לעשו' חדשים מלאים וחדשים חסרים ונשלים בלאר מה שיחסר מחזירו ואלו היה חדשה של לבנה כ"ט יוס וחיי בלא חלקים היינו עושים חדש אחר מלא וחדש אחר חסר לעולם והיתה השנה לפולס של"ד ימים שעה חדשים מלאים ושעה חדשים חסרים מלאים יוסת' יוסת' מחסרים אלו לריכס להוסף במלאים על כן יש שנה שחדשה מלאים יוסת' מחסרים ולפי שפועמים עשיו מלאים יותר מדאי על כן אנו לריבין לפשו' נס כן לפעמים חדשים חסרים יותר מן המלאים על שנותינו הן או שג' או של"ד או שג"ה. ולפי שחדשי' הסיבור הם לעולם מלאים על כן שנה מסוכרת היא או שפ"ג או שפ"ד או שפ"ה. על כן בין שיסו הקבועים פ"פ הראיה בין שיסו פ"פ המולד ח"א שהיו הראיה אלו או מכ"ט יוס או משלשים יוס כי אותו שפשו' חסר מכ"ט יוס אפי' שהחדש האמיתי הוא יותר י"ב שעות ותשל"ג חלקים הנה עשיו אותו חסר לפי שכבר בחדש שפער הוספטו מה שיחסר ממנו פכשו כי עשיו אותו משלשים יוס וחזינו אלא מכ"ט יוס וחיי ומפט יותר ולפי שאי אפשר שחללה הלכנה קודם כ"ט על כן אנו קוראין ירח הכרלה ליל שש"י ירח הכרלה בזמנו ולפי שא"א שיתאחר החדש יותר משלשים יוס על כן אנו קובעים יוס ל"א אפי' שלא באו פדים כלל ובה חוכל להבין כל מה ש' הרמב"ם ז"ל בלוחו פרק ויסורו מעלין כל אותם הפסקו' שכתתקפו עלין ותן לחכס ויחכס עוד :

ומה שאמרת שאין מקדשין החדש אלא פ"פ עדים שראו החדש ליל שלשים קוד' [לחא] הכוכבי' ויבואו לב"ד מיר קודם שמתחדך ליונו כי שהי מלניו (ר"ה כ"א פ"ב) שהפדים מחללין את השבת לבל לב"ד להפיד הרי שלמחרתו יבולין לקדשו ופוד שאפי' באמנע החדש אם באו עדים שראו החדש ליל ל' חוקרין אותם ומחשבין מלוחו יוס החדש אפי' שלא קבועו אלא ביום ל"א ולפי דברך היאך אפשר זה והלא אין מקדשין החדש אלא ליל ל' קודם אלת הכוכבים ומה שאחא נחלה בזה הוא כמ"ס הרמב"ם ז"ל סוף פ"ב מה' קדוש החדש רלוחו כ"ד פלמן בסוף כ"ט יוס אם פדן לא יאל כוכב בליל ל' כ"ד חומרי' מקודש מקודש שערין יוס הוא פ"כ ודנת מזה לפדו' פדים שב"כ גריך שיבואו קודם הלילה ולפי דברך יקשה מ"ס בסמוך ח"ל ואם רלוחו בליל ל' אחר שנראו שני כוכבים למחר מושיבין שני דייני' אלא אחד מהם ויפירו הם השנים בפני שלשה פ"כ. הרי שלמחרתו יכולין לקדשו ומה משניות מסורשו' קן. שלמחרתו יכולין לקדשו חו היא ששנינו (שם ל' ע"ב פ"ט) בראשול' היו מקבלין עדות החדש כל היום וגו' החקין רבן יוחנן קן זכאי שאין מקבלין אותן אלא עד שעת המנחה וגו'. אבל אין פי' אותה הלכה כמו שחשבת ולעולם מקדשין החדש יוס ל' פ"פ עדים אלא שהם ליל ל' קודם אלת הכוכבים וראוהו כ"ד וכל ישראל יכולין הכ"ד קודם לקדשו ואין לריבין שיושיבו כ"ד ויפירו בפניהם ולא אמרי' אין עד נעשה דיון אלא שהרי כיון שבראה בפליל כל' בפנין גלוי ומפורסם הם פלמן יכולין לקדש ומדי שא"ל הגדה ולא הפדאה שאל' אין עד נעשה דיון ולא תהא שמיטה גדולה מראיה. אבל אם לא הספיקו לומר מקודש עד שחשכה וא"א לקדשו בלילה שאין דיון בלילה ולמחר לריבין לקדשו פ"פ עדים ח"כ אותם כ"ד שראו אותו אין יכולין להיות דיינים בזה שסם לריכס להגיד לפני כ"ד ואין עד נעשה דיון על כן יושיבו כ' דיינים פס אחד מהם והיו ד' דיינים לקבל עדות שים מהג' דיינים שראוהו ויקדשוהו כ"ד פ"פ עדים זהו פי' אותה הלכה ולעולם מקדשין החדש ביום ל' או כ"ל להשיב לשאלתך ואם יש לך ספק בכל זה או בדבר אחר אל תחוש משאלו כי נס איי אפי קפדו להשיב ושלומך יגדל לפד אמן :

שם וסרטי זל מתוך שמואל ישראל את הכנענים קורין את האלכסנדריים שפושין מדה רשענותו פ"ט הכנענים פכ"ז. וכן בכל מספרין (כ"ט פ"ט) אמרי' בשר חי כרי לאכול ממנו בשר לוי ופירשו החם משום דהוי פירסוי אכלי מיריה עובקי עובקי בלא נהמל ולפי שיש בני אדם אוכלים בשר חי אמרי' כ"ט מספין (קכ"ח פ"ח) בשר בין חי בין מליח מותר לטעמו וטעמי' דמילתא דמי' לאומלא ס' לאכול כן ואמרי' כפ"ק דשמיטת תולין (פ"ז פ"ט) השוחט לחולה בשבת מותר לבדו באומלא ונבי בהמה מסוכנת אמרי' כ"ט אין לדין (כ"ה פ"ח) ר"ע אומר אם יכול לאכול כזה חי מבי עינתה. הרי פירשתי לך מכמה מקומות שאין כל כך רחוק לאכול בשר חי אפי"ם שהוא דבר מאוס ותרגמי' לך קושי' השלישית :

הרביעית

אמרת זל גם מה שכתבת לי והוכרת לי שם לא שמעתי מימי והוא ר' הלל בנו של ר"י נשיאה בן בנו של רבינו הקדוש מפוסל לא שמעתי אלא הלל הזקן וחפשיי בפי' הפשיות שבי' כרמב"ם בלשון פרב הגקרא אלכראז ולא הזכירו כלל ח"ל הלפלא אלתאלת סי' מא שער מן אכסאב חכמי המשנה מן דלך ר"ג בנו של ר' יהודה נשיא' אבן ר"ג אבן ר"ש אבן ר"ג הוקן אבן ר"ש אבן הלל הנשיא והוא הלל הכנעני אלדי אליה נכסת אל פאפי"ה מן אל חכמים אל א' ברין כמדבחה פשוטית בית הלל שהיה הוא מבי שפטיה' מן אל חכמים אל א' ברין כמדבחה פשוטית בית חכמים מן כלל רוד הפ"ס לפי דבריך י"ז זה ר' הלל הנשיא שמיני לללל הוקן תודיעי' נחסדך ברוזו מסכתא הוא מזכירו פכ"ד ואי אומר כי אם אהה לא שמעתי מימיך הלל אחר זולתי הלל הוקן אי שמעתי . ומדברי כרמב"ם ז"ל אין ראי' ולא קושיא שהוא לא סי' אלא חכמי המשנה זה הלל האחרון לא סי' בהתנאים אלא מהאמוראים ולמטן ייטבו כפיך דברי אפרסם לך. דע כי הלל הוקן פלה מבבל לא"י ומאל שם זקני בן בחירא שהיו נשיאים ומפני שלא היו יודעים אם שמיטת הפסח דומה שבת אם לאו והוא למד להם ג"ש שדוח' הושיעיהו נשיא עליהם כדאי' בפסחים פ' אלו דברי' (ס"ז פ"ח) וכשכתב פ' ר"א דמילה ובידו שלמי' (פסחים פ"ו ס"ח) תמכו הליך נתפלמי' מבי בחירא הלל' זו והלא איך בכל שתי שפיות שנים שלא יבא פסח באחד בשבת והיך שכחו זה ואמרו שם כרי שיעלה הלל לגדול' גרמו להם מן השמים שישכחו מה שראו כפיריהם וה' מניי שפטי' בן אביטל כדאיחא בכתובות פ' (המשה) [אפי"ם] (ס"ב פ"ט) דאמרי' החם ש"ן שהוא מבי בניו של הלל זה יומת מירי' מר' חייא שר' ה' המשפיה בן אביטל ור' חייא משמעתי אחי דוד וכפ"ק דטוהדרי' (ה' פ"ח) אמרי' ומוחוק מבי' רגליו אלו בני בניו של הלל שמעתי דמשכתי יבודה קאי' אבן בירוש' דכלאי' וכן כב"ר מוכה שלא היו משכתי יבודה אלא ממשפחת האם אבן ממשפחת האב סי' משכתי כרימין ואמרי' כפ"ק דשבת (ט"ו פ"ח) וכפ"ק דפ"ו (ח' פ"ב פ"ט) הלל ושמשון גמליאל ושמשון הכנו נשיאותן כפי' בינת מאלה של' זה שמעון בנו של הלל לא מאלהו וכבר בשום מקום ולא נכנס' אבות ששם הם חכמים כל החכמים ששמשל' מכלל סוקן זה אחר זה. ואולי מפני זה לא כתבו בפלי ספר הגבלה. אבן גרלה שטעם שהרי בגמ' הוא מפורש שאמר הלל נהג נשיאות שמעון וכן ר' מדברי כרמב"ם ז"ל כפי' המשל' כמו שכתבת אהם ג"כ. וכן כפתיחת הגמ'. וכו' של שמעון זה שהוא דור ג' להלל סי' ר"ג הוקן שחקן כל אותם התקנו' השניות בגמ' (פ"ד) והוא זכר כפ"ק דאבות אחר הלל ושמיאי ואחריו סי' שמעון בנו הכוזב אחריו שם והוא סי' מפסרה הרוגי מלכות שהרי בזמן החורבן סי' וכשאר ר"ג השני קטן והנה נשיאות במקומו רבן יוחנן בן זבדי כדמוכה בגמ' גמין כפי' הירוקין (ל"ו פ"ט) וזה ר"ג סי' אחי אשתו של זבדי אליסור כדמוכה כפי' הוהב (ל"ט פ"ט) וכן כתיב (קט"ז פ"ח) והוא שהעביר אותו מהנשיאות לכבוד רבי יהושע בן חנניה והושיעו במקומו רבי אלפזר בן עזריה וכו' דור סי' ר"ע כדאי' כפי' תפלת השמר (כ"ח פ"ח) וכו' של ר"ג זה השני היה רש"ג המוזכר בכל התלמוד שאחריו (גיטין פ"ה פ"ח) כ"מ ששנה רש"ג במשנתו הלכה כמותו מן מספר וידן וגו'. ורלו ר' מריר ור' נתן לביישו ולכפידו מהנשיאות ולא עלתה בידם וקנסו אותם שלא יהיו זוכרים כשם שבת הדרש. והפלו לר' מאיר שם אמרי' ולר' שלא ישי' יזכרים כדאי' בסוף היריות (י"ג פ"ט). וכו' של רש"ג סי' חן שיש אמרי' כדאי' בסוף היריות (הבא על יבתו) [החולין] (מ"ג פ"ח) רבי יצחק ככר המשנה כדאיחא כפי' (הבא על יבתו) [החולין] (מ"ג פ"ח) וסי' קורין אותו רבינו הקדוש כדאיחא כפי' כל כתיב (ק"ח פ"ט) וסי' שמו ר' יהודה הנשיא כדמוכה (בגיטין) [בבבבבב] (ס"ג פ"ח) וכן (כ"ה פ"ח) [במה דלדיקין] (ל"ב פ"ט) וכמה מקומות מהתלמוד ומוכה כפי' השוכר את כסופלים (פ"ד פ"ט) שרי' היה בנו של רש"ג וכן כ"מ שחולק עמו אמרי' הלכה כר' מחכירו ולא מרבו כדאיחא ביש נוהלין (קכ"ז פ"ט) (ע"ש) וכמה דוכתי אמרי' וכתב רי"ף ז"ל כפי' הוקן רכ"ה ולא מאלי' וכ"כ כפי' קלוזו כמ"ש כר' בעל הסיפור ז"ל בראותו קיום אפי"ם שהרשב"א ז"ל חולק והיו לו לר' שני כנים רבי גמליאל ור"ש וכשחק לבעלי הגמ' כפי' גמין (ט"ו פ"ח) אם ר"ש נהג נשיאות או לא אבן ר"ג סי' נשיא והוא המוזכר כפי' שני דאבות והוא אחרון התנאים מזרע הלל ולפי שהי' בכבוד ויהי' ממלא מקום אביו במשעו מנוחו נשיא אפי"ם שר"ש אחיו היה חכם יותר ממנו ולפי' אמר רבינו הקדוש בראותו. שמעון בני חכם גמליאל בני נשיא כדאי' בכתובות (ק"ג פ"ט). והנה נראה שיש טעות בספר סי' המשנה שלך שכתבו שם ר' יהודה הנשיא בן ר"ג ואמר משם בן ראוי לבחור בן ר"ש בן ר"ג בן חן חן הספר וכן כתב בפתיחת המדע וכפתיחת המשנה כתב כי ר' קבל מאביו ר"ש ושי בני רבינו הקדוש היו נקראים ר"ג ברבי ור"ש ברבי וכן ר"ג זה האחרון סי' ר' יהודה נשיאה שהי' בתחלת האמוראים בימי ר' יוחנן וריש לקיש כדמוכה בתפיות (י"ד פ"ט כ"ד פ"ח) וכבר כה מקומות והוא כי דינא דשרו משתא

ואפי"ם ששרינו במשנה רבי ובית דינו התיירו את השמן כבר תלנו כוס שר התייר ולא קבלו מניה וכו' ר' יהודה בן בנו והתייר וקבלו מניה והוא ספק רבותיו כדאיחא כפי' מי שאלחו (פ"ו פ"ט) וכן' אין מעמידין (ל"ו פ"ט) רבותיו התיירו לינשא ואמרי' מאן רבותיו כי דינא דשרו משתא והוא ר' יהודה נשיאה בן בנו של ר' יהודה הנשיא וכו' של זה הוא הלל האחרון שהי' בימי אביו ונכדו והי' ג"כ אמורא והוא המסדר הקבועים שלנו כמו שהוא מקובל בידינו וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל כפי' המלות שלו ומיניו בימי האמוראים שיש הלל חכר בגמ' כפי' חלק (י"ט פ"ח) וכן' פרי פסחים וכן' דבילה (כ"ו פ"ט) וכן' דחגיגה וכשי מיבמות (כ"ח פ"ט) וכן' המוכר פירות (י"ח פ"ח) ובמקומות אחרים ושמה זהו הלל בנו של ר"י נשיאה והנה הוא פשירי לללל וכמאל סדר יחסן בן הלל בן ר"י נשיאה בן ר"ג ברבי בן ר' יהודה הנשיא בן ר"ש בן ר"ג בן ר"ש בן ר"ג הוקן בן ר"ש בנו של הלל הזקן הכנעני וזה מה שר"ל מהסלכו' ודוק ותשכח. עוד הוספת להקשו' על דברי דברים שארי מבין אותם ולא ירדתי לסוף דפתך על כן איני משיב עליהם אבל אפי' חושב כי ממה שכתבתי יסורי ספיקותיך יושמע חכם ויוסף לך :

שאלה קדו

עוד שאלתי נר שהדליקו בו בראותו שבת מהו לטעמו לאחר שכתב כי מראה לך שאסור אלא שגידו לך שכתבן ונאבין היתר בבתי הגדולים ותמחה . עוד כתבת כי אפי' נר שהדליקו בו בשבת אחרת אסור לטעמו מפני שהוא מוקף ממחמת מירוס אלו הן דבריך .

תשובה

אירכא דמוקף ממחמת מירוס אסור לטעמו דק"ל כהא כרבי יאודה דאמר הכי כפי' כירה (מ"ד פ"ח) וכ"כ ארי"ף ז"ל שם וכרמב"ם ז"ל כפי' מה' שבת אבן מוקף ממחמת מירוס כגון נר יסן אחר שהדליקו בו בשבת אחרת מותר לטעמו דכל כלי שמלכתו לאיסור שמשורש דינו כפי' כל הכלים (קכ"ד) וכתב' הרמב"ם ז"ל כפי' הגו' וכ"כ הרי"ף והרמב"ם ז"ל דכלי שהוקף ממחמת מירוס שרי וכתבן טעמי' וכתבת שהוא אסור כלי השגחה ושיון . ומיהו כ' הרמב"ן ז"ל שאף על פי שמוקף ממחמת מירוס אסור דוקא משתמא אבן אם התנה עליו מנפ"י שאינו מקנה אותו אלא בשעה שהוא דולק אבל לאחר שייכבה יהא רשאי לטעמו מהרי' תנאה ולא אמרי' כהא מגו דאחקלא' לבי' דאחקלא' לכוילי' יומא כדאמרי' (ביבא ל"ו פ"ט) ונבי סוכה שריץ שאמר איני בודל ממה כל בין השמשות דהתם שארי שהפירות נמנן הן מוקפין לגופן אבל הכר הזה לא הוקף אלא לאורו אבל לגופו לא הוקף וכפודו דולק לא נאסר פלטונו אלא מהשש כיבוי בשבת וכשכתב אגלאי מילתא דלא הוי מוקף לאותה שעה אלא לנודך אורו וכשהתנה עליו נמאל דלא אחקי' לגופו כלל ויש בזה ראי' בירוש' ולפי זה איני נוהג להזכיר כפי' דין להריח פתיח להם כנר שהיא דולקת בשבת מנפ"י כדי להזכיר שכל תנאי' ה' מקנה אותו כפי' שיוכל לטעמו לאחר שיב' מיהו אפי' תנאי' אינו מותר לטעמו אלא' לרי' לו או למקומו דין כלי שמלכתו לאיסור כגון אבן מותר לטעמו כפי' כדאיחא כפי' כל הכלים (קכ"ז פ"ט) אבל כדי שלא ישכר הכלי אסור לטעמו דהוי כמו מר שלא ינכד שאסור לטעמו (שם) קכ"ד פ"ט) דדוקא כלי שמלכתו להיתר כגון סכין וקסרה וכיוצא בהן מותר לטעמן לנודך פלגן כגון ממחה ללל אבל כלי שמלכתו לאיסור כגון קוריס ומחט וה"ה לנר לא אלא' לרי' לו כגון להשקותו לתרעולים או לרי' למקומו לישב שם דק"ל כרבה דאמר הכי החם (שם) . וכן ראי' נוסבן במקומו לתת פתיח להם מנפ"י כנרות הדולקות כדי לטעמן אחר כבייתן ולי' להשקטם הוא אפי' פתחו להם מנפ"י ז"ל מהירוש' ויש שהסבין לומר שזאת פתיח להם שנותנין שם הוא כדי להכשיר טעמו כמ"ש בנת ייח עליו כבר או תינוק כדאי' כפי' כירה (מ"ד פ"ט) ואם ה' זה אמת אפי' בשבת היה מותר לתת כנר בראותו נר כדי לטעמו . וזה טעות שהרי אמרו כפי' נוטל (קמ"ג פ"ט) לא התיירו כבר או תינוק אלא לתת כנר נוספי' כבוד הכירות ומפני שאדם כהול על מתו . (הנה' . אמ"ה) וכפסקי הרא"ש ז"ל כתב הלשון הזה כ' רבינו נסים ז"ל מכאן אהה למד כי אותם הראשונים שכתבו כנר על גבי מנורה שהדליקו בה בשבת ומטעמין אותה ממקום למקום שאין פושין יפה פכ"ל) : אבל יש לומר שזאת פתיח להם ששם נוסבים לתת כנר הוא כדי שיהא הכר נסים לדבר האסור ולדבר המותר דבר האסור הוא מותר קשמן והפתיח והמים שהם מוקפים ממחמת מירוס אסור כדאיחא כפי' כירה (מ"ד פ"ח) ודבר המותר הם הפתיחים שנותנים שם והלו היה נסים לדבר האסור צלכד ה' אסור לטעמו כדאיחא כפי' כירה (קמ"ג פ"ט) וכן' נוטל וכשכיו שהוא נסים לב' דברים אחד אסור ואחד מותר מותר לטעמו כדאיחא החם . וגם זה טעות שלא התיירו לטעל כשהוא נסים לדבר אסור ולדבר מותר אלא כלי שמלכתו להיתר אבל כלי שמלכתו לאיסור מפני שטעמה נסים לדבר מותר אין מותר לטעמו יותר מדינו אלו לא נעשה נסים לו כדמוכה החם . ועוד דיון דסי' בירוש' דמהי תנאה למוקף כי סי' דמהי לנר הכי נמי מהי למותר השמן דהא וזה מוקף ממחמת מירוס ויהיו כדמוכה החם וכיון שכן אחר שכתב הכר שאר הכלי מותר לטעמו . שלא הקפדו אלא לנשפת הסדלקה ואח"כ אינו נסים לדבר האסור כלל כדי שאלערך לתת בו דבר מותר שיהא נסים לזה ולזה ויראה מזה שאין נוסבין לתת אותן פתיחי' אלא משום תנאי' שהוכיח הרמב"ן ז"ל מהירוש' וה"ה שכלל אותן פתיחי' מותר לטעמו אם התנה כפי' מנפ"י וכן נמי אם אחר שנתן כנר נפלו משם מותר לטעמו ולפי טעם ראשון היה אסור לטעמו . ואם הכר הוא במקום שאפשר שיוקו בו רבים מותר לטעמו אפי' בלא תנאי' דבמקום היקף לא גזור רבנן . ומש"ה אמרי' כפי' כירה (מ"ג פ"ח) קון ברשות הרבים מעבירו פחות פחות מד' תמות וככרמלית אפי' עובא ופעמא דמילתא שלא גזרו חכמים שבות שלהם כגון כרמלית ופחות פחות מד' אמות כרה"ר במקום היקף ולא גרע נר שהדליקו בו בראותו שבת אחר שכתב מקן

מקוץ כרה"ר וכמו שלא הפמידו דבריהם במקום היזק נקוץ ה"ה כנר אל
הוא במקום שזוקו בני הבית וכו' אין לדין (כ"ח ע"ג) אסוק רבינא דהוא
בתרא דשדור שלנו בו ביי"ט מותר לטלטלו אל"פ שאין בו כשר מידי דהוה
הקוץ כרה"ר. ורמייתא תשובה אחת לאחד מגדולי הדור וכתוב בה שלא אמרו
כן אלא בגמלת של מתכת שאין בני אדם מזכירין אה היא גמלת אה לאו אבל
בזכר דברים לא שכתב בני אדם סומקא דהוה לה לרואה ויזכרו. וכו' ע"ג הפך
מזה דבגמלת של מתכת אית בה סומקא דהוה לה לרואה ויזכרו. וכו' ע"ג הפך
סומקא וזכרתי הרמב"ן ז"ל מאלתי לשון ה"ג הפך מזה דבמתכת ליכא
סומקא ובשל עץ איכא סומקא. וזה הלשון מדוקדק יותר אבל החלוק בין
דברים הנראין לדברים שאינן נראים אינו נראה וכוון לחיסור שבות במקום
היזק ואין זהו דעת רבא אמר"י בפ' המינה אה (הטר) [הכד] [כ"ז ע"ג]
שאין דרך של בני אדם להחזיקו בדרכים ומש"ה חייב במקוץ המינהם שם.
והכי פסק הר"ף ז"ל והרי זה ק"ו אה ממון אה מוליאין מפני טענה זו ואין
דרך של בני אדם להחזיקו בדרכי" כ"ש שדמה שבות של דבריהם מפני זו
זה נראה לי בפניניי אלו. ואחר שכתבתי זה רמייתא כדדושי הרמב"ן ז"ל
בפ' כל הכלים שהוקשה לו על מ"ש ר' יהודה שם (קכ"ג ע"ג) דכלי שמלאכתו
לאיסור אפי' לנורך גופו אסור ממאי דלמרי' בפ' כירה (מ"ו פ"ה) דרב
יהודה גופיה דלמרי דשרגא דמשחא שרי לטלטל. ותיירן בשם הראב"ד ז"ל
לנרות לאו מלאכתו לאסור הן שאינן אלא בסים לפחילה ושמן ואינן עושין
מלאכה וגם הרב ז"ל אמר דנרות משמשי שבת הן ואין מלאכתו לאיסור בנן
קוראם ורמת שאין להם תשמיש קבוע שבת. ולפ"ז נר שבת שכתב מותר
לטלטלו כד"ן של שמלאכתו להיתר אפי' לנורך גופו כד"ן של יסור אחר
התנאי המחזק בירוש' כמ"ש למטה זה כ"ל בפניניי אלו :

שאלה קלח

שאלה קלח שאלה ראובן הוא מקבל פרס מהקהל מפני שהוא חבר
עיר ומפני ריב ומנה שיהיה לו עם שמעון שהוא אחד
מיחידה הקהל קפן וכד' האלה ממנו וגם שמעון שמח על נדדו וקפן הוא
ג"כ והדירו הנאה מנכסיו. פתה ממנוי הקהל חובשים לשמעון מה שמוטל
עליו לפרוע בפרס ראובן ופרס אחר' ג"כ שנוטלים פרס מהקהל ושמעון טוען
מסתמינה מליקורא ולא אהן אלא לפי חשבון ממנה שהקהל נוהגים לנאותם
אחרים כי אני אסרתי לו הנאה נכסי והוא אסר עלמנו כהנאה נכסי וממנוי
הקהל טוענין תן לנו מה שהטלנו עליך ואנחנו נפרע ממשותף לנאותם אחר'
וראובן לא יסבה מנכסין בהערמה זו ושמעון טוען כי בפרס האחרים לא
יתחייב כל כך ואם יחייבוהו אז כל הפך בפרס האחרים לכדס היו גוהלים אותו
על כן הפרמה זו אינה מועילה כי הדבר יכיר כי בשביל פרס ראובן הוא
פורע כל אותו מקום ואינו יולא מידי איסור ופ"ו נכל המחלוקת ביניהם :
תשובה אין המסד ספק בנדון הזה שאסור לשמעון לתת יותר ממנה
שהיו הפוסקים פוסקים אותו בפרס אותם האחרים לפי ראות
עיני הממונים וכפי מה שהוא נהוג ביניהם כשאר פסקים דודאי כיון שהדבר
יכיר שאך בשביל פרס ראובן הטילו עליו כל אותו הפך הרי הוא משותף עם
האזכר בנאותם מעות שנותנים לראובן ומטי' ליה הנאה משמעון וזה מוכרע
ממקומו וטענת הממונים שאומרים משותף אהו ונתיים לנאותם אחרים אינה
משפיקת כ"ז שלא חלקו המפות ויחדו מעות שמעון דרוא' לה הא מילתא
כהר' שהותפין דרית לה דין חלוקה דדברי הכל אסור לאחד מן השוק המודר
באחד מהם הנאה ליכנס לתוכו וכדמסיק ריש פ' השותפין כדרי' (מ"ו
פ"ה) ומעות ודאי יש להם דין חלוקה ח"כ כ"ז שלא ייחדו המעות של שמעון
הרי הוא שותף בכלם ואין ראובן יכול לומר משל אחרים אהי גופל כמו שאינו
יכול לומר כהר' דרית בה דין חלוקה לתוך של חבירך אהי נכנס ולא עוד
אלא אפי' ייחדו מעות שמעון אין ייחדו זה מוליאן מידי איסור דחלוקה זו
לא חלוקה היא שהרי מ"מ אה נאכסו או נעבדו המעות המיוחדין לפרס ראובן
כל הקהל הוא חייב בחברותו ומסתמא אה שמעון הוא חייב בחברותו שהקהל
לא פטרו אותו מזה וכיון שכן פד"ו הוא שותף בהם שמה תאמר ללמוד מכאן
ואליך אל הקהל שיפטרו שמעון מחברותו המעות המיוחדים לראובן אחר
חלוקה זו כד' שילאו המדיר והמודר מידי איסור. זה א"ל אין אומרים לו לאדם
פמוד והטעם כד' שלא יתקן חבירך כדרייתא בפ"ק דשבת (ד' ע"ה) ובדלוי
שחם יפטרו הקהל לשמעון מחברותו פרס ראובן יבא לירי איסור גולה לפרוע
חובס בפרס האחרים כממון שמעון ועוד דלכתחלה אין מערימין באיסורי
תורה דדוקא בהרמה כדבנן ונורבא מרבנן החירו וכו' תולין שבת (קל"ט
פ"ג) אלא הערמה באיסורי תורה לכולי עלמא לא תשכחן וארדבא אהמי
שהתמידו במעשים יותר מן המודר כדל' (בס"ק) [בס"ג] ד"ע (י"ז פ"ג).
שמה יאמרו הממונים ליהוי שמעון אהוס שהרי לא ברואו הוא נותן ובכפיה
מהקהל הוא נותן זה אינו כלום דמ"מ ראובן יש לו להפריע עלמנו מן האיסור.
כי גם הוא נאכסר מפני נדדו ומפני נדר שמעון ועוד שאין רשות לקהל לכופו
ע"ז דלאו דרשיפי ח"ו פסיקין ואף אה ברואו היה נותן שמעון היו מלווין
לשפרישו וכ"ש שאינן רשאי לשאת ולתת ביד דלע"ג דליכא משום ולפי"ה אלא
בדקלי כתיבי עבדי כהר' כדליתא (בפ"ג) [בס"ק] דפ"ו (ו' ע"ג) מ"מ אסור
לסייע ביד עובדי פבירה ואף מלווין להקרייטם כ"ש שאין לכופם לעשות
איסור חלילה. וכבר בארתי שח"א בלא איסור. ואפשר ה' לומר שכיון שיש
רשות לטובי העיר לשעבד נכסי אנשי העיר כדיואל בהו ואין רשות ליחד
מחס לסתור דבריהם ח"כ זה אינו רשאי לפטור עלמנו משעבודן ואין המדר
הל. זה אינו כלום חדא שאין זה מוליאן מידי איסור לראובן דכיון שהוא חבר
הנאה שמעון עליו היאך יקבלו הנאה מנכסיו בשותף אחרים ועוד מאן לימא
לן שאת שמעון יכול לאסור נכסיו כל היכא דמחוסר גוביאלא חדע
דהא קי"ל כר' יהודה דלמר דרין עמה בפ' אלמנה לכ"ג (ס"ו ע"ג) ואפ"ה

קאמר רבה (שם) כההיא אלעאל דמילתא דפרסיה יתמי אמתחא קרייה מיתר'
וחל עליה ליסורא כיון דמחוסר גוביאלא הוא הכא נמי חל עליה ליסור נדר
כיון דמחוסר גוביאלא ואפ"ג דבנפול חוב דידה אפטר דלא מלי אסר כ"ז שלא
הייה מנכסיו כדי לגבות חובו הכא שאני שהרי יכול ראובן ליטול פרס שלו
משאר הקהל. אלא שיש מקום עיון בענין קוממות אי מפקישין מידי שפבד
בכל עיין. ואינו ענין במקום זה דמ"מ שמעון רשאי הוא למכור ולתת נכסיו
למי שאינו מקבל זה ואין הקהל מעכב על ידו וכיון שכן אה הוא יכול לאסור
נכסיו מכאן ולהבא לראובן המקבל פרס מהקהל. והנה תבאר שאין בפסנות
הממונים ממש לחייב שמעון כלל אפי' בהערמה ואם יש בפסנתם עיקר
לפטור עלמנו מחיוב הפרס כנגד מה שהי' חייב שמעון קודם הנדר שחם יכוון
לומר לראובן אהה הפסדת אה עלמך שאין ראובן יכול לחוב לאחרים כנדדו
והם דעתם הוא מסתמא שיגבו הפרס מכל היחידים ואם נכנסו שמעון
לראי רביע עליהו מפני הנדר מה יוכלו לפנות חיובו הוא דלפסיין אנפשיה
הילכך בשום נד' בעולם ח"ה לגבות משמעון דבר שהוא יכיר ששכיל פרס
לראובן גבו אותו ממנו ממה נפשך או מפני איסור המדיר והמודר או מפני
איסור גולה ועוות הדין לנכור ולממונים ואין ספק כדבר. אבל מה שיש בו
מקום עיון הוא היכא דפטרו שמעון מחיוב ראובן ולא גבו ממנו אלא כד' מה
שהוא מחייב לפרס האחרים דמסתברא לי שאפי' בזה יש איסור שהרי מפות
שמעון מעורבין במעות שאר הקהל ואפי' לא נתערבו שם אלא כמות שחם נתתם
הממונים בפרס האחרים מ"מ חיוב אחריות ש' שאלם לנכסו המעות המיוחד
לראובן אה שמעון חייב בחברותו כ"ז שלא פטרוהו האזור בפירוש וברי הוא
שותף עמהם ח"כ הרי איסור מעורב עם היתר והכל אסור ואפ"ג דלמסימו
רבוחת' ז"ל דיכש ביכש חד בתיי בטל ואפי' איסור' דרבנן ליכ' הכא אסור מטעם
דבר שיש לו מחירין דאפי' בחלק לא בטיל. ואפי' דכתבי קמחי ז"ל שלא אמרו דבר
שיש לו מחירין אפי' בחלק לא בטיל אלא כשהמתיר בה מאליו כביאה שגולד ביי"ט.
הכא כיון שהמעש' תלוי בידו ומל' עליה לאתשולי עליהו כד' נתן כדל' בפ'
הגורד מן הירק (כדרי' ל"ט פ"ה) הוה דבר שיש לו מחירין כהקדש וכדמתי' (שם
כ"ח ע"ה) ר"ש אומר כ"ד שיש לו מחירין בנן טבל ומפשי' אפי' בהקדש וחדש לא
נתנו בו חכמים שיפור וכיון שכן היאך יהיה ראובן מן האיסור מעורב שלא נתכפל
שלא תאמר ה"מ היכא שלא הוילאו מלוחס מעות המעורבים אלא בפרס
ראובן אבל מכיון שחלקו אותם ונתנו חלק א' לראובן וחלק א' לאחרים אי אומר
מן ההיתר לקח ראובן ואיסור בשאר בחלק אחרים הא ליתא דלא אמר' שאני
אומר אלא באיסורין דרבנן אבל באיסורי תורה לא כדל' בפסחים (מ"ד פ"ה)
וביבמות (פ"ג ע"ה) ונדרי' איסורי תורה ינישו ואפי' ברירה לא אמר' דהא
קי"ל דבראיתא לא אמר' ברירה כמ"ס המפשי' ז"ל ואפ"ג דתיא כשירובין
(ל"ז ע"ה פ"ט) שחי נשים שלקחו קריס בשותפות או שנתנו דמי קריס
לכהן לאחיו שירלה כהן מקריב עולה לאחיו שירלה כהן מקריב חטאת דמשמע
מהכא דלמרי' ברירה ואפי' דבראיתא במעות מעורבין הא חוקמיה רבא
החם כשהתנו וכדרייתא החם (שם) ומשמע ודלוי דלוי דבראיתא לא אמר'
יש ברירה כשתערבו המעו' ולא התנו אינן יכולין להקריב והכא נמי כ"ז
שהמעות תערבן אין היתר לראובן ליטול מהם כלל וליהנות בהם אפי' אם
שהוילאו מהם הולאות אחרות משום דלא אמרינן שירלה כהן כ"ש לשלוט הם
שותפים בכל המעות מפני חיוב האחריות וזה מה שיש לנפק אפי' כשמצא
לומר שאין חיוב פרס ראובן מוטל על שמעון אלא שיש בזה נד' היתר מכאן
ואליך כשלא יתערבו מעות שמעון עם מעות האזור ושיפטרו האזור שמעון
מאחריות המעות שתיחדו לפרס ראובן כדי שלא יהי' משותף עמהם כלל
ושלא יפילו עליו בשביל פרס האחרים דבר שיהי' יכיר ששכיל פרס ראובן
ג"כ הם גובים ממנו :

ענין קלט

ענין קלט ראה זה מאלתי נשאי לבי תהוד בו שכתב לרבינו הרמב"ן
ז"ל. מאן יהיב לן מעפריה ומגלין עינין כמה שמלינו לרבינו
בעל ההלכות ז"ל שלא הביא במנין המלות דבור ראשון והולך הרב ז"ל למודך
עלמנו בסגרא גרדתא אשר הוא עלמנו מרחיק' כמו שהוא מפורש בספרו והרי
יש לחזק דעתו מסוגיא מפורשת בשני מסוריו' שאין דבור אנכי ראוי להקרא
מלות דלמרינן החם (ח' ע"ה) דרך חקירה בפ' ובי תשנו וגו' מנה לן דבפ"ז
משפטי קרא דבי ר' ישמעאל תנא למן היום אשר נאה ה' והללה לדוריהם.
איחויי מזהו שאלמרה בתחלה הוי אומר זו ע"ו. והקשו ע"ו והאמר מר עשר
מלות ללבוו שראל במרה אלא מחזורתא כדשיני מעיקרא ע"ב וברי ז' שפורה
שמארה ראשונה היא לא יהי' לך לא דבור אנכי ואין ספק אללי כלל שפבד
ההלכות ז"ל סמוך ע"ו לחסר אנכי ממנין המלות שאלו מסבדתו לא הי' דוחה
מאמר מפורש בתלמוד (שם מכות כ"ד פ"ה) אנכי ולא יהיה לך מפי
הגבורה שמענו' דמשמע כשפטיה דשתיבין הן השמים שחשבו מגימטריא
דתורה ולמדו אחר סבדותיו אלא ודאי שמועה זו שבהריות הזקיקתו לומר
כך או אולי אחרת. כיואל בה איתא במכילתא אחריתא ויהי' הטעם בזה מ"ש
הרב ז"ל שיהי' דבור אנכי במלות הכלולות כל התורה כלה שאין להכניסם
במנין המלות שהרי מי שאינו מודה באלהות אין לו מזה כלל גם בסגרא
תסייע לזה שאין ראוי להקרא בשם מזהו אלא גזרת מלך קבלוה העם עליהם
אבל קבלת עול מלכות אינה מזהו אלא דבר המביא למנו'. וכן יש להוכיח
מהביא דמכילתא שביא הרב ז"ל כשתקבלו מלכותי אגזר עליכם גזרות וגו'
דמשמע שאין בכלל הגזרות קבלת מלכות ואיני יודע איך יזקיקו זה למנות
אנכי ממנין המלות כמו שהוכיח הרב ז"ל מכאן שהרי הדבר נראה בהפך
כמה והוא מסיים לזו שבהריות זהו דעתו של בעל ההלכות ז"ל בלא ספק.
אלא כהר' בפנמה אי משפק בה שיהי' ראי' גמורה דשמא ז"ל דשפיר
מזי למימר דפ"ו נאמר' מתחלה שהרי מכלל עשה דאנכי נמי נפקא דמשמע
אנכי

שמות שנים (כ"ג פ"ג) ונמקו יום הכפורים (פ"ג פ"ג) דוק ומשנה :
ענין קמב לפי שראיתי ברכה בני אדם נעצמגמן על מה שנתנו ככל
 קהלות ישראל בכל הדורות לתת טרם לנכמיים ומליים הם
 זמ"ש בזה הענין הרמב"ם ז"ל בפירושו לנמכ' אבות (פ"ד מ"א) על כן
 החקור בזה הענין כאשר ראויו מן השמים ומצאנו ומתקומות אחרים הם
 הדבר הזה שנות או מנוה או חובת או יש עם נדנדו פנייה ואלי בנות כבון
 של ראשונים שנהנו לפנמן הימר בדבר ז' שלא חשב בדבר הלכה ושימנדרו
 ושיתלננו הדברים בענין הספק הזה :

ואומר כי מוכה על כל ישראל לפרנס דרך כבוד לנכמיים ודריייהם
 שחורמם ואומות' כדי שלא יפרכו להתכבד ממלאכת שמים בשביל
 מלאכתם וכדי שלא יודללו בפני עמי הארץ מפני פנייה ושינהגו בהם כבוד
 ופחד דבר זה יולא לנו מן התור' פ"ס מדרש חכמים . אמרו בפ"ק דיומא
 (י"ח פ"א) וכוהרות פ' ס' כהן משיח (פ"א פ"א) הכהן הגדול מחזיק שיהא גדול
 מחזיקו כפי וכוהנה ונפשוהו אחרים ואומר' מין שאם אין לו שחמו
 הכהנים מגדליו אותו ת"ל והכהן הגדול מחזיקו גדלוהו משל אחיו וכבר הזכירו
 בתורת כהני' ובתוספתא דיומא' ויכלמדנו מפשה כנפחם הכהתם שלמנו אחיו
 הכהנים למנומו כ"ג ומלאוהו חולב אביהם כהן ומלאו לו אותו מהלך דריי
 וכן . וכן למדנו מזה לתלמיד חכם שיכול ליסוד מפנמו ממון שימפשו בו ואין
 נגזף בדבר דאמר' פ"ס ארופ (קל"ד פ"ג) סה"א שקף דדינרא דאתא לבי
 מדרשא קריס רבי אחי וזה ביה ויסי פכיד הכי והתירא ותמן ואל שישול
 מעלמו ואסיקא ארס חשוב אחיו ומי' והכהן הגדול מחזיקו שיהא גדול מחזיקו
 ככה וכיוי נפשוהו אחרים ואומר' מין שאם אין לו שחמו הכהנים
 מגדליו אותו שח' והכהן הגדול מחזיקו גדלוהו משל אחיו . השו פ"ג ס' כג'
 דין ארס חשוב שחיין ישראל להפשירו לדין כ"ג . וכן מדת דרין נומת
 מק"ו שרי הוא קודם לכל דבר להחיות ולהשיב אהרה לכל ארס שרי משי'
 שלימה שיינו כפ' בתרא דהוריות (י"ג פ"א) כהן קודם לני' לוי קודם לישראל
 וגו' אחימי בזמן שכל' שיום חבל ארס ה' ממזר חכם וכ"ג פ"ס אהרן ממזר ת"ת
 הוא קוד' לכ"ג פ"ה ואמרנו עמ' (פ"ס) מה"מ יקרה היא מפנייה מבי' שכל
 לפי ולשים וארס' מלך שהוא קוד' לכ"ג כדאיתא סה"א דאמר' דמכס קודם
 לו דמכס שמת אין לנו כיואל בו מלך שמת כל ישראל ראוין למלכות ויזון
 שח' פדיק מכ"ג כי היכי דמחייב' כהני' לגדלו משלהם נפשוהו ה"מ מחייב' כל
 ישראל לגדל ת"ת שבהם נפשוהו . וכפ' סדר תעויו אלו (כ"א פ"א) במשנה דאלפא
 ור' יוחנן אמריין התם מלך ר' יוחנן פ"י שפשוהו ראש ישיב' וכתב שם
 מאיר פיי הגולה רש"י ז"ל כלשון . הוה מי שהוה ראש ישיבה היו נותנים לו
 הרכה כדאמר' גבי הכהן הגדול מחזיקו גדלוהו משל אחיו ע"ל ולפ"ו שסו
 פריש' הדורות ורואים ת"ת דחייקו להו עולמוהו קונא חזי משתדלי' למנות
 כראש' כדי שיפרישו' הנהור דרך כבוד כדאמר' בבוריות פ' בתרא (י' פ"א)
 דר"ג ור' יהושע הוה קאזלי כפסינתא כהדי רבי יהושע הוה פתא דפולחא
 כהדי ר"ג הוה פתא שליט פתא דר"ג סמך אסתא דר"י ח"ל מי הוה ידעת
 דאית קך פכוכא דאיתית נמי קולחא ח"ל כוכב אחד ש' שעולה לשכנים שיה
 ומתפשח את הספיין אמרתי שחא יפלה ויחפנו ח"ל כ"כ יש בידך ואתה יורד
 לכסינה אמר לו פד שחאה תמה עלי תמה על כ' תלמידים שיש קך בישיבה
 ר"א חסמא ר"י אלפזר בן גדגה שיושיע לשער כל סיפות שביין ואין להם
 פת לאכול ונגד ללבוש נתן דעתו . והושיעם כראש בעלמא ליבשה שלה להם
 ולא נאו חור ופלה להם ונאו אמר להם כמדומין אתם ששרד' אן נותן להם
 עבדות חיי נותן להם שחא' וידברו אליו לאמר ארס היום הוה תרסי' עבד לעם
 הוה ועבדתם . כרי שר"ג שהיה פרוסן של ישראל לפי שירס דתמן של ת"ת
 וכל אותו פלפול שלהם בכל אות' השיעור' לא עמל להם לפרנס פנמם הושיעם
 כראש' כדי שיגדלו' ישראל נפשוהו משלהם וכן פ"י שם רש"י ז"ל והם לא ראו
 לקבל מפני חשק קבלת שררה פד שרדש להם ר"ג שאין להם לדוש ליושרא
 מפני השררה כי ח"ל אלה עבדות וכיון שחיהם אלה עבדות ולא שררה כי
 להם לישב כראש' כדי שיתפרנסו כבודו כראוי להם ולפי שדבר זה מוטל על
 פרכי הדורות אמר ר' יהושע לר"ג חיי לו לדור שאתם פרוסו' שאי אתם
 יודע לפרן של ת"ת כמה הן מתפרנסין כדאיתא כפ' תפלת השחר (כ"ה פ"א)
 דמשמע התם דר' יהושע היה מתפרנס דוחק ר"ג חוה אשיחא דרבי'
 דמשחקר ח"ל מכותלי ביתך יכיר שפחמי אתה כלומר שפוחה פחמין או נפה
 שאין שחרות מדרגה אחר ונראה שר' יהושע היה עושה מלאכתו
 כגנשה שרי כפרסיה היה חסור לו . שרי אב ב"ד היה כדאיתא התם (פ"ס)
 וכדאיתא כפ' החובל שמנהגם היה שכפיה היה ראש ישיבה ונמנה החמיו אב
 ב"ד לכל ישראל כדמוכח הת' בשלהי הוריות (י"ג פ"ג) וכיון שאב ב"ד היה
 לא היה חסר לו לעשות מלאכה כפרסיה כדאמר' כפ' פשרה וחסין (פ'
 פ"א) כיון שנתמנה ארס פרינס על הבור חסור לו לעשות מלאכה כפי שלשה
 ופרש"י ז"ל שגנאי הוא לבור שיהיו לנרין לזה וכיון שכפרסיה לא ה' עושה
 אלא כגנש' משום הכי לא היה יודע ר"ג שאומותו פחמי שאם היה יודע
 חיליה לו לרכן גמילאל שלא היה משתדל עם הבור לנפול משלהם שרי לרבי
 אלפזר בן חסמא ור"ג בן גדגה הושיע כראש' מפני שלא ה' להם להם
 לאכול ונגד ללבוש כדי שיתפרנסו דרך כבוד מהבור כדלפ"ל כ"ש לרבי יהושע
 שהיה אב ב"ד אכל מפני שלא היה להם ענין רבי יהושע מפורסם שה' פחמי
 מפני קך לא השתדל ר"ג עם הבור לפרנסו מנכסייהם ולגדלו משלהם ומ"מ
 פדין היה אומר ר' יהושע על ר"ג חיי לדור שאתם פרוסו' שראוי היה לר"ג
 לפשפש במשפיעים של ת"ת כרי שלא היו חזיין כנשר' כי עליו היה מוטל
 הדין . ואלי אומר עוד שח"א שיה' ר' יהושע פחמי ממש כדמשמע משפס
 ההלכה וכמו שראיתי מי שכתב כן שאך חסר שמי שיהיה אב בית דין של
 ישראל

אמר כי אסך ולא אחר אלא שאין זה נכון שא"כ היה מתחייב לפי זה הדעת
 שמי שאינו מודה באלוהי אר"ם שלא עבד פ"ו כלל היה מתחייב בקרבן הזה
 שזה נ"כ בכלל דבור אר"ם שהאומר אף אלוהי בעולם אר"ם שלא עבד פ"ו
 הוא עובד על דבר זה ואין לתלות סברא זו לתנא דבי ר' ישמעאל ואר"ם
 שראיתו דחיה בנמ' מ"מ לא היתה סברתו נוספת לחייב קרבן כמי שאינו
 עב"ו . ועוד היה מתחייב לפי סברתו זאת נ"כ שאף אם שתף עם פ"ס הקב"ה
 שלא היה מחייב קרבן שרי לא עבד על מנ' שאמרה בתחלה שרי הוא
 מודה בדבור ראשון חס חיינו כדאי עובד פ"ו אר"ם שהוא מוד' בשם יתברך
 וית' הוא חייב קרבן כשנגזר ומית' וכתר במזיד ושחף דבר אחר עם הקב"ה
 מסקי' לה צמ' כפ"ד מיתות ב"ד (ס"ג פ"א) בלתי ל' לבדו וא"כ ח"ל
 להפמיד כלל דמנוה שנאמר' בתחיל' היא אר"ם אלא לא יח' לך וגו' וגם הסבר'
 בעמ' להאיר לאו דפ"ו מכלל עשה דארכי ח"ל לאומר' שכל עשה שהוא בעלמנו
 מתקי' בקיום עשה ח"ל מויליף לאו מכללו כמו שהוא מפורש כפרי' המנוה
 חו ארכי' מיון עם שאר' שמויליף לאו מכללו דוקא לדמו בעשה אכל שיהא
 דמי בללו לא . ושחא י"ל שדבר ארכי ולא יהיה קך דבור ח' הוא כיון שכל
 ענין אחד הם הכאים בקבלת האלוהי ומיבת זולתו ולפי זה קך' מלות פ"ו
 מנ' שנאמר' בתחלה וא"כ יח' דבור שרי לא תפשה קך וגו' ואהרה בעשיית
 כללמים ולא תשתחוה להם ולא תפדום הם פריסי לאו דלא יהיה קך שאין
 למנוה . והיה אפשר לפסוק זה ממה שמנינו בדבור זכור שהוא כלי ספק
 דבור אחד יש בו לאו ופשה לא אחד נמל' שאין חלוקת הדברות כחלוקת
 המנוה שרי הכותב משיד' שם עשרת הדברים ור"ל הפירו' ששני מלות
 כן ארכי' ולא יהיה קך ולא היו הדברות והמנוה שריס כיו השארות השם
 דברות שרי השם מלות סן שדבור זכור יש שמים לאו ופשה אכל מלה
 תחמוד שמים אין רח' כמו שנתבאר בעיקר תשי' של ס' המנוה להרמב"ם
 ז"ל א"כ על כרחו יש לנו לומר שאין מין עשרת הדברות נמנה לפי מין
 המנוה שאמרו וא"כ היינו יכולים לומר שדבור ארכי אר"ם שהוא מנ' כפ"ס
 הוא דבור אחד עם לא יהיה קך וארי ח"כ מלות פ"ו לאמר' בתחלה כלומר
 דבור ראשון וכיון שהפסד' כתיבה שחייב הקרבן הוא על מנ' ופשה וכן
 וכן והפסד' אשר תפס' וכו' כתיבו כרת ממילא לומר שכל הלאו בה הקרבן לא
 על עשה שבו ואר"ם ש"ל כן אכל חיינו מתקן כלום שרי על כרחו אין בלתי
 ולא יהיה קך אלא שמי מלות החסרות מגימטריא דתורה ואם ארכי ולא יהיה
 קך אתה מו' לשמים דבור ח' פ"כ אתה לר"ך לפשות דבור שרי לא תפס'
 קך פסל וגו' ולאיה דבר יקרה דבור אחד ארס חיינו מנ' כפי עמ' נמנית
 והרי ח"כ יש לנו ג' מלות משי הגבור וישו שס"ו לחוין ונפסיד כוונת רבי
 שמלאי (מכות כ"ג פ"ג) . ועוד שזה ענין מפורש לפשות ארכי ולא יהיה קך
 לך דבור אחד ולא תפסה לך דבור שרי . והדך הישר' בזה והכל מודים על
 שדבר ארכי אחד ימנה או לא יהיה דבור אחד לא יהיה קך לא יהיה
 אלא אחד או ימנה שמים אין קפידא בזה שרי אין ספק בדבור זכור שהוא
 אחד נמנה בשמים . ושחא י"ל שאר"ם שדבור ארכי הוא מנ' נמנית חס"ה
 נקראת פ"ו מנוה שנאמר' בתחלה מפני שאין חייב קרבן אלא על לא תפשה
 כדמכותי קרתי ואר"ם דכתיב ובי תשגו ולא תפשוהו וגו' דמשמע דכפוכר על
 מ"פ קא משתפי קרא הוהו על כרחי' לרשע' אתא שהפוד פ"ו ככופר בכל
 התורה בלה וזאת לן למימר הכי מפנין דקרא וכיון שאין חייב קרבן אלא
 בל"ת ח"כ שפיר מנ' למימר דפ"ו היא מנוה שנאמר' בתחלה כלומר ואמרה
 בתחלה בל"ת ולישעא קיעא נקס וז' אפשר לומר . אכל האזון בכל האלכות
 ז"ל לא רזה זה ותוסס הדינים כפסוק ודרין עמו ואורת ההלכה מוכיח כן
 אלא שאין כאן מקום להאריך :

ענין קמ עוד בזה חיי מסיים על יד הרב הגאון בעל ההלכות ז"ל ותמה על

הרמב"ם שאל חכר לזו כמה שהגאון ז"ל לא מנה השמים' במין האנוה
 והרמב"ם ז"ל [מנחה] לפי שאנו מברכים עליה והרמב"ם ז"ל מנחה ומלאחי רח'
 שאין כשמים' מנוה אר"ם שמברכין עליה שא"ל אלא כדי שלא יאכל כנלה ואם
 עמד מלשחוט לא כפל מנ' וארס חסך לא הוסף מנוה וכוהרה לז' מ"מ
 בילמדנו ש' שלא קך זשה אור וזום לדיק וגו' זרע הקב"ה התורה והמנוה
 להכניסם חיי הפה"כ לא היה דבר בעולם שלא נתן בו מנוה לישראל יא
 לחרוש לא תחרוש כשור וכחומר לזרוע לא תורע כרמך כלאים לקור כי
 תקפור קלייך בשדך ושכחת עומר בשדה לחלה ראשית פריסותיכם . שחם
 ונתן לכהן סורופ וגומר הרי שכתבן הוא מחזר למנוה מלות שנתן הקב"ה
 לישראל ולא מנה בבהמה אלא מתנות ואלו היתה השיחיה מנוה היה מונה
 אותה וזו ראה נמורה לבעל ההלכות ז"ל שלא מנה השיחיה בכלל :

ענין קמא עוד חיי מסיים על יד הרמב"ם ז"ל כמה שחולק על הרמב"ם

ז"ל כמ"ש בברכה מקומות מחבורו ובספר המנוה שכל
 איסור סופרים הם בכלל לאו דלא חסור והפודר על דבר שהוא מדרבנן הוא
 עובר על לאו זה דבר תורה . והרב ז"ל חולק עליו בזה וסובר דאסתמחא
 דרבנן היא וזמן סברתו ברציות גדולות הלא הם כחובות על ספר האנוה
 שלו ולפי דעתי שכה אחרת שקולה כנגד כלם והוא שאם איסורא דרבנן הוא
 בכלל בלאו דלא חסור ח"כ הכשכע לעבור על דבר אחד מדברי סופרים כגון
 לאכול בתשעה כזב או כשאר יומות או לפשות בשבת שנות מדריש' וכיואל
 בזה לא היתה השבועה ראויה לחול עליו כמו הכשכע לעבור על דבר תורה
 משום דמושכע ופומד מהר קיי הוא שרי בכלל לאו דלא חסור הם כל
 איסורי סופרים לפי דעתו ז"ל וכמו שהוא מושכע על אכילת יום הכפורים
 ופשיית מלאכה בשבת כן הוא מושכע על אכילת פ"ב ושאר יומות ופשיית
 שבת מדריש' כיון שכלל לאו דלא חסור הם והדין ידוע שהשבועה חלה
 על איסורין דרבנן בלאו מושכע פרי קריחא ביה ושרי איתם כדאיתא כפ'
 ישראל

ישראל שיהי' פתחי וכו' שהי' נרי ומשורר כדליתא בספרין (י"א ע"א) אלא שכן ל"ל שיהי' יושע לא הי' גדול בעושר כפי הראוי לאב ב"ד ולפיכך לא הי' ביתו יפה והיו כותלי ביתו משחירות ור"ג תנ' מאלד ואמר לו ארך לא תישה ביתך כראוי לאדם שמתוך שכל הרוח' כותלי ביתך יחשוב שפתחי אחת ואל' ר' יהושע שאין לו עושר כ"כ שיוכל להתנאות בדירתו ושאו' לו לדור שהוא הי' פרוסו עד שער עתה לא ידע אם הי' ר' יהושע עשיר אם לא שהי' לו לפשטם בעניו וגדלו משל לנור כ"ל בעיניו זה. אלא שבידו' ראייתו מפורש שפתחי היה דאמרינן הוה אשכח' יתיב ועבד מחטין אהל מ"מ הדברים שפוט' שפרנסים הדורות הם מתעסקים להוסי' בראש ת"ח הגיונין ולער כד' להגדילם אלא הכבוד שיתפרנסו בריחו וכבודו דאמרינן נמי כפי' ואלו דאמרינן (מ' ע"א) כי יאמרו רבנן עליה דרבי אבהו לממיה ברישא חזיה לר' אבהו דמן עכו דתפסי ל' בעלי חובות אמר לכו איהו לכו ר' אבהו דמן עכו ופי' הפנין שר' אבהו היה עשיר גדול וכבודו שהי' בניהו של קיסר וכבודו מאלד בעיניהם כדליתא בפ"ק דסנהדרין (י"ד ע"א) ובפ"ג דכתובות (י"ו ע"א) דהוה שריין קמיה אמחא דבי קיסר רבא דעמי' וכו' וה"ל מוכח בפ"א דע"ו (ד' ע"א) ובפ"ל כל כתבי (ק"ט ע"ב ע"ג) ופ"ק דהגינה (י"ד ע"א) ובידמ' כפ' לו כ"ג (ע"ג ע"א) ובשאר דוכת' וכו' שיהוה ר' עשיר גדול ורבי' אבהו דמן עכו הי' עי' ותפסי ל' בעלי חובות אפי"ס שנאמו בני הישיבה להוסיבו בראש אמר להם שיתר הי' ראוי ר' אבהו דמן עכו כשביל שישביבוו בראש ויגדלוהו משלטה וזאת היתה ענותותו של ר' אבהו שהי' ענותו כדל' בהם ור' אבהו דמן עכו אפי"ס שהי' ענותו יותר מר' אבהו כדליתא נמי התם אפי"ס לא נמנע מלישב בראש כד' שיתפרנס דרך כבוד כראוי לו והרי דבר זה הרבה מפורש בתלמוד שהצבור חייבין להוסי' בראש לחכמיה כד' לפרנס' דרך כבוד ודבר זה מוטל על פרנסיהם ומנהיגיהם להתעסק בענייהם עם הצבור ולא יוכל אדם לתקוף על כלל ופסי' התלמודים העוסקים בתורה כל ימיהם אפי"ס שאינן ראשי ישיבות חייבין הצבור לפרנסם דרך כבודם כדליתא בספרין ואלו קשרים (ק"ד ע"א) חזוהו ת"ח שני עירו מלוין לפשו' מלאכתו כל שממיה עסקיו ועוסק בחפשי שמי' למאי ל"מ למיטרר ל' בריפטיה. ואמרי' ביומא (ע"ב ע"ב) ר' יוחנן רמי כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשית ארון עמי שמים מכלל לת"ח שמלוון בני עירו לפשות מלאכתו. וכו' היתה להם קופה מיוחדת לקבץ בה ממון לחלק לתלמידי' לפרנסם דרך כבודו כדמוכח ב' הנוקין (ע"ב ע"ב) כדליתא התם הלא שיפורה דמיעק' הוה בי רב יוסף ולבסוף בי רבא ולבסוף בי ר' יוסף ולבסוף בי אבוי ולבסוף בי רבא. וראיתי בתשובה לר' שרידא גאון ז"ל שכ' שפירש שיפורה חייב' כמו י"ג שופרות דשקלים ואמר הגאון ז"ל שהיתה חובה לקבץ בה ממון לחלק לתלמידי' ופירושו יותר נכון מפרש' ז"ל שפי' שפור של תקופות ערב שבת והביא הרב ז"ל ג"כ פי' הגאון ז"ל כפירושו והוא הראוי לסמוך עליו שדברי הגאונים ז"ל קבלה הם והרי עיניו זה נהוג בימי חכמי התלמוד ז"ל כפירוש קבלתו ולמה יקשה עלינו זה והלא אפי' למלמדי תינוקות אמרי' בבבא ע"ב השותפין דמשיעי להו ממחא ולמה לא ללמוד ק"ו מזה לת"ח ואף לראשי הישיבות זה מלינו בתלמוד מפורש ועוד נמצא במדרשנו שהם מלאים מזה הענין כלומר שהצבור הם נוהגים לתת ספיכתם דרך כבוד למי שמכירין בו חכמה. אמרו במדרש ר' תנחומא בפ' תרומה מעשה כבוד אחד שהי' בה כספיה עם פרקמטוין הרבה והיו אומרינן לאותו חבר היכן פרקמטיה שך היה אומר להם פרקמטי' שלי גדולה משלכם בדרך כספיה ולא מאלו לו כלום התחילו שותקים עליו ונשלו ליסטים עיניהם בים ונשלו ונטלו כל מה שנאלו כספיה יאלו ליבשה ונכנסו למדינה ולא היה להם לאכול ונגד ללבוש מה עשה אותו חבר נכנס לבית המדרש ודרש עמדו בני המדינה כשראו בו תורה מצויה נהגו בו כבוד גדול ועשה פסיקתו בהגון וכראוי בגדול' ובכבוד והתחילו גדולי הקהל לילך מינינו ומשאלו וללנת אותו כשראו אותם פרקמטוין כך באו אללו פייסו ממנו ואמרו לו בצקשה ממך למד עלינו זכות לפני בני ארצה העיר

שתינה דשנים ורפנים יחי'. ומלינו שינויות הגאונים ז"ל היתה קופה מיוחדת לשיבות משלחן מכל הקהלות ממון קצוב לראשי הישיבות ותלמידיהם. מלינו כחוב כפ' רב עמרם גאון בחתלתו וז"ל שגר לפניו רבנא יעקב בן רבנא יאחק ר' זכונים שגברת לישיבה חמשה שלו וחמשה עשר לקופה של ישיבה ואמ' וזכרנו אותך נרות שיתקיימו כך וזכרתיך וזכרתיך זכרתיך ע"כ ומר' שרנא יעקב כששגרם כך כתב לו בפ' שיתנו לו חמשה לראש ישיבה וע"ו לקופה שאל"כ אלא כך שלח שיתנו לראש ישיבה ולכל הישיבה מן הרין הי' יוכל רב עמרם ליקח עשרה זכונים וכמו שדרש. ר"ע בפ"ק דע"ו (י' ע"ב) והיתה לראשון ובניו מנחה לראשון ומנחה לבניו ובפ"ק דיומא (י"ו ע"ב) איהו והכי ק"ל כפ' מי שמת (קמ"ג ע"א). אי נמי מנכח חסידות וכו' בעלמא רב עמרם ז"ל שלח ליטול אלא חמשה זכונים אבל מ"מ מאלף נראה שמנכח הי' ג"כ בימות הגאונים ז"ל יחד קופה של ישיבה וגם בימות האחרונים ז"ל מלינו זה המנכח מחפשת. וכתיב הרי יהודה אלבר' גלויי ז"ל והביאן בספר החשן סי' ע' וכתבו כבוד מקומות לפשות לב"ד קופה שפוסקין מוון ב"ד ופרנסם לכמה עול' בשנה ומנכחן אותו בחתלת השנה או כקופה ואין בזה משום תורת שומר ותורת אגרא כי חוב' על כל ישראל לפרנסם לדייתוין ומינהוון ע"כ. אלא תורה היא וכו' שהדברים מפורשים בתלמוד ובמדרשות ואין דבר ספק ומי שהחכם עלמו יכול לתבוע חלקו בפיו והכי מוכחא הדין דרבי אמי דפי' ארוב (קל"ד ע"ב) כדלעיל ואפי' למישרי חגיגה ברישא אמרינן בפ' קונס (ס"ב ע"א) דשרי ל' למימר אורבא מרבין אלא שרי ל' תנחיל ברישא של ובי דהו כהני' היו מה כהן נוטל חלק בראש דכתיב וקדשתו לכל דבר שבקדושה אף ת"ח נוטל חלק בראש כ"ש בדבר שיש בו חיי נפש וכבוד תורתו שיש לו לתבוע בפיו ואין בזה משום יחורא כלל. והנה נחבאר לך אחד של חוב בענין הזה והוא שהצבור חייבין לפרנס חכמי דורם לפי כבודם וכבוד תורתם וזה דבר תורה :

ענין קמג

עוד יש לך אחד של חוב והוא שהצבור חייבין לפרנס אותם מכל מסים ותשחור' ומיני ארנוניו' והמייבין בזה עובר על התורה ועל הנביאים ועל הכתובים כדליתא בפ' השותפין (ח' ע"א) רב נחמן בר רב עמרם רמא כרנא ארבינן א"ל רב נחמן בר רב יאחק עבר מר ארלוויית' וארבינא' וארבינא' וכו' כדלית' התם וכבר כתבו בזה ר' יוסף הלוי אבן מנחם ז"ל שהעיד על רבו רבינו יאחק ולפי ז"ל שכל מי שעושה תורתו קבע ומלאכתו ערלי הוא פטור מכל חובו הקהל אפי"ס שיש לו נכס' הרבה וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ' אבות שג"כ היה דן רבו רבינו יוסף הלוי ה"ה ז"ל וזע"ו דלשכתן דרב פפא הוה יתיב כרנא כדליתא בפ' זה בורר (כ"ז ע"ב) קם בר חמא נשקיה לברעי' וקביל עליה כרנא דכולהו שניא כבר תרנו שלא פטר' אותם התור' אלא כשהמלך שואל סתם דבר קצוב מהצבור שהצבור חייבין לתת למלך מה ששואל והחכמים פטורים אבל אם המלך או האדוני ידיהם הם תובעים מעמם לכל אדם וכללם החכמי' אין הצבור חייבין לפרנס כפי מנין גלגלותיהם אף בזה הצבור חייבים לפרנס כשצילם כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ' מהלכות ת"ח ובפ' קונס (ס"ב ע"ב) אמרינן שרי ליה לאורב' מרבין למימר לא הישיבה אכרנא דכתיב מדרא בלו והלך לא שליט למרמא עליהון ואמר רב יהודה נוגדא זומנת המלך בלו זו כסף גלגלתא והלך זו ארנוני' ובפ' בתרא דיומא נמי מוכח דרבין פטורי' מכתבא משום דכתיב שאל לך משימי קום ונ' כדליתא התם' וכ"כ בפ' חומ' בסנינא קס"ד ויש בהשותפין שאלו (ח' ע"א) מחפשה הרב' שהחכמי' נפטרו' מהם והרב' שהחייב' כסא ואין להאריך בזה שלא נמצא מי שחולק בזה כלל. והנה נחבאר לך שני של חוב בענין זה והוא שהצבור אין להם רשות להטיל על חכמי דורם מדה בלו והלך אבל חייבים לפרנס מהם ומשאר דברים המפורשי' במרמא בתרא פרק השותפין (שס) :

ענין קמר

עוד יש לך שלישי בענין זה אבל אינו דבר של חובה כראשונים אבל יש בהם מזה הדולה המקיימי' מוכחה לו שיטול שבר הרבה והאמן הוא בעל מלאכתו שישלם לו שבר הרבה והוא מ"ש בפ' בתרא דכתובי' (ק"א ע"ב) אר"א עמי הארץ אינן חיינ דכתיב מתים כל יחייו רפאים כל יקומו תניא נמי הכי. מתים כל יחייו יכול לכל תלמוד לומר רפאים כל יקומו במרמא עלמו מדברי תורה הכתוב מדבר א"ל ר' יוחנן לא יחיא ליה למרייהו דאמרת עליהו הכי און במרמא עלמו לפי' מוקמי' ל' א"ל ר' מקרא ארי דורש כי טל אורות טליך כל המשמש באור תורה טל תורה מחייבו וכל שאינו משמש באור תורה אין טל תורה מחייבו חז' דהוה קא חלשה דעתי' כיון דחזיה דקא מלעשר א"ל ר' מאלתי להם רפוא' ממקום אחר ואחם הרבקים בה' אלהים וכי אשער לו לאדם להדבק בשכינה והלא כבר נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אלא כל המשיא בתו לת"ח והעושה פרקמטי' לת"ח והמנהיג ת"ח מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאלו נדבק בשכי' כיולא דברת אתה אומר וכו' הרי שלא מאל ר"א רפואה לפי' שיחי בתמית המת' אלא בשלשה דברי' שזכר והם שישיא בתו לת"ח או יעשה פרקמטי' לת"ח או שיהנה מנכסיו לת"ח וכבר הוא מפורש בתלמוד כממה מקומו' שבר שלשה אלה. לענין שישיא בתו לת"ח אמרו בפ' אלו שורפין (מ"ט ע"א) לפולס ימכור ארס כל מה שיש לו וישא בת' ת"ח וישא בתו לת"ח משל לפני' הנסן בפניו הנסן דבר נאה ומתקבל. ולענין פרקמטי' אמרו בפרק מקום שנהגו (כ"ג ע"ב) ותודוס חיש רומי ארס גדול בתורה הוה ולא מצעלי ארופין הוה ומטייל מלאי לכיס של ת"ח הוה. עוד אמרו שם (שס) כל המטייל מלאי לכיס של ת"ח. וזכר ויושב בישיבה של מפלה שנאמר כי כלל המנהג כלל הכסף

עוד יש לך אחד של חוב והוא שהצבור חייבין לפרנס אותם מכל מסים ותשחור' ומיני ארנוניו' והמייבין בזה עובר על התורה ועל הנביאים ועל הכתובים כדליתא בפ' השותפין (ח' ע"א) רב נחמן בר רב עמרם רמא כרנא ארבינן א"ל רב נחמן בר רב יאחק עבר מר ארלוויית' וארבינא' וארבינא' וכו' כדלית' התם וכבר כתבו בזה ר' יוסף הלוי אבן מנחם ז"ל שהעיד על רבו רבינו יאחק ולפי ז"ל שכל מי שעושה תורתו קבע ומלאכתו ערלי הוא פטור מכל חובו הקהל אפי"ס שיש לו נכס' הרבה וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ' אבות שג"כ היה דן רבו רבינו יוסף הלוי ה"ה ז"ל וזע"ו דלשכתן דרב פפא הוה יתיב כרנא כדליתא בפ' זה בורר (כ"ז ע"ב) קם בר חמא נשקיה לברעי' וקביל עליה כרנא דכולהו שניא כבר תרנו שלא פטר' אותם התור' אלא כשהמלך שואל סתם דבר קצוב מהצבור שהצבור חייבין לתת למלך מה ששואל והחכמים פטורים אבל אם המלך או האדוני ידיהם הם תובעים מעמם לכל אדם וכללם החכמי' אין הצבור חייבין לפרנס כפי מנין גלגלותיהם אף בזה הצבור חייבים לפרנס כשצילם כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ' מהלכות ת"ח ובפ' קונס (ס"ב ע"ב) אמרינן שרי ליה לאורב' מרבין למימר לא הישיבה אכרנא דכתיב מדרא בלו והלך לא שליט למרמא עליהון ואמר רב יהודה נוגדא זומנת המלך בלו זו כסף גלגלתא והלך זו ארנוני' ובפ' בתרא דיומא נמי מוכח דרבין פטורי' מכתבא משום דכתיב שאל לך משימי קום ונ' כדליתא התם' וכ"כ בפ' חומ' בסנינא קס"ד ויש בהשותפין שאלו (ח' ע"א) מחפשה הרב' שהחכמי' נפטרו' מהם והרב' שהחייב' כסא ואין להאריך בזה שלא נמצא מי שחולק בזה כלל. והנה נחבאר לך שני של חוב בענין זה והוא שהצבור אין להם רשות להטיל על חכמי דורם מדה בלו והלך אבל חייבים לפרנס מהם ומשאר דברים המפורשי' במרמא בתרא פרק השותפין (שס) :

זכר' און בן המודר (ג'י ס"ח) שרנו המודר הגאס מחזירו שוקל לו אם שקלו וגו' ומלמדו מדרש הלכות וגדוה (שם ל"ה ע"ב) פ"י משום דלא מהי ל"י מדי שאסור ליטול מהן שכר דכתי' וזאתי לזה ה' בעת ההיא ללמד לחכם חקים ומשפטים כאשר לוי ה' אלהי מה אני בתום אף אחס בחסם הכי מפרשי' לה בגמ' (ל"ז ע"א) ותנן לא ילמדנו מקרא . וסריכ' בגמ' (ל"ז ע"ב) מ"ט מקרא ממשנה ותרא' (ל"ז ע"א) רב אמר שכר שמור וגו' ר"י ויתן אמר שכר פיסוקי טעמים כלומר שאע"פ שאסור ליטול שכר מהלמוד שכר פורה שימור או פיסוקי טעמים מותר שאינו חייב לשמרו ולא ללמדו הפסטי' ופסוקן דלאו דלורייא יבנה כדאיחא התם ולפינן העלות נמי אמרינן כפ' הא"ש מקדש (ל"ה ע"ב) דלא ימחקר אלא שכר עשיית המנוה אבל שכר ערוה לא דלמרי' התם דלמרי' דכדור' דפ' דר כמה (כ"ב ע"ט) דתנן התם הנוטל שכר לדון דיינו בטלים להסיד עשותו בטלה להוזה ולקדש מימיו מי מפנה ואפרו אמר מקלס ואם היה כהן וטמאטו מתרומתו מאכילו ומשקרו וסבו ואם היה זקן מרכיבו ענ החמור וותון לו שכרו כפוסל ככל וואמרי' עלה בגמ' כפ' הא"ש מקדש (שם) דדוקא שכר הגאה וקדוה אסור אבל שכר הבאה ומילו שרי שהמורה לא הוסיף על הכהן אלא הגאה וקדוה אם היו האמר והמים מוכינס אבל שיטתו להביא אמר ולמלאה מים שהם מכשירי מזה לא וכן נמי אם בטלו ממלאכתו וותון לו שכרו כדתנן (בכורות שם) וותון לו שכרו כפוסל בטל ומפרשי' בגמ' דכדור' (שם ע"ב) כפוסל של אותה מלאכה וכבר פ' ר"ח ז"ל ורי"ף ז"ל בענין אחד ורש"י ז"ל פ"י בענין אחר כמו שהביא הרמב"ן ז"ל שיודיעהו בחדושו כפ' ארזו נשך ואין זה מקומו ולפינן השבת אבידה שרנו פ' אלו מצינוה (ל"י ע"ב) היה בטל מן הסלט ותון לו שכרו כפוסל בטל או כמו שהתנה עמו כד"ר וואמרו בגמ' (ל"א ע"ב ע"ג) משום דכתי' אפס כי לא יהיה נדך אבינו וכן כפ' הית' והעילה (ק"ח ע"א) אמרו ששומרי ספיחים כשישיעו הין וטולים שכרם מתרומת הלשכה והיא משנה במסכת שקלים (פ"ד מ"ח) נמאף אפסן אסור מן התורה אלא שכר הגזוה עממה לא שכר מכשירה ולא שכר בטלה אלא מפני הענינה דליין כבטלה דלא מוכחשד אומר מוכחשין ז"ל שאפילו שכר המעט עממה אינו אסור אלא היבא דלא פסק עמו שכר קודם עשייתה אבל אם פסק עמו שכר קודם עשייתה וותון לו שכרו כפי מה שפסק . ואם רופא הוא אפי"ס שפסק עמו הרבה וותון לו הכל מפני שתכמתו מחר לו ואין לה דמים ואפי"ס דמזוה עליה לרפאחו כיון דמזוה דרמיא אבולי עממא היא אם תדמנה לו ולא ראה לקיימה אלא בממון און מסקיפין ממנו מוכח . וכ"כ רבינו ז"ל כפ' תורת הארז' וכ"כ משמו הרשב"א ז"ל כפ' מנחה חליפה כחדושו . ולפ"י היה נראה שהרב יכול לפסוק שכר לתלמידיו ואפי"ס פסק הרבה און מסקיפין אותו ממנו שהתורה און לה דמים וכן היה נ"י ג"כ לפינן דדך דמ"ט . אלא שנתראה שיש בזה משום כישור דמיא שנה מבטלה דלא מוכח אבל יש בזה מקום שיון שאפי"ס שהרבדים נראים שיש שכר מנחה ושכר לימוד ודין אפי"ס איהם הרבה מקבלתו . אבל יש בזה ענין אחד מלינו לו היתר בגמ' והוא מי שלימד זכות כפני דין על אחד יכול לקבל ממנו מהתנות ואין בזה משום כישור דהא ר"י פסח מפני שלימד זכות על בר חנא קביל עליה כרגא דכולהו גיחא (סנהדרין כ"ז ע"ב) ואפי"ס שהיתה מזה על רב פסח ללמד עליו זכות אי משום ולא תעמוד על דם רעיה כדאיחא כספרי אי משום מדבר שקר תרחק כדאיחא כפ' שבוטע העדות (ל"א ע"א) אפי"ס קבל מבר ממא כרגא דכולהו גיחא ולא חש לכישור אבל הדיין עממו כדיואף בזה לא מלינו . וכן נמי ר"פ שיפסקו עמו כך וכך תתן לו ואלמד עליו זכות לא מלינו . והנה נבאר זה הענין הרביעי והוא שיש דברים שהתם י"ט רשות ליטול מהם שכר ואין לו לחוש לבלום .

מקולקלים ואין בו יראה שמים אינו ראוי לכבוד כדלמרי' במס' שבת (ל"ח ע"א) והיה אמונה סתך תוסן וגו' אי איכא יראה שמים און אי לא לא . ואינו נאכזות לא המדרש הוא הפיקר אלא המעשה ועוד שם כל שיראה חטאו קודמת לתכמתו וכו' וואמרי' ביומא (פ"ב ע"ב) ר' יוחנן רמי כתי' זר וקרינן זר וזה נעשיית לו זר לא זכה נעשיית זרע ממנו . עוד שם (שם) מביא ומתון חלסטו אמר רבנא כל תלמיד חכם שאין תוכו כבוד אינו ח"ח אבי' ואי חיימא עולא אמר נקרא תועבה שלאמר אף כי תתעב ונאלת איש שזוה במים עולה אמר ר"ש בר נחמני אמר ר' יוחנן מאי דכתי' לפה זה מחיר ביד כסיל וגו' אי להם לתלמידי חכמים שעוסקים בחורה און כפי יראה שמים מביא ר' ינאי הגל של דלת ליה דתתא ומרעא לדרתי' עמיד אמר להו רבא לרבנן כמותא מייירבו לו חרותן חתי' גיהסם אריב"ל מ"ד וחלח התורה אשר שם נעשה לפני בני ישראל זכה נעשיית לו סם חיים לא זכה נעשיית לו סם המות היינו דלמך להו רבא דאומון לה סמא דחי' דלא אומון לה סמא דמותא שהתורה היא כלי אומנותו לקיים דבריה . אמר ר"ש בר נחמני אמר ר' יוחנן רמי כתי' פקודי ה' שרים משמתי לב וכתי' אפרת ה' לרופה זכה משמחתו לא זכה לרופתו ריש לקיש אמר מגופיה דקרא נפקא זכה לרופתו לחיים לא זכה לרופתו למיתה פ"ב . שם . עוד אמרו בההיא מסכתא כפ' בתרא (פ"ז ע"א) מי שקורא וסוגה ומשמש תלמידי חכמים ואינו יודע משא ונתן כשוק ורחק דבורו כגתת עם הכרית מה הכרית אומרות עליו או לו לפלוני עמדה חורה ואין לו לרבו שלמדו חורה אשרי בני אדם שלא למדו חורה פ"ו על שלמד חורה רחיקים כמה מפעיו ומכשרים כמה מעשיו מקולקלים פלוני הכבוד אומר בלמור להם עם ה' אלה ומארתו ילאו ואמרינן בברכות (ל"ז ע"א) חלית חכמה תשובה ומי' שלא יהא אדם קורא וסוגה וכוטט בלבו וברבו וכמי שלמדו חורה או בני שהול גדול ממנו בחכמי' שא"ל ראשיה חכמה יראה ה' שכל טוב לכל עושיהם ללומדיהם לא באמר אלא לנפשיהם לנפשיהם לשמה ולא לנפשיהם שלא לשמה . והעושין שלא לשמה נוח להם שלא נבראו ואפי"ס דלפיל (שם) אצרינן י"י רזון שחשים שלא כפמליא של מעלה ופמליא של מסה בין שעוסקים לשמה בין שעוסקים שלא לשמה והעוסקים שלא לשמה י"י רזון שיחפסקו לשמה דמשפט והעוסק שלא לשמה לא גרע כולי האי וכן נמי כפ' מקום שנהגו (ל"י ע"ב) אמרינן כתי' כי גבוה מעל שמים חסדך וכתי' כי גדול עד שמים חסדך לא קשיא כאן נעושיין לשמה כאן נעושיין שלא לשמה דלרי' אמר רב לשלם ילמוד אדם בחורה ואפילו שלא לשמה שמחוד שלא לשמה בלא לשמה . כבר תרנו (בתוס' שם) דמרי' גוויי שלא לשמה הן י"ט שאינו מתכוין בלימודו אלא לדבר עבירה כדי לקטור וזה נוח לו שלא נברא ויש שאינו מתכוין לא לפערי' ולא למאי' וזהו מתוך שלא לשמה בלא לשמה וכן נמי אם החי' הוא בטל מחלוק' אינו ראוי לכבוד כולו כדלמרינן כפ' כל הנס (ל"א ע"ב) יתו מר יקום מקמייה דבר אורין כלא אמר ל"י ומאי סגלגה יקום . נמאף שפלה בידיו מזה שכל תלמיד חכם שגביע להוראה וראוי לדרוש בריבים ותורתו אומנותו ורמי' שומעיה ופרקו נאה ויש בו יראה שמים בני עירו מלוין למטרה בריפתי' ולעשות מלאכתו ולכבודו כפיסקתו כדלרי' וכהונן לכבוד חורתו וז"ל לומר שאם הוא בטל נכסים שאין להטיל עליו שום חיוב מיוחדו הכבוד וכל המנהיגו מנכסיו ומארתו ומשיא לו את בנו ועושה לו פרקמטיא כדי שלא יתבטל מתורתו יש לו שכר טוב וחלק בשכר חורתו וזוכה לתחיית המים הכל כמו שהוא מקודר למעלה באר היטב . וכבר כ' הרא"ש ז"ל בנדר תלמיד חכם לפינן המביים אותו וז"ל ושאלת על תלמיד שביישאיו דברדים ומפרו גופו וממנו למלכות ואמרו שחלל שבת ונמאף שקר ופטרותו נוכלות ומזו ותבע ליטרא וזכ . דע לך כי יש בירוש' (ב"ק פ"ח ע"א) המביים הזקן וותון לו ליטרא וזכ וזקן זה שקנה חכמה והיינו תלמיד חכם שחורתו אומנותו וקובע עתים לחורה ואינו מבטל לימודו אלא כשכיל מוונותו כי איא ללמוד בלא מוונות הילכך כל אדם שעושה חורתו קבוע ומלאכתו פראי כגון שיש לו עתים קבועים ללמוד ואינו מבטלם כלל ושאר היום כשהוא פנוי ואינו לריך לתור אחר מוונותיו הוא חסר ולומד ואינו מטייל בשוקי' וכדוכותא אלא כדי להשחבר פרנסתו ופרנסתו אכסי' ביתו ולא ללאור ולהרבות הון לזו ארי קורא תלמיד חכם והמביישו חייב קנס ליטרא וזכ בלבד דלא סגי שומעיה שאם און מעשיו מתוקרי' יתור הוא גרוע מסם האון עכ"ל :

ענין קמו

ואחר שתפרש כל זה יש לפרש מהו גדר החכם בזה דודאי לא לאמרו דברים הללו על ריש וכיוצא בו דאפילו לפינן קדושין אמרי' כפ' הא"ש מקדש (מ"ט ע"ב) ש"מ שאני חכם און אומרינן כשמעון בן עזרי' וגו' אלא כל ששאלין אותו דבר אחד בתלמודו ואומר ואפילו בתמי' כלה . ש"מ שאני חכם און אומרינן כחכמי' יבנה או כרי"ס וחזירו אלא כל ששאלין אותו דבר אחד חורה ככ"מ ואומר וכבר פירשתי יפה בקודרים נדו בתלמידי' במ"ט כלה הוא כחור למעלה . ובירושמי' דמס' משקין אגרו איזה ת"ח כל ששונה הלכות מורה . א"ל רב יוסי הא דהיימא בראשונה אבל עשבו אפילו בלכות . עוד שם א"ר אבא בר ממל כל שהוא יודע לבאר משנתו ואון אפי"ס רבנן לא חיימין מתניתין ואם בדורות הראשונים אמרו כן כ"ש בדורות הללו שנתמעטו הלכות שהכל לפי הדור . וכבר אמרו בריה' (כ"ה ע"ב) ירובעל דבורו כמשה דבורו ששון דבורו כהסרן דבורו יסתה דבורו כשמואל דבורו וכפ' אלו קשרים (ק"ד ע"א) אמרי' א"ר יוחנן אחיהו ת"ח שממין אותו פרנס על הכבוד כל ששאלין אותו דבר הלכה ככ"מ ואומר ואפי"ס בתם' כלה וואמרי' נמי א"ר יוחנן איזה ת"ח כל ששאלין אותו דבר ואומר למאי נפקא מינה למנוייה אי בתמכרו בלתייה תלמודי' בריש מתיבתא . עוד שם איזהו ת"ח שכי' פירו' מלווין לפשות מלאכתו כל שמתי' עסקיו ועוסק בתפלי' שמים למאי נפקא מינה למטרה ליה בריפתי' וכבר כתבתי' לזו למעלה . הילכך כל מי שמלאכתו מלאכה שמים ותורתו אומנותו וכל עסקו בחורה והגיע להורא' והוא תשוב דבורו למנותו פרנס ודיין ומורה הוראה ודורש בריבים הוא ראוי לכל מה שפירשו למעלה . מיהו דוקא כ"ז שהוא עוסק בחורה ואין לו עסק בדברים בטלים אבל אם פירש מן התורה יתור גרוע הוא מעט האון כדלמרי' כפ' אלו טובין (מ"ט ע"ב) שנה ופירש קשה מכלן . וכן נמי אם מפעיו

ואין פה דבר שיחמת אותו ולא תניס שיספן שלי פ"ל . והנה נמשך
 שאלן הפורע דבר שיחמת אותו וכי שכה לו סכך מה שדרשו בו (יומא י"ח
 פ"א) סכך גדול מאלו גדלו מאלו וסכוו ארס השב לבסך כמיש
 למסלם וסכוו מליס בחורה דבר שיחמת אופו של כדברי רב ז"ל ואיז שזס
 מדרש על הכתובת הוא גם האיסור כוס איז אלא ממדרש (מדרים ל"ז פ"א)
 ואיזו ט"ס ה' וגר מה איז כהנא חף אהס כהנא וסוד אמרו (יומא פ"ב
 ע"ב) כפי שהלמד חסכ בני עירו מלחין לפסוק מלאכתו וסכוו כוס ורשא מן
 המורה כמיש למסלם וסוד לא מלא ר"ח רשואה לפ"ס שיחזו אלא כשיסמ
 גמכסיסם לפ"ח ורשז זס ממקרא (כטובות ק"ס פ"ב) וסס יבקש רב ז"ל
 יסגר אמות כפיסן הזס מה החורה אולי יאמר הרב כוס שסכבר סס פיסיס
 כוס אלא כוס ממש מזה ולא רעו לפסוק כן ספגמס חף להכסיס להכוס
 ולסלול חלקס כסיסם ואין ורשז ז"ל ויש עליו קושיא מהאיז דרי אמי
 (מלחין קנ"ד פ"ב) דקריס חסכ כסכוו שקא דדיערי . והקשו עליו מדלמרי
 וסמן ולא שיסול ספגמו וסרעו ארס השבז שאלי כמס"ל . וסוד מלאר שחזי
 פתורה יס כדבר אס ספגס יעלימו סס סארץ אס פיסיסס ממנו למס לא
 יסריסו ויכריסו הספגמיס סל כך וסלא כפיסן קימס וסידור היו מקפדין
 סחכמיס סל אוחס סלא סו מקיימין אוחס כדלמריסן כס"ק דקדושין (ל"ג
 פ"א) דר"ס כריס הקסדר סל ר' הי"ח וסל ר' ישמאל כריס יוס"ל סלא סגרו
 ספגזי וגם סו שואליס כסיסם שיקומס ספגסיס . ואכ"י אמר לבו לא ר"ש משריש
 ורשז דלא קמו שוקמיס אלא רכ סוכקא אלא . וכשאלתו דבר אלא משריש
 ז"ל כפי קדוסיס ספגזי מלאחי כלשון כוס ומלחין דלא קליס מקמי רכס מקמי
 ליס כסל כריסס למסדר יקרא דלודיטא . אכ"י כי סוס הל"ף וליכא סבי
 דפיסיס ולא מע קיימי יסיב לבו ידל וקיימי רכס שדר שלימא קמיס וסוקמי
 כסרס . ר"י מסדר נחאי כי מפי אמר לבו אי לאו חורס כמס ממנו כי אלא
 קיימי וכי קיימיסו לאו מקממי קיימיסו אלא מקמי חורס קיימיסו סכ"ל
 ספגלמס . וסס לי קימס וסודו וסס לי גדול מלאחי ז' תורס חז תורי . ואולי
 יאמר רב ז"ל דשאלי ססס דכיון דליכא ססרון כיס ליכא חלול חורס אלא
 דלויכא ססרון כיס ליכא חלול חורס שפגזי סארץ מולחין להכמיס סלוקמי
 ססס סמון . ואין וס דרך סמסס סכור חולס דכבר כמסרסו וקדוסיס לא
 כסותס פ"ס אס לסוכס אלא לרסס וסוד סיס לריך הרב לפי זס להורות דדוק
 ליסול לסגמו חסור אלא למלך להכמיס אחריס דליכא חלול לברי וכל אלו
 סדכריס חף להס שורס וספך ואינסי דכריס מחורריס כלל . סוד כי הרב ז"ל
 שאלמו כשפיסן כדברי סחכמיס ז"ל לא מלא אלאס סכוו סקמיס מני ארס
 ולא סו מקפליס ממנו לשיפוט כככדד' סיקרות ולא לראשי גלות ולא לדייסיס
 ולא למריכ"י חורס ולא ללמד מן סגדוליס ולא לשאר בני ארס סכ"ל וכבר
 מלינו כמסוב' (ק"ס פ"א) שגחרי גורוס שפירשליס סו סטליס סכרן ספרומס
 כלסכס וכן מלמדי סלכוס קמיס לכסיס (סס ק"ז פ"א) והסו שקא דדיערי
 למס כז כניס ממדרס אלא לני סייכסי חכס בו ר' אמי כרי שיסגל והסו
 שיפורה רסו ספיקרל כי ר' יהודס (ג"סין ס' פ"ב) לקבן ממנו אל סהלמרי
 ס' כדכתיב לפ"ל . ומה ירסס הרב ז"ל יומר מזה ספורס כמלמוד . סוד כי
 רב ז"ל אלא מלאחי ככל חזר ודוד וככל קאלוחיסי סני כסלתי ספוני
 ספיר כסלתי ססוד . וחליה לי לומר ססס לא סו גומלי סקדיס וסחי
 דקס אלא ספני אלו ססס ידו לקחט סו ממלחין מקומו וסכ ופיסיס אלא
 סלא ס' רוסס וסיס מסחפס כמלאכתו סחי מספרסס ממנה אס כריוח אס
 כדוק . וכבר ירשס סהלל סוקן סיה חוקס פ"ס וכי (יומא
 ל"ס פ"ב) וקרא סיה ריין (כטובות ק"ס פ"א) וגו' ולא מלינו חסכ מן
 כסכמיס ספגמיס סחיס מניס אמי דרו כסלא סו מפשיריסי אוחס . חלילה ל'י
 אלא סס כמלמס סו חסידיס מלחמיס כסס וכחורס משה אכר יוס לחיי
 ססס"כ ולא סו מחירין לפגמס לבקש ממנו בני ארס וסו רואיס סכור חלול
 ס' כפי ססמון מפי שיסכשו סהמורס מלאכה מן סמלאכות אכר יחי כסס
 סלדס ומכוס כסיסיס ויסי מ' סמורס זס דבר ססס כוס סכ"ל ואין ספך
 כמס סלמר סחי כממי סהלמוד סרסס פניס וספלי מלאכה אמרו סל הלל
 סוקן ס' אמר להס סמונה (ל"ס פ"ב) סככל יוס סיס מסחכר כסרספיקר
 חלימין לומר כ"סמ"ד ומלוי לפריסו וסריסס אמי ביתו אלא זס לא ס' אלא
 כסוד מלמד שומס מפי סממיס ואכסליון אלא אכר ספגס לגדולה לא מלינו
 וכן מפי ר' מיינל כן דוסס סיה סני וסיס אסחפס כקב סל חרוינן מפיס
 לפ"ס (כרבות י"ז פ"א) חס סיה לו דרך חסידות כדי שיחול סחיב סמלס
 וכן אמרו בני הרזח (ס"א פ"ב) אמר רב לא איכרי סלמל אלא לנדיקי
 גמורי או לרשיפי גמורי אלא כן סמרי ספג"ז ר"ח כן דוסס ספג"ב . וכבר
 סוכירו כסרקא דחסידי כספניוט (כ"ס פ"א) סלא רכס ליסול כלסס ממה
 שסחט לו מן סממיס ממלחין לפס"ב כדי שיסאר חלקו קייס וכן סוכירו כ'י
 סממין כן חלפסו ככרי וכן כ"י אלאר איס כרומח כספניוט (כ"ד פ"א)
 חז דרך חסידות כסלמל . ויש מספריס כי סמלי סיה כנאי מפיס כפיס דסכס
 (ל"א פ"א) דחפו כחמס סגנין וסמטון ספקולי וסשה אמר גסן סקרו
 סקולי וזס קראו סקולי . ור' יוחנן ססגדלו כסס סגדליס . וכן מלינו ס'י
 גדולי סחלמיס ר' מלר ו' יהודה ו' יוסי כלס כסס מלאכה . ר"מ כריס ס'י
 דפירובין (י"ג פ"א) ככסאל חלל ר' ישמאל אמר לי ימס מלאכתך אמרתי לו
 לבלר אי וכן כמדרס קסלה ר"מ סוס כחמן סכ מוכר וסו לפי חלת סילפין
 ככל כסס וסוס אכיל וספי כדחל ומסכסי כדחל ומסריס אורחמל לרבינן .
 ר' יהודה כפי סודר מן האבוסל (מיס פ"ב) ר' יהודס חליל לני מדרש
 שקלי גולפס סל כספ"ס אמר גדולי מלאכה סמכדמ אס כסליה . ס' הכל יסכ"י
 ע"ג קרקס וסו יוסכ סל גבי חמיס דרך כסוד סחי מפכיר ממקוס למקוס
 כסכר ור' יוסי כפי כמס סומינן (מיט פ"ב) אמר ר' ישמאל כרי יוס

דכונא דהא אגרו (פסחים ל"ז ע"א) גבי פריקן המצויין בסמא אגרו יעבר דמוס ויקפסא אמרו לו יאמרו כל הסריקין אסורין וסריק ב"תוס מותרין חף אם לאמר כל הסופרים אסורים וסופר זה יאמר מותר וכל מה שא"א להחיר לכל אין מותרין אוחו לזריזים שמה יבואו שאין זריזים לפשוטן ק יבואו לירי אסור וכו' אלו מגלחין (י"ד ע"א) לא הפירו לכנס במשך לפי שאין לו אלא חלוק אחד מטעם דאורו וזריז עליו הא בלאו האי טעמא הוא אסרי משום האי טעמא דאמרו כל הסריקין אסורי וסריקי ב"תוס מותרין ובדליתא כפ' כל הבשר (ק"ז ע"ב) דזקא שבת במקדש ולכני חבורה בתירו דכלס אריזים הם אגרי לזריזי אמריס אסרו שאין להלק בחיבורין בין זריז לשאינו אריז. ולא כל שבות ממי המירו להם דסודר קריס וטילתו אינו דוחה שבת כדליתא במנחות (ל"ז ע"א) ובפרק כל הכלים (קכ"ג ע"ב) והכי מוכח נמי בפסחים (ס"ה ע"ב) גבי מקלות חדשים היו שם וכו' המואל תפילין (ק"ג ע"א) גבי חופכין יבנה הא אין לש בזה אלא מה שמו חכמים אכל להחיר מדעתו לזריזים מה שלא פירשו הם ז"ל זה ח"א. וכן י"א להביא ראי' שדבר זה אסור ח"י לזריזין מדלמריקן בערכין (ו' ע"א) ה"י שם כחוב על ידוה הכלי ועל כרפי המטה הרי זה יגוד ויגטו. ופי' יגוד יאסור כמו גודו אילנא ואם הגירסא היא יגוד מלשון מגוררת במגירה בלשון משנה אגריז גור כה את הגניבה ואלו הרי אלא אפטר להחיר קליפה לא היה לו גודו ולא לגור כימ השם אלא קלף אוחו בקדוים ויגטו דהא חסוק השם דשם שלא במקומו לא קדוש ויותר קל הוא זה בקורה ולא בגדיל וכן כפי כל כחתי (קמ"ז ע"א) אמריקן גבי ספרי מיין קודר אזכורה שלטם וגו' ופירש קודר נוקב כל בגדיל ומסלקו כמו מקדרין כהרים שבת' כילד מעברין (י"ח ע"א) שפירש"י ז"ל מקבין וכמו קדירה קה שבת' אלו פרשות (י' ע"ב) וכמו קדירה אין מלטרפת כפי העור והכרוטב (ק"ט ע"ב) וכמו קודר את הסוק בסכין כפי ארובה ומטלו (זבחים ס"ה ע"א) ויש גורסים מקדרין כהרים וכן כלס. ולא הזכירו קליפ' ומשמע דקליפה לא החירו ובדליתא דטעמא דמילתא משום ששם מחיקת ולא חלקו בין זריז לשאינו זריז ואפי' שלא במקום אזכורה היה אפשר לאסור זה כפי"א ולא מחמת הקליפה אלא מגרי הכתיבה של מקום הקליפה שלא מגרי להחיים ז"ל שזכירו בתקון הטפות כשגבל כפי"א קליפה ככלל אלא גרידה ביבש ומחיקת בנה כדלמרי" בפי' הקומץ רבה (ל' ע"ב) הטופה בשם גורדו וגו' ר' יתכן אמר חף מוחק ואלו קליפה לא הזכירו וכבר חלקו הרמב"ם ז"ל בין גרידה לקליפה גבי גטון שחטבו בסכין כפי' כל הבשר (ק"ח ע"ב) ובספר אסור משהו ופי' שהגרידה היא דקה שאינה יכולה להטיל כפי' שמהם כלה כחמה והקליפה היא נקלה כלה כחמה ואפי' כשגורד כפי"א כשאר הגדיל כמות שהיה אכל כשקולף הרי חלקו לשיים ויש לאסור זה לפי דעת בעל הפרוך ז"ל שפי' בשם הגאונים הוא שדוכסוטום הוא חלקו הכשאר לזד כשאר וקלף הוא החלק שנקלף לזד השער ובלשון יוני דוך נקרא מקום וסוטום נקרא שער והכנס י"א בתלמוד דוך פלן מקום פלויי דוכתא מקום ולפי דעת מי שכתב שפי"א שכתב של הדוכסוטום פסול ח"כ כשמקלף מקום הכתיבה מה שכתב הוא דוכסוטום ופסול לסי"א. ואפי"ש שיש חולקים בזה ואומרים שדוכסוטום כשר לסי"א וגם הרמב"ם ז"ל (פי"א מה' תפילין ה"ז ע"ב ו"א ע"ב) הוא מפרש בהפך דוכסוטום וקלף שאלוה שהוא לזד השער קורא אוחו דוכסוטום ואוחו שהוא לזד הבשר קורא אוחו קלף ולפי' אלו הסברות יהיה מקום הקליפה כשר לסי"א ח"כ גראם לפסול ככאן שלא החירו קלף ודוכסוטום לסי"א אלא כשהוא י"ו על הקלף וכלו על הדוכסוטום אכל חזיו על הגדיל וחזיו על הקלף ועל הדוכסוטום פסול. וכיכ הרי"ף ז"ל בה"י סי"ח מירוש' וכו' הרמב"ם ז"ל ואפילו כלו על הקלף כחב ר"ח ז"ל שאין מותרין כל כחמה והכי מוכח בעיני דכ"ב (י"ד ע"א) ומה שהזכירו שם היתר בקלף בשעת הדחק שאפי' ומכל זה למדנו שאין רשאים הסופרים לקלף ח"י שלא במקום אזכורה ולכתוב במקום הקליפה לפי שאינו נקרא גויל אלא כשהוא שלם כדלמרי" גריס שהותפין שרזו (ג' ע"א) גויל אגרי דלא משפין שכל דבר שהוא שלם בין בצבצים בין בעור נקרא גויל וכיון שאלוה מקום אינו נקרא גויל ועלו הוא גויל פסול לסי"א דכפי' כלו גויל לכולי פלמא לא חזי גויל וחזי קלף או דוכסוטום ואפי' דיעבד פסול ולא מנינו שהחירו אלא כשהעור י"א ע"ב קנייס דקיס שאמרנו כל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב ואמרו עור קולמוס בודקו כדליתא כפי' (המוליא י"א) [הקומץ רבה] (ל"ה ע"א) וכפי' (הקומץ רבה) [שמונה טרי"ס] [ק"ח ע"א] וכפי' העור והכרוטב (ק"ט ע"ב) אמרי" כל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב אכל בקליפה יראה שהוא אסור ח"כ שם שהוא במקום מופט שפיון שאם היתה כל היריעה כן היה פסול אינו אומר דהיה במקלחת ואפי' במקום תיבה אחת דמאן פלג לך ולא כתבו חכמים דבריהם לשיעורין ובזאסורין שם הלכה למשה מחיי אין לחזר אמר קולות במה שלא ראינו היתר נוהג וכפי' הירוקין (י"ד ע"ב) אמרי" כל סי"א שאין אזכורה שבו כתיבין לשמן אינן כלום ואלו הרי אפשר לתקן שלא בגרידה לא היו אומרים בלשון הזה ויותר טוב היה לקדור כל האזכורה ולדבק במקום הנקב מעט גויל בדבק כמו שאפי' רואה הסופרים נוהגים ויש להם על מה שימנעו בירוש' דמגילה דלמרי" הטם ודוקקין בדבק והביאו הרי"ף ז"ל בפי' סי"א לא להייה המקום הנקוב שאין הנקב פוסל סי"א כדמוכח כפי' הקומץ רבה (כ"ט ע"א) דלמריקן הטם נקב חוף ח"א כשר ואלוה תיבה החסרה יתלוה בין השפין וישאר במקום נקוב זה אפשר שיהיה יותר כשר מהקליפה. ואפי' אם אפשר בתקון זה למה אמרו אינו שום כלום י"ל שתקון זה הוא פוגם קמא הספר והסופר ופוער לכתוב לו סי"א לא נתן לו שער על ספר כהם על כן הפסיד שערד חף

ענין קג ראינו מה והיו לו שמי גשים והיו לו בניס מהראשונה שמתה בחייו ואין לו בניס מהשנייה ונתן כספו במחנה שכיב מרע והשנייה בזה כחובתה לפי שחיה קודמתה למחנה שכיב מרע וכפי הראשונה אומרים אלו קודמים לבנות כחובתה אמרו מפני תנאי כחובת כפי כחב לה בתנאי בנין דכרין ליתו ליה מלא. ובשאלה ה"ד יתכן כפי ששת ז"ל בזה והשיב דכחובת בנין דכרין קודמתה למחנה ש"מ ולכחובת שנייה אלא שנסתפק אם דין כחובת בנין דכרין הוא כשאין בניס לשיייה אלא שהיא בזה לבנות כחובתה כמו שהוא כפי' לה בניס או לא ור"ח לעמוד על דעתו וכחבתי לו זה:

במאי בדקן לן מר בכחובת בנין דכרין אם היתה היבא דליכא בניס מהשנייה אלא שהיא נוטלת כחובתה ונראשונה היתה לה בניס ואפי"ב דבין הית לבו כחובת בנין דכרין בין לית לבו אינהו ירתי פולסו כפי' מיאו נפקא מינה לעיני אדם כחובת בנין דכרין ש"מ דחי הית לבו כחובת בנין דכרין אינהו קרמי דמחנה ש"מ לאו כמשעבדי דמית כדכתיב' מר בזאסוריה וחי לית לבו כחובת בנין דכרין ומכא ירומח אביהם שקלי' ככפי מחנה ש"מ קדמא: הוה משמע לכאורה דהית לבו כחובת בנין דכרין משום דלשכתו דכחובת בנין דכרין הית לבו לבני ראשונה אפי"ב דבני שנייה לית לבו כגון מחנה אחת בחייו ואחת במוטו דבני שנייה שקלי' כחובת בנין דכרין ואלו מחמת תנאי כ"ד ואפי"ה בני הראשונה הית לבו כחובת בנין דכרין ואלו חיישין לאינורי כדליתא כפי' מי שהיה כשוי (ג' ע"א ע"ב) ואפילו היבא דבני שנייה לא שקלי' לה כלל לא מחמת ירושה ולא מחמת תנאי כ"ד לא קא מפסדי בני ראשונה וזשתייחו דכחובת בנין דכרין ומשכחה לה כגון שמתה שנייה ולא נשפעה דלא שקלי' כלל משום דהין אדם מורים שפסיה לבניו כדליתא כפי' כל הכשעין (מ"ה ע"א) משום דלמרי' חימור לזרי אפסוס מחיים וכבר נפטרנה כחובתה ואפי"ה כחב כה"י ז"ל דבני ראשונה שקלי' כחובת בנין דכרין וכיכ הרב כפל הפסור וכיכ הרמב"ם ז"ל ומשמה חף אלו מליק למימר דלפילו היבא דליכא בניס לשיייה בני ראשונה כי זכו בככפי מכה תנאי בית דין זכו בהו ולא מכה ירושה אביהם ונפקא מינה למאי דלמרי' חי נמי לעניינים אמריס כגון ירושה כטור ודדמי ליה אכל לפוס לירשת דשטעמא לא משמע הכי וחי מהא לא חיריית דליכא למימר דלמרי' דלא כפי' בענין כחובת בנין דכרין שיתקיים תנאי בית דין בשתי גש' שאפי"ש שאינו מתקיים בזהה מתקיים בזהה ח"כ מ"מ כפי' שיהיו בניס לזו ולזו דהכי משמע מלישתא דמחרי' והכי פק כפי' נערה שנתפתחה (כ"ב ע"ב) לא כי לה בנין דכרין דיהווין ליה מנאי אינן יתרון כספ' כחובתך חמיר פלן חולקתך דעם אחוהו חייב וגוי משמע דלא שפיר תנאי כ"ד אלא היבא דליכא ח"כ כהדיהו ומי"ש דדוקא תקן מדלמרי' כפי' י"א נוהלין (קלי"א ע"א) אמר ליה רבי נתן לרי' שיתם משנתכם כרבי יוחנן בן ברוקא לא כי לה בנין דכרין. והא דרבי יוחנן בן ברוקא לא שייכא אלא כדלית אחי כדאי' תהם. ואפי"ב דליכא למימר דרבי נתן כי אמר הכי לאו מעקר תקנת תנאי כ"ד קאמר הכי אלא משפתיו ששנינו כן אמר הכי אכל כפי' תקנתה אפסר דכלה אחי איתא ח"כ בגמרא פי' נערה שנתפתחה (שם) מוכח כהדיה דמחרי' דוקא תקן דלחובתין פלה בה בין הכנות חירות. וספרי' לא פלוג רבנן וחי איתא דמחרי' לאו דוקא תקן הוה לן למימר אין ח"כ נמי ובינין דכרין לאו דוקא וסי'א לבנות ירושות והוה ככנין דכרין כיון שירשות דמד' טמא הוא מלמא אמרי' הכי משמע דלישתא דמחרי' דייק' וליכא לחוסר' כלל אלא כפי' דמפרש דמחרי' דקי"ל דחנאי כ"ד לא הוי כפי' אלא במאי דמפרש בתנאי' וסוד משמע הכי מדלוחבי בת נמי חירות וספריקין כחלה שזויה רבנן ומשמע דהכי פרכינן בה נמי חירות ויעלו הם כחובתה אמן והיא כתיבתה אמה והשאר יעלו ככה ירושת אביהם מן התורה וספרי' כחלה שזויה רבנן דנתן בין הכניס לא יתח' ובין היא בין הם

אין להם נכסים אלא כמות בני דברין דכתיב לא תקון כלל אלא דשקלי נכסי בירושל דאורייתא ומשמע נמי דדוקא תנן מדדריש' מדרש כמותא לשהשגחי לאחר חטאי מה שכתוב ליכי בחרוסה שאין לקבוע כדליתא בפרק עבר' (ג' ע"א) ונפי' האש' ששלו לה נכסי' (ס"א ע"א) נוטלה כמותא' ט"ס עמ' אש"ס שאין יורשים יורדים להנלה אלא ט"פ עדים כדלית' כפי' האש' שז"ס (ק"י ע"א) והיינו טעמא משום דלישנא דתנאי כ"ד הכי דרש' ליי' כמדדריש' תורה משום דלישנא דוקא תנן וכך משמע נפי' גערה שנתפתחה (כ"ד ע"א) דמי רב יוסף נבתי ולא נביקתי הרי שדרש לשון תנאי כ"ד דאת תהא יתנה כבימי כאלו הוה לשון תורה וכן משמע ממדרשו של ר' אלעזר בן עזריה שדרש (שם מ"ט ע"א) הכנות יזונו והננים יירשו וגו' וכן נמי דיקא התם (כ"א ע"א) וככהנה אהדריך למדינתך ובישראל אוחביך לי לאתמו וכן בפרק אף על פי (כ"ה ע"א) כמות בני דברין לא טרפא למשעבדי מ"ט יתמו תנן דמשמע מכל הני דלישנא דמתני' כוללו תנאי' כ"ד דכמותא לישנא דוקא הוא וליכא לאוספי עליה. מיהו ליכא למשמע הכי מעיקר טעמא דאמרינן התם כדי שיקפון אדם ויתן לבתו כנניו וכיון דמדאורייתא ירתי מו לא לריבין לתקוי מיד דאי משום השגחא שמא נתן נכסיו במתנת ש"מ דרנבן לא עבדי תקנתא כחששא רחוקה כו' דלא שביק איניש לבניה ויהיב לאחריני דהא לבת בין הכנים לא עבדי תקנתא דהיא מילתא דשכיחא כ"ש שכבייל חשש מתנת ש"מ לא קיימי רבנן ומתקני כמות בני דברין. ועוד כיון דהסיק' נפי' גערה שנתפתחה (כ"ב ע"ב) וכפי' אף על פי (כ"ה ע"א) ונפי' י' נוהלין (קנ"א ע"א) דיתמו תנן כהא דאפשר למשקל נכסי' מתת ירושה דאורייתא למתן לן לאתקוי ירושה דרבנן ואית לן למימר היכא דמעיקרא ירושה דאורייתא לא מתקני רבנן ירושה דידעו ועוד שאם תאמר כן אפילו כחששא אחת יש לנו לומר דליתא לחללי כ"ד דתנאי שנה ומתנת ש"מ לא חילא נכסי' מי שמתא אשתו בחיי' והייתה ננים ותהיה ירושתא קודמת למתנת ש"מ ואין הכבוד נוטל פי' שיש וזו לא משמעו ולא מסתבר כלל ועוד כיון דירושת הכנה היא דאורייתא וכמות בני דברין היא דרבנן אי ליכא ספיקא במילתא מוקמי' דאורייתא וכ"כ הרב רבינו אפרים ז"ל על כיוצא בזה כמ"ס הרמב"ן ז"ל משמו בבלאי' כבורי ובהדוש' בתרא ובספר פטור סופרים :

ענין קנא

קדש בת שמעון בחיי' ושלא בפניו וקטנה היתה' והעדי' היו קרובים זה לזה כי אשתו של האחד היתה בת אחי אמו של האחר והאחד העירו עליו שהוא מחלל שבתות בפרהסיא ועבדיו' אחריו. ושאל הרי רבי ינחנן ב"ר ששת ז"ל הני' על זה והתיר האשה משלשה טעמים האחד לפי שהתקדשה שלא מדעת אביה. והב' מהמתן קורנת העדים אש"ס שרמב"ם סובר שאין פסולן אלא מדרבנן וסתם בזה על החולקים עליו ופסולן הוא מן התורה. והב' מפי' טעם העד האחד מתנת טבירה. ולפי' המעשדות היא היתה קרובתו של הרב גריו הני' והשם שמא לא יסמכו עליו כהיתר זה על כן נקב' ממני שאלתום עמו כקודמיהו והוספתי בו טרף משלי וזה אשר כתבתי בענין הנוכר :

אע"פ

שכטול הקדושין העשם האחרון מסיק כי אמת הדבר שא' מהעדי' הוא טעול לעד' מן התורה כפי' מה שהעירו בו עדים ואפי' להגדיל תורה ספלי' לתקוי' בזה הרב גריו מפי' טעמי' אחרים כדי להתלמד במקום אחי ולאחור דרבי אלי' חוסף' לומר נעטמו השני מלך טעול קורנת העדים זה לזה שאפי' הרמב"ם ז"ל שפוצר שפסולן אינו מן התורה יודה שפסולן כעלה מפי' שני טעמים. הא' שאפי' יאמר רבי' ז"ל שספולן זה אינו אלא כטעול משתק בקוביא ושאר פסולין דרבנן ויאמר ג"כ שהמקדש בפסולי' עדות דרבנן חוששין לקדושו ולא אמרי' דאפקעינהו רבנן לקדושה מיהא אפי' יודה בידון זה שהקדושין בעליהם שהרי' כיון שזאת שנתקדשה קטנה היתה בעת קדושין כפי' מה שהעירו בה העדים ונתקדשה שלא לדעת אביה כפי' מה שכתב בשאלה אי"כ אין כאן חשש קדושי' תורה כמו שהפסימו הסופקים ז"ל לדמו' היתה רבך שמואל דפי' האיש מקדש (מ"ד ע"ב) ולסמוך אדרבינא דהוא בתרא ואלי' לדעתו של רבינו ז"ל שאוצר שאפי' נתראה האב אחר שנתקדשה אין חוששין כלל אלא אפי' לרש"י ז"ל שכי' דדוקא' מתמתא הוא דלא ילישין אכל א"מ שמענו נפי' שנתראה חוששין מיהא אין כאן חשש קדושי' תורה כלל דהאם אלו לריבין לשמוע מפיו שנתראה וכ"ש שלא שמענו מפיו ואם כאלו לחוש שמא נתראה הוה עבדינן כרב ושמואל דאמרי' חוששין שמא נתראה האב ואין הא' דחיק לה מדרינא אי"כ לרבינא דקיי"ל כותיה עד שכשעת פירוש מפיו ויבואו עדים כבך שנתראה האב הייה מקודש' וכיון שכתבן לא שמענו שנתראה האב אי"כ ליכא למיחש להדושין כלל וכיון שאין כאן קדושי' תורה אפי' יודה רבינו ז"ל לדברי הלכו' גדולות דתקינו רבנן קדושין לקטנה אפי' יאמר ככהן שאין אשה זו מקודשת לפי שהקדושין דרבנן בפסולי' עדות דרבנן הם וליכא מאן דאמר דהיישי' לכו דלפי' דמקדש קדושי' תורה בפסולין דרבנן כמשתק בקוביא ותבירי' ויכא מ"ד דלפי' חוששין לקדושי' משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ויכא אפקעי' לקדושי' מיהא כ"ש למקדש קדושין דרבנן בפסולי' עדות דרבנן דאין חוששין לקדושו ואפי' החולקים בזה ואומרים דלאו בכל מילי אצרי' אפקעינהו רבנן לקדושה מיהא אינן חולקין בזה אלא בקדושין דאורייתא דכיון דמדאורייתא חלו לא אמרינן דרבנן אפקעי' מי' כיון דלא אשכחן דלחמרי' עמ' נפי' אכל כשהקדושין הם מדרבנן אין אלו לריבין לומר דרבנן אפקעי' מיהא אלא שאין כאן קדושין כלל כיון שלא חלו שכינן שאלו העדים הם פסולי' וכאלו להטיד דבכר שאינו אלא מדברייהם אין עדותם כלום שהרי חכמי' סללוס מלספיד כלל וברי' במה שהעירו כאלו לא העירו ועדים אין כאן וקדושין אין

ענין קנב

הוא טעול לעד' מן התורה כפי' מה שהעירו בו עדים ואפי' להגדיל תורה ספלי' לתקוי' בזה הרב גריו מפי' טעמי' אחרים כדי להתלמד במקום אחי ולאחור דרבי אלי' חוסף' לומר נעטמו השני מלך טעול קורנת העדים זה לזה שאפי' הרמב"ם ז"ל שפוצר שפסולן אינו מן התורה יודה שפסולן כעלה מפי' שני טעמים. הא' שאפי' יאמר רבי' ז"ל שספולן זה אינו אלא כטעול משתק בקוביא ושאר פסולין דרבנן ויאמר ג"כ שהמקדש בפסולי' עדות דרבנן חוששין לקדושו ולא אמרי' דאפקעינהו רבנן לקדושה מיהא אפי' יודה בידון זה שהקדושין בעליהם שהרי' כיון שזאת שנתקדשה קטנה היתה בעת קדושין כפי' מה שהעירו בה העדים ונתקדשה שלא לדעת אביה כפי' מה שכתב בשאלה אי"כ אין כאן חשש קדושי' תורה כמו שהפסימו הסופקים ז"ל לדמו' היתה רבך שמואל דפי' האיש מקדש (מ"ד ע"ב) ולסמוך אדרבינא דהוא בתרא ואלי' לדעתו של רבינו ז"ל שאוצר שאפי' נתראה האב אחר שנתקדשה אין חוששין כלל אלא אפי' לרש"י ז"ל שכי' דדוקא' מתמתא הוא דלא ילישין אכל א"מ שמענו נפי' שנתראה חוששין מיהא אין כאן חשש קדושי' תורה כלל דהאם אלו לריבין לשמוע מפיו שנתראה וכ"ש שלא שמענו מפיו ואם כאלו לחוש שמא נתראה הוה עבדינן כרב ושמואל דאמרי' חוששין שמא נתראה האב ואין הא' דחיק לה מדרינא אי"כ לרבינא דקיי"ל כותיה עד שכשעת פירוש מפיו ויבואו עדים כבך שנתראה האב הייה מקודש' וכיון שכתבן לא שמענו שנתראה האב אי"כ ליכא למיחש להדושין כלל וכיון שאין כאן קדושי' תורה אפי' יודה רבינו ז"ל לדברי הלכו' גדולות דתקינו רבנן קדושין לקטנה אפי' יאמר ככהן שאין אשה זו מקודשת לפי שהקדושין דרבנן בפסולי' עדות דרבנן הם וליכא מאן דאמר דהיישי' לכו דלפי' דמקדש קדושי' תורה בפסולין דרבנן כמשתק בקוביא ותבירי' ויכא מ"ד דלפי' חוששין לקדושי' משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ויכא אפקעי' לקדושי' מיהא כ"ש למקדש קדושין דרבנן בפסולי' עדות דרבנן דאין חוששין לקדושו ואפי' החולקים בזה ואומרים דלאו בכל מילי אצרי' אפקעינהו רבנן לקדושה מיהא אינן חולקין בזה אלא בקדושין דאורייתא דכיון דמדאורייתא חלו לא אמרינן דרבנן אפקעי' מי' כיון דלא אשכחן דלחמרי' עמ' נפי' אכל כשהקדושין הם מדרבנן אין אלו לריבין לומר דרבנן אפקעי' מיהא אלא שאין כאן קדושין כלל כיון שלא חלו שכינן שאלו העדים הם פסולי' וכאלו להטיד דבכר שאינו אלא מדברייהם אין עדותם כלום שהרי חכמי' סללוס מלספיד כלל וברי' במה שהעירו כאלו לא העירו ועדים אין כאן וקדושין אין

לדף פני סד תשע נכח נרין וקבלו אמתו מליסם שרי הכפלי ריין אפיס
שאמתו קרובים לפי שהוא אחי הכותני והשאלו ונתנו כדן ולא ספרים פני
והולכתי לכתוב זה ולא מלא מפנה :

צאת

די הכריות אי נרין לפה כספר ויחוקו הדברי אשר אי סומך
פליסם לפסור לוי מהתינתם ראוין וכמה אי דוחס מה שכנגדי
סומך עליו ויגלו כמים משפט אם בלדק כל אמרי פי או אם יש בהם נשאל
ושקם ויחיו בן שינו. אין לחייב ללוי ולהוליא המעון מידו אלא בכירור
אחד משני דברים. האחד שאלו המעות הם של המוכר כשאלו שמעון. השני
אשר היה בד שמעון היה הכל של ראוין ולא היה לו לשמעון שום חלק כלל
באותו מעון ואם יתברר הדבר שאלו המעות הם של ראוין אין לשמעון רשות
לחפם לאחר ולא לפסב על ידי לוי שלא ימנו לראובן אלא בראיות. והשני שאלו
המעות הם של ראוין מהמנה הקנאה שהקנה אותם אליו שמעון בלא מדרכי
הקנאה פני המחאה או דל אחי שיופיל פים סדין ואם יברר אחד מאלו
השני דברים אין בכל עפמי לוי ממש ואם אחד מאלו השני דברים לא יתברר
בראיו אין על לוי ריב מעון כי איך להוליא מסלמלין או מעות מיד המחזיק
בהם אלא או בעפמי שלי הם שאני המקדש אללך או אחת גולה ממני או
בשנתה הקנאה כן שיאמר פלוי בעל המסלמלין האלו הקנה אותם לי בלא מדרכי
מדרכי ההקנאה וכן פשוט. ואחר זה חומר כי בדרך הזה לא יתברר אחד מאלו
השני דברים כלל בלד שיהיה לחייב לוי ולהוליא המעון מידו אמנם הספין הראובן
הוא לומר שאלו המעות היו מעולם של ראוין ומעון הספק היה שלו. זה לא
רואי לא באתו מכתב שהיה בידו ולא בהודאתו פיו כמה שפטן לוי ארדכי
אני רואה כמספן ההפך בעפנותיו של ראוין שהוא סומך שקדם שליט לקבל
לחלקו אלו החובי רבם לפסור על אמתת דברי שמעון שהיה חומר לו שאלו
פלויס היו אמורים מפני סומרי הארץ שהיו מכירים אותם וסרי הדבר נראה
שלא היו שלו שאם היו שלו מה היה לו לחקור בהם וכי אדם חוקר על נכסיו
אם יחוקן בהם אם הם פדתי או יצורית. ותכנגדי חלקו עלי ולא הגיחה בהם
ורוזה להוכיח שאלו החובי הם של ראוין מפני הודאתו של לוי ותרף דבריו
הם כך בודאי שנתרסה לוי לכתוב ולנער שימאמר אלו המעו' ליהודה בשביל
ראובן איך היה הוא מודה בהם שם של ראוין ובהודאה זו קנאה והביא בהם
רואי (מלאורייתא) [מלאורייתא] דאיסור גיורא כדליתא בפי מי שמת (קמיט
פיה) ואני חומר שאין לסומך על זה כלל חרף שאין במשמע אוחו כחב שכת'
שיבא מורה שאלו המעו' הם של ראוין אבל אם בלאו לרין פים אוחו מכת'
אני רואה. הספק שהוא כות' לנערו שיתן אוחם המעו' ליהודה שיקבלם בשביל
שמעון ויכתוב לו כחב הודאה שקבלם בשבילו ועוד אפי' כי פתם שיחמו לראובן
מה זו הודאה שהם שלו כבר הודיעו שהוא מזהו אוחו יתנם לו בשביל שק
הספיקו שחפסי שמעון והסכתתם רואי הסכמה כ"ז שיפסב שמעון וסרי הוא
שכחו מעבד כפי שפנת לוי ועוד אפי' לאחר שאודי גמורה היה שהוא מודה
שאלו המעו' הם של זה המוכר אין הודאתו אודאה במקרי שחב לחארי' שבהודאתו
זאת הוא חב לשמעון שהוא חומר שם שלו ואין מקום להוכיח שם אודאה
אלא בעל המעון אבל כנסקד אין להוכיח שם הודאה אלא שם פדות ואותה
של איסור גיורא כך היא שאיסור המפקיד הודם שאלו המעו' הם של רב מרי
דריס אבל רבא הספק אלו הודם בהם אין הודאתו אודאה אלא בהודם פדו.
תלשיית אם ספיד כך נכיר ולוי זה אפי' לאחר שהודם ככתב ידו שאלו
המעו' הם של ראוין אין אוחו כחב מפנה ולא מוריד אפי' כמורה פדות
דשיא שכי ככתב אינו כלום כדמוכה בפי גט פשוט וברושלמי וכן הסכים
ברשביא ז"ל וכוין שכן אינו בעפמינו זה על מה שכתבנו לא מחורת פדו ולא
ממורי' הודאה שאפי' רבא כלל דין במקום שחב לחאריס רואי הודא' כדאי'
כפרק האשה שנחאלמנה (י"ס פ"א) גבי האומר שפר למנה הוא זה אינו
קאמן ועוד שאין פקדון ולא מעו' נקיין כדליתא אלא בשכיב מרפ' המשום
דדברי שכיב מרפ' ככתובי' ובמסוריס דמו אבל נכריא לא שאם כל אדם היה
יכול לטקוט כהודאה אמאי לא תני לה גבי שאר הקלארי וכיכ רבב בעל הפסור
ז"ל וכן דעת הרמב"ם ז"ל שהוא פסק כהלכתי הויה דאיסור בפיס מה' וכייה
וגמנה ואלו כהלי' מכירס פיו כי שהמפסב אין לו דרך שיחבס בו מי שאינו
ברשותו אלא חבב קרקע וכו' פור שם שהחוב אינו נקנה אלא במעמד שלשנים
ואלו היה דעתו שההודאה תופיל נכריא אמאי לא תני תקנתא דאורי' דבלכת'
בעפמי' היא אלא רואי כרי הוא מפקיס למם שהסכים בו הרב בעל ה"פסור
ז"ל דלא אמריין הכי אלא בשמי' אבל נכריא לא והארכתי בהם אפי' שאין לורך
בו לנדון סוה כי אין כאן הודאה כלל אבל נרין אי להשיב על דברי שכנגדי
החלוק עלי כדי שישתקס הדבר ולא יאמר עוד. אמנם הספין השני הוא שראובן
זה בלאו המעו' בלא מדרכי ההקנאה זה לא יתברר שאין אני רואה לא
ככתב שביד ראוין ולא בהודאתו פיו לוי ולא בעפמי' הספדים כלל ששמעון אה
ללוי שיתן אלו המעו' לראובן או ליהודה בשבילו ואף אם תמלא לומר שק
היה בהם ששמעון אה ללוי שיתן לראובן אלו המעות מן סדין לא קנה חס
שהו היה על שלא במעמד שלשנים או במעמד שלשנים ואם היה שלא במעמד
שלשנים הדבר ברור שלא זהו אפי' שאמר לו תן דלפי' דקדיל להודאתו חס
כאומר (זה) [כ"ר] וימי ויחב בפי' (פי' פ"א) ברשות הלה המפקיד אלא
כיון שקבל פלוי יובר קנה לוקח אפי' הכל לא זהו דכיון שלא הוליא מידו
המכר אוחו המעו' בעת שזיכה אותו לא זהו הלה דלא אמרי' האומר חס [כאומר]
זה אלא במוליא מנחה מתחת ידו וכן דעת רי"ת ז"ל ואפי' לדברי החולקים
פלו כסברא זו אין הלה זהו כדון הזה דכ"ז שאין הספקון ברשות כנסקד
פון שספקיו אלא חמר אין הלה זהו ומשום הכי מקטו כנסקדון מעמד שלשנים

דלכתמא בלא קסמי' הוא ולא זכ' בלומר חס וכי' הרמב"ם ז"ל ונמון סוה
הספקון לא היה באתו זמן בידו של לוי שיחבס בו ראוין כאומר תן ופשי'
לא זהו ואם היה במעמד שלשנים אפי' לא זהו דמעמד שלשנים לא קני אלא
כשמי' כבר המומחה אל הממחה אבל אם אינו מדיין הספקון נידו ולא המלוס
אלא המחוס כנסקס או כנסקדן שיבא לידו אחי' כל אחד מהם יכול לחומר בו
וכי' כרייף ז"ל בפי' המקבל והרמב"ם ז"ל כפיו מה' מכירס שסס פסקו כרבה
דאמר (כ"מ ק"י"ב פ"א) גבי המחאה אלא חמוי דמסור הדור ופירש כריי' ז"ל
דמעמד משום דלית גבי חמוי מדי' חמוי ליה להאי אלא כנסקס סוה דפי'
למיתן ליה סילקך בללא יוכי' ליה חמוי מדי' למסור על כפי' וכן כפי' צ'
יכול לחומר בו וכן חמוי דתו ליכא הכל דיתא דמעמד שלשנים כיון שבלאו מעמד
פדין לא היה חיי' כלום לחמוי וכן כדון סוה כיון שבלאו זמן פדין לא היה
הספקון ביד המומחה לא זהו בו הפנחה והמומחה יכול לחומר בו דליתא
דמעמד שלשנים בלכתמא בלא סעמא היא והכו דלא לוסף פלה ועוד שהסכרי'
כוסתה שלא היא דיש של זה הכתוב חומר מדי' של הלה אשר היו בידו אלו
המעו' וכיון שהלוה לא שייך ביה דיתא דמעמד שלשנים דהא פטריס סוה
ובפסי' לא תקנו מעמד שלשנים וכמי' רי"ת ז"ל אף זה לא שייך ביה מעמד
שלשנים ואפי' שרי' ז"ל חלק קנה על רי"ת ז"ל בזה מי' מודה הוא שאם
המומחה הוא פטריס שלא קנה שרי' אפי' זכר לו פיי' פסי' וכייה גמורה
לא קני כרי' דמעמד שלשנים לא קני דלא פדין מעמד שלשנים מוכייה גמורה
וכיון שכן אלו המחוס אלא העו' לא קני שכחו שהמחוס אלא ייראל שפדי'
ליטלו מיד פסי' יקנה זה איך איך אין זכות לראובן בלאו המעות לא מדין תן
הכי ולא מדין מעמד שלשנים וכי' היבא דהדר ביה המומחה וכי' שלא יתברר
כלל שיבא שם תן ולא מעמד שלשנים שהרי לא מליתו ככתבי' לוי ולא כהודאת
פיו שדבר שמעון כלל. ושכנגדי חלוק עלי וחומר דודאי ככאל' היתה המחאה
גמורה שאלו לא היתה המחאה לא היה כותב לוי אוחו כתב ויש לנו לסומך
כ(כ) [פ"ל] זה לפי שחוקה גמורי' היא שאין אדם מחזיר הפקדון אלא ביד המפקיד
או ביד שלוחו וכיון שלוי זה לנערו פתח אלו המעות ליהודה בשביל ראוין
ממילא יש לו לומר שנמנתו שמעון שמהם קן וזו חוקה גדולה ראו' לסומך
פליס כהולא' מעון. ואפי' שאלו הרי' לרד' להשיב על זה ממה שכתבתי שחף
אם יודם שאמר לו שמעון תן לא קנה ראוין מן הספס שכתבתי ואף אם כי'
מעמד שלשנים יש לרין ג"כ שלא קנה ואף אם יתלוק בעל סדין בזה לא יוכל
לחלוק כהאומר תן דלאו (כוה) [כ"ר] הוא כדון סוה מהמספס שכתבתי ואף אם
יודה במחוק אף החוקי' ממחי' שיהי' במעמד שלשנים אלא כאומר תן דלא זכי' פס
כל זה אינו נרין לדמות דברים הללו כדי שלא לפסוח במקום אחר. ואומר
שאין לרין לוסף מדעתו דיין שלא נמלאו בתלמוד ולפשות מפשה על פיהם
וכי' להוליא מעון וחוקה זו פנין מחודש סוה לפי' שפה חדשה כסברא לא
פנתה על דעת בראשונים ז"ל ובשביל שאלו מדמתי' אותם לא נקשה מפשה
ועוד שאין הסברא מהכמתם לזה דפני' איניס להימוני' להכריח דחב לוי' פלוי'
המפקיד חמר לי שמתן לי פקדוני ואני שלוחו וכבר פתחו הסופקים ז"ל בדין
זה אם כבר המפקיד וגמלם מה' יהיה דיש ואלו היה כי' מוחוק שלא לפשות
קך לא היינו פורחים דבר שאינו נוסב מה דיש ועוד דלפי' בחוקה גמורה
היבא דליתא מנו לא סמכין לחוקה דהא בפי' השותפין שרלו (ה' ספ"ג)
ובפי' האשה שלום (קס"ו פ"א) איניס לן אי אחרי' מה' לי לשקך במקום
חוקה או לא ולא אשייטא ומספיקא לא מסק' ממונה וכן פסק כריי' ז"ל
ואפי' דקדיל כרי' דאמר בפי' האומר בקדושי' (ס"ד פ"ג) דמה' לי לשקך כפדי'
הוא אוחו פריס ומכסי' לחוקה והכא ספקא לן כבר תרלו לה רבואתא ז"ל
דלפי' התם משום דבירו לפשות אבל היבא שאין בירו לפשות אלא שיכול
לקטור פסנה אחרה לא פדין כי' הכי מנו ומשי' ספקא לן ואיכו אף פ"ג
דמספקא לן. לא מסקי' ממונה מספיקא ומעמה אפי' תמלא לומר דמחוקה
מפולה היא זאת היבא דליתא מנו לא סמכין לחוקה לאסוקי' ממונה ובודאי'
דהכא מנו מפליא איבא שהרי לוי יכול לפסור פלמו בעפמי' נאכסו קודם
ששחמשתה' בהם שאפי' בשקר פקדון איבא למעטן הכי ונאמן לומר החורתי'
משום הכי' מנו כדליתא בפי' המוכר אם הביס (פי' פ"א) והכל נמי אלו
ספן לוי אלו המעות נאכסו אחר שכחו לידו מי' לא מסימן שמה חאמר שא"א
לפטון קן שהרי יפרו נשחמם בהם וכיון שנשחמם בהם הרי הם עליו מלוה
וכדליתא בפי' המפקיד. הא לא מלי' אמרת. שאף אם נשחמם בהם נפרו שלא
מדעתו אינו יכול לחייבו בהשחממו בהם דלתקווי' שדריה' ללא לפותחי' ועוד
אחר שהחזיר נכרו הכל לידו והיה ממנו מעורב עם מעון הספקדון וסו'
שותפין הוא ושמתן באתו מעון שהרי ממעות שריסם קנו אותם ככסי' מי'
לא מלי' למעטן נאכס הכל שכ"ז שאין רואי' שלוי נשחמם סוה בעפמי' בלאו
המעות איקן פלוי' הולא' להחמי' בלחוריתן ומלי' למספר נפשי' בעפמי' כמפנה
נאכסו ואפי' אם פשה בהם נפשי' שהרי שמי'רם בעפמי' היא שהרי סוה הספקד
ג"כ ביד שמעון ושמי'רם בעפמי' אפי' מפשיסם ספור כדליתא בפי' האומיין
(פי' פ"א) ופסנת מנו זו פסנה מפליא היא יומר מוחת סוה קוטין עכשו דלאו
אמר נאכסו או נאכדו בעפמי' סוה ספר נפשי' אפי' מהמפקיד פלמו והשפס'
לא ספר נפשי' אלא מראובן. ואלו בא היום או למת המפקיד ויתפסו ויאמר
לו יש לי כעדי' יוכל לומר מה' שדי' נאכס לו נאכד ומה' יש לי בידך
אני נוטל דודאי' מחיי' ואלו אמר נאכסו סוה ספר נפשי' לגמרי' וכיון שאלוה
פסנה שסי' יכול לפסון היא יומר פוסה מוחת אמרי' מנו וכיון שיש לומר
מנו אפי' לאחר שחוקה היא שאין אדם מחזיר הפקדון אלא לבעלי' היבא דליתא
מנו לא סמכי' אפי' חוקה ודמותה ססי' דמק' השותפין ומנו שכתבתי. איך
ליתרעף

אימרתם גם היא חזקה ורצויה לתמונה כי חזק נמלא לפי שחך לחייב לנו
 סמכות כלל לפי שאין לתמונה ראי' שהמטות האלו היו שלו וגם אין טענה
 שהמטות כלום כמו שחזרתי. וגם אין לתמונה ראי' שקבלת נשום דרך עזרי
 הסקנא והאף הם היתה ראי' בזה יש לך ולזכור וטענת החזק רשומה היא
 זכ"ם היכה דליכא מה לי לסקר. משנה יש לפסוק הנחשב לפי דין החלמוד
 דכלל גדול בדין דהמוציא מהבית פלוני ראי' והפ"ט שאומר שכנגדי שכל לוי
 לכביא ראי' מפני שרובין מוחזק הוא מכה כתב ידו של לוי שפי' שולח לפירו
 אלו הדברים רפי' הם רבובין רואה להוציא המצנן מיד לוי ויקרא מוחזק אין
 האומר זה אלא פן המהמירין דבמטלטלין לא יקרא מוחזק אלא המחזיק בהם
 דבקרקס הוא דלמרי' קרקע בחוקה בעליה אבל במטלטלין אותו המחזיק בהם
 הוא הקרקע מוחזק וכל המוכר להביא ראי' ומאן דליה ליי' כיבא אזיל לבי
 אפי' וכי' שחך לו ראי' לוי האמן בעטמותיו וזה הכלל הדין הוציא משרשי
 הסלכות אמנם אם יש בזה מנהג כותרי' ראו' להתוך הדין פ"ט איתור מנהג
 על כן אם הכעלי דייני' יסרימו כנרית אחד מהם מוטב וזה לאו חיי אומר
 למצן יאל הדין לאמתו יאמר הפנין לתבין הסותרים כלם ומה שיראה להם
 בדין נחמד הדין על פיהם דחזק לא מרפי' נפשיהו כלם כחמד :

ענין קנב

במקומנו היו טובים הסופרים למטה בשטרין ובכחמיו וכן
 גביהן בכל חדש שיש בו שני ימים ריח מיום שני ויש מקומו'
 שאין מופגין כן אלא מוין מיום ראשון ולפי מהנהגו ח"ט שהרי יום ראשון
 הוא יום שלשים של החדש שפיר' ומיום ר"ח הפי הוא המחיל החדש אר"ה
 ור"ה שפיר' ממנו אלו מוין לכל הנומו' ולמה ומה שפיר' אבל למנהג אר"ה
 יקשה זה. אלא שיראה שם סומכין בזה פה מה שפיר' כדברים פריך קוים
 (פי' פ"ה) חדש זה אסור בכל החדש וראש חדש להכה ואמר' עליה בגמרא
 (שם פ"ג) ר"ה להכה שפיר' אפסירך לחדש חסר מאז דמימא ר"ה לשעבר
 הוא קמ"ל דלא קרו ליה אינשי ריש ירחא כלומר שקשההחדש הנה הוא חסר
 מהחדש שמועד בו הסודר הוא חדש מלא ונשפין אותו שני ימים ר"ה למלואת
 החדש שפיר' לפי שיום שלשים לפולס ר"ה ח"ט שהוא מהחדש שעבר ואפי'
 דלכל מילי מיום שני מניין כדברים הלך אחד לשון בני אדם וכיון דריש ירחא
 קרו ליה ח"ט כשדער ואמר חדש זה ה' בכלל נדרו יום שלשים שפיר' ר"ה
 סבא נקרא. אלא כיון שהחדש שפיר' וכי' סי' כדנדר' אולי' נטר לשון בני אדם
 סי' נמי בשפיר' דממשמש כדמפיקין גבי הא דתקן (פי' פ"ה) עני' ר"ה
 אדר וגו' דמייתי עלה כרייתא דשפיר' משמש דנדר' ושפיר' חד דילא איה
 לנו לפנין להלך בהם אחד לשון בני אדם וכי' סי' דריש הראשון. לפנין
 נדרים הוא נמנה לתרם הנה ולא לחדש שעבר הכי נמי לשפיר' אינו נמנה
 לחדש שעבר אלא לחדש הנה על כן זוהי ר"ה זיל לכתוב ככתובה במו ששאלת
 גרי' ראשון זוהי שכתבו ביום ר"ה פלוני של החדש הנה ולא הולך לכתוב
 שהוא שלשים יום לחדש שעבר וכן יש לסמוך סברה זו מהסי' דפי' מי שהיה
 טו' (י"ד פ"ג) בהנהגו שני שטרין דנפקי קמי' דרז יוסף חד' הוה כתיב
 ביה בהשגה ניסין חד כתיב ביה בניסן סתמא ואיל' רב יוסף להסוד דכתי'
 ביה סתמא אימור חד תשמיש ופיר' בניסן את כיון דלא איל' שנת בר תלתין
 בניסן את שפיר' אייר ביה שני ימי' ר"ה מכלל דיום א' של ר"ה להכה
 הוא נמנה ולא לשעבר והיינו משום דלינשי קרו ליה ריש ירחא ומפני זה
 דוים לשנות המנהג ולהסגי' למנו' מיום ראשון כמנהג אותם המקומו' ולכבוד
 חכמי הדורו' אשר לפי אשר קטנס טבה ממחרי' שלא יסו בעיניו קפלי
 קיי בגמרא. אולי' לאור חלומה. וחרי' בפחוס חכמה וחומר' כי אין כי
 כח לשנות מנהג זה מדר שורת הדין כלל כי סברה זו חכמה טעודה שבעה
 אשר המנהג הזה נכון פליהם :

האחר

המלא לומר שדין החלמוד כך יש להם לגמרי מיהו כיון
 שעל מנהג זה התנהגו הדורות אין כח לשפיר' מנהגם כלל שזה
 נמורה המנהגו' דכל היכה דליכא איסורא אפילו כסוב דלא כהלכתא שפיר'
 לנו ולא מסלקי' לנו כלל. והכי מוכח בפ"ק דר"ה (ט"ז פ"ג) דלמרי' הסם
 לפנין שקלא ופריא(והכה דליכא)[במקום] איסורא אי כגון מי שנקי' להו בתמיה
 משמע הא' אי ליכא איסורא שנקי' להו וכי' ל' הפחים לרב יהודה כדילי
 זיל על פנין כיוולא בזה. וגם הריב בזה תשובה ר' הא"י גאון זיל וגם הרמב"ן
 זיל בספר לקומו' כהנ' כיוולא בזה על פנין קריאה פרשה ר"ה שפיר' לו זיל
 שהמנהג שלי הוא נטעוה לפי שרש ההלכה פ"ט פירושיו וסיום דנדרו ואמר
 מיהו משנה שלמה שניו (פסחים נ' ט"ב) אל יסנה אדם מפני המתלותקת
 ואי' דבהא מילתא איכא איסורא ותקולא שפיר' אפסיר' גס הגט יסיו מתלותקת
 ופסולי' ואיכא איסורא בגט ותקולא בשפיר' שיבולו לטרופ לקוחו שלא כדק'
 הא ליחא דבגייסין ליכא איסורא שפיר' בעל דינו מודה לו שכגיטין אין מוין
 לו אלא מיום שני לפי שכן מטורש בספרי הראשונים זיל ומחני' טעם בדבר
 לפי שנגטיין לאו לכולהו אינשי מסירי' שנהלך בהם אחד לשון בני אדם וכמו
 שיתבאר לפנינו מאי איכא תשם תקולא שפיר' אי משום הא ליכא לשגוי' מנהג
 כלל דליכא למיחש למטרף לקוחו' שלא כדק' שפיר' הלקוחו' והמלוה כלם אינם
 מוין אלא מיום שני שכן הוא המנהג הקדום ואם לשמא ימנה מיום ראשון
 ויאמר שטרין יום אחד ליכא למיחש דכיון דכולהו לא עבדי הכי אי איסו עבדי
 סי' ראי' דלפסיד' אפסיה כיון שפיה המנהג דדין הוא שפיה ידו מיל
 המתעוה שאלו ה' המנהג למנות מיום ראשון ובה אחד ומהג בשטרין פ"ט
 שי בהסוד ודאי' הוי מוקדם ופסול אבל מכיון שהכל על מנהג אחד הם נוהגין
 לא שייך הכא למיחש כלל לנדיפה שלא כדק' שאין כאן הקדמה וא"ח ואמאי
 לא אמרי' כפי' הא יד ככל השטר על הפתח וכל שטר שיבא לפירו' נפסול

ואחור דשנא לקוחי מנו מיום ראשון וא"כ הוא שמה מיום שני הקדים שפיר'
 יום אחד ופסול. קשיא ז' אין לה רגלים שפיר' משא' משא' אחד שפיר' שלח כהנן
 להוציא פלמו מכלל המנהג וגם מכלל האמה שפיר' לפי האמה מיום שני יש
 למרי' א"כ מפני ששאל ז' לא נפסול כולו שפיר' דלינשי דפיר' למוס מנהג
 ואדרבה בלומן המקומות שכתבין מיום א' אלו מניני שפיר' היוולא לפיר'
 והוא נמנה מיום שני כגון שהוא מוכיח כן מימי השטוב הכתובי' זו לא
 מאחרי'ק ליה ולא אמרי' יד ככל השטר על הפתח ואינו גובה אלא מאומן
 המאחר לפי מנין יום אחד דלדרכה מנדי' ליה מהומן המוקדם לפי מנין שני
 וכיון שמוכיח מחובו שאלתו זמן מנה הסופר הוא וכי' במקומו' שידוע שאין
 עונין אלא מיום שני שאין לחוש להם מפני ששם אחד שלא פשה כן ופי'
 הפנין הוא שנשולס ממפדין השטר בחקוקה כל זמן שיש לחלו' בספוסר דקדק
 יפה למרי' דקדוק ואפי' שפיה עמנה הסופרים ר"ה שפמפדין אותו על
 חקוקה כשהסופרים כלם הם הולכי' על אותו דקדוק והרואה מלמרי' כפי'ק
 דפי' (ט' פ"ג) בהסוד שפיר' דהוי כתיבי ביה שיה שני יחיר' וספוד רבין
 קמי' דרב נחמן לאחורי' שפיר' עד דלמי' זמנא ואיל' רב נחמן הוי שפיר'
 שפיר' דוקאלא כתיבי' והגבו שיה שנין דמלכו פולס דלאן לא קא' חשיבין קא'
 חשיב' אינו וכרי' זה הסופר אפי' שפיה הפנין ממה שהיו הסופרים גם
 החכמי' מוין' כיון שיש לחלוח שדקדוק שיה כן מליק כפי' וכי' שאלם כללו
 ספרי לינון דוקאפי' ומנו הכי דליכא למיחש לספיר' דלאו דוקאלא ובנדון הוה
 נמי כיון שכל הסופרי' במקומו' אלו דוקאפי' יכנה ומנו מיום שני להשוחה
 לשונם לנשן חכמי' אין לחוש לשפרותיהם כלל. הילכך כיון דבהא מנהג
 ליכא לא איסורא ולא פסידא לא מפיקי' אפי' ממחגי'יה :

השני וכי' שאלם זה המנהג אינו מוקדם במקום אחד כלבד אלא יש
 מקומו' שזין לו שהדבר יותר קשה לשנותו והרי המנהג הוה חייב
 במקומו' כלבד אלא יש מקומו' אחר' שיש בו וכן מאלתי' כתוב בפי' ארמו'
 חיים תשובי' אחת שכתוב בה נהגו בירודה וגלילותיה כפי'ה הוא שני ימים
 נהגו למרי' לשפיר' מיום ראשון פ"כ. וכיון שאינו טעוה נפסול בזה המקום
 כלבד ושאר מקומו' שזין לו יוכלו להטעו' המספין אותם דמאי חזיה דדמא'
 דידך סומך טפי וגו' וכיוולא בזה אמרי' (תולין י"ה פ"ג) כהרס הרבא
 ופטיה וכי' שמדברי' התשובה הו'. יראה דסתמא דפולמא מיום שני פשו'
 ומנהג מקומו' מיוחדין הוא למנות מיום ראשון ואף יקשה פלינו דבר זה שהיו
 כפי' מקום אחד מוין לרי' ראשון וכפי' מקום אחד מוין לרי' שני שפיר' אף
 מנין השנים יש מוין לשפיר'. ויש מוין לבריאה פולס ואף כדריאה פולס
 אינם שוי' כל המקומו' שפיר' המסרוב הם מוים למנין כהר"ד שהוא מולד
 תהו קודם בריאה פולס או שנה לרי' דלמר' (רי"ס פ"ג) כהשיר' כנר'
 הפולס או שנה חדשים לר'. יהושע דלמר' בניסן כנר' הפולס ואפי' המורה
 איך מוין אלא למנין י"ד שנה מאחרת למנין ראשון לפי ששם מדקדקין
 בהשומם ללכת אחר מניי' התורי' והחלמוד כדעת ר"ה וכמו שנראה מדברי'
 הרמב"ם זיל פפי' מהלכ' שמיטה ואין בזה סתירה ואלו ואלו דברי' אלטי'
 חיים ואין כוסי' אלו את אלו ולא מטיין אותם ונדון זה נמי אם אלו מוין
 כך ואלו מוין כך אין לסלק אחד מהם ממנהגו להסגי' על מנהג אחר :

השלישי וכי' שאלם מנהג זה הוא מנהג הגאונים זיל שהוא יותר קשה
 לשנותו שפיר' מימיהן אלו שוחין וחרותיהו שלהם סיה ונפי'
 מהלכ' קודם החדש כתב הרמב"ם זיל כי לילי' פרב שנת הוא שני לחדש אייר
 אי"כ יום ה' הוא ר"ה אייר. ואם תמנה מיום ראשון לרי' אי"כ היה ר"ה
 ניסן יום ד' זה אי"כ שפיר' לא בדיו' פסח וכן בפי' י"ב כתב כי י"ד בתמח
 הוא ביזם שנת אי"כ ר"ה תמוה הוא יום ראשון זה אי"כ אם תחשוב מיום
 ראשון שא"כ יסיה ר"ה חב יום ג' ואלול יום ד' והארי' יום ש' זה אי"כ שפיר'
 לא לדיו' רשע. והנה דקתי' ומאלתי' בתשובה ר' הא"י גאון זיל דבר יראה קשור
 שכן היו הם נהגין למנות מיום שני זה לאן הפתחו' מאלתי' כספרו של
 ה"ד לוי כדילי' זיל בשפיר' הוי שמעמא (כ"ב קפי' פ"ה) דשטר שהי' כתוב
 בו בשנת או בפסחה כהשיר' אורח הדבר כן הוא שטר שנמלא זמנו בו באדר
 שנת שני' וידוע לחשבונו כי ששה באדר של שנה זו היא יום שנת וכירוע
 שאין ישראל כותבי' שטרות בשנת ואף לא משפדין פדות בשפי' כי טעוה היא
 זו ויש לה שני' פרי' הא"ה שהיתה הפדות פ"ט שהיא חמשה באדר ופ"ט הסופר
 וככה בששם באדר בשנת אי"כ הרי הוא מאוחר וכשר או שהיתה הפדות ביזם
 אחד בשפי' שהוא שבעה באדר וטעה הסופר וכי' שששה באדר בשנת אי"כ הרי
 הוא מוקדם ופסול ע"כ תשובה זו ואפי' שפיה פנין לנהגן על אכל משפיהו
 למנו' בשפיר' הוי מוין הגאונים מיום שני של ר"ה שפיר' שהוא מולה שפיר'
 שכתוב בו בששה באדר שהוא פשו' מפני שששה באדר הוא בשנת ולא תקן
 הטעוה בין יום ראשון ליום שני לראש שהדבר מוסכם הוא למנו' מיום שני
 בכל מרייהם ואין חילוק בין שפיר' לפורי' דאיתיה' ההוא ירחא שאם היו
 מוין מיום ראשון קל ה' לו לנהגן לחלו' טעוה כסופר' בספיר' דוקאלא
 שמה מיום שני על דרך מנהג אותו חדש דמפני' ופיר' מללא מלי' כפי'
 משמש שאין אללם חלוק במיני' שפיר' לשאר הדברי' כלל חו ראי' גדולה.
 ועוד יותר פשוט ויותר מבוחר מזה שפיר' לא תמלא לפולס אדר נכנס יוב
 שני דקיל' דאין פסח בא כדיו' ואלו ה' יום ראשון של אדר בין אדר ראשון
 לאדר שני בשפי' ה' בא פסח כדיו' ולא תמלא חמשה באדר פ"ט שששה בו
 בשנת ושבעה בו בא' בשפי' אפי' תמנה מיום שני בשנת ואם תמנה מיום
 ב' אי"כ ה' ר"ה אדר אי"כ שאין לומר בי' דהא לא מיקלע וכיון דלמר' ה'
 אי"כ והגאון זיל מונה מיום ג' אי"כ הרי נחמוק מנהגינו כרבה. והנה דקתי'

נקטום כפי הנקירה המולדו שאלוהם שם שאכר כגוף זל ש"ה שהרד אלף די לידי לוי העולה משמונת חי קפי חמל כסוף דע"ו (כ' פ"ה) ומלאמי שקבועים סוף זמ"ג ור"ה חדר ח"כ ה"י ח"כ . וכן נמאל נספרים מונסים דרשתי קדמוני נוסח סגנו כשפי כשפי בשמרי ימי לירה אלול שנת ה' אלפי סיג זמ"ג למנון ים שרי שאל למנון זמ"ג מפל שמרי יום ה' וק"ל לא חר"י רח"ש ומכאלר זה זמ"ג ואל לך שלשט קסמי נכורי לפעמיד המסגב ואל חס אין כידיו לתמן השמוסם שמדרי פ"ם מנהגיט :

דריבועי וכ"ם דמסח"ה דנדרי לא מברפח מילתי כלל דחסח לא ססיק תלמודא כלל אלא בר"ה חי סוי להכח או לשפנד ואמרי דכין דקדו ל"י ר"ש ר"ח סוי להכח ומינס דמינה דלספרו אין מזכירין כסס יום ל' כלל אלא כותב בר"ה של חדש סכא ודיו זכו העולה גמס אכל כאלר ימי החדש לא פסיקי כלל ויש לחן ולומר דדוקא כיום ראשון של ר"ה הוא שמסתנה לשון בני אדם מלשון חכמי דהוא יומא חמי"ג דודאי מחדש שפנד הוא חודש כהן מיום שרי מני לים לתוכה וסורי וסורי חמי"ג לפיכך נדרי ובערי כיון דר"ה קרו לים לא מהסר טורר ובספרו לא לר"ד לארצוריה אלא סוכב בר"ה וחל לא אכל שיקרא אחד בחדש ומחרתו שרי בחדש אין מכלן סכרס חדש דהא דמשום דקרו ליה ר"ש ירחי לא מני מליס דהא יום כ' נמי ר"ש ירחא קרו לים והסדר ככל רשמי חדשים נאסר גם לאת פיראשן גם לאת סרי . וביון שפריסם שריס כהן למיקרי כל חד מניסו ר"ש ירחא ח"כ מינע דרדי כלשון בני אדם נמי משרי הוא דליה כ"י מלת יחירתא פל ראשון דסווא ר"ש ירחא וקארו לים ר"ש ירחא אלא כיום ראשון חמי"ג דמדינת הוסי למיכתב כיום שלמים של חדש שפנד כיון דר"ש ירחא קרו ל"י לא לריכין הוא דרין שאס כתב בשלמי לחדש שפנד דערף ספי אלא שאין יכר מחוק שטרותיו שכווא בקי כסלכה כיון שא"ל לסוכר אלא ר"ה של חדש סכא . וליה ובי מאלר שפטיה אורח ר"ה אחמול ח"ך חמור ותפסח אורח ר"ה היום ותפסח לו שרי ראשים כאלר זו אינה קושיא כלל דח"כ חמה פל פלמך וס"ך התפללת אחמול ספול מוסף של ר"ה וגם סוכרת ר"ה כתפלו וכברכת המנון והיום אחת עושפ קן ובי אפסי לטווי שרי ראשים לחדש אלא שאין קשס כלל שכן כווא מנסו שטרותיו וקביעותיו וסכל יודפי שאפ"ס שנתורת מנהג אנו שושים קן אכל קבועא דירחא ח"ך נקילין כ"י וביון סהס יודפי שאין אחד סוכס אלא משום מנהג יודפי נקלמס שאנו מונין מיום שרי בחדש וכו"ל כו איכ לשון בני אדם שמתנה כום מלשון חכמי אכל יחר קשה הוא שמתנה סרוו על כל חדש למנות מיום ראשון סייק ספיך אכל כאלמת מה שכווא קשה כווא הוא שכתוב יום שלשים דהוא ר"ה חמי"ג שכן הוא האמת לכאור יקשה לכ"י אדם דמאלר שפטיהו אייר בתפלה ס"ך תפסוהו יפן בשפרו פל כן סלקו זכר יום ל' משפרו וכותבין ר"ה בלכד ומכלן וליך לשון חכמי ולשון בני אדם לרבר אחד הם מוסרימים :

החמישי וכ"ם שיש לפתוך על ס"י זה חס נמאל לראשונים ז"ל שפרשו קן וסכל פגיט לר"ש ז"ל שכתבם לוו כספאי הלכותו לשון הוסי חדש זה אסור כל החדש וגר"ה סייק ככחוכו ושפרו כיום ר"ה ראשון כותבין ליום ר"ה ואלו לכתוב כיום ל"י שפנד הוא ר"ה פלוני דכין דקרו ל"י ר"ש ירחא לפיכך שפרתם חללין כמר ליפאל דאיכסי וכ"כ ר"ה זלמי ככתובת כחו ויש מחמירין לכתוב גנטין יום ל' לחדש פלוני שהוא ר"ה פלוני פכ"ל . והרי זה מפורש שכווא מפרשה כמו שפירשתי לכפלה כפתוך שאס ס"י דפתו ואלר שפ"ס ראשון ראשון בחדש בחדש ונמחרתו כשרי לחדש ס"ך כתב כלשון סוכ שא"ל לכתוב יום ל' דמשמש סה אס ככב לא ספסיד אררבה אס ככב יום ל' כחמור מספיל שטרד דהא אקדמיס לשפרא שפ"ל לכתוב בחדש זה סכא זכחכ הוא בחדש שפנד ואס כ' יום ל' לחדש שפנד ואחד לחדש כהן סרי זה לשון מקולקל ספי"י יום ל' ואחד ואין זה חומרת אלל גטין שיעשו כן לכאלה אלא שפסין כמו שכתבתי שאפ"ס שמינין הוא מיום שרי ויום ראשון לקושטא דמילתא יום ל' הוא אפייה משום לשון בני אדם ח"כ לסוכירו ואס סוכיר לא ספסיד ומשום חומרת דנטין סטריחו להוכירו וכן נראה ממה שכתבק לכריא פרות ממ"ס ר"ה ז"ל ככתובת כחו דודאי שקודם ששאלת כחו של ר"ה ז"ל בקילין היו סוסרי דרי"י מלימת סס מונין והוא ז"ל לא כה לשכס כל הראשוני אלא שכה ולמד שמה שסוי כותבין כיום ל' שא"ל משום דריס ירחא קרו ל"י ובאותו יום בלכד הוא שאמר קן אכל ככל ימי החדש שאר הדבר כמו שפי"י ואין ספק שסוי מונין מיום ר"ה שרי שפרי אחמול כפנו כיום ל' לחדש וכזה לא סינה ר"ה ז"ל כלום וליה לא כ"י אלא מיום ראשון ג"כ סוי מונין וכל חודש לא ח"ה אלא[שאל] (שאל) סוי מזכירין ס"י יום ל' וכה הוא ולומר שח"ה דנדרי"י כה לא אפשר שאס מיום ראשון סוי מונין איכ שמיס להו שפמח דבשפרות כמר לשון בני אדם חללין איכ ה"ך סוי משחנשין כל כך ובמה סוי נתלים כום אלא שאין הדבר כן אלא שמתחלה לא סוי סומכי פל לשון בני אדם כלל והיו מזכירין יום ל' כלשון חכמים וכו שפיה להס ר"ה ז"ל והסאר נשאר כמו שפי"י וכל זה יס לנו לומר שמאלר שפרתו הראשוני להכריא רחי ממונו שלא הביאוה לבטל סכרל שאין לס פיקך כלל וגם מלינו כספרי רביהינו סרטמיס ז"ל לשונות שירלה מהס שסס תופסי סיהא דנדרי"י כמו שפירשתי לפיל שסס כככו כפנין חקון סג כזה הלשון אס ר"ה שרי מ"י ח"כ יכתוב גט כיום כ' יכתוב כ"י לחדש פלוני כ"י משכוט מיום שרי וחס כותב"י כיום ראשון ס"י נראה לכתוב בשלמי לירה פלוני שהוא יום ראשון של חדש פ"י . ומראה לנוריני סרב רבינו פרין ז"ל שיש למטע מלכותו כאלו יום גט ולדמות המעשה עד למחרת שלא להכניס ראשו בשום כדנד

ספק פ"ב וס"י דבר זה מפורש לפיכך נקין וס"ה לפיכך שפרת דמתי סנהא . וליה שנה ושאל דנטין לא חללין ככו כמר לשון בני אדם שפרי לחכמי יודפי הפתי"י סס מסורי ושפרו לכל סס מסורים וכו"כין כסס מה שהוא שזור כלשונם אז ח"ה לומר כלל מכמה חמס חלח כשרי רח"ש ז"ל מסיכיה החלוק שיש גנטין נקין לשפרו לא סוכר שיש חלוק כ"יכסס אלא כיום ראשון בלכד אכל בשאר ימי החדש לא סוכר כסס חלוק ואס ח"ה דהא נמי ח"ה כ"יכסס אדחאחא לאשמושיין חומרת וו גנטין ס"י לו לומר וס"י בשפרות אכל גנטין לא חללין כמר לשון בני אדם וזס סרי"ל לסשמיטט שהוא דין גמור לפי סכרל זו יחר מאלות חומרת של המחמירין אלא נראה שאין חלוק כ"יכסס כלל אלא לפיכך חומרת . וסוד שפרי תמאל כספר התשכ"ן מפורש דאפי"י בשפרות מונין משרי ואין חלוק כין שפרות לגטין שכתוב סס כפי"י שריא דכשיס שני ימי"י ר"ה אייר כיום ראשון לר"ך לכתוב כיום ר"ה אייר שהוא ל' כ"יכסס ואין לכתוב סתם חדש אייר ולא כספס כ"י ל' כ"יכסס אלא כדפרישי וכן משמש כ"י ימי שפי"י כפי"י (ז"ד פ"ב) כ"י שרי"י לכתוב נכסס בלחד כלי"י פכ"ל . והסס חמי"ג שהוא סחמיר להוכיר כ"י ל' שהוא ר"ה שלא כדפרי ר"ה ז"ל מהסיהא דנדרי"י זו חומרת יחיריס ס"ה וכבר כתבתי שמוסוף כום אינו גורס אכל מי"ג דבר פשוט הוא שלפנין שפרו"י וגנטין אמרה ספסר שהוא דהא סתמי קאלר דכ"י שרי מני וללו ג"כ חקון סגס קאלר לה :

יעוד נראה שדעתו הוא כן מדמייית רחי שא"ל לכתוב ל' כ"יכסס מסיכיה דפי"י מי שפ"ס נשיר והסיהא בשפרו"י ס"ה שא"ל לפרש לשון זה כשפרי מחסרל וס"י קמי . וסוד שמדרי"י סרי"ף ז"ל כגטות שלו נראה כי שהוא סג"ס פלוני כן מיסו סונל לדמות שלא לכתוב גנטין יום ל' דילמא ח"ה למיטי"י סכ"ל חסס לשון ספסר ככשפס דכ"י בשפרו"י כין גנטין כן הוא אלא שחלק קלה כ"יכסס שלא לכתוב גט כ"יכסס וחסת ס"ה דפתו ז"ל שכתבו למעלה פל שמו מכלל דכולכו ס"ל כין גנטין כין בשפרות מנין מיום שרי אלא שאין כותבין גט כיום ראשון מפני התקלה ועוד שא"ל לחלק כלל כ"יכסס פלה מלינו כלל כשכסס ובגמי חלוק זה כ"יכסס ואין לחלק מסכרל ח"ה שמי"ס ראשון ימנו לשפרות ומיום שרי ימנו לגטין וחי"כ מה שכווא כשר גנטין סכול בשפרות משום מוקדם ומה שכווא כפי"י בשפרות יס"י סכול גנטין משום מאלר לפתח אורח ספוס"לי גט מאלר חלו ס"י דכרנ כן לא משחמיס מלת למיחרי סכול בשפרות וג"י כדמתי פכול בשפר וכו"כ כדפרישו ח"ה (כ"יכסס) וחס לא שפריס כשום מקום) ועוד שא"ל סכרל כס"ה כלל לחלק כ"יכסס דכ"י ס"י דשפרות מסי"י לספרי דדייני וכדמוכחי שפפתח"י כפרק שריס לחמין וכסרק גט פשוט ס"י נמי מסי"י לספרי כלכו גיטי"י ולי בשפרות לא כסרי אלא לשון בני אדם ס"י גנטין חדש דהא רכא פרי"ס טפמח דכפ"י נכתב וספי החסס לפי שא"ל נקילין לשמה (גיטי"ן כ"י פ"ב) וככה נמי לא ח"ה מכלל סתמי אלא משום דלא קמי כפ"י נכתב לשמה אכל לכ"י גנטין לכל כן משורין דלפי"ג דלשכתן גנמי דסוה לטו ממונה חגיטי"י ח"ה חיוכ חכמים ס"י"י כן שא"ל סילכו גנטין קמי"ה דממוני מתפנדי ח"ה רובי"ח וא"ל לחוש לשא"ל קפילין לשמה אלא ודאי גנטין נמי לכל כן מסורין שיכתבו כסס ככתבם וכלשונם דהא האסס כותבת חס גוה (שס כ"י פ"ב) ובכרין פ"י שום סיחומים (כ"י פ"ה) וכן כפרק גט פשוט (קפ"ד פ"ב) אסו כל מי דמגרס כ"י דינח ומגרס וחי"כ לפי שסת התלמוד אס לשפרות מונין מיום ראשון ח"ך לגטין נמי כן ח"כ מנין לסס אלו ז"ל לחלק כ"יכסס ולשונות ממתכפ שכתבו חכמים גנטין אלא ודאי ליכא ספי"קא כלל דכרל דכ"י רובותחא ז"ל ס"ה ככו שכתבתי למעלה דכשאר ימי החדש אין ספרס כין לשון בני אדם לגטין חכמי"י . וסוד שאס חמת הדבר שלטיין מונין מיום שרי ולשפרות מיום ראשון ח"כ דחמי"ס רבי"י פרין ז"ל לנדוד ספק כיום ראשון של ר"ה ככל ימי החדש ס"ה לו לחוש ס"ה לא ס"י לו לחוש כלל שמי"ס שא"ל לשון בני אדם ס"ה לו לומר ככתוב גט כל אורח חדש שיש בו שרי ימי"י ח"כ כל אורח חדש ס"ה לו למטע מלכותו גט כל לחקן חקנה שזס ככל שפרי דין ר"ה ודין כל החדש אחד הוא ולא ס"ה לו לכריס סוסוריס למנות מיום שרי ספק לשון בני אדם אלא ודאי דפתו לומר שא"ל ככל החדש כלו ספק שפרי מיום שרי מנין כין גנטין כין בשאר שפרות וכזה ל' שהוא ר"ה יס לחוש . וא"י תמה ח"ך פלה פל דפת שום אדם לומר שחכמים אלו מחלקין כין גנטין לשפרות כום הפסין וס"י חלו כוכן פריקי כאל"י רב"י וא"י שאל לפי סכרלו גט שכתבו בו שטר חוכ או מחנת ככסיס דודאי כשר ולכתחלה נמי כתב"י לים מדינא דגמי דהא ג"כ שפרי אמרי"י כפי"ך דנטין (ח' פ"ב) פלמך ונכסי קניין לך וה"ס לגט אסס דגמרי"י לס לה וג"י גט אסס נמי אמרי"י כנמאל כפי"ך דנטין (כ"י פ"ב) דילמא תנח"ס סוה כ"י ח"יפמי"ס ח"כ זה סגנו וחסת שמתנה ספריס כאלר כאלה זמן וילמיס חס מיום ראשון כדין שפרות ס"ל גט מאלר וחי"כ למיחס לס ולכתחלה נמי לא עכדיק גט מאלר ואס מיום שרי ס"ל שפר מתנס מוקדם וסכול ח"כ פל כרתי"ן מדינא דגמי ליח כהו ספרס כלל כפנין ז"ל וחי"כ ה"ך שמו חכמים ז"ל מסכתן של חכמי"י כום אלא שדבר מפורש כמו שפירשנו . וגם סרי"שנו ז"ל נראה שהוא מחמת סכרל שהוא כ' כפי"ה מה"י קדוש החדש וי"ל ואס יס"י חדש שפנד מלא יס"י יום ל' ר"ה סולל ומקלחו ראש יס"י תשלוס החדש סגלל שפנד וס"י יום ל' ל"י ר"ה סכא ותמנו הוא סגנין וסוא יום הקביס פכ"ל . וא"י יודע לחסס דבר יס"י ממו מנין אס לא לשפרות שאס תאלר לנמוות ומססו וסרי"ס סרי ז"ל ככלל ס"ה וס"י יום קבישט ועוד שפין שא"ל ככל ספרי"שנו . ענין שלפנין למנות מוסס וס"י אלא כפריס מהס וס"י אדר ותמנו ולפמי"ס שלשט ולפמי"ס חריכס וס"י ספלין וספס ס"ה לו לומר כפי"י ותמנו הוא סגנין לך וכן ועוד שהוא ז"ל לא

בא נסתר' אלא לפרש והיל' בד"ה ככ"ו אבל לשטרות ומדרי' אינו כן שציון שבא לפרש לנו שלשני קאה' ומיעוט דברי' מונין מיום שני לא היה לו לשתוק מלמד דין שטרות ומדרי' שהם דברי' נוהגין הרבה וכלל החדשים אבל הדבר ראוי ספק מדעתו ז"ל שלכל פנין ממנו הוא המנין ודין ר"ח ראשון כבר יאז ממנו ידי חובתו לטען נדרי' בהלכות נדרי' ואיברא שטיה לריך להודיענו דין שטרות ביום ר"ח ראשון אבל מכיון שהיא לטעות כסס בני אדם שאף אם יכתבו יום ל' ליק' (טעמ') [טעות] כלל משו"ה לא אלתריך לפרושה אבל לטעין גדול כזה שיהא חלוק בנדריים ושטרות בכל החדש משאר דיני החדש זה היה לו לפרש ולא לסתום . וכבר כתבתי למעלה שמשחתו למדנו שהוא מונה לאירי ותמונ מיום שני . ובספר אורח חיים מלאתי שהביא הרמב"ם ז"ל הנו' והוסף עליו כלשון הזה לפי' עושין ר"ח אחד יום אחד והשני שני ימים וכוונתו ביום ראשון בשטרות ביום ר"ח אע"פ שהוא תשלום החדש שעבר ויש מדקדקין לכתוב ביום ר"ח שהוא יום ל' לחדש שעבר פכ"ל והרי הוא מפורש מ"ש הרמב"ם ז"ל ממנו הוא המנין לטעין שטרות אלא שביאר היאך יכתבו ביום ראשון אם יום ל' הוא ר"ח או שיהיה כאחד אבל ביום שני יום אחד לחדש כותבין וכן כל שאר החדש מונין מיום שני והא לך שני טעמים אחרי' להעמיד המנהג משקיל שני המנהגי' כאחד ואף אם אין סברתנו מכרעת :

השני

וכ"ש שהסברה מכרעת מנהגינו על מנהג האחר' וזה מפני תמיכה גדולה שיש לבני אדם על ארתו מנהג ויש לנו לחוש להם כזה שהרי על לשונם אנו דנין כזה והיא זאת אדם נדר כך וכך ב"ז בתמונ כודאי יאסר יום האוס שהרי אף בלשון בני אדם הוא קרוי כן שאם תאמר לו שיהא תתמונ לפי המנין מיום ראשון לא לייט לך שיאמר לך ובודאי שכן הוא שלא ידעתו אלא על יום האוס והרי אדם אחד נדר ב"ח בתמונ הוא יש כאן שאלה זה מתי יאסר כל תאמר ביום האוס ולפי שמונין מיום ראשון ח"כ יהיה בלשון בני אדם יום ח' נקרא ח"ו ונקרא ח"ה כאלה זה ח"ה ואף אם נאמר כן שבני אדם הם מבלבלים כ"כ אין דסמכין עליהו כזה היכי נעביר בשטרי ועל איזה מהם נסמוך אם על הלשון המסכי' ללשון חכמים ונכתוב ח"ו ותתמונ ככתבו ח"ו ועתה נכתוב ח"ו או על הלשון המסכי' לשאר החדשי' הרי נתבלבלו הסופרי' בבלבל בני אדם והם תרלו לתקן בבללו זה ותאמר שציון שאותו שנוי ב"ז אינו נאסר אלא ב"ז ה"כ אותו שנוי ב"ח אינו נאסר אלא מהרת יום האוס שכן דעת בני אדם לקרא יום האוס ח"ו ומחרתו ח"ה עדין לא הרוחנו כלום שעדין תפול השאלה ב"ח וב"ע שאותו שאסר ב"ח יאסר מחרת יום האוס נ"כ לפי מנין יום ראשון ואף אם כזה תתקן כמו שתקנת נחלק השאלה מ"ט לכ' וכן מל' לכל' ונדח' סברה זו מכל וכל ותפול מחליה מיום ליום ומחדש לחדש שהרי כל החדשי' שרים וכוון שבקתם אזלי בני אדם בתר יום שני בלשונם ח"ו ככולהו . ועוד שפדין אינו מתקון כלל שצראה הסופרי' בזהות מקומות המונין מיום ראשון אף ביום האוס יכתבו ח"ה עדין יום ראשון וח"כ לנודר מקרי' ח"ו בשטרות כתבו ח"ה ואין זה עול' כן מהגמ' שטיה' שרים הם וחולי יתלקו בעלי סברה זו בין האומר ב"ז ובין האומר ביום ח"ו נמנה לו מיום ראשון וכן לשטרות והאומר ביום ח"ו נאסר יום האוס שדעתו לומר היום הנקרא כך בלשון חכמי' וכוה יתקנו שיהי נדרי' ושטרות שרים וזה החלוק לא נזכר בשום מקר' ולריכין אנו מתקן ואילך להרגיל בני אדם בזה שיהיו בלשונ' יותר חכמי' מהחכמי' בלשון חכמי' הוא יותר פשוט מלשונם כזה ועוד היאך נדחה השואל שיאמר שצו רחיה והגורר ואנו אין בדינו במה לדחוי' ח"ו הוא שיהא אנו קורין בו מנילה וזה ידוע אפי' לפני הארץ שאין זמנן של עיריות אלא ב"ז והשטרות אומר ע"ו וכן בשאר ימים הידוע' לבריו' אם תאמר לו זה שבשטרות הוא בלשונך אבל מה שאתה אומר הוא בלשון חכמים יענה ויאמר זה יותר מוכן אלי מהלשון הנכתוב בשטר זה וכן הוא האמת וא"כ אין זה לשון בני אדם אלא לשון עמקי' לשון ומפולסלים וכל זה לריכין לנסבל בעלי מנהג זה שמונין מיום ראשון אבל למונין מיום שני הדברי' הם כפשוטן וכמשמען ודי לזה הכרעה :

השביעי וכ"ש שפוטנו התלמוד מכרישו' כן לשעול' מונין מיום שני ואף בנדרי' ושטרות' דהא לפנין שטרות' אמרי' כפ"ק דר"ה (ב' ע"א) מלך שעמד בכ"ט אדר כיון שהגיע אחד בניסן עלתה לו שנה ולפנין נדרי' גמי אמרי' התם (ש"ס ע"ב) אפי' עמד בכ"ט בחלול עלתה לו שנה וזה אדר וחלול לפול' יש בהם שני ימי' ר"ח ואלו היה המנין בהם לשטרות ומדרי' מיום ראשון ח"כ ל' יום מניין כהו ואין לא אמרי' אלא כ"ט . ובאמת שזו רחיה חלושה שהרי יש לבטל הדין לומר דהאי לישנא דגמרא הוא ולא לשון השטר והגורר ואנו אין בדינו במה לדחוי' זה אלא בטוב הסברה דמ"מ אלו היה הדבר כ"כ שגור בפי כל אדם כזה ובהואו פנינא עסקי' בהואו לישנא ח"ל לבטלי הגמרא למימר זה נראה נכון וכבוד למורה על השאלה . אבל ניחא זה וכרישו ממק"א דהא תנן בסנהדרין פ' היו בודקין (מ' ע"א) ח' אומר בשני' ואחד אומר בשלשה עדות קיימת שזה ידע בעבורו של חדש זה לא ידע כלומר ואותו שידע בעבורו של חדש אינו מונה אלא מיום ל' ואחד והלא דבר ידוע הוא שכשהחדש מעובר היו עושין שני ימים ר"ח יום ל' ויום ל"א כדמוכחא מתני' דפ' קומס (ס' ע"א) דלפני ואפי' אמרי' דתתקי' העדות אע"פ דלכאורה מכחשי אהדרי וכולהו אמרי ברביעי בשבת דכהכי ודאי עסקי' בראיה יום לא מכחשי אהדרי וכולהו אמרי ברביעי בשבת דכהכי ודאי עסקי' והכי פירושו לה רבואתא ז"ל והכחשה דכמה כחדש אפשר למתלי כהאי ידע ומי מיום שני של ר"ח כרייהו וכדעבדי אינשי והאי דלא ידע מני מיום עבור החדש שעבר מ"ה אמרי' דעדות קיימת והרי משנה זו כפשטה מכרעת שבני אדם לפול' מונין מיום שני כשיש שני ימים ר"ח ולנדרי' המונין מיום

די"ס (ה' פ"ג) עדות מסורה לביד בינה לכל מסורה וכן מ"ס כ"ב דיבמו (כ"ג פ"א) פרוס לכל מסורה עדות לביד מסורה. עין אח' יש להם למעין כסס דודאי עדות לכל היא מסורה שיבואו להפיד כפי ב"ד וכספסות סבלות לפניה' ויום ההריגה לא יכתבו השער מיום ראשון וישירו בב"ד מיום שני וגם אין הספדרין מלמדן אותם שימו מיום שני שא"כ כבר הדיעושה שהשד מעובר ויכיר אמר' זה לא ידע בפבורו של חדש. ועוד א"ל חלק כלל בין דרי ממונות לדיי נפשות דלפ"ד דקי"ל דפדי ממונות לא לרי"י דרי"י דתקיר' משום שלא תפול דלת כפי לורן כדאי' כפ"ל דרי ממונות (ל"ב ע"א) ובפ"ק דספדרין (ג' פ"ג) אבל מ"מ חי איתכחשו סדי בחקירות אפי' כדרי ממונו' מבטלי עדותן וא"כ כשאחד אומר כד' בשבת בוא' לחדש נפשיה הלואה זו זה אומר לא נפשיה אלא כד' בשבת כשיס לחדש עדותן קיימת מה"ס דזה ידע בפבורו של חדש זה לא ידע. ולדברי האומר דמיום ראשון מנו בני אדם הוה לן לבטולי עדותן דלפי' כמזון לא הוה לן למיזל בתר יפוס' דמיפסות וא"כ דין ממון ודין נפשות אחד הוא לפני הכחשה ומתאי' כי היכי דלפי' כדרי נפשות הכי נמי אפי' כדרי ממונות וא"ל דלפ"ד דנפשות מקרימ' עדותן מספיקה דמתאי' עדותן כממונות מבטלי' עדותן מה"ס שיהי' להם לילך אחר לשון בני אדם ולמנות מראשון א"כ מלינו חומר כדרי ממונות מדרי נפשות וזה תמה ודבר שא"ל :

נמצא הפולה מזה הוא דבין כשפרות בין כעבות בין כגסין לפלוס מונין מיום ר"ח שני ולפי הדין אין לר"ך להזכיר כדך וכך לחדש סלוגי מיום החדש השני אלא שאם רלו הסופרים להתמיר על פלמס ולפרס בגמין הרשות בידם והאחמיר תבא עליו ברכה וכפניו זה אנו פושט' כפי אדריס דלרינא דגמרא א"ל לפרס אלא אחד מהם ולסמו' האחר או לראשון או שני או כר"מ או כר' יהודה דפליגי הי מרייהו מפרשי' וחי מנייהו כתבי' קמס כדליתא כפ' קונס (ס"ג ע"א) ואפי' רגיליס אפי' כשטרי לפרשי תרוייהו משום דכל היכא דלפטר לתקוני מתקנין ולא מעיילין נפשי' כפלות' דתנאי הכי נמי הכא היכא תקנה לפרשי' כגסין מאי זה יום מונין וכ"ס מדין שנתחלפו מנהגי הגמנונות אפילו כשפרות כעין החמלה מלמתי' היא אבל כשפרות וכחכות לא לר"ך לפרשי' כלל לא מדינא דגמ' ולא ממנהגא דמתא וכר"מ שני כותבין כחד לחדש כשפרות וכחכות והיה די כזה כגסין אבל טוב להחמיר ג"כ לכתוב שהוא יום שני ובר"ח ראשון אין כותבין בו יום שלמים וגם לא כח' לחדש אלא כותב כר"ח סלוגי מהחדש הכא אבל כגסין טוב להחמיר ג"כ להזכיר שהוא יום ל' לחדש שפבר ולדברי ר' פרץ ז"ל שחושש להזכיר חדש שפבר כיון שקורין לו ר"ח דומין המעשה עד למחר וכן נמי כשפרות וכחכות אפי' שמדין הגמ' א"ל להזכיר שהוא יום ל' אבל הסופרין כן לפרס אפיו גורע ויפסו לו שנות חיים ומנכסיו הוא לכתוב ביום החדש הראשון לחדש סלוגי ואינו מזכיר החדש שפבר :

אחר שכתבתי זה בזה לדי תשובה להרשב"א ז"ל שכתוב בזה שהוא הדין למנות מיום ראשון כדלפלוה ורואה הרב ז"ל תקנה דבר זה שאם יטעו הסופרי' וימנו לזה השער מיום שני ליכא פסידא כלל שהרי אחרתו וש"ס האומרי' כשרים אבל אם כותבין מיום שני אם שמה יטעו הסופרים למנות לו מיום ראשון נפיק מינה חורבה שהרי הקדימוהו והיו מוקדם וסבול דלמי למטרף לקוחות שלא כדיון ומ"מ נחפרס כל מה שכתבתי שמדינא דגמ' מיום שני מדין ואם הוא הדין בני מקומו כן אין לנו לכוף לשאר מקומות לנהוג ע"ס מנהג זה כיון דמדינא דגמ' ליכא חיובא כלל :

קונפטיגה אל היד פיטון גג"אר י"א

שאלה קנד

שאלת האומר לאשה קדשתך כפי סלוגי וסלוגי וסלוגי ולמדינת הים והאשה מכחשת אותו מהו לחוש לדבריו ולהרייכה גם מספק :

תשובה

דברים פשוטים אי רואה כאן דאין לחוש כלל לדבריו ולפניה אלא כיון דלפיה שויה אנפשיה תחיה דלסורא מתסר בקרובות' האומר נותרת בקרובי דלג' שויה אנפשיה תחיה דלסורא מתסר בקרובות' האומר בקדושין (פ"ה ע"א) דתנן התם האומר לאשה קדשתך והיא אומרת לא קדשתי הוא חסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו והיא באומר קדשתך כפי סלוגי וסלוגי וסלוגי להם למדינת הים דאי איהו מודה דלאו כפי עדי' קדשה איהו נמי מותר בקרובותיה דקי"ל דאין דבר שכתרה פחות משנים ואפי' שניהם מודים (שס) וכבר כתבת אחת כל זה ויפה כוונת ככל מה שכתבת עליו אין לכוסרין. וגם מה שחוקת שאין לנו לחוש בזה משום חשש ממזרות מדתמניי' אשה עלמה אומר מת כפלי ואפי' דלחוקה קמן כחשת איש משום טעם מתוך חומר שהחמרת עליה כפוסה הקלת בתלמיה יפה אמרת. וכן נמי מה שהיה דרב הגמולא דאמר (כתובות כ"ב פ"ג) האשה שאמר' לבטלה גרשתי נאמנת לפי שאין אשה מצינה כפי כפלה וספקי לה רבואתא ז"ל יפה כוונת ואין לחוש לחשש אחר אלו האלויות לכולם. וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' אישות. וגם מה שאמרת שאין להתמיר בזה משום שלל יהו כמות החשובי' מדרך כף רגל בני פרוזי עמנו יפה אמרת. וכדי שיסמוך לכ כל אדם עליו בזה ולא יהי' לבו נוקפו אחרת לך עיני מעשה אחר שקרה כמיוקא בזמן הרשב"א ז"ל מעיני אפי' אחד שטען שקדש אשה אחת ובראין דמדי' שהוא ה"ס טוען שכפי שני עדי' קדשה ולא הפיד בזה ככ"ד אלא עד אחד וגשאל מזה הרב הנו' ז"ל והתירה משום דאין דבר שכתרה פחות משנים ואפי' שניהם מודי' וכ"ס במכחשת ופסקי רבואתא ז"ל דלפי' כדור אח' אינה מקודשת. ואחד מן התלמידים כעט כדוראחו של הרב הנו' וכתב לו כלשון כזה ויזכר רבינו שלא להתירם בלא גט. והרב הנו' ז"ל כפס עליו ובלשון

כזה פשיכו מי אחס ארז גדול שאחס מוסרי על הוראתי ומיזכר ארמוני. ומה כמה פנתוך סלסן ארואתי תשכרנה סלסן תפגנה איני רואה אותך רק ככפיל העושה פלמו כסבלותו ככיל פכ"ל הרב הנו'. עוד כ' לו אותו תלמיד ואם לאמר זמן יבואו עדי' שקדשה כפריה' אינה לוחתה בזה או לה לאחס כלמיה למי שיחירנה בלא גם פכ"ל התלמיד הוה. ומכאן נראה שהמקדש ה"י טוען שכפי שנים קדשה והרב הנו' השיב לו כך וז"ל על שמה זו היה לי לייסרך כשנפית כלאר ייפרי אפי' את השו"י ועל כל קון וקון לכתוב אותך בקול' רק מוסרי וסבלותיך מזילין אותך גם מגדל לכבד איך מכיר לכבד השוכב ובלת אלי' כה' שראוי להחמיר על אשה זו להאריכה גם וסבלת רואה מההיא קדושתין (פ"ה ע"ג) דחפלה שהאריכוה שני גסין מספק. ועני' כדעת איך מכיר בזה שאתה כשמוסה זו חסר דעת דההיא לא האריכוה גם מספק אלא שזריכה שני גסין לעבות תכונתה מן החכילה דנרסי' התם וחסברא ע"א כסכחשה מי מהימן אלא למשרייה לפלמא דכ"ס ל"ס דשרייה וס"ק לרי"י שני גסין לעבות כתונתה מן החכילה. ומההיא דפ"ק דהספדרין (ל"א ע"א) דלאמרה וכן האמת אלא שפמד ר"מ שלא לבייש האחרים וכו' גם וכן כלם וההיא דכילה וכשאתא דפ' תולין (קל"ט ע"א) אינן אלא חומרה שלא יא' מהם שום הספק כי כילה ותורמוסין דפ' החולין (מ"ו ע"א) ופי' בתרל דפ' (ל"ס ע"א) ומכרס מין ושאינו מינו דריי שזכירו בנמ' כפ' הספוליס (ל"א ע"א) לפי שאין בני תורה או משום דשרי'י אבל לכפות בנות ישראל לפני הספריים שיחפלו בהם לומר שקדש אחד מן הספרי'י אחת מננות הנכבדים והפשיטי' ויפיד לו פדין אח' כמנהוג כדי לפגון או להוליא ממון מידה זו רפה חולה ומלאה כל הארץ כנלה ועל שנים מעדין ועל כיוולא בזה אנו מוספרי' אפי' שאינו מלי' כ"כ לפי שאמרו בירושלמי (יבמות פ"ג ה"ב) והביאו הר"ף ז"ל ביבמות פ' כ"ד שאין שנים מזויין לחטוא כשכיל אחד פכ"ל הרב ז"ל. אלא שהדפתי מקום ההלכות וראוי לקונן עליו בנות ישראל עליו כבינה וכמה הדבר קשה לבבול דברי' רפיס כאלו כקבל וכבד כמו קהלכם אשר שמענו משפטס הולכי' בדרכי התורה ככל דייסהם כמזון וכ"ס בחי'שות' שכתב פלה כו' מתפסקת וראוי להם לדבור אותה לך לפגוש נכסין ולחסרון לכל פרי' רפפ עיני יונה וראוי לפשות בנות ישראל שפסקי כי יחמוד אשה בלבו ויזיא עליה עין שהוא קדשה כדי לפגנה או ליקח ממנה פדיון מימי האבשה לא נראתה כואת בישראל על כן עולו עליה ודברו ויסרו בקולס ובעקרי' ובסלוא דלא מצע דמא כל מתפרץ להפי' פניו לפשות כואת בישראל מיום זה ודלך ונראה שדי' לגדור הפלה הולת היחה כתקנה הקדומה כקהלכם שלא יקדש אדם כי אם בשעת נשואין כדי שכל אדם יבוס מפלמו ויתירא מהקנס המוסל כתקנה שלא להוליא לפו כוה ואפי' שלפי איך אין בזה לפו כללן שמכיון שאינו נאמן' לשום אדם לפרות ממנה מפני אותו חשש אבל יראה שיהיה הכוונ בימי' שבו יראי שמים פורשין ממנה עד שיגשרה על כן עשו תקנה זו וכל זה אינו שוה לי ועדין הם מתפרצי' לומר ככה על כן יש לקנות העושה זה מפני שזאתו מקום שלכם נוקסם בזה פנס בת ישראל והוליא עליה שם רפ שאינו שם רע. ומה שאמרת שכן הוא מנכה לפגנה ולהאמינו איני רואה בזה מקו' למכבד שאם מן התורה אינה מקודשת היאך אפשר שהמנהג יעמידנה מקודש' וא"כ בל ונאמר שאם קדשה כפסוליס ויש מנהג בזה שהפסולי' מעדין דבר שבערות תהיה מקודשת וכן נמי אם מנהג לקדש בלא פדים אפי' שנים מודים תהיה מקודשת ואלו דברי בהאי שאין האשה נקרת אלא על פי דרכי התורה ואין המנהג מפלה ולא מוריד לפשותה קנין לבטלה כפי שאין מה"ס עושה אותה קנין והיאך יחול הקנין ובודאי שצ"ד יכולין להפקי' קדושתין מפני התקנה מפני שיכולין להפקיר ממון הקדושתין והפקיר ב"ד הפקר. אי נמי יכולין לפשות ביאתו בילת זנות אם קדש כבינה כדליתא כמיה דוכתי כס' כשים (גיטין ל"ג ע"א וס"ג) ובמקומות אחרים אבל להטיל קדושתין דאורייתא במקום שאין שם קדושתין אי אפשר להם כדך וכ"ס שאין המנהג עושה כן. וא"ל חומר הוא שהחמרת בזה לפשותה מקודשת ואלו בלום שאם כפלי הגמרא לא חששו לזה איך נחוש לחתנו דבשלמא אי הוה מאן דלית ליה בגמרא או כפוסקי' האי סברא אפי' דכ"ע לא ס"ל הכי ולית סלכתא כהיא רבנא אי איכא מאן דהני' בהאי סברה ודאי בזה אמר' דמנהגא הויה מילתא אבל כמיה שכל הפולס סוכר שאין כאן קדושתין ורלו בני אדם להתמיר על פלמן בזה זה מנהג ברורות ואין לכוף לזכור להעמיד מנהג זה ואם מפני החומרה שאומרי' חומרה דלתיא לדי קולא היא וכ"כ הרשב"א ז"ל בחותה תשוב' וז"ל ועל מה שכתבת שזו חומרה היא אדרבה הויה לה חומרה דלתיא לדי קולא שאם יבא אדם ויקדשה קדושי ודאי לא תזריכנה גם מפני אפי' שהיא לשי מקודש' גמורה. ועוד שאם יקדש זה את אחותה תחירנה בלא גט ויאמרו שאין קדושת תופסין בחותמה ולוה הששו בנמ' כמו שני' ככ"ב כפ' מי שמת (קמ"ה ע"א) ובפ"ק דקדושתין ובפ' ד' אחין (ל' ע"ב) כיוולא בזה שמה יאמרו אין קדושתין תופסין בחותמה גם גבי האסורות ליבוס אחר שאין עולין לחלי' משו' חשש שאם אחת חומר חוללת מחיבתם פכ"ל הרשב"א ז"ל בחתובה הוה שזוכר רבי ז"ל אם אחת חומר חוללת מחיבתה היא כפ"ד אחין (ל"א ע"א) והכס נחה ע"ל רוח להכסי' לרפתו כאשר נחה רוח אליהו על אלישע. ומה שכתבת בסוף דבריך ששאלת ונתת מאה עם החכם השלם ר' יחזק בונסטרין גר"ו ועם היותו מודה לדבריך הוא רואה לחלק אם יא' קול בדבר ואתה השיבת לו שאין שאלתך כהם יא' קול כי אלו דייני' אחרים אלא כמו שהוא האמת כי לפסמים כשארנה נערה ליכא יבא מאן דהו ויאמר קדשתך ומעולם לא נשמת ולא יא' קול והיא מכחשת והפסקי' חוששין פכ"ל יפה אמרת לו שאין תשובות כפנין כהדון אבל לפנין דבריו היה אפשר לך לומר לו שאין חוששין בכל קול

אלה כדלמרי' כפי המגשר (פ"ט פ"ח) לה שישמעו קול הגנים אלה כדי שיצו
 בזה דולקו וגו' כי נמי כהיה אחריתו (שם) פלוני מטיב שמע וכו'
 ואח"כ לפי ר"ח ו'ל בנותן מקומות שהגו להוליא קול כזה מנסלי ליה והא
 דלמרי' כפי' דקדושין (י"ג פ"ב) והא"כ סהדי בלודית דהסו' יומא סוה
 ביה ש"ס ומסקי' הסם דלבי ורנא קא מתמיירי בה ולא קסברי כר' הסר'א
 דלמרי' הא מיהא ליתנהו קמן והסתחא במאי פליגי די אחמוק קלא מ"ט דרב
 הסר'א ודי לא יתחזק מ"ט דלבי ורנא סה ותלנו בזה דודאי האי קלא לא אחמוק
 דכל היכא דלא יתחזק מ"ט דלבי ורנא סה ותלנו בזה דודאי האי קלא לא אחמוק
 והיינו טעמא דרב הסר'א דמיקל אבל אבי ורנא סה ותלנו בזה דודאי האי קלא לא
 חיישי' לקלא דלא אחמוק כדלמרי' הסם היינו לאחמוקי כולה דמילתא משום
 קלא בגון י"א שמה בעיר מקודשת דיון דלבי' בחוקת פנייה קיימא לא חיישי'
 לקלא דלא אחמוק כדלמרי' הסם אבל הכא דודאי פשטה דה וקבלה קדושין
 אלא דלא ידעינן אי ית' כהו שזה פרוטס אפי' בקלא דלא אחמוק חיישי'
 זמ"מ כפי' שיהא קול יולא מדברים שקרובים לחוש להם כמו אותם המוכרי'
 אבל שיהא הדיוק אחד מוליא קול שהוא קדש אהם אחת ומפני דבריו
 י"א רנון בעיר אין זה קול שראוי לחוש אליו כלל :

שאלה קנה

עוד שאלת ראונין אפר על עלמו אשה אחת שלא ישאלה
 בתוך שלש שנים או נשבע על זה ואח"כ נתחרט על זה
 ור"ס להחיר את נדרו או את שבעתו אי אומר שיוכל להחיר את נדרו או
 שבעתו כשאלה נחכם בחרטה או בפתיחה לו פתח כשאל נדרים או שבעתי'
 ואפי' נדר נכבד ממה דק"ל נדר נכבד י"ש לו הסרה. אבל בזה י"ש לי דעת
 אם יש לו חרטה קודם הגשואין או אחר הגשואין וכן אם נדר או נשבע ער"ד
 דלמרי' אין לו הסר' כי אם לדבר מלוה כהסו' דפי' השולח (י"ז פ"א) כהסו'
 מקרי' דרדקי ברור לי דבו' ודאי אין לו הסרה דמאי מלוה הי"א אבל לפתקתי
 אם הסודר עפ"ן ולמרי' ודאי אלוס הייתי נשבע נדרי אפי' מאמיני' אותו כי
 יש לומר לב יודע מרת נפשו ואין מכיר אכסו כי אם הוא כעלמו כי מי יודע
 לב בני האדם ואפי' לאחר הנדר יש לנו להאמינו ואין כלן נדר ואפי' נדר
 או נשבע ע"ד רבים משום דבעל שבעה מעיקרא ובעל הנדר מעיקרו לפי
 טעמיה ואת ואין כלן לא נדר ולא נשבע דבעי' פיו ולבו שרין בשעת נדרו
 והוא נאמן על עלמו כמלה נכבד ראו' להחמיר להחיר את נדרו כפי
 בני אדם כדי שלא יקלו ראשן בנדריהן כן י"ל ואם אחר ע"ד רבים סתם
 לאו כלום הוא אם לא שירש פלוני ופלוני וכן פסק ר"ת ז"ל. וכן ראינו בספק
 הרא"ש ז"ל זה יראה לי נדרון זה תבאר לנו כמה שיראה לי פשוט אם הוא
 פשוט וכמה שנתפסקתי תבאר הספקי' בלריכות וכבירור בלי שום חיחור :

תשובה

לפיכך שאלת ראונין אפר על עלמו אשה אחת שלא ישאלה
 בתוך שלש שנים או נשבע על זה ואח"כ נתחרט על זה
 ור"ס להחיר את נדרו או את שבעתו אי אומר שיוכל להחיר את נדרו או
 שבעתו כשאלה נחכם בחרטה או בפתיחה לו פתח כשאל נדרים או שבעתי'
 ואפי' נדר נכבד ממה דק"ל נדר נכבד י"ש לו הסרה. אבל בזה י"ש לי דעת
 אם יש לו חרטה קודם הגשואין או אחר הגשואין וכן אם נדר או נשבע ער"ד
 דלמרי' אין לו הסר' כי אם לדבר מלוה כהסו' דפי' השולח (י"ז פ"א) כהסו'
 מקרי' דרדקי ברור לי דבו' ודאי אין לו הסרה דמאי מלוה הי"א אבל לפתקתי
 אם הסודר עפ"ן ולמרי' ודאי אלוס הייתי נשבע נדרי אפי' מאמיני' אותו כי
 יש לומר לב יודע מרת נפשו ואין מכיר אכסו כי אם הוא כעלמו כי מי יודע
 לב בני האדם ואפי' לאחר הנדר יש לנו להאמינו ואין כלן נדר ואפי' נדר
 או נשבע ע"ד רבים משום דבעל שבעה מעיקרא ובעל הנדר מעיקרו לפי
 טעמיה ואת ואין כלן לא נדר ולא נשבע דבעי' פיו ולבו שרין בשעת נדרו
 והוא נאמן על עלמו כמלה נכבד ראו' להחמיר להחיר את נדרו כפי
 בני אדם כדי שלא יקלו ראשן בנדריהן כן י"ל ואם אחר ע"ד רבים סתם
 לאו כלום הוא אם לא שירש פלוני ופלוני וכן פסק ר"ת ז"ל. וכן ראינו בספק
 הרא"ש ז"ל זה יראה לי נדרון זה תבאר לנו כמה שיראה לי פשוט אם הוא
 פשוט וכמה שנתפסקתי תבאר הספקי' בלריכות וכבירור בלי שום חיחור :

נדרים בני סוה שמתירין לו קודם שיטכור על נדרו ואין זה נדר לפיכך .
 ואם נתפסקת סוה משום סה דלמרי' רב פסח כפי' אלו נדרים (י' פ"א) דשאל'
 דברי הכל אין חכם מתיר אלא"כ חל הנדר וקא פסקי רבוחתא ז"ל כותיה וכו'
 הרמב"ם ז"ל כפי' מה' שבעות אפי' זאת היא פסיקתא אין כאן מקום לשאלת
 שזה הנדר כבר חל עליו נדרו משפט ראשונה דתוך שלש שנים דקאמר משפט
 נדרו הם נמנין וכל שפחתא וטפתא קיימא עליה בלתיסור והדי' זה כשבע שלש
 יאכל כבר זו היום דמיר חלה עליו שבע' ושאל ומתירין לו. והא דלמרי'ין
 הסם דאין חכם מתיר אלא"כ חל הנדר הוי בענין שלא חל הנדר אלא עד
 שיפסח דבר פלוני שכל זמן שלא עשה אותו דבר אין הנדר חל עליו כגון
 הסו' דלמרי' תחבר הכייתה דעלמא עליה אי נסיב אחתא כי לא מני סלכתא
 וגו' כדלמרי' הסם (פ"ט פ"ב). ואפילו כהסו' הי"א פלוגתא ביני רבוחתא ז"ל
 שהראב"ד ז"ל י' שמי שמיר ללאת ממקום אחר זמן ידוע אין מתירין
 לו הנדר עד שיגיע הזמן שאין מתירין הנדר עד שיחול ליסורו וכו' הרמב"ם
 ז"ל כפי' הסו' וכן דעת הראב"ד ז"ל בתשובה אבל יש אומרים שלא אמרו כן
 אלא היכא דהלא נדרו כפי' בדבר שאין הנדר חל מעלמו עד שיתקיי' האחר
 כגון שאירי הכהן לאבא ולאריך אפי' עושה חיי לפיך אבל נדר שיפסח דבר
 פלוני ליום ידוע כגון שאמר אפסח ליום פלוני כיון שזמנו עתיד לבא ואין
 הנדר תלוי בדבר אחר מתירין אותו כפי' חל מעלמו כפי' האומר. כן מ"כ
 בשם ס"ר מאיר בר יצחק ז"ל והסיד ז"ל דרבנן קשישי הכי הווי עבדי וכו' כפי'
 החשבון' מלמתי כלשון סוה ואדם שנדר להטעות שני וחמישי וכו' ואמר חיי
 שנה או אחר תקופה יכולין להחיר נדרו קודם הווליד דהוא חיי ממילא ע"כ
 דברי' נרצחם הם. ואפי' אפי' נשבע זה שלא ישא אשה זו אחר שלש שנים
 נשאל ומתירין לו מיד כ"ש שזה נשבע שלא ישא אשה מהיום ולג' שנים שהנדר
 חל מעלמו ושאל ומתירין לו מיד. ולפיכך ע"ד רבים דק"ל דאין לו הסרה אלא
 לדבר מלוה שאמרת דבה ודאי אין לו הסרה אלא דוקא כי הסו' מקרי' דרדקי ע"ל
 ואפילו לדבר מלוה אין לו הסרה אלא דוקא כי הסו' מקרי' דרדקי ע"ל
 דעתם הודר ופ"ד הוסר לפי שי"א קפסוד' כשכרס נחלוה דבר עלמו אבל
 משום מלוה אחרת אין לו הסרה כיון שעד"ד נשבע דמלא לך שך ה' דעתם
 משפט ראשונה להחמיר משום מלוה זו כ"כ ר"ת ז"ל בתשובה והבי' הרמב"ן
 ז"ל במשפט אחרת המרס שלו. ולפיכך הלוס שחמתי' שהיא יאמן על עלמו
 אפילו נדר או נשבע ער"ד יפה אחרת. וכן השבתי לתוס' זה לי ימים נוספי'
 דודאי כל אדם נאמן על עלמו לענין ליסורין כמלה פדים כדלמרי' בכריתות
 כפי' אמרו לו (י"ב פ"א) וכדמוכח כפי' ד"מ (ג' פ"ב) וממקומו הוא מוכרע
 שאם אין אחת מאמינו לענין האונס אף לענין החרטה אל תחא מאמיני .
 ואפי' אין נדרים נתיין אלא כפדים שיודעים שזו היא חרטה דמעיקרא ואין
 לדבר סוף. וכ"כ הראב"ד ז"ל בתשובה וז"ל אפי' לא הכירו באכסו כלל אלא
 שאמר הוא עכשיו שהיה אונס כמותה שפיה לזכר נמוך נאמן ומתירין לו ולא
 שיוריך אחר חכם מן הדין שהנדר שהודר מהמת אונס נמוך יותר ואפי'
 שאלה נחכם ואפי' להכיר בלזכרו אלא במכר לנד אבל נשאל ומתחנא לא כדלמרי'
 כפי' חוקת (מ' פ"ב) וכ"כ בליסורין שכל אחר נאמן על עלמו שאפי' כה
 ונאמר שלא לפתוח לאדם אלא בפתיחם שיש בהם פדים ואלו מכירין בהם
 שסם כן כמו שהוא אומר ע"כ וכ"כ בתשובה שאפילו נשבע ער"ד אין כדך
 כלום שלא אמרו שנדר או שבעה שסם ער"ד אין להם הסרה אלא בנדריים
 ושבעות שסם חלין לשעתן ולריכין אחר נחכם אבל נדרים שלא חלו כלל-אין
 ער"ד מעלה ולא מוריד להחמיר עליה'. ומה שכתבת שראוי להחיר את נדרו
 וגו' אין מתיירין ואין מתיירין ואין מתיירין אותך שאתה נאמן ואפי' שיש לחלק
 בין זה להסרה דפי' אלו מותרין דעתם נדרים להחמיר וגו' דמפליגי בין ת"ח
 לפי' דעתם יש להחמיר על פי' משום שנלשון נדרו הוא עושה ס' להקל
 ויש לחוש שלא יתקו כן בכל נדריו ויבא לידי קלות ראש בנדריים אבל כשענת
 אונס אין אלו מושרין אותו ששקר הוא אומר דלא נהשו פי' כפי' שאם
 נהשו כדך למה יבוא אלא החכם להחיר את נדרו יעבור בהדיא על נדרו
 וכמו שאלמנן על החרטה כן הוא נאמן על האונס ואפי' מה שש קלות ראש
 יש בזה אבל אפילו ונשק משומך לא אחלוך עליך דכדאי אחת לסמוך עליך
 אפילו ללסור את המותר. ולפיכך ער"ד סתם דלמרי' דלחו כלום הוא ודאי כ"כ
 רבותי' ז"ל אבל הראב"ד ז"ל כ' דלפי' כסתם נדרו אין לו הסרה וכן דעת הראב"ד
 ז"ל בתשובה וכן נוהגין בכל המקומות כשרויין להחמיר על הנשבע שלא מלא
 הימר בשבעות שמשיעין אותו ער"ד סתם וכיוצא בזה אין שומעין אלא
 אל המחמיר מפני שזמנו נשבע עליו אפי' נשבע ער"ד סתם נדרים להחמיר

שאלה קנו

עוד שאלת ראונין לוח מי שמעלתי א' כשטר והספיד הישמעלתי
 השטר ביד שמעון ולפי דברי ראונין שהוא פרע החוב
 לישמעלתי וגוה לשמעון שיחמיר השטר לראונין לאחר זמן י"א הישמעלתי מן
 ספי' וארון הסיר לקח כל מה שמלא מחותו הישמעלתי אקרי מקרי' שגפ' זה
 השטר ביד זקן הקהל ונתנו ביד ארון הסיר ותבע ארון הסיר לראונין החוב
 כלו חזר לראונין אלא שמעון ואמר תן לי השטר שהספיד בידך הישמעלתי אחר
 לו שמעון דפי' שיום אחד הולאתי עטרות הכהן שהיו בידי לידע שסם כל אחד
 ואח' והלכתי אלא זקן הקהל לקרוחם מפני שהוא יודע לקרות כת' הישמעלתי'
 ושעלמא אותו השטר לקחו ממני כחוקה ואנסתי עד שהנחתי אותו בידו ולא
 יכולתי להוליא אותו מידו לא בלזכר ולא ברזון והוא הספידך ועשכור ראונין
 הוא סופען לשמעון אחת גרמת לי להספיד ממנוי ומסרת ממנוי ביד המלכות
 השיב שמעון ואמר ומה לעשות לך האם ברלוזי גרמתי להספיד ממנויך או
 מסרתי בידו חילי' לך אבל סוקן הוא הספידך ותביעתך אללו וסוקן הוא
 מודה לשמעון בכל דבריו שהם אמת. יש לי לרדן בזה לחיוב או לפסוק כפי' קולר
 דעתי בתחלת העיון ירא' שהדין עס ראונין מהא דלמרי' כגשול בתרא (ק"י
 פ"א

עוד שאלת ראונין לוח מי שמעלתי א' כשטר והספיד הישמעלתי
 השטר ביד שמעון ולפי דברי ראונין שהוא פרע החוב
 לישמעלתי וגוה לשמעון שיחמיר השטר לראונין לאחר זמן י"א הישמעלתי מן
 ספי' וארון הסיר לקח כל מה שמלא מחותו הישמעלתי אקרי מקרי' שגפ' זה
 השטר ביד זקן הקהל ונתנו ביד ארון הסיר ותבע ארון הסיר לראונין החוב
 כלו חזר לראונין אלא שמעון ואמר תן לי השטר שהספיד בידך הישמעלתי אחר
 לו שמעון דפי' שיום אחד הולאתי עטרות הכהן שהיו בידי לידע שסם כל אחד
 ואח' והלכתי אלא זקן הקהל לקרוחם מפני שהוא יודע לקרות כת' הישמעלתי'
 ושעלמא אותו השטר לקחו ממני כחוקה ואנסתי עד שהנחתי אותו בידו ולא
 יכולתי להוליא אותו מידו לא בלזכר ולא ברזון והוא הספידך ועשכור ראונין
 הוא סופען לשמעון אחת גרמת לי להספיד ממנוי ומסרת ממנוי ביד המלכות
 השיב שמעון ואמר ומה לעשות לך האם ברלוזי גרמתי להספיד ממנויך או
 מסרתי בידו חילי' לך אבל סוקן הוא הספידך ותביעתך אללו וסוקן הוא
 מודה לשמעון בכל דבריו שהם אמת. יש לי לרדן בזה לחיוב או לפסוק כפי' קולר
 דעתי בתחלת העיון ירא' שהדין עס ראונין מהא דלמרי' כגשול בתרא (ק"י
 פ"א

ע"ה) ואם הראה מעלמו כמי ששאל ונתן כד דמי. אבל מ"מ יש להשיב בזה דהר"ן עם שמעון כי שמעון לא מסר השטר ביד ארון העיר כי אם ביד הזקן ולא ה"י יודע שהזקן יקח אותו בחזקה ויוליכנו ביד הש"ס שכל ישראל בחזקה כשרים הם וסוף שמעון הוכיח על תחלתו שכן היה שלא לקחו הזקן כי אם בחזקה ולא ה"י יודע שמעון שהזקן ימסרו ביד הש"ס לא נתנו בידו א"כ איך יך אונס גדול מה אחר שלא היה מוחזק מתחלה לשמעון שהזקן י"י אנס בדבר הזה וכן יראה מפשט הבל"ג שלא אמרו הראה מעלמו חייב אלא שה"י יודע מתחלה שהוא אנס ומסר בידו וכפי"ה ביאר הרמב"ם ז"ל בפ' אחרון מה' חובל ומזיק שאמר כיצד הרי שאמר המלך להביא יין או חבן וכיוצא בדברים אלו ועמד מוסר ומה הרי יש לפ' חולר יין או חבן במקום פלוני והלכו ולקחוהו חייב לשלם ע"כ. הרי יש לך כפירוש שלא נקרא הראה מעלמו א"כ יודע בכיבוד מתחלה שהראיה הזאת תפסיד אבל זה שמעון שלא הראה כי אם להצדיק השטרות אין לך אונס גדול מה. עוד יש לראובן לטעון ולומר לשמעון שהוא פושע בפקדון הוה וחיוב וזין זה אמת שאפי' ה"י פושע בדבר אפי' יש לשמעון להשיב שאינו נפקד על ראובן כי אם של ישמעאל. והא"ת שחזר שומר של ראובן כמו שה"י שומר של ישמעאל מאחר שזה להשיבו לראובן עכ"ל יש לטעון שמעאל שלא היה נמסר שלשמן לא קנה לראובן וכ"כ עם מה שכתבנו ומה אנוס ופטר מן האונסין ואפילו היה נמסר שלשמן כבר פסק הרא"ש ז"ל בפסקיו בפ"ק דגטין על אוח' הלכה שאם היה התפקד עכו"ם והמקבל והנפקד ישראל אפי' אנסו העכו"ם עד שהביא הפקדון לביה העכו"ם פטור. עוד אני אומר שאחר שאין שליחו לפכ"ס לא לפשו' שליח ולא להיות שליח א"כ אינו בתורה זכיה שכל מי שאינו בתורה שליחות אינו בתורה זכיה לבר מצוה וזה מתבאר בגמרא בפ' ארבעה עשר (ע"א ע"ב) וביבאר הר"ן ז"ל דברים האלו מקדש א"כ נתחייב מהו שזה שמעון אם לא ה"י נמסר שלשמן מטעם לא נעשה שומר לראובן ולא נתחייב בפשיעה אפי' ה"י פשיעה מה שהראה לזקן עכ"ל שאלתך אוח' בזה :

תשובה

לפיכך עיקר דינא נדון הזה הדין עם שמעון שכן שהזקן אינו מוחזק בראש שפיר הוה מ"י לחמו"י ליה הוהו שטרא וליה עליה דינא דמסור כלל זה פוטור הוה ומהו שבה כשאלתך ויכול לראובן להחריס פתם מתקנת הגאונים ז"ל דכל מינן עטנה שמה על שמעון שהוא גרס לו ההפסד הוא כבושה. ופדוהו של זקן כאלו דבהתא אלה פוטורו שהרי מעשיו פסולו. אבל לענין משא ומתן של הלכה להשיב על כל פרטי דברך אינו יכול להשיב עמ"י שלא להפיק לזקן בזה להעיר לך חזן לשמוע כלמודי' ישמע חכם ויוסף לקח. חמלה אינו אומר שאם זה הזקן היה מוחזק במסור היה חייב שמעון לשלם לראובן כל מה שהספידו ממנה מסירתו השטר והוה ואפי' שהזקן לא חיכו בחזרו ממנו אלא שמסרו לארון העיר וזקן העיר אנסו והוה מ"י למימר דשמעון פטור דמ"י ענד וחי משום שהזקן מסר לשר ע"פ דבורו של שמעון לה מחייב שטור משום דקי"ל בפ' האיש מקדש (מ"ב ע"ב) דאשג"ל ע"י מש' דדברי הרב ודברי החלמי' דברי מי שומעין אפי' לדידי סבירא לי דלא מפטר מהאי עטנתא ומאיט נופיה דדברי הרב ודברי החלמי' דברי מי שומעין וכיון דמוחק הוה במסור לאו ישראל כלל הוה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' עדות ז"ל המוסרין והאפיקורסין והמיינין והמשומדי' לא הולכו חממים לבנותם בכל פקולי' העיר' לפי שלא מנו אלא רשעי ישראל אבל אלו המורדי' :כופרים הם פחותים מרשעי ישראל ומן הגוים וכיון שהם פחותי' מן העכו"ם יבטל פוסק עול הם אין למשלח אותם לפשו' שליחו של מסירה עטנה לפטור אוחו משום דדברי הרב ודברי החלמי' דברי מי שומעין שזה מוסרם הוה שאינו שומע דברי הרב דעכו"ם נמור השביעין ליה ופ"ה השולח (מ"ה ע"א) אמרו מסור אינו בקפירה ואפי' יש שליח לדבר פנייה כגון זה ועוד שזה דומה ל"שליחו" יד רחמנא חייביה ע"י שליח כדאמרי' החם (קדושין ע"ג). ועוד יש להידי' כאלו מסרו אל האנס עמנו ואין אנו לריכין בזה עליו מדין שליח שכן שהזקן מסור המוסר בידו כמוסר אל האנס הוא וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' תשובה ובפ"א מה' חובל. וגם מפני שטעמו שטען שהוא כשבראש השטר הוא לזקן בכלל שפיר' אחרים הורחו ולא כבולו מסיר מסרו לא מספר דהא קי"ל דאדם מועד לפולס בין שונג בין מזיד בין עד בין י"ן כדאיחא בפ' כיצד הרגל (כ"ו ע"א) וגם אין לפטורו בטעמי אונס לפי שלא היה יודע שאותו שטר היה בכלל אותן שטר' ואונס היה לפי שכל הטעון לא הייתי יודע ששם היה לאו אונס הוה אלא פושע וכדאמרי' בפ' המפקד (ל"ה ע"א) כל לא ידענא פשיעותא היא וכיון שאלהרא' אותו השטר שזה ה"י בכללן הו פושע אפי' שאלק הזקן זה השטר בחזקה ובאונס מחייב דהא קי"ל החם (מ"ב ע"א) ובשרק כיצד הרגל (כ"א ע"ב) גבי ההלכ והגרי שקפלו תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב ודבר זה אפי' שלענין פקדון אחרת ה"י לדינא דמסור. ולענין נזקין נמי אמרי' בפ' כיצד הרגל (כ"ו ע"ב) כיחה אכן מוהתה לו בחיקו וגו' הכיר בה ושכחה ועמד ונפלה לענין נזקין חייב. ומה שפסקתה בזה לפי שאין זה שומר של ראובן אלא של ישמעאל וירפח לזה ענין מעמד שלשמן וכן אין שליחו' וזכיה לעכו"ם אינו ענין לזה שחיובו של שמעון אינו מפני אונס הפקדון שאינו אלא יירא כשעלמא ואפי' לראיה לא היה עומד שהרי נמחל שעבדו שהרי פדוהו היה ואלו היו בעלמא והם על הכיר ה"י מקום לרביעך משום דייירא ללוה הוה כמ"ש הרמב"ן ז"ל בחדושי' בפ' הכותב וכפ' הספינה אבל אין טענותיהם אלא על הממון שהפסידו בגרמת השטר וכדאי' מחייב מדין מסור דמסור מחייב בזכיר מהכי דבהרא' מעלמו מחייב אפי' שלא נשא ונתן ביד כדאיחא בפ' הגזל ומאכיל (ק"ז ע"א) ואפי' בדבורא מחייב כדאמרי' בפ' דב"ק (ה' ע"א) דפרכי' החם אלא מסור ליתמי כולמר בכלל אבות נזקין. ומסרקי' בדבורא לא קא מיירי ומשמע דמסור

אפי' בדבורא מחייב ואפי' לית ביה מטעם כדמוכח החם כדאי'. וכיון שכן הדבר נדון שאם הזקן ה"י מוחזק במסור וזה הראה לו שטר זה שבשכ"ל בה הפסד לראובן שהוא חייב לשלם לו כל מה שהספידו מדין מסור ללא גרע מדבורא ולא מדין פושע בפקדון. וגדולה מזו יש לך לומר שאפילו היה הדבר כהפך שראובן ה"י המלוה ושמעון מסר השטר ביד מסור או אנס ומשום אוחה מסירה הפסידו לראובן חובו ודאי' מחייב שמעון מדין מסור אפי' דמדין שומר הוה מספר דרחמנא מעטיכוהו לטערו' מדין שומרים כדאיחא בפ' הובב ואפי' פשע בהם מספר כדעת הר"ף ז"ל ותלמידו הר"י אכן מיגאש ז"ל וכן הסכימו גדולי האחרונים ז"ל אפי' שהרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' שפירי' מחייב בפשיעה מדין מזיק אבל אפילו לדברי הפוסקין דוקא בטענת גניבה ואכזרה אבל אם מסרם לאנס מחייב מדין מוסר מטעמא דכתיבנא. וכזה פסקת' כל טענותיך בזה ולא כתבתי זה אלא להתלמד במקום אחר :

שאלה קנו

עוד שאלת חזאר לנו אם חל ראש השנה בלחוד בשנת חם נחמ' ותודיענו שי' לגמנס דבר מפני שי' בנוסח הכרעה הזכרת מופדים ואני אומר דמאחר דקי"ל כרב ושמאל (ברכו' ל"ג ע"ב) דתקינו לן מרגניתא כדבב ותודיענו בכל יו"ט תקינו שאל"כ כמו שהתקנו בשאר יו"ט הו"ל לתקוני' ברה' מילתא אחריתא ועוד דמועד הוה לגבי אכילה ושתי' כמו שמוסרם בעזרא והוה כתוב בתורה בפ' מועדות ועוד י"ל דסדר הבדלו' הוה מוה :

תשובה

אני חושב שכתפתק שום אדם בעולם שלא להבדיל בתפלה נמוא' שבת לראש השנה דודאי על הכוס נריך להבדיל דהא כללא הוה בשלמי' ס"ק דחולין (כ"ו ע"ב) דתקן החם כ"מ שי' תוקפיה אין הבדלה וכ"מ יש הבדלה אין תקיפ' י"ט שחל לשי' ע"ש תוקפין ולא מבדילין נמי' מבדילין ולא תוקפין כלומ' אם חל י"ט במ"ש מבדילין ולא תוקפין וכי' מבדילין בין קדש לקדש פי' שכשהכנסם הוה יותר חמור מהיואל נריך לתקופ לבטל העם ממלאכת אוכל נפש וכשהכנסם הוה יותר קל מהיואל מבדילין ובכ"ל כללא אפי' ר"ה איתיה דודאי י"ט של ר"ה אפי' י"ט ראשון קיל ומשבת דהא הותרה בו מלאכת אוכל נפש ומבדילין ממ"ש ל"ט של ר"ה וכדאי' בין כבוס בין בתפלה מבדילין וכן פרש"י ז"ל גבי הא מתני' והדבר מוכרע הוה שכן שי' שבו הבדלה כי הכי דליח' בבוש הכא נמי אית' בתפלה מוד דמיערקא תקנת הבדלה בתפלה היתא כדאיחא בפ' אין שומדין (ל"ג ע"א) וכשהפסידו קבעום על הכוס וכשהפסידו קבעוהו בתפלה א"כ כיון שמי' לרה' נריך להבדיל כדמוכחא היתא דחולין וכדכתיב' בשלח הוה מבדילין על הכוס הוה מבדילין בתפלה א"כ אין ספק שי' טוסה הבדלה נמי' לרה' בתפלה ובה אין ספק ולא מינוי שהזכ' בגמ' נוסח אחר אלא היתא מרגניתא דתקינו לן רב ושמאל' ויש לנו לומר' שכלל המועדות תקנתו ואפי' לרה' שאל"כ ה"ל לתקן נוסח אחא' ואפי' שיהו לומר' שאוחו הווסח עמנו שהתקנו בשאר יו"ט תקנו נוסח אחר' לקול ממונו מה שהוקשה לבני מקומם ויהי' הנוסח כך ותודיענו וגו' ותלמדנו ותתן לנו וגו' ותבדילנו וגו' ותתן לנו את יום הזכרון וכו' ואין בזה משום מקום שאמרו להאריך אינו ראוי לקצר דאמרי' בפ"ק דברכו' (י"א ע"א) שכבר כתבו המפרשים ו"ל שלא תאמר אותו כלל אלא בנוסח הפתיחות והחתימות וכמה שהוא מחיוב להזכיר בכרעה או שלא להזכיר אבל באמצע הכרעה מאריך ומקצר לפי הענין ובכרעה הבדלה אפי' שהוא נריך להזכיר סדר הבדלות אבל סדר קדושות אינו נריך ומ"ש לחול יוכיח אבל אין צורך לזה כלל בשל"פ שיום הדין הוה רגל הוה לענין אצל ומ"ש בפ' כלל מעשרין (מ' ע"ב) דלא קרי רגל היינו לענין ראייה בעזרה וי"ט הוה נקרא בגמ' י"ט של ר"ה שני י"ט של ר"ה ומועד הוה דהא ר"ה הוה ור"ה איתרי' מעד כדאיחא בערכין (יו"ד ע"ב) ובפ"ק דשנועות (יו"ד ע"א) ובפ' בתרא דתעניות (כ"ט ע"א) ובפ' כיצד לזיין (ע"ז ע"א) ובראשון מרה' (י"ט ע"א) אמרי' על יום שלאחריו חיפוק לי' דה"ל יום שלאחר ר"ה ומקרא קדש כתוב בו בתורה וימי שמחה הם למאכל ומשחה ובלבוש לבנים ולגלגל וכדכתיב' ביר' בפ"ק דרי"ה (ה"ב) כתוב כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו וגו' ר' מאה בר חינאי וכו' ופשיע' חד אמר איזו אומה באומה זו בנוגה שבפולס אם אדם יודע שי' לו דין לונש שחורים ומתפטק שחורים ומגדל שעד שאין יודע האריך דינו ויאל אבל ישראל אינן כן לונשים לבני' ומתפטקים לבנים ומגלגלן שערים וזוללים ושוחים ושוממים וגו' וביקרא רבה נמי אית' וגו' גם הגאון רבינו האי ז"ל היה גוער במתענין בו לפי שכן כתוב בעזרא אבל משמנים ושהו מתתקין ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונוי' ולא תפלונו כי הדות ה"י הוה מעוהכס ור"ה הוה. וכן נוסח המנהיג כתוב שצריך לומר' ותתן לנו ה' אלהינו בראכה ומופדים לשמחה חמים ומינים לשון את יום הזכרון הזה ואת י"ט מקרא קדש הזה ופירש הטעם משום דקי"ל כר"ג (מ"ק י"ט ע"א) דרה' וי"ה כרגלים לענין אכל וכולוהו מועד' ה' מקרא קדש מיקרו. וכתב שכן מנהג ספרד. עוד כ' שי' חומתין ברה' והסבילנו בשמחה ובשון מועדי קדשין ואין בזה שינוי מטעם של ברכות עכ"ל ואפי' שבדבר זה נשתנו המנהגות אבל בותודיענו לא שמענו שינוי מנהג אלא שלם אומרים אותו במטעם אחד ככל מ"ש ז"ל ואין שום משי' אכרת מועד' בנוסח הכרעה. וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל בגמ' בפ"ג מה' חסלה שאין שינוי בין ר"ה לשאר יו"ט בנוסח ותודיענו וכ"כ בפ' ארבע חיים וכתיבתי זה חזק לדברך ואם אינן לריכין חזק אלא שמה שכתבת בזה דסדר הבדלות הוה מול' שטעמא בעלמ' הוה אפי' שראיתי מי שכתב כן דבפ"ק דחולין (כ"ו ע"ב) דאמרי' הכי לא חתמי' אלא לענין שאם חל י"ט באמצע השבת שהוא נריך להזכיר בכלל הבדלות בין יום שפשיע' לשבת ימי' המעשה אפי' שאין היום יום שביעי לפי שסדר הבדל' הוה מוה דרואי' הך הבדלה הבדלת ישראל לעכו"ם ושאר

זכרי שהרי המלך פשה מה שדרכו לעשות כדלמא דהא פסרי דרבו למסור
 בשביל חקן חפיים זכרי ואפי' שלא נהג כן אלא כמסקא אבל אם פשה כן
 כדלמא הרי פשה מה שדרכו לעשות כדלמא בנש' אבל אמרי' דזכריה לאו
 זכרי דכיון שלא נהג כן אלא כמסקא אבל לא קנרנא משום האקריקא גברי
 רמיא בנמיא דהא דיייה דינא אבל בנמיא דלא נהג אפי' דהא כדלמא כו' לאו
 דיייה דינא וכן עננו זה אפי' שהא למנו' דיי' לאו' לדון פ"ס ספריהם כיון
 שלא נהג כן למנוהו פ"שאל אל פתה רותה לחדש מנהא זכ' אין דינו דין כזה.
 ונדולה מזו יש ק"ך לומר שאף כמה שנהג לאו דיייה דינא כלומר שאפי' מיני
 השופט שהא ממונה על הדין אינו מחמת דינא דמ"ד אלא על שכן הוא מחייב
 דתם וימוסם לא שיהא מחקי המלכות לפשות כן שאם היה מחקי המלכות
 היית מבטל דיני התורה כלם שהרי בכל המקומות נהגו המלכים למנו' שופטי'
 בכל עיר ועיר לדון פ"ס ספריהם ואם דינא דמ"ד כזה נמלאת מבטל כל ריבי
 תורה אלא על פירוש' יש לנו לומר שאין אלו המשפטי המלוכה אלא מחק דתם
 למנוה שופט ידון להם פ"ס ספריהם וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשובה. וכיון שאף
 כמה שנהגו דיייה לאו דינא שהרי אינו מדר חק המלכות אלא משני חיוב
 דתם כ"ס כמה שלא נהגו והם ראוים להסתיב פתה מקרוב מבקשת מקומות
 ולפי ששם ולבקשת יחיד שאין ספק בדבר דדיייהו כהכי לאו דינא אלא הרי
 הדבר לאחר המינוי כמו שהי' קודם לכן לא נתוסף דבר ולא נשתנה בענין
 הדין :

עוד יש להקדים במינוי זה על פניו זה ר"ל שהמלך מלטה שהדין הוא דיון
 ולא זולתו ונראה מזה שאין רשות לשום דיון אחר לדון כלל אלא דיון
 זה שמינהו: ויש מקום פיון שאפילו המלך לומר דדינא דמלכ' דינא הוא כהכי
 מ"מ אלא לומר כן בכל ענין לאתלמא פשי' היא שכל דבר שיש בו חסור
 א"ל לומר דינא דמלכות' דינא דמלכות' דינא דמלכות' דינא דמלכות' דינא דמלכות'
 לעיל אבל דבר שיש בו חסור זה לא אמרו. אדם מפולס ולא תשיבני מדין
 גול שיש בו חסור ודי' דמלכות' ביה דינא חדש דהא קפלי דקלי ועבדי
 גשרי' ועבדי עלייהו ואי לאו משום דדי' דמ"ד הוה אסרי' למפטר עלייהו
 ומשום דינא דמלכות' שרי דשאני התם שהאיסור שבו אינו אלא מחמת ממון
 וכיון שנמנון דיייה דינא חזר האיסור היתר גמור שהרי אין כאן גול שצדין
 קפלי דקלי דיייה הוא כהכי אבל באיסורא דלאו כה"כ ליכא למימר דשרי
 משום דינא דמ"ד וזה פשוט ולידיהם והאריכות בו מותר וכיון שיש א"ל לו
 לדין לדון לאוהבו ושונאו אף לכשתמלא לומר דדינא דמ"ד כדלמא זה שהרי
 יש חסור בדבר וכמו שנארך באיסור זה לפינו כס"ד וכיון שאיסור בדבר
 אין לך לומר דינא דמ"ד ודין אחר א"ל לו לדון שהרי המלך פתה רשות כל
 דיון אחר זולתו א"ל מי דיון להם יוכל להג' וחדו חזו כשגנה שיואלה מלפני
 השליט אם דעתו לאחד זכות העם ואין דינו דין כזה וא"ל שאם אין לו דין
 ישראל לך לפני דיון פכ"ס ז' קשה מן הראשונה שגא' לפניהם ולא לפני פכ"ס
 וישראל' עיקר מן התורה משני דינא דמלכות' לא תהא כזאת בשראל'. וא"ל
 עוד לעולם חייב לך שהדין הוא יכול לדון לאוהבו ושונאו אפי' שהוא חסור
 ובאשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תפשה והרי הדין אלוס כזה ואלוס
 רחמנא ספריה אפי' שאין זה מופיל כלום לענין דינא דמ"ד שאמנו בו שאם
 פשי' לזכר המלכות הוא דן אין דינו דין ואין כפייתו כפיה. מ"מ אשיקך
 כזה ולומר שהדין יודע שהוא אינו אלוס כזה שאין שוטר המלך עומד עליו
 לומר דיייה לפלגיא ואי לא קפילי לך ואי כפי לאשתמוטי מאפי' די' הרי
 מני' לאשתמוטי ואין ענינה לזכר כדלמא פשה. ועוד שאפילו תאמר שהיה
 גמור יש בדבר ראו' לו לדין למסור פלמו לכל דבר ולא יעבור דהא אמרי'
 בסנהדרין פ' בן סורר ומורה (פ"ד פ"ה) ושלא בשעת השמד אפילו על עבירה
 קלה כפרהסיא יהרג' ולא יעבור משום ונקדשתי בתוך בני ישראל ואפי'
 דאמר רבא התם כאלה פלמו שאי הכא לאו הנהא חיה ליה כלל למלכ' ודמי
 לקטול אספקמחא ושרי' לנהרג כדלמא התם (שם מ"ב) וכי תימא דהא נפי'
 היא שאינו חייב לדון להם לפני עשרה ישראל וכדלמא להם כגנ' יא
 מכלל זה: הלא ינשא הדיון שהדין יודע לפשרה ישראל שהוא דן לאוהבו ושונאו
 אפי' שלא לעשה האיסור כפייה הוי פרהסיא וירא' מלמא (התם (שם)
 והא אסתר פרהסיא הוא כדלמא שאין אותו רשע נא עליה כפרהסיא ומקרא מלא
 הוא דבר הכתוב בערב' היא כהא ובבקר היא שבה ואמרו באגדת מגלה (י'
 ע"ה) אמר רבי יוחנן מתוך גוהוה של אותו רשע למדנו שכהוה של ה' משמש
 מטתו ביום אלא בלילה ואם על זה היה מקפיד דהא' ת"ח היה יכול להאטיל
 כסילתו (שבת פ"ז ע"ה) כ"ס שלא היה משמש מטתו כפרהסיא כפי' עשרה
 ישראל ואפי' אמרי' כפרהסיא הוה הכא נמי כיון שכלל מודע שהדין הוא עושה
 איסור כזה מחייב לממטר נפשיה ולא מנביא שאם יש בדבר איסור תורה
 שחייב למסור עמו שאפילו באיסורין דרבנן שייב דהא אסתר משום גזרת
 בית דינו של שם הייתה אסורה כדלמא נש' אין ממעדין (ל"ו פ"ב פ"ג) ואי
 לאו משום הלאה פלמו שאי הוה לה לממטר נפש. וכן אמרו שם (סנהדרין
 שם) דלמי' נשמי' ערקתא דמסאלתא מיחייב לממטר נפשיה שיהא עבירה קלה :
ונשוב לענין שהיינו בו ונאמר שכיון שאין הרמנות המלך מסקופ' איסורי
 תורה ולא איסורין דרבנן כלל ואין דינו דין כדברים אלו וגם אין
 רשות לשום דיון בעיר לדון זולתו הדין שמינה המלך א"ל לא ימלט פניו ואפי'
 הדין ושואני' מנה' עפשהם שהדין שחייב לממטר נפשיה יודע להס' ויסבור על ד"ה
 ודינא דמלכו' לאו דינא הוא כהכי וכמ"ל. אם שישאר הדבר בלא דין יש
 כסס בלא משפט ויאלה הלא וחדו חלה לא פלגה ע"ד המלך. אם שיהיה
 דיון בערכאות פ"ס ומלא מחייב סוגרי' כשמה הרמנות זו. ואפילו אם ידעו
 כדלמא יש בזה איסור חמור כדלמא נש' המנהג (פ"ה פ"ב) ואחר שכן הוא
 והמלך רותב ענין דיעו' רותב לפשות ממשס אדקס' ואם חתקיים הרמנות

זו התחבול כוחותיו כמו שהצרכי ח"כ ממילא יש לו לומר שאין הרמנות זו
 מחקי מלכותו ולא פלגה על דעתו וזהו וכמו שפס' כדלמא ח"כ ועל כדלמא
 כזה אין לדנו כלל דיון מלכות חז' כדלמא למכריס :

עוד יש לחוק זה ר"ל שאף אם ת"ל דמ"ד כיוולא כזה אין לומר כן כדלמא
 הוא פסרי דברים שאיננו בו שהוא דיוס שאין לומר כן לומר דינא
 דמ"ד אלא כשפשה המלך כן על הדרך הנהוג במלכותו לפשות אבל אם דן
 בדינו שלא על הדרך הנהוג דיייה לאו דינא והמשנה ידו על החמור' והמלך
 כהורמנות זו הפסרי וכן דברים שלא נהג כסס כן כמה שנהג כדלמא כזה
 שהוא חייב קסם לממרי' את פי הדין ממנו רב חז' שלא כנהוג כי הממרי'
 את פי הדין שלהם אין לו רשות לקנסו ממנו וכיון שכן מה שדן כזה אינו
 דין והדברים כענין מראון שאף מקום כאלו כדלמא כזה לומר דינא דמלכות'
 דינא (כבר נתבאר כל האורך המלך הראשון) אף לכשתמלא לומר שדין המלך
 במינוי הדיינים דין וכ"כ שכבר ביארתי למעלה דלא שייך כלל במינוי הדיינים
 לומר דמ"ד וכבר נתבאר כל האורך המלך הראשון הוא שאין דמ"ד מפלה
 ולא מוריד כדלמא זה כלל. ואחר שפרמתי כזה מלאכה כהוא כסס' חשן משפט
 (פ' ג') בלשון הזה האירנה שאין לנו נפילת רשות שאין לנו כ"ד סמוך
 שגא' ולא ריש גלותא שהיו נותנין רשות יראה שרשות שנותן המלך אינו
 כלום וכו' עוד כ' אפי' שאין מופיל רשות המלך כיון שמקבלין אותם כקבל'
 פ"ס רשות המלך דין פ"כ וזכינו לספיקם אל האמת ואחר זה נשא ונתן כזה
 לפי הדין :

ענין קנה השני לחקרי כדלמא פ"ס דין ההלכה והקדים ואומר בני ספרי
 ואפי' מקלחן כגון פלגי' אומנות אחת רשאין להטות בייסוס
 תמאם ולתקן תקנות אפי' שכן פלגי' דמ"ת וכל מה שימנו בייסוס הרי הוא
 דין גמור כדלמא כדלמא פ' ה' שהותפין (ח' פ"ב) רשאין בני ספרי להטות
 על השפטים ועל המדו' ועל שכירי' שופטים ולהסיע על קולתו זה א"ל להם
 לא קנין ולא עסק דלגיס כה רביס כזה מכה היחיד שהרי יכולין לכוף
 אחרו מקלה שאינו מסכים עמהם וכן נמי אם ספילו חרס כדבר דברים
 קיימים ועושה חרסם חל על העובר על דבריהם אפי' שלא הסכים עמהם. ואין
 היחיד יכול להוליא פלמו מכלל הוליא חל על דהא לא שדו חרסם חל על הכה"ס
 אפריהם כ"ו שלא קבטו זמן באותם מקו' כפיין חרס' פלגם כגנבה שהוליר
 לדרוש ממנו ולא מכנינו כדלמא כפ' כדלמא דהמ"ר (י' פ"ב) וכס' יש מחלין
 (ק"ל פ"ה) או כפי משמטו' המקרא אשר יתן ממנו אבל הם יקחו להם
 וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשובה וכיון שכן אם בני ספרי הסכימו למנות להם
 דיינים לדון בין אדם לחבירו כפי מה שיראה להם ואם יתמסק להם הדין
 שישאלו את פי החכמים אשר יהיו בדור ההוא ופי' מה שיצירו להם יגמרו
 הדין רשאין הם כדק' ואם היינו רבים כדבר העובר על התקנה הוא חייב
 בשום החרס ולא מנביא כהק' רביס אלא אפי' יחיד שקבל פלוג' דין אחר
 בשום פסול אפי' יכול לחזור בו ואפי' דייחיד כפיין קנין או גמור דין אבל בלא
 קנין קוד' גמור דין יכול לחזור בו כדלמא כפ' זה בורר (כ"ד פ"ה) אפי' הסכמת
 רביס כמה יפה שאין היחיד יכול לחזור בו ולכסלו שהרי רביס יכולין לכוף
 לכשתלה היחיד לעמוד על תקנתם כ"כ שאינו יכול לחזור בו ממה שהקנו
 הם וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשובה ויאל לנו מזה כדלמא שפמינו כי מי שחייב
 את חבירו לדין לפני אותם דיינין ולא נא לפניהם הוא עובר על תקנה הקבל'
 וכן אם חייבין גמרו את הדין וחייבו את המייב' אין יכול לפרו' בדין מזה
 החרס המופלג דהק' וכן אפי' דין יכול לכוף את חבירו לפי דין
 אחר כ"ו שהלה אומר נלך לפני דייני הקבל' ואם תקפו דין גלגה שיהי'
 הרי הוא עובר על חרס התקנה אפי' התובע והנתבע והנתבע ראו לקבל עליהם דין
 אחר. ואל תחמנה ותאמר וכי מלאך שאין דיינין אלו כקילין ופוק סוף לריבין
 הן למודיעין אותן הדין כי כן תקנו רביס אסורו פי דינא גמא לי ילכו
 לפני החכם הבקי' וואו' יגמור דין' והי"ך יוכל שום אדם לכוף חבירו לומר
 נלך לפני דייני סקאל' אם חבירו אומר לך לפני החכם הידוע הדין. אל
 תחמנה שהרי הלבנו כך קבלו עליהם וקבלתם קבלה חרס' דרשאין הם כדק'
 וכמ"ס ואפי' שכן אין רשאין לגמור הדין אלא כפי מה שיודו להם החכמים
 אפי' אין אדם יכול לכוף את חבירו לילך לפני דיינים אחרים זולתן וארי הוא
 הדבר הזה לאחר קבלת לבור' כשיים המתמלמים דין' ואפי' רותב ליק' לבית
 הופד שידועין הדין' והלא רותב לדון כאלו דלמרי' שאין הלוה' יכול לכוף
 למלוה לדון את חבירו אלא כפינו ואם נסתפק להם הדין הם שואלים לאותו
 כ"ד ועל פי יגמרו הדין כדלמא' כסוף זה בורר (ל"א פ"ב) שרם שנתפלמו
 דין' אחר' אומר דקן כאלו וואו' אומר נלך אל בית הופד כופין אותו ודן כפינו
 וכו' ואם הולך דבר לחלו' מנ"ד הגדול שבידועים סתמין ושולחן וכו' משמע
 הלא וכיון שהדין נתון שכופין אותו ודן כפינו אפי' שאין יודעין הדין לא
 אמרי' שילכו לפני הידיעין אלא הדיינים ישאלו להם ועל פי מה שיתיעס
 יגמרו הדין' וה"ל כיון שהדין נתון שכל א' יכול לכוף לחבירו לפי דין אותו
 כ"ד עמינו הלבנו ושפילו ליה מלי' משכב וסבירו אינו יכול לכופו ללכת לפני
 כ"ד אחר ואפילו כפינו זה מכה התקנה א"ל אפילו אין יודעין הדין אין
 הלא ישל למסון ולומר לפני כ"ד יפה לך רותב ליק' כיון שסוף סוף על
 פימה יגמור הדין אבל הלו' יכול לכוף לפיכך לפני דייני הלבנו והם יגמרו
 הדין כפי מה שכן שייבין לפי התקנה וכפי הדין המסור לחכמים : וחלוי יפלה
 על דעת אדם לומר דדוקא כפי' מי שאינו מומחה אינו יכול לו להמנינו אם
 הלא רותב ליק' לפני דייני סקאל' אבל כפי מומחה כיון שיכול לדון יחיד
 ככפיה אף זה יכול לומר לפני סבור' מומחה אינו הולך והמומחה עמו יסומ
 כעל דינו לפי גמ' אינו כלום דכיון שאמר קבלו עליהם זה סב"ד הרי
 הוא כפיה הופד סתומתין. שהרי הנהוג סבור' פלוקס' וזכר' שאלוה' מימם
 דינים

דריינים עליהם ולא אחריהם וזולתן אי"כ הסופר ואומר אלך לפני כ"ד פלוגי המומחה אין שומעין לו וכופין אותו וזן לפני דייני הקהל ודומה זה ללוח ששמן ואמר נלך לבית הועד שם יותר מומחין מאלו דלתי שומעין לו וכופין אותו וזן בעירו ואף אלו כיון שהנזכר מינוס דריינים כופין לכל בעלי דייני לזכר לפניהם אע"פ שיש יותר מומחין מהם והדבר הזה מוכרע ממקומו ומכוחו ממ"ש למעלה. והטורף עוד בגמ' דפרכין בפ' זה בורר (כ"ג פ"א) אמתני' דתקן זה פוסל דיינו של זה וכו' כל כמיהה דפסיל דייני'. ופרכי' אמר ר' יוחנן בערכאות שבסוריא שני כלומר שאינן מומחין ופ"ל לר"מ דמאי ארדך למפסליהו והא דתיחא אמרו לר"מ לא כל הימנו פוסל דייני שמומחה לרביס דמשמע דוק' מומחה לרביס אבל אי לאו מומחה מני למפסל. הא תריגא בגמ' אימא לא כל הימנו פוסל דייני שמומחה רביס עליהם ובודאי דהאי דפסיל ערכאות הללו משום מומחין פסיל לכו דאי ליחנכו מומחין מאי שמומחה דרמז וכו' דאמר זה פוסל דיינו של זה אלא ודאי טעמיה דר"מ הוא משום דלדדך אמר לא שמומחה אלא כ"ד מומחין ורבנן פליגי עליה ואמרי דכיון שהמחוס רביס עליהם לא כל הימנו לפסול וק"ל כותיבו וליכא למימר דה"מ כשה' המומחה בעיר אחרת אבל אם היה באותה העיר או קרוב לאותה העיר כשגם פרכאו' כבי דינא דרב הונא ורב חסדא דהא רב חסדא לא הוה מורי קמי רב הונא חוד שלש פרכאות כדמוכח בפ' הדר (ס"ג ע"ב) מני אמאי ארדך מאי קא מטרנאנא לך וכדליתא בפ' זה בורר (כ"ג פ"א) וכו' ליסגי בעיר להכי' קאמרו דלכוו כ"ד מומחין הא ליכא למימר דפ"כ מתני' בדליתאכו נשור אחת פסקין דהא לר"מ דלח' לוח מני מעכב נפסול להכור ערכאות משום מומחין וכדמוכח בגמ' ואי אוחס מומחין הם בעיר אחרת לא הוה מני לפסולי דלפילו אמר נלך לבית הועד כופין אותו וזן בעירו אפילו בלא ערכאו' כדליתא בשלמי פרכין (ל"א ע"ב). אלא ודאי בדליתאכו בעיר אחת פסקין אפי"ה ס"ל לרבנן דכיון דערכאו' יביהו לא מני למפסליהו וסוגיא דשמעתא מוכחא הכי ובעיר אחת פסקי' דכיון דלוחיקמנא מתני' דזה בורר דייני אח' וזה בורר וכו' קאמרו ולא כ"ד אמר כדס"ד מעיקרא היאך יעלה על הדעת לומר שהא' יוכל לברור דייני אח' מזה העיר והא' מעיר אחר' ולהעריה דריינים לאלת מפריהם ולדון להם אלא ודאי אע"פ שהן בעיר אחרי רבנן שאין יכול לפסול הפרכאו' בשביל המומחין וזה ברור הרבה ומדאשכחן שהרביס יכולין להמחו' עליהם ערכאות אפי"ה שאינן מומחין וכיון שהמחוס רביס עליהם אם בורר א' מהבעלי דייני א' מהם אין הלה יכול לומר איני רואה כי אם כ"ד מומחה ואע"פ שהמומחין יכולין לכוף המסרב הכי נמי יכולין הרביס להמחו' עליהם ערכאות שדומו בכפיהם לכל המסרב לזכר לפניהם ורואה לברור דיינים אחרים אע"פ שהם מומחין מהם. וגדולה מאלת יש לך לומר שאפילו אם הפרכאו' הם בעיר אחת והמומחין הם בעיר אחרת יכול המלוה לכוף ללוה ללכת לפני הפרכאו' דכיון שקבלום והמחוס רביס עליהם ה"ה ככ"ד הגדול שבירושלים אם המחוס עליהם כל בני אותן מקומות שהרי ר"ת ז"ל פי' בספר הישר דמאי דלמרי' אח' אומר נלך לבית הועד דהיינו כגון ערכאו' שבסוריא שהמחוס רביס עליהם. ומיהו זה אינו לדברי רש"י ז"ל שפי' בית הועד כ"ד הגדול וכן נראה מדברי הפוסקים ז"ל בה' סנהדרין אבל מ"מ הדבר פוסל דבעיר אחת יכול לכוף ללוה לפני הפרכאו' ואפילו לוח מני מעכב ופירש"ה וכו' דכנסת ערכאו' יכול לכוף כ"ש אם הנזכר קבעום לאלו ולא לזולתם שבירוש' והטילו בזה חרס וכל זה אריכות ללא נזכר אלא שאנו לריבין לבאר הדברים כדי שלא ינאל בעל דין מקום לחלוק. ולפי דרכנו למדנו עוד שהרבי' שהמחו מי שאינו מומחה שהוא נזדו יכול לזון וסלקו רשות מיד כל אדם מלכוף המסרב דייני אע"פ שהוא מומחה יותר מאותו שהמחו רשאין הם בכך ונסתלק רשות ולא מומחה מלדון בכפיהם מלבד אותן שהמחו עליהם שכיון שמלינו שאין אדם יכול לפסול ערכאות שבסוריא בשביל כ"ד מומחין הוא הדין נמי שאם המחו הערכאות לבדם ולא לאחרים לא מנפיע שאין אדם יכול לפסול הפרכאו' אם בעל דינו בירר אותם אלא אפילו לברור המומחין עמהם אינו יכול לפזר חבירו בכך ואף המומחין אין יכולין לכוף שום כפיה בעולם שהרביס רשאין הם בכל זה ולא מינפיעו כ"ד מומחה שאינו סמוך אלא אפי' כ"ד פרכאו' מפי נשיא אלא אפילו נשיא עצמו שהוא סמוך לאחרים ויכול לכוף ישראל לעמוד על גזירתו יכולין רביס לפלגו מנשיאותו ואפי"ה שהוא גדול בישראל ומורע דוד כדליתא בברכות פ' תפלת השחר (כ"ח פ"א) שהריירו ר"ג מנשיאותו לכבוד ר' יהושע אע"פ שלא היה בנשיאותו שום דופי. חרס שקרי אחר שנתפייס ר' יהושע ממנו העלוכו לנשיאותו כדליתא התם (שם) זכ"ש אם הכשיף הסומך את המומחין יכולין לסלקו ק"ו המומחה שאינו סמוך. ואפי' עדיין אין הגדול דומה ללואה להתם הסכימו בו חכמי ישראל והכח לא הסכימו בו חכמי העיר אלא הם משלמים מינו אותם ועוד שהם הפסידו ר"ג ומיני ר' אלעזר פל עוריה דכורא נר אבהן וכו' ורמי' לנשיא' ואין זו קושיא דלפנין קבלת דיינין כיון שיכול אדם לקבל עליו אפילו פסול ואפי' מי שאינו יודע כפי אלו הפרכאות הכלתי מומחין לפנין הדין כר' אלעזר כן עוריה לפנין הנשיאות וכיון שהבעלי דייני והנזכר קבלום עליהם דיינים כפי הם כר"ג וביט דיינו וזה פשוט. ולפנין מה שלא נעשה בהסכמת חכמי העיר אינה קושיא דדשאין הם בכך כיון שזשעפת הסעתן על קיומתן היו שם חכמי העיר ודאי אין בני העיר רשאין להסיס על קיומתן אם יש אדם חשוד בעיר שלא כדפי' בהרמ"ה פ' השוחטין (פ' ט"א) הבהו פלוגי דלפנין פכדי סודי דכל רבדי ביומא דחכמיה ליקרעיה למשכיה אול מד עבדי ביומא דחכמיה קרפיסו למשכיה אחא לקמיה דרבה חייביהו ואפי' דעטמא משום דהיכא דליכא אדם חשוד לאו כל כמליהו דמתנו וכיון שבמסמך חכמי העיר

ענין קס

דרכ כלל ועכשיו נשא ונתן בפנינו זאת הנדירה הפטרית ולדתי יש כי להפיו פנים כמי אשר קצו ענה ממתי אלת תורה היא וללמוד אתי לרדך ומה שאכתוב כאן כבר כתבתי למעלה כלו או מקלות ולא בלתי פחה אלא להשיב את הארי וכמסתפק ואומר כך כתוב בתורה לא כחותך הדין בזה כי איני כדאי אבל אומר כך דעת תלמידכם נוטה. ואומר שאין ספק שרצו ז"ל הוא יחיד בדור ומומחה לרביס וכמו שפי' רבי' שריח גאון ז"ל בהספדו מכו יחיד מומחה וז"ל החשוב יחיד מומחה דחשיב בדורו פסקי במשנה ובתלמוד ופסקי נמי בשקול הדעת ומעייני דריי' כמה שני ומכחו לי' זמנין פגיחין ולא חמו לי' ספות כגון ההוא מומחה לרבי' ועיקר לפון מומח' מנחם כדחנן (שבת ס' ע"א) ולא בקמיע בזמן שאינו מן מומחה ומפי' בגמ' (פ"א ע"ב) היכא דליתאמחי קמי' הילכך דייני מומחה מנוסה לרביס והכמותו גליה ומפורסמת לרביס עכ"ל וכו' לומר בדורנו זה שנתמטעו הלכדות ולא אחז יודע עד מה אלו חשי' בדורות הראשונים שהיה ללכ כפתחו של אולם היה כדאי לומר עליו דחשיב בדורו וכל אותם התנאים הכותבים בתשובה בזה לא פסקא אדם שיש מוח נקדקדו אבל יש לי מקום עיני בתשובת הגאון ז"ל מאן יהיב לן מפסרי' ומליין עינין מדחמריין בפ"ק דסנהדרין (ה' ע"א) אמר רב נחמן כגון אלא דן דייני ממונות ביחוד וכן אמר ר' חייה ודאי ר"ג ור' חייה לפרושי יחיד מומחה אהו וכיון דכל חד מייביו אמר כגון אלא משמע דוקא כגון איכסו אבל זוטרי מייביו לא דאי לא מני קא מפרישי ועוד דמסכת נזירות פרק כל פסולי המוקדשין (ל"ז ע"א) אמר רב נחמן גופס נבי הפרת נדרים ביחוד מומחה וכגון אלא דלמריין התם הפרת נדרים במקום שאין שם חכם כגלפשה. במקום שאין שם חכם כגון מאל ארין כגון אלא ומדנסת והתם אמר ר"ן כגון אלא משמע דדוקא קאמרו ודייני ויחיד ביחוד מומחה שיש הם ומפולס לא אמר אדם בדורות הללו יחיד נדרים ביחוד מומחה ואפי' יחיד שכיחדיים וכיון שכן מאי שנא דכיון שכהנו להחיר נדרים במקום מנוה ולא ראו להחמיר על עולמן שלא להתירן אם היה אפשר דבדיין יש יחיד מומחה נמאל בדורות הללו אף בנדריים היה לנו לומר כן שאם הוא יכול לנדו מאן דלא ייית דייני ולאסרו דבדרים האסורין למגודה ולהחירו מהם כשקבל עליו את הדין מה קומרא היחה זאת בנדריים טפי ממנון אלא מדלא שכתב דהכו הכי רבנן קמחי רס"ל דייחוד מומחה דוקא כר"ג ודברי הגאון ז"ל לריבין למד ואין לנו בזה רק התימה לכו. אבל מ"מ סלועים שכתבתי מושכין דייסם מלומר על עולמן כך ולהחיק עולמן כמומחין שאינו דרכן של קדושי' עליון לשבח את עולמן ומקרא מלא דבר הכחו' יסללך זר ולא פדכ ככרי ואל שפתיך ואמריין בסנהדרין פרק היו בודקין (מ"ב ע"א) ח"ר אפי' מאי חזקן הדין חכם דינא ואותבינן עליה מהא דתיחא גדול שבדיינין ואמר חזקן הדין ואי אמתת חזקן הדין חכם דינא גדול שבדושי קא משכב נפסיה וכתיבי יסללך זר וגו' ואפי' דנפ"ק דסנהדרין (ה' ע"א) אמר רב נחמן כגון אלא דן דייני ממונות ביחוד ור"ג לאו לחזוקי נפשיה בגדולה הוה אמר הכי אלא פרושי הוה דקא מפרש הכי מאי יחיד מומחה אבל לשבח עולמו לא הי' מחזקין ומי לנו גדול מנפשי רבן של כל הנביאים שמפשי ששבח את עולמו ונטל ופסרה על תלמידיו נענש כדלמרי' בפ"ק דסנהדרין (ח' ע"א) משום דלמרו והדבר אשר יקשה מכם תקריבוהו אלי ושמעתיו נתפלתה ממנו פ' נחלות ויקרב משה את משפטן. לפני ה' והוא אומר תקריבוהו אלי וסולדך להקריבו לפני ה' מפשי טענת כחות ללפחד ולפוסם מאי לחסיקא התם חס ליה לאחות לדין שיסתבה בזה שהרי שנחתו התורה במדת העוה ואיך יכול עפרה על שופטי ישראל דהכי אמריין התם (שם) מי כתיב וישמעיעם ושמעתיו כתי' אי נגמריה נגמריאל ואי לא אזילת ונגמריה ואמריין התם (שם) אמר לו משה ליהושע [אחא] חקייס שכדור עמהם וכו' מה שיש לתמוה על הרב ז"ל דשקבא להסידותיהם ולפנותותיהם כדמרו על עולמו מומח' אלא ודאינא דייני ממונות ביחוד. עוד פילא כדפי' בכתר"ה פ' השוחטין (פ' ט"א) הבהו פלוגי דלפנין פכדי סודי דכל רבדי ביומא דחכמיה ליקרעיה למשכיה אול מד עבדי ביומא דחכמיה קרפיסו למשכיה אחא לקמיה דרבה חייביהו ואפי' דעטמא משום דהיכא דליכא אדם חשוד לאו כל כמליהו דמתנו וכיון שבמסמך חכמי העיר

וכרשותו נתנו בני העיר כחן לקחם מהם למנות אלו הדיינים כרי מדיין מופיל ונסתלק רשות כל דיינין אחרים בהסכמת בני העיר ובמסמך חכמיה. ועוד ה"ה נראה דנפנין החרס א"ל להיות חשוני העיר עמהם בהסכמתם אבל הם יכולים להחריס ולשתף בחרס היחיד החשוב ממה שמלינו בהגדה שהשכספי' שחפו להקדיש בחרס גילוי מכירת יוסף אלא שאין זה נראה אמת ויש לקדקד בזה הרבה ואין אנו לריבין לו. אבל מ"מ הרביס יכולין למנוס היחיד חשי' הוא מומחה מלכוף לדון לפיו שהרי רשאין הם לקבל שאר דיינים וזולתו. ובר מן דין י"ל שהיחיד אלא לכוז הרי הוא כתלמיד אלא הרב ובשאר ישראל אלא הכשיח שכתו שהשיח יכול לכוף לישראל לעמוד בגזרותיו כן הנזכר יכולין לכוף כל יחיד ולשעבדו לתקנותיהם וכמו כן כמו שהשיח יכול למנוס שאר החכמים לדון שלא ברשותו כדמוכח בפ"ק דסנהדרין (ה' ע"א) ה"כ יכולין בני העיר למנוס שום דייני מלדון אלא ברשותו והכי נמי כשם שאסור לתלמיד לנדות בפני רבו אח"כ נעל רשות מרבו אלא לאפרושי מאיסורא כדליתא בגמ' הדר (ס"ג ע"א) הכי נמי אפשר להם לרביס למנוס כל יחיד מהם מלגדות אלא ברשותן כדן תלמיד אלא הרב וכו' כל ישראל עם שפחה כי בני העיר אלא יחידים כדן נשיא אלא כל ישראל וכו' הרשב"א ז"ל בתשוב' א"כ כיון שהנזכר המחו אחרים עליהם לדון בכפיהם וסלקו רשות כל יחיד מלכוף ולגדות הילכך יכול זה המומחה לדון כלל ומאלו דלא ייית דינא לא מני' לשמותיהם ותבאר החלק השני בזה היסוד בס"ד :

אלה המעשה הזה המעמד הוא מושלך לארץ והוא פגול ושוכך לארץ על פניו
 בחור כגון כהן ונגזר וממלא המעמד הוא מחיל להחיל על הארץ ומחיל
 ומחיל מכלל ומכלל עד תחתיו המעמד לארץ ולפני כהן כהן כהן כהן
 קטח על טעם על רוס קטח דלי ליכל רוס קטח הוא קטח רלוס ופגול
 פגול כשיש בהקטיו כיד טפחים ומלא רחבו שמנה לפי הכלל המסור לו
 כדחק הכל ופ"ק דפרוכין (י"ג ע"ב) דכל שיש בהקטיו ג' טפחים יש ברהבו
 קטח ומלא רלוס לרוב לרוב תחת דפנו שמכאן ומכאן טעם על טעם על
 רוס טעם שהרי כלן פגול על ח' העושה בתוכו פגול על ח' נמלא
 האירי שדפס' ח' חומשין לכל קרן דלמחא כרבושא למחא ושי חומשי בלכסורי
 הכי כל אלכסון שודף על הרוב ט"ז חומשין מן מהם ממלא לקרן זה ומחלה
 לקרן זה הכי כל אחד מהם ח' חומשין ואם בלחא לעשר בקרן זווית שחן
 לעיגול רבוע של טעם על טעם נמלא אלכסורו שודף על רחבו ב' חומשין דמלא
 שיפור אלכסורו ח' חומשין לא כשחירי לו רק חומש אחד ומשום נמשך אחד
 לא דק פ"ל הרב ז"ל וע"ד זה הלך הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' עוממחא מה
 ח"ל שם וכן פגול עגול שהוא מוטל לאויר מוחה על הארץ אינו מביא את
 הסוממחא תחת דפנו עד שיהי' בו היקף כ"ד טפחים ואם אין היקפו כ"ד טפחים
 סוממחא בוקעת ועולה ויורדת זה שהלכינו כ"ד טפחים הוא לפי
 סוממחא בוקעת עליהם בחשון כל המשפטי' של שיש בהיקפו ג' טפחים
 יש בו רוב טעם וכל טעם על טעם כרבוש יש בלכסורו טעם ושי חומשין
 לפיכך אם היה זה המעמד כ"ד טפחים נמלא כל דפנו טעם על טעם כרוס
 טעם ויחר מטעם שחשבונו' אלו בקירוב הן עכ"ל רבינו ז"ל וי"ר בספרו
 הארס הזאת. אפי"פ שיש להרא"ב ז"ל בהשגותיו דרך' אמרה בזה אבל לפי
 ה"פ' הזה אמר רואה שם עשו יסוד מוסד מהפיקרי' האלה וסמכו עליהם
 אפי"פ להקל שאלו אמר שפטי הפסד טהורו חששו והקלו בזה תקשי לך רישא
 עקרה שיהא נחובה בכותל שכלו בזה להחמיר כמו שכתבתי אותם כמקור
 לזה ועוד שלא הקלו משי הפסד טהרות אלא בלדב' שוממחא מדבריה' כגון
 שוממחא כלי זכוכית שפשו בו היכר דלא ליחי למשרף עליה תרומה וקדשים
 כמו שזכר בראשון משנה (ע"ז ע"א) אבל גטוממחא דאורי' לא יקלו מפני
 טעם זה לטהר מי שהוא טמא דבר תורה להאכילו תרומה וקדשים וליכנס
 למקדש בחיוב כרת והלואי ישרפו תרומה וקדשים ולא יכל לירי חיו' כרת. וכן
 בגמ' נדה (ל"ד ע"א) אמרו כי שכבת זרעו של פכ"ס טהור לפי שאלו' וכן
 איש טמא אלא מדבריהם ועמדו היכרא כשכ"ב זרע כי כיכי דלא ליחי למשרף על
 אפי"פ תרומה וקדשים וכן דבר נדה של עכו"ם וכן במשקין שנטמאו מחמת
 שרץ שהם מטמאים כלים מדרג גזרה משום משקה ז' וזהו ולא גזרו אלא
 לפסול אבל לא לשרוף כלים דדוקא' ועמא קורו עמא' כלו נטמאו אחוריו אלא
 נטמא תוכו דפגול רבין היכרא כדאימא בכדורי' (לי"ח ע"א) וכן מה שפטי
 במשנה כלים (פ"ה מ"ג) והביאה בפ' במה עוממין (מ"ה ע"ב) בית הפך
 וביה סבר וביה סבגלין שכירה שהוא מטמא כמגע ולא באויר לפי שאפי"פ
 כמגע אינו אלא מדבריהם ועמדו היכרא דלא ליטמא אלא באויר כי היכי
 דלא ליחי למשרף עליה תרומה וקדשים. ודע כי עם היות בידם אלו פיקרים
 יסוד תקופו הלכו בהם לסקל אפי"פ לפי עיקריהם שהרי הסכימו המפרשי' ז"ל
 באורי' בפ' זאת המעשה שיש אפי"פ לפי עיקרים אלו חוסי' חומש' אלא דלא
 דק והלכו בהם על דרך הקירוב וביא' יעלה של דפתך שדקדוק ההנדס'
 חששו לחוממחא שאפי"פ לפי עיקריהם לא חששו שהוא דבר עבר למחמילי' פ'
 חן שוממין ור' שמעון ז"ל לתקן קירוב זה כתי' ח"ל ועוד שהרי פירשו
 בפירוכין (י"ז ע"א) דלמחא כרבושא למחא ותרי חומשי' בלכסורא איש
 מכון ושוד משהו אימא ומלמחי' הבה על לשון זה בגליון הספר שלי זה
 לשונה. ועוד שזה ש"י הרב ז"ל לא ידע כי בפשו הוא הוסיף קמח לר'ך
 למוסיף מים כי פחה ישחיר לנו יותר מהלורך יותר מחומש' אבל טי"ל לומר
 כי כל שבהקטיו ג' יש ברהבו טעם אינו מכון ולפי האמת כל שברחבו טעם
 יש בהקטיו וכל ג' טפחים ושיערי טעם ועמא' יחמטט החומש' כשחיי' לנו יותר
 מהלורך וכל זה אינו שוב כי אם יעשה בהיקף המעמד כ"ד טפחים וכל לרוב
 תחת דפנו מכאן ומכאן טעם על טעם כרוס טעם דוק ותשכח פ"ל בזה
 ז' וביאור זה בקצ' הנה זה העיגול שיש בו הקיפו כ"ד טפחים יש ברהבו ז'
 טפחים לפי שרשנו ונעשה מרובע משך קטרו' הנה יהיה אלכסורו פ' טפחי'
 ו' חומשין הנה שדפס' על אלכסורו העגול י"ד חומשין ו' חומשין לקרן זה
 מכאן ח' חומשין לקרן זה מכאן ושאלכסורו זה שיש בו ז' חומשין וכול לרוב
 בו טעם על טעם שכל אמחא כרבושא למחא ושי חומשי' בלכסורו ומכל זה
 מוכל לראות כי החמתי' ז"ל ומפרשי' דבריהם לא פירשו שם חששו לזה
 הדקדוק החמתי' אבל בודאי ידעו האמת כמו שכתבתי אבל זה שחשקה
 דבריהם שם לא זללו כשישור החמתי' אלא מפני שהוא טחן חוממחא אינו
 כן אלא יש לנו לומר אחד משני דברים או שקבלתן' היה לכתת' לכתת' פ'
 דרכים אלו ואפי"פ שיש בהם קירוב דהא שיעורין הלכה למשה מסיני הם כ"ד
 בפירוכין (ד' ע"א) ובסוכה (ה' ע"ב) וזכוכתי' אחריתי' ואפי"פ שך נאמרה
 אלפי' למשה מסיני כ"ד נקדושין (ל"ט ע"א) של פני אחד והספס' בזה לפי שאלו
 יתנה הסורה למלאכי' השרת כמ"ש בנרכו' (כ"ה ע"ב) ונקדושין (כ"ד ע"א)
 של פירי' אחרי' ושמא' כך ממסרה להם הלכה שיחמגו על פיקרים אלו
 אפי"פ שיש בהם קירוב כלו הם מדוקקים ויש ספק בזה מים שששה שלמה
 שהלך בו הכתוב על דרך קירוב כמו שיבארתי וזה אחד משני דברי' שאפשר
 לומר בזה או שנאמר שם כשנאשו ונחמו בזה על פיקרים אלו פשו על לקרב
 ההכנה אל החממילי' לפי ששלוש' ישרי' אדם לתלמידו בדרך קלרה כדאימא

כשיק דמסחים (ג' ע"ב) ובמקל אלו ספרות (ס"ג ע"ב) אבל לפני' ממס'
 יש לנו לדקדק הפני' פ"פ הדקדוק החמתי' ומסורו לחכמים יודעי השיעור'
 נמלא כי ההלכה מסור' לתלמידים החממילי' והמשפט מסור' אל החכמים
 לדקדוקו של מי האמת זה הדרך ישר כפי' לתקן דבריהם ז"ל וכן יוכיח
 מה שסקלו בזה בפגול המוטל לאויר במס' הלכות (פ"ג מ"ז) שאף על פיקרי'
 לא דקדקו והקלו בהם ואפי"פ שהקשו בסוכה (פ' ע"א) ובמקומות' אחרים
 (כ"ג כ"ז ע"א) אימרו דאמרי' לא דק לחוממחא לקולא לא אמרי' זה הוא
 כשהוא הרב' אבל דבר מוטעם לא יחשו בו שלא לבלבל התלמידים דומה למש'
 שאמרו אימרו דאמרי' לא דק פורחא כולי' האי מי אמרי' ואפשר
 דפורחא אפי"פ לסקל כשהוא' בלתי מורגש לא יקשה להם ז"ל לא דק בים
 וברמב"ם ז"ל פירש בפ' המשנה פ"א (מעריבין) [מעריבין] כי לפי שדקדוק
 השביעי אינו ג"כ מדוקדק לפי שאיח' לידע יחס קוסר' סבולה אל המקף
 לא שיחא זה מהסרון שללו אלא שפס' הפני' יחייב' כן והמהנדסים יודו פס'
 שאיח' לרשע זה אלא פ"י קירוב וכן שפוק סוף נלמדך לקירוב לקחו החכמים
 זה השרש פיקר' והשתמשו בו בכל שיעוריהם זה כמב' הרב' ז"ל וי"ל עוד כי
 נמלא סיוע לזה בים שששה שלמה ובודאי מאשר ראונו עומק שכלם כפי'
 המשניות וכלל דבריהם יש לנו לומר שאיח' שיעורו חכמי' הפכ"ס נמחקריהם
 מה שלא השיגו הם וכבר הסגין בעל פפי' הכהר ז"ל להראות ליהוה שכל הימים
 מהשיג' מאשר השיגו חכמי' ישראל בפני' הסריפות ונגע' אדם ונבדרי' ובתי'ם
 ובפניי'ם אחרים כמו שכתבתי המאמר בזה בספרו וכן כפני' השיעור'
 דכושכנא ושיפורא חליח' מילחא שאיח' לומר שתקל' יד שכלם מהשיג' עם
 שהשיגו חוקרים' וארשמיד' להנדי' בין החול ובין הקדש וכבר השיגו דבריהם
 רבותיו הרשעים ז"ל שתקנו מאמר רבין דקסרין שאמרו בפ' הלון (פ"ז ע"ב)
 דעיגול דניסיק' מנו רבועא רבועא ורבושא' דניסיק' מנו עגולה פלגא ונבנא' פ"ק
 דסוכ' (ח' ע"א) דהו' אותו מאמר שאפי"פ שבעגולה דניסיק' מנו רבועא ידק'
 פ"פ הכלל המסור להם במרובע יחר של העגול רביע' אבל שלא יהיה רבוע'
 שחוק העיגול אלא חזיו' של העיגול דהו' צנמי' ונבנא' חזיו' של החלמודים
 עשו בדבריהם של רבין דקסרי' שפני' שחזיו' של הפיגול אמרו והם לא אמרו
 אלא פלגא כלי' של המרובע החזיו' וחו' אמח' כי כשפסגה עגול כחוק מרובע'
 ומרובע' כחוק העיגול יהי' המרובע הפנימי חזיו' של חזיו' כמו שהכתבתי למעלי'
 זה כתבו בתוספ' ויש ל' להוסיף על דבריהם כי רבין דקסרי' חססו סדבר' על
 דרך זו ללמדו כי כשישור' חסרין העיגול מהמרובע' כן יהיה שיעור המרובע'
 מהעיגול כשיהיה העיגול בין שני המרובעים וכל זה חיזוק וספק' שחזין' בכל
 דברי' רז"ל דבר שיפול ממנו ארצה כי הם אמח' ודבריהם אמח' ואחר' שהפס'
 שחמו לנו זה הפתח אף אנו נאמר כי מ"ש בסוכה הפסיה ככשן לחוממחא
 לא דק הם דברי' תלמידי' שלא הביטו דברי' ר' יוחנן אבל ר"י פ"פ דקדוק ההנדס'
 אמר דבריו כמו שפ"י למעלה וכן יתפרש כ"מי' שלא דקדקו ע"פ הכללי' שמסרו
 לנו לפי שסמכו על הדקדוק החמתי' או קרוב לו הרכיב ועמא' אשוב לרבי'ך :
כתבת' זה לשונך והמגם הם הרנישו בזה למקום הראוי למה שאמרו
 (פירוכין כ"ג ע"א) הגם והקסרף שם פ' אמח' ושירי'ם על פ'
 ושירי'ם מוקפת גדר גבוהה פשרה טפחים מפלפלים כחוכה ועם אמרו ולי'
 מרבנא' לכו לחמשה אלפי' גרמירי' הוין' פ' אמח' ושירי'ם על פ' אמח' ושירי'ם
 כדלפני' מחזר המשכן ולפני' המשכן הם פ' אמח' על פ' אמח' ואלכסורו לפי
 השבון אמחא' ותרי חומשי' בלכסורא' הוא פ' אמח' ולא יותר ואתה רואה שם
 ר"ז שיהא' אלכסורו שרש חמשת אלפים' אמח' שהוא הכאה כל אחד מהלפנות
 בפגמו מקובלים' שחם תכה פ' בפגמם פגמתי' יהיו פ' אלפים' ושרשו' פ' אמח'
 ושירי'ם כדבריהם החמתי' והשירי'ם הוא חז' אמח' וחומש' אמח' בקירוב וס'
 דקדוקו כגון' האמת והששו לעודף כדי' שלא יבוא' לירי' קולא' עד כאן דברך
 כלשונך. ויש בהם טעות אפי"פ שאינו מצד לטוונחך כי אם חזר המשכן איש
 אלא פ' על פ' ומשם למדו דין קרפף מין להם לחכמים ז"ל להוסיף על שיעור
 זה שיהא' פ' אמח' ושירי'ם שהוא שרש הכאה חמשים על פגמו שני פגמים
 אבל האמת הוא כי חזר המשכן הוא מאח' על פ' ששם חמס' אלפים' בהכאה כלל
 הקטן של הללע הגדול וזהו תקון לרבי'. ופתח' אפי"פ עליהם דע כי דברים
 אלו נאמרו לפי' פשוט' פסין (סס) אבל לא חזר' שם מה שכתבתי אמח' אמרו כי
 מרבנא' לפי' אלפי' גרמירי' וכו' זה הלשון אינו שם שפית' שהוא אמח' אבל כ"ל
 בו אמרו בפ' לא יחפור' (כ"ז ע"א) גבי' חזין' דעולה' שאמרו שם שפית' סאה
 הוא חרץ אלפי' ופי' מאה גרמירי' וביה' סאה הוא חמשים' על תמשים' שחזר'
 המשכן שיהי' מאח' על פ' הוא בית סאתים' כדאימא' בפירוכין (סס ע"ב)
 ואיך שיהי' חזין' מכאן ראי' שהם דקדוקו כגון' דקדוקו הסדסי' שסרי' לא
 חזר להם בשום מקום שלא יהא' חשבונית' ששם המרובע' בהכאה כללע' האחד
 של הללע' האחד' שזה חנוקות' יודעים' אותו כשיפשו מהשקה' בתי' כתי'י'
 הגרמירי' שקרין' אשק' אש או סטרנני' לא ראי' בשום מקום שדברו בזה על
 ז' הקירוב' אבל דברו בזה על ז' הדקדוק' כמו שחמלא' בפ' לא יחפור' חזין'
 ובמקומות' אחרים' ואיך דבר' שפוט' הוא לכל שפית' סאתים' שם מאח' על פ'
 כחזר המשכן' כשפשו אותם מרובעות' שות' הלפנות' והזוויות' יהיו יותר מפי' של
 פ' שסרי' פ' על פ' הם ארבעת' אלפים' וחמשים' ומאה' על פ' הם פ' אלפים'
 פ"כ הולכתי' לחותם' שירי'ם וזה שאמרו (פירוכין סס) מנח' הימ' חזר' יסודם'
 דלמחר קרא' חרץ' מאח' בלמח' ורוב' חמשים' בהגמתי' אמרה' תורה' קול'
 פ' וסנכ' חמשים' חז"ל רש"י ז"ל בפ' אמרה' חורס' קול' פ' שאורכו' יחר' על רחבו'
 וסנכ' הסאתים' דהו' לפי' אמח' חז' חמשים' כ"ל' ששם משה' פי' רלוש' של
 ח' חמתי' רבין' וארזין' כי השכנ' אחת' למזרח' ואחת' למערב' הרי' ארבי' חמשים'
 אחת'

כל המצד פמי ל' על ל' שסס סיס מנחם סמולה והכנס והכניור וכס אזו פרי פנין אז ואין מנחל רחש לדברך וחצי פנין לאס כלל :

עוד

כחנה כי יס שפסה שלמה לא סיחה מדידתו כמו שכתבו מדבריכם וחמה כנית על יסוד זה ניינים וחמרת כי השכורת חמה חמה מחזיק ד' נמים וחצי והשכורת ג' חמה י"ג נמים וחצי שסס מ' סאה וחצי סאה ויסיס השכורת המקוי' לחשון הזה שחא מ' סאה חמה על חמה כרוס ג' חמה פחות חלק מכ"ז בחמה ואס הוסיפו להשכורת הוסיפו לחומרל קדקק פ"כ דברך. וחצי רואה לחמה ככוי' ומקוס פחות כסס הוא כי חמה חסכ כי חז"ל הוליו שיסור מקוס מים שפסה שלמה וחזו כן כי לא חכר כסחור סיחי' בו ק"ן מקולות חכל חז"ל אחר שיסור מקוס חמה הוא חמה על חמה כרוס ג' חמות כמו שגראה מדפתס ז"ל מכוונת בלי שוס קרוס כמו שלמדו מורחק אח כשרו כמים מים שכל גופו פולס כסס ושיסור חז"ל שיסור ארס כיוטי חמה על חמה כרוס ג' חמות כמו שגראה מדפתס ז"ל כגמ' שידוכך (ד' פ"ב ותי"ג) וכמה דוכחי אין לוכך להזכירס כי כנר חמחו זס כסרין כרמזין ז"ל כדחזיו כסרק המוכר פירוס שרפתס של חז"ל הוא ששיסור חרס כיוטי הוא חמה על חמה כרוס ג' חמות ותיסרו סס ז"ל שזה השיסור מתחק מ' סאה מכוונת כמו שכוא מוזכר סס (שס) ונפי עריי ססחי' (ק"ט פסח') ואחר חלו הסקדמות יאל לסס כל שיסורי פדותס כרביית של חור' וכוילל בו אחר זס חוקק לסס כי יס שפסה שלמה שריס מכיל חלסי' כית שסס ק"ן מקולות לבוט כמתח חמות שיהיס מכוון לפי שיסור חמה על חמה כרוס ג' חמות ובמחל יאל לסס שפחי חמות הפליוות לבד היו פגולות וי' התחחמות סיו מרובותו שחס סיו כלס פגולות לא סיס מחזק חלסיס נת כלה לפי הקדמתס שחמה על חמה כרוס ג' חמות סס מ' סאה וק הוא חרס כנמי פירודין דוק ותסכחי' ואפי' שגחמה מ"ש שי סוריס הסקסיס יוקסיס כיוקוס יחמה זס כמ"ש וק פירשו מפרשי המקרא חכל סס ז"ל לא הזכירו סוכחי זו כנמי וא"כ מה שכחנה שרונת של מקוס פחות מנ' חמות חלק ח' מכ"ז בחמה חזו לוכך ריבא לידי חורבנה כמקוס חיסור כרס וישתקס הדבר' ולא יחמר עוד ולהסיב על כל פריי דברך כפנין זה חצי רואה להלריך כי חורס סיה וללמוד חצי לרד :

כתבת

ז"ל שכתוב עשר בלמה מתפחו לך שפחו עגול סביב חמש בחמה קומתו וקו ל' בחמה יסוב לחוח סביב ונראה כחלמת הדמיון שאינו מדקדק אל השניסי גם כו דקדוק מוחס למעיין סיכס שכסוב כסרו טפח ושפחו כמפסה שפת כוס פרח שושן נראה שהעגול רחוק מלגלג המרוכס טפח והס שני ספסיס כקוסר מה' בחמה וכן חמרו פחות ד' ספסיס חפסי שהפובי סיס סוככ על כל הסיקף ואס תכסול פ' חמות ושלס פוחסיין על שלש ושביסי יהיסי סביב סיס מחוץ לשפת העגול ל' חמה ושחוח סקרוכ ויהי סביבו מכסריס ל' חמה נראה שפובי שפת העגול אשר כפרה שושן כמו שני שליסי חרס ואס תכסול חצי הקוסר על חצי הסיקוף כדך חלמה חמרי' ומריסי לבויי הוס חמלל שחח העגול פ"ב חמה ובי' חשיפיות ויהי חשכורת לחמה חמה כנמי' ולשתי חמות קמ"ד חמה וי' חשיפיות וסיס היס נכסו ס' חמות ג' הרלשוות מרוכסתי ותי' העליוות עגולות והשכורת ג' חמות התחחמות המרוכסות ג' חמות חמה יהי' השכורת היס כלו חמ"ד חמה וי' חשיפיות ואס סיס כן יהיסי חשכורת חמה חמה מחוקת ד' נמים וחצי כי כלשכר תכסול חמ"ד וי' חשיפיות כד' וחצי יסלה חלסיס והוא הכסוב חלסיס כתי' יכיל והכתי והחיסה מרס חמה' ושיסרו המקוס אחד מק"ן חלקיס כיס והחיסה וסכתי ג' סאין יהיסי היס שחח חלפי' סאין והמקוס מ' סאין יהיסי המקוס אחד מק"ן כיס ויהיסי חשכורת ג' חמות י"ג נמי' וחצי שסס מ' סאה וחצי ויסי' חשכורת המקוס לחשון זה שחא מ' סאה חמה על חמה כרוס ג' חמות פחות חלק מכ"ז חלקי' בחמה ואס הוסיפו כחשכורת המקוס הוסיפו לחומרל כדרכו ואל יסלה על דפחך שחכמי התלמוד נתנו שיסור לים תיני חמה לשלס חמות המרוכסות וק"ן לשתי חמות העגולות ויהי' קוסר העגול עשר חמות שלמות שח"כ פשו שיפסיס שניס מה שאינו חיוי' החמד שחס יהיסי כקוסר וכשר חמות שלמות יסלה חשכורת חמה ח' לחשון החמתי שחוא סקו הסוכ' ג' ושיסי מקוסר פ"ז חמות וי' שביסוי' ושיי חמות קמ"ד חשיפיות וסס לא נתנו לשתי חמרי' העגולות כי סאין חמה . השני שחס יהיסי כן לא חרישו לקסח כסכר לקוסר לחכוב שחס הוא ופניו ספח והיאך יחמרו דבר רחוק מן השלמת כוס זה לא יתכן חכל מרסחו שיהי ספק להס טפח הסכר חס סיס על פני' כלו ויהיסי הקוסר עשר חמות פחוי' שני ספסיס או יסי' הספס הסכר לכל סקוסר ויהי' הקוסר עשר חמו' פחוי' טפח ויהי' חשכורת לחמה ח' לים לפי חכמי השיסוי' לקוסר ח' חמו' פחות טפח לששה ספסי' לחמה כי כן הסכיונו לשפח' לחומרל פ"ז חמה כקירוב ויהי' חשכורת' לחמה חמה לים לקוסר פחות שני ספסיס פ"ג חמה וסס לקחו הדרך החלמנית ונתנו לחמה ח' לים פ"ה חמו' ונתנו לשתי חמו' כנכס ק"ן חמה פכ"ל . ומה שפירשת עשר בחמה אשר שפסחו חל שפסחו חין כפניס כי חס כשלס חמות התחחומי' המרוכסות כי כן נראה מדברין הוא הסך הכחוב שחרי הכחוב כווח כי מתפחו חל שפסחו שחי' עגול סביב סס י' רחבו עשר בחמה וחין כמקרא זכר למרובעי' חלל פירושן של חז"ל מפסי הסכרה שהזכרתי כדי לכין חלסיס כתי' יכיל חשכורת שלהס בחמה על חמה כרוס ג' חמות שחוא מחזיק מ' סאה וכנמי' לא חזיו כסרס אחר וכין סאין כמקרא זכר למרובעי' היאך חוכל למרס כי מרס כרובס חוא מה שלא כסר . וא"כ שס השיסור הוא על העגול על העגולו ח"כ מאין לך שפסחומי' סיו עשר חמות כלה סוכי חין לו זכר כחכות ופח' שחמה מרסס

חמה ורמיה פ' סיס חמה לדרוס וחמה לנחן כרי פ' על פ' חלל סכקרתס פנומין פסר לכל קק פפרי המוספת עול מן רלוסה חממיס שחרכי ג' כרתיב י' ושסה חסס ס' חסיכות מרוכסות על עשר עשר סד' חסיכות סיס כד' קרסות למלחח ספמימות וברי' פ' על פ' מרוכסות עול חסיכה החמיסית סמרוכסות עסר על עשר ושסה מננה וכו' עכ"ל רש"י ז"ל וכן הוא בירושלמי דמ"ב כלחיס וכפרסת כחא כמדבר סיני רכס וסס עשו חלו ססייסי סיי שליסי חמה ססכ ד' ספסי' וי' כו קירוב כי כסמכי' פ' חמות וי' ספסיס על פ' חמות וי' ספסיס לא יסלו כי חס חרכס חלסיס חמ"ק"ג וכסכ חשיפיות חמה ויחור מדוקדק מזה הוא סיהו ססייסי ח' שיפיות חמה חו כפסכס פ' חמה וס' שיפיות חמה על פ' חמה וחמסה שיפיות יסלה חמסה חלפי' וחמי' כקירוב כי ח' לךדקק החשכון לפי שחמסר חמסת חלסיס חין לו שרס וככר חמי' סרמכ"ס ז"ל כפי' חמסה כפי' חין עושין ססין שחין זס מחסרין שכלט חלל סכן הוא סכט המסכר וכמס' סאה ירוסלמי חמרו דכתי' רוכט חקב שחוא אחד מפ"ז מבית סחמיס כי סאה שסס קבין חמרו שחוא עשר חמות ומחלה על פ' חמות ומחלה ולפי חשכון זה יהי' בית סחמיס ח' חלסיס ר"כ חכל כדכו כזה על לר כקירוב וכן פ' סס ר' שמשון ז"ל. וסרמכ"ס ז"ל כפי' חמס' כלחיס כפי' חמסה פירש שחוא עשר חמות ומוספ על פ' חמות וחמסן כקירוב וברי' חמה רואה שחפי' לחשכון החינוקות פכיס לריכיס חס לומר שסס פ' חמה ושייסיס על פ' חמה ושייסיס לא מספ' מדקדוק שחכנת חכל מה שפדיאל לחשון זה הוא שחמה ויחלה זס כחוחן דריס החסדסיס וחכנת ססס כחוחס דריס' הוליו חו זס ושסה יודו כחוחן הקדמות ויחשו לסס וחזו כן כי לא זס הדקך שפסי' חלל לז' ואס כחאה פ' חמה ושייסיס על חלמו הוא שרס חמסת חלסיס עד שילל מזה שחמחא כרסופח' יחור חפט חמחמח' וחרי חומסי' כאלכסוול כמו שחריח לוקליד'ס זחח היח החללה כסלמה שחמרו ססס לא דקדקו כזה ויסיס זה מוספ שיש קירוב כדכר חכל שסס הכיחל לחשכון זה דרך זה חזו מחוייב סכאן כי מלכד דרך זה חמרו כן כנימי' והילריס יודסיס כן כמו שחמר רש"י ז"ל כפירושיו וכמו שזכרתי :

עוד

כתבת וזו לשון וכאשר מביא לירי חומרל כנון פחות שבת חמרי' מרכס חת הפיר מביא כנון סכלל מרוכסתי שריח חלסיס חמה על חלסיס חמה ומריחה כחלכסון וכל חככוסס סס כמי' על חמחח וחרי חומסי' כחלכסוול וסס חמרו יסמוד משכן על שפת ג' כדי שיהא לפריו ג' חמה וספריס חמה לכל רוח וברי' פ' חמה לחשון חמחח וחרי חומסי' כחלכסוול חמסי' מוכי שחמישית סוא חומרל למפט חח החחוס סכ"ל חו של סכלל מרוכסתי היח כפי' כ"ד מעשרין (כ"ז פ"ג) וכדלוי' שחוחו חשכון הוא כנוי על חמחח וחרי חומסי' כחלכסוול כדברך חכל חס חמרו זס על לר הדקדוק או על לר הקירוב חיו חותן כחוחו מקוס חומרל כלל ולא קולח שפנין חוחס הלכה הוא שפיר שיש לה חלסיס חמה כרתיב ויהי' עגולה חומרי' הברייתא שרין לרנכ חוחס כסכלל המרוכסתי כדי שיהא כסכר חויות ששכמוד החחוס כלר הקרן לא ימדוד חוחו מחומס הפיר חלל מקרן סכככל שחוא מרוכס ומחלה שחוא כסכר כל חוחו סדק שיש למרוכס על העגול כחחוכו חמממש כו וחמרו סס ז"ל שסס כו' חמרו לכל קרן שסס חלסיס חומסיס לפי החחוס דכל חמחח כרסופ חמחח וחרי חומסי' כחלכסוול ואס סס יחור לפי הדקדוק ההדסי' מלחח חשכרת יחור ולא ירדו סס סס לדקדק שלל יהיסי יחור חמי' חמות שחרי' כל חויות הוא כסכר יהיסי ח' חמות כפי' סכחחס או יהיו יחור כפי' הדקדוק ההדסי' וכן חמשיך חסיכרוס סס כרנוכ חחחומין' שחמרו סס (שס) שחוא כסכר תיח חמה ככל סכלל של חלסיס חמה שחוא מניה כחלכסון וכן חמשיך חסיכרוס סס כמי' כמלחח עיר וחחומי' חמסכרין חלף ומחמיס לכחן וחלף ומחמיס לכחן חמנה זולו ככל זה ומה מפסי חחחמח' שחכרה חכל עשו חשכוסס על שרס חמנה חלס כזה וסס חמי' יחור כפי' הדקדוק ההדסי' גם כמלחח כסכר יחור כי כל קרן הוא כסכר שחרי' כפי' חמרו פושין חוחס כמי' סכלל מרוכסתי וחמרו מביא סכלל שיהי חלסיס חמה על חלסיס חמה ומניה כנגד הקרן כחלכסון ולא חמרו מודד לרד הקרן קך וכן חכל חמרו שמרססס וסכל שלו יהי' חוחו חשכון שחמרו או יחור על לר הדקדוק לא חחמירו עליו למפט חלכסון כלל זהו דרך זה החשכון וכן הוא מוסרס כפי' רש"י ז"ל ומחויירת סס חוורה פ"פ פירוש זה . ומה שכתבת שסס חמרו יסמוד משכן על שפת ג' וחצי חומרל כי ייסי' ושכיני מר כחב להח מילחח' והגה מלכד הטעות החמחח כחאן חמה שחכנת כמה שקדס עשר חמות חשכון פ' חמה ושייסיס מהכחח הללס חמה פלמו שני פפסיס וקחוס שסס כחשר ככר ביחרתי' לרסן הטעות כזה חכל דברך כחאן חס מן המתמיהין שזה החמחרי' רלוטו לומר יסמוד משכן על שפת ג' חיו חכר סס רחוני לומר כחוחס של סכלל מרוכסתי שסס' כ"ד מעשרין חכל כפי' יושין ססין (כ"ז פ"ג) חכר על מ"ש גבי הגנכ והקסרפ מלח ח"מ חרי' דחמר קרל ארך סחלר וכו' חמרה חורס עול ל' וסככ ג' וסל זה שחלו כנמי' פפטיה דקרא מיהא כמח' כתי' וחמר חכיי' יסמוד משכן על שפת ג' כדי שיהא לפניו ג' חמה ופ' חמה לכל רוח ומה שכתבת על ז' שסס פ' חמה לחשון חמחח וחרי חומסי' כחלכסוול חין כדכריס חלו מנח סאין פירוש חמ"ן חלל כך פירשו ססס שחלו למח חמר סכסוכ חמשי' חמשי' וחי' לו חומ"ל' כחמי' חמס' חמ"ו ופי' חרי' סחור' חמרי' חמרי' שיחתי' חמסן כחור כספת החמשי' כדי שיהא לפניו כד מורה . חמסיס על ג' וברי' חלמוניסיס שכלל מערי' שחרי' חחלר סיסמ חמח על ג' סס יסמוד חמסן כחמלח' לרסן וררוס וססס חמסן סיס ל' ארך כחלר לרד מערי' כי ויהי' רחוס עשר כחלר לרד לרסן כ' ולרד רחוס כ' חמלל כ' מנ' חחחחוי' מערי' חלמו' וררוס י' עפריס חמה וללד חמרה

שהמקרה נהג שני ישיורי אחד נרצח והשני נסבב ולפי שאלה רואה שאין שני השעורין שיהיו לפי דעה המהדקרים ויש בניהם הסך אם הם נכסוה אחד על כן פירש אות' בשני משאים ונתה הרצח למרוכבות והסבב לעגלות והשלי' אחת מה שהסך מן המקרה כי סבב המרוכב מי' אמות ורצח הפגול' מי' אמות ובי' חומשין בקרוב זהו יותר מאות לפי כותהך וזאת עין יקבלה שכל אם לא יבדלנו לפי מלמד חז"ל ואתה הסכת הדברי' לעניני' אחר' אים להשיב' לכוונתך כמו שאשיב עליך וכל זה אם היוהו מחייב' יפה לפי הספוקים . חז"ל אשר אחת נה' לתקן דבריהם לא ירצוה כלל אבל ירחיקוהו שהרי כפי' אחר' כי רצח עשר אמו' אל האמו' הפגול' הוא מנפס' שך אמו' כפי' דפירושין (י"ד פ"א) וז"ל כל שיש נרצחו טפה יש בהקפו' ג' מנה סי' א"ר יוחנן דלמדן קרא ויעש את הים וכו' והא חיכה שפתו א"ר פסא שפתו נפרה שותן הוא דכתיב וטבין טפה ושפתו כמעשה שפת כוס פרה שותן והאיכה עשהו אלל' כי קא חשיב פגול' קא חשיב פגול' הגני' שם וברי' ככלן מפורש שהם מפרשי' שהרצח שהוא עשר אמות ה' לכ' אמו' הפגול' הפגול' מנפס' והרי כתיב על פי' זה כפרן וטל נכסה בחומה נכסה אר' פתאום לפתע יבא שר. ומה שאמרתי שאשיב עליך בזה שהסכת הדבריהם להביאם למתן קרא בזה שהסכת מן המקרה כי רצח האמות הפגול' הו' פי' אמות ובי' חומשין בקרוב זהו בשאלתה שהפגול' ה' רחוק מלפני המרוכב טפה שיש טפסיה בקוטר מחמשה באמה וכן אמרו פתוח שני טפסיה זה לשוק. זה המלמד לא מלאהו לחז"ל וגם אחת נכסה כסוף דברך שספק ה' להם לפתח הסך אם ה' על פי' כלו או י' לכל הקטר חז' עשה לכל אד וגם מדבריהם ז"ל לא נראה כן מלשונם שהכתיב גמ' דפירושין אבל משם יראה כי הם לא יסתמו לרצח אחר' משוה מי' אמות דמיוך שדמיה שהפגול' רחוק מלפני המרוכב טפה הם דברי' נביאות כי דעה חז"ל ופסע המקרה הוא שהעובי' שה' טפה פי' ממשט למפלה ואינו ממעט כלום לה' למע' ולא למע' כי המדינה מנפס' היא וקרוב לפתחו נאמטט אותו טפה עד שיהיה שפתו כפרה שותן ושאלתה הנלויה הייתה על פרה שותן מעבי הטפה לז' חוץ. והס' הדוחק שיש בפירושך זה הוא שפער אמות רחוב למרוכבות אחת מונה מלפני' מלבד העובי' ולמפולג' אחת מונה אחת עם העובי' . עוד יש דוחק אחר כפירושך כי לפגול' אקף מנה הרצח עם העובי' וההיקף מלבד העובי' . עוד אחר כי אל העובי' נחת שני טפסיה מלבד השפה אשר כפרה שותן והוא הסך סכמו. ומה שאמרתי שפסיהם הם ג' חומשין מאמשה באמה הם דברי' נאמר' בלא סבבה דבריהם ז"ל כי הטפה שהוא ד' אצבעי' בגודל כדאיכה כפרת הפגול' (מ"א פ"ב) לא יסתנה כלל . ואין מחלוקת בין הסכמים ז"ל ולא בשום מקום שיש טפה גדול וטפה קטן פי' כל הטפה' שיש ד' אצבעי' בגודל ובשיעור אמה הם שפלתן ר' יהודה ור"מ כאלה לים אם היא כה פי' טפסיהם אל שום טפסיה אחר' שכאלה בנין הסכמו שהיא של ו' טפסיהם כדאיכה כפי' דרכה (ה' פ"ב ופ"ג) וכדוכתי אחר' ובמנה הוא שיש קלח אחר' באמה כה שש טפסיהם ובקלח אמות באמה כה ה' באמה יסוד ובאמה סוכה מה מפני הכרח הכתוב שאמר אלל' מדות המונה באמות אמה אמה וקופה הרי הכתוב מפרש שיש אמות שהם אמה וקופה שהיא כה שש טפסיה אבל האחר' נה' ה' טפסיהם כדאיכה כפי' דפירושין (ר' פ"א) אבל הפסח אינו משתנה כמו שתרצה מכאן ועל זה אמרו שם (ג' פ"ב) דלתומרי' ולקולח' אוליין באמה כה ה' או כה ו' כגון אמה כלאים ואמה מצוי כדאיכה הנה אבל כשמה שישתנה לתומרי' משע' אמה לתומרי' זה לא חר' בשום מקום. ואחר שנתבאר זה הנה כללך משתנה בשנתה לעובי' אשר כפרה שותן שיש שלשי' אצבע אבל אינו מזק לכותהך ואין זה אלא קושיא על הכתהך אבל פדין' מוכל לומר שאם הטפה אינו אלל' ששית אמה יהי' הקוטר פי' אמות ושי' שלשי' וכסוד הים מנתח שלשים אמה ושליש בקירוב ועודי' השפה אצבע ושלש' . אלל' ששקה הדבר נחת כל זה העובי' לשפה הסך הכתוב. ומה שכתבת שהשפחה אמה אחת כעגול' פי' אמה וכו' כבר כתבתי כי אחת היתה תיח' בללא תיח' והיה לך לשפ' כהסך ולומר כי עם היות מסורה חז"ל שאמה על אמה ברז' ג' אמות מכותי' שהוא שיעור ארס ביטוי' שמשם למדו השיעורין ושיעור מקוה וים אין תשבורתו לפי' האמה אלל' פתוח מקין' יש לנו יותר ממי' טאה לכל אמה על אמה ברז' ג' אמה על כן יש לנו לומר כי שיעור המקוה הוא יותר ממי' טאה זה מסכים לדעה חז"ל ששיעוריהם יותר ממי' אמה לפי' מהרוס כי כל שיעור חז"ל אינו לשיעור הדבר הנמדד אלל' לשיעור הדבר המחזיק אותו ולא והגדיל מדותהך בלישה וכתה' וכסאה וכריבית' היתה המדות כמו שהם ככתבת חז"ל והוסף עליהם מים כדי' לרין השתכן ויותר סוב' לפי' כותהך לשפות כן ולא מה שכתבת כי לשון התלמוד הוא שכן' אחר' המחלוקת' הו' מלל' מקוא' ובשמים הפגול' הו' ר' חה' לא יוכל להשיב' לפי' מה שהנחת השחרון ברז' ג' אמות ויחייב' אם היתה התוספת בני' טאה כי אין רמז נכתוב שהו' מלל' מקוא' כל אחד ממי' טאה בני' אמות המרוכבות וי' כעגול' אבל בין המרוכבות והפגול' . מכל' אללי' כה ובשאלתהך האמה על אמה ברז' ג' אמות יבי' לכל אחד מהם יותר ממי' טאה זה הוא תיקון לדעתך . וכל זה איננו שיה' לדעת חז"ל שמשור' לנו שמי' טאה מכוונת הם ג' אמות מכותי' ואמרו שהים ה' לו עשר אמות רצח באמו' הפגול' נכפרי' כששט הכתוב ונתנו כי מקוא' לבי' אמות הפגול' יש לנו לומר מי' הטוסי' שהכתוב דבר בזה פי' הקירוב חלול בשביעית הנוסף ותכמים ג"כ יוללו בראותן ז' אמות ושביעית יתרי' שאינו אלל' אחד מלי' מהשבורת האמו' הפגול' שהם שני מקוא' ושלש בקירוב ואין זה זר אפי' בלשון בני' אדם כי יש

לשון הכתובים שמי' שדבר הכתובים בלשון הכה' ומאמר' בלתי מדוקדק' ואכן עורר ז"ל הביא מזה הדברים ומסרן הכתוב לתכמים וכיש שאין זה זר לחז"ל כדי' לקרב ההכנה לתלמידים וכיש כאל' שרדפו נגלה הכתוב וסמנו עליו. ואם תרצה ללכת לדרך אחרת לקיים ב' הקדמות שהיו בכיוון בני' שום קירוב ר"ל מי' טאה מכותי' ג' אמות מכותי' ולא יקשה לך יש שפסם שלמה אחר כי אמות הגובה היו פלגות ואמרו המקוה אמות שמוק' הן כדמעה נערוכין (ג' פ"ב) ותוכל לתקן בין שמוק' לפלגות הו' אמות ושביעית היתירי' . ויש לנו לומר בזה כמו שרנילי' חז"ל לומר לאו תרואי קא' לתרואת לה מרין ואיני הכי ומה שלא תספיק כן בחלמוד לפי' שלפי' הנחתם כדמזכר' יתר על הפגול' רבע הים מספיק להם מה שאמרו ואם הית' מדוקדק עליהם כשביעית הספיק אף הם יתקנו הדקדוק הזה באמו' פגול' וכל זה יש לך לומר לקיים ג' ההקדמות האחד בשיעור מקוה שלש אמות. השני שיעור המים מ' טאה. בני' יש שששה שלמה מחזיק מלל' וחמשים מקוא' . ואם אחת מחז' אחר פסחה לפתור ח' מאלו ההקדמות אמה עובר על דברי' חז"ל וכתי' ראשי' כל מה שכתבתם שפין הים הוא מדוקדק הרבה ואינו חולק עליו מפני' היותו בלתי מדוקדק אלל' מפני' שאר' רואה שאין כך דעה חז"ל. וזלמי' בדרך אחד אי' תמה על דקדוק שכלך איך נשמע מקוונותך עין גם כזה באמרך כי חז"ל ימנו אל הקוטר שני אמות הפגול' עשר אמות פתו' טפה ואמרת זה להשך שאין בזה לא קירוב ולא שפחה אל השביעית הנוסף כי ללמד זכות עליהם אמרת כן והאיך אפשר לקיים זה שאם היו לו פי' אמות ופי' ששיות ולא העובי' אלל' האיר מנפס' א"כ יותר מלי' אמה היו סוככים אותו מנפס' ואפשר מבלי קירוב ולא היתה זלל' כותהך ומה הופלה בתקנתך תקנת שיעור המקוא' שהיו קין ושכנת הספוק שנתה לתיקף שלשים רוחב עשר אמות פתו' ששית :

ענין קמו

ולפי'ן שאלתה דשאלתה קדמיתן על מקוה העובי' כתמונת חז' כדור מלל' חלפי' שיש אצ"ל פס"ד כמס' מים הוא מחזק קבלנו מושגת גדולה בתשובתך . והנה בדרך הקרה לתלמידי' מבלי' השגחה אל הדקדוק ההדסי' כשביעית הנוסף על הכלל המפור' דידינו על כל שיש נרצחו טפה יש בהקפו' ג' להשיב' לשאל' שלא הורגל בשפסיה ההדסי' נאמר לו שישית התמונה היתה מרוכבת וידע תשבורתה ומלי' שפחה הוא תשבורת המקוה אשר בתמונת חז' כדור. וביאור זה שאם התמונה האלמנטרית היא דמיון וחז' מהתמונה הכדורית והתמונה המרוכבת היתה רביע על התמונה האלמנטרית כפי' ההנחה התלמודית הנה חז' התמונה המרוכבת היא דמיונית מהתמונה הכדורית והיה התמונה הכדורית תשבורתם שפסיה ויחיה עליה התמונה האלמנטרית שליש והנה היא שלשים והתמונה המרוכבת היתה שלש והנה היא שש שש דמיוני' משפרי' שהיא תשבורת התמונה הכדורית. וכשפעה דמיון לזה שהיא קוטר כדור שש כשכפולו אותו על פלגו הים לבי' כפולו זה על ג' ה' קיה שטחיות כפולו אותו על ששית הקוטר שהוא ח' והיו קיה מוגשמות וחזו' יד' ואלו הנה מרוכב הים שש על שש לבי' שש על לבי' הרי רי"ו חזו' קיה שני דמיונים מהתמונה הכדורית וזו לפי' הכלל הנפסור לנו מהתלמוד אשר בלמה יש לו קירוב . ולפי' הדקדוק ההדסי' יהיה בו תוספת ח' מכ"א בתשבורת גשמו שהרי כשכפולו שש על ג' וזו וכפולו לו על ג' ושביעי' והיו קי"ג ושביעי' שפחיות וכפולטם על ששית הקוטר שהוא ח' והיו קי"ג ושביעי' מוגשמות הנה ה' התוספת ה' ושביעי' שפחה ח' מכ"א מקיח' ובחז' הכדור אשר בו השאלה י"ב. בו ג"כ תוספת ח' מכ"א על תשבורת חז' גשמו ולפי' זה מקוה שיהי' בתמונת חז' כדור שיהי' רצח אמה אחת ושש שביעיות אמה יהיה שיעור המקו' שיש בו אמה על אמה ברז' ג' אמות עם קירוב משט' שיש בו לפי' שאל' לנמס' החשפון כיכ שלא לפרוב בתלמידי' כריבוי' השכרי' והקירוב הזה יהי' יותר לפי' הדקדוק ההדסי' ממש שהוא לפי' כללי' התלמוד מפני' תוספת השביעי' :

וכרי'

שלא אחי' כשייך כקליפת השום וקטיל קיי כאלמל' חז' חזר לומר כי הכללי' שכללתי' בשאלתי' במקוה עגול' אמה הם עם הקירוב המוססס עליו מהתלמוד ואפי' שהכרחת ואמרת לא תלינו להי' כללי' לפי' שכל משאלת ומתנתו בתלמוד בלאו הפנינים אינו למעשה אלל' הלאכה ולקרב הספרי' במלות מושפות ואין את מושפין אל הקירוב כי אין שפוינו לחקור על המשפ' אל המוססס המדוקדק' . אם הם נודקים או מוספיקין. רק להספיד משפסיה נדיקין. במלות וחקי' . וחלפי' חז' אל תקפיד עלי' על אשר הולאתיך מלוחם הדמיונות שהרגלת שכלך בהם בני' מאמרי' חז"ל והלא ידעת כי הפגין הלמודי' התחלתו השכל והספין התלמודי' התחלתו ההנחה האלפי' בדת האמת והספין המורכב משייסי' כדון שלפניו התחלתו השכל והדה' יחד ואם ידעת' רחב שכלך כשיי' הלמודי' וגם עשר ידות לך כשיי' התלמודי' אבל למיטתם ההרגל לסבות תמורי' הונו וילדי' ימים והכלם כשיי' אלל' לדברי' ורי' קשי' מלל' כשיי' גורסי' התלמוד אשר הוא כזה יסוד ועמוד ופשו' כוונ' לל' כיון כהם אחרת ואם ישיק לך הקריאה בקוודרסי' פסם אמת תתב' אחר' ואם תשנה ותשלש בו יסיה לך יערכ' לך. רובכ פרכות. ומנן אחר' ירדך בחרך מלאכותי' . נאם אחרך רודך אהבתך עד מכות . מהשכ' ביטע נשך מחשבות . נשך ונפשי' הרחוקי' והקרובי' . בשבחות האהבה חסון מלרי' חסוכי' שמטון כה"ר נאם זל"ה :

ברשך לה"ר שמואל בר דוד חלאוי י"א

שאלה קמו

כתבת זה לשוק יש לי שאלה לשאלו כענין מלי' מי שרגלו השמאלית פקוטה שיש עליו לתקן אל יתרח' לתקן

כי הפוסקים לפי קולר דפסי לא זכרו אלא כשהיתה רגלו הימנית פקומה או כפופה שאמרו שאינו חולץ והביאו ג"ש מרגלו של מאורש דכתיב על כהן רגלו הימנית וכתיב וזאת נעלו משל רגלו ואלו רגלו השמאלית כשהיא פקומה לא חקר שם לכן אדוני חודשיני אם רצוי לחלוץ אם לאו כפי ל :

תשובה דם י"ג המרמשים ז"ל חלוק דשוח כפי דברי אמירא שאמר כפי מלוח חליטה (ק"ג פ"ח) דמלך דמסגי אלווחתא דכרסיה לא מלין שרייף ז"ל וכן הרמב"ם ז"ל פירשו דטעמיה דאמימר משום דלא יכיל למדחסייה לרגליה של הרעה ואמימר אזיל לטעמיה דאמר התם (שם) האי מאן דמלין לריך למדחסייה לכרסיה ויראה שלפי פ"י זה לאו דוקא דמסגי אלווחתא דכרסיה דהיינו דמסתך כרסיה ואזיל על גבה דכרסיה אלא כל שאינו יכול לדחוק את רגלו בין בהסוך בין בפוקוס או בהולך של ראשי אלכסותיו אינו חולץ ור"כ הרמב"ם ז"ל (פ"ד מה' יבוס וחליטה ה"י) כפי חז"ל היחה רגלו פקומה לאחור או הפוכה של גדה או שמחלק של אלכסות רגלו אינו חולץ שכתולן יריך לנטוח פקבו נקרקע חס אינו יכול עכ"ל וילא מפ"י זה ג"כ שמי שרגלו ישרה ומלך ולא דחסייה לכרסיה שחליטתו פקולה שהרי שמי אלו המימרו של אמירא הם דמות זו לזו בטעמן לפי פ"י זה וכמו שהלית' מלך דמסגי אלווחתא דכרסיה פקולה שהרי אמירא אמר לא לחלוץ הכי נמי מלך דחליץ ולא דחסייה לכרסיה חליטתו פקולה היא ורש"י ז"ל פירש הספס משום שכיון שאינו דורס של כף רגלו לאו רגל הוא ורחמנא אמר משל רגלו והכריז ז"ל כ' דמי שנקטעה רגלו פדף עפי ומלך כדחתן (שם ק"א ע"ח) מן הארבעה ולמפי' מלך משום דרחמנא אמר משל רגלו דהיינו שוקו אבל מלך דמסגי אלווחתא דכרסיה לאו רגל הוא . וכן דעת הרבה מהגדולי' ז"ל דמי שנקטעה רגלו למטה מן הארכובת ונשחית מן הארכובת כדי שיוכל לקשור שם המנטל ולא יאפרך להקטרו למעלי' מהארכובת כי הכי דלא ליהוי מעל דמעל שפילת' כשרי וכן הי"ד הנכמות גדולי' האחרוני' הרש"ב"א והרא"ש ז"ל אע"פ שכספר התרומ' וכפי' הספור פוסלין חליטה קטפ והראב"ד ז"ל ג"כ חולק על הרי"ף והרמב"ם ז"ל ואומר שאין טעם שני מימרות אלו של אמירא אחד דקטפתא דמלך דמסגי אלווחתא דכרסיה הוא לפי שפעלו נחללה משל כף רגלו ולא משל רגלו וגם כשהוא הולך נעלו הולך למטה מרגלו והחורה אמרה וחללה נעלו משל רגל ולפי פירושו של מפרשי' אלו ז"ל מלך דלא דחסייה רגליה חליטתו כשר' ולכתח' הוא דכפיין לדחסייה לרגליה כדי שיהא טורחא לחלוץ נעלו מספי שלפסמיה מנפל של י"ג דין גדול ממדת רגלו ויראה כיוולא מאליו אם לא ידחוק רגלו בקרקע אבל בדיעבד חליטה כשרה היא אפי' דלא דחסייה לכרסיה וכ"כ הרא"ש ז"ל . עוד יש שני הפירושים האלו שלפי פ"י הרי"ף והרמב"ם ז"ל כל שאינו יכול לדחוק רגלו חליטתו פקולה ולאו דוקא מסגי אלווחתא דכרסיה שאפי' מחלק של כף רגלו אלא שהוא הולך של אלכסותיו חליטתו פקולה כפי' הרמב"ם ז"ל כפי' ולפי' של רש"י והראב"ד ז"ל לא הפסלה אלא אי מסגו אלווחתא דכרסיה דוקא וכדודאי דכ"י מוכחא היכה דאמרי' התם (ק"ג פ"ח) אמר רב אשי למאי דקאמר אמירא לא בר אבין מלין ולא בר קיפוק מלין והכי גברי דאמר ר' אשי דלא חלי' אחספוך כרסיהו כדאיתא כפי' ואלו מגלחין (כ"ה ע"ג) דמשמע דדוקא כהאי גוונא אבל אי לא אחספוך ליה בן מיהא דאמר דלא מלין . ומ"מ נראה שהדין דין אמר ולא מהא כדאיתא דאמימר אלא מהאי קמייתא דאמר לריך למדחסייה לכרסיה שכיון שמחלק של ראשי אלכסותיו לא מלי' למדחסי' ונפקא מינה שאם מוחת המימרא הראשונה הוא דלא מלין דוקא לכתחלה לא מלין אבל בדיעבד חליטתו כשרה דעת האחרוני' וכמ"ס כ"ל . ומכל זה חוכל ללמוד שמי שרגלו השמאלית פקומה שיוכל לחלוץ ברגלו הימנית דמה איכפת לן ברגלו השמאלית אם עקומה אם ישרה כיון שרגלו הימנית ישרה היא משל רגלו כפרש"י והראב"ד ז"ל ויכול נמי למדחסייה לכרסיה כפי' הרי"ף והרמב"ם ז"ל ולא היו לריב"י המפרשים והפוסקים ז"ל לזכור זה ואין מקום לשאלתך בזה ואם איתא לנביח' ליתא אלא כמי שהוא אטר ברגלו שמתלוק בזה הפוסקי' ז"ל בעינן חליטתו בזהוה רגל הוא חולץ אם כימינו שיהא שמאל כל אדם או כשמאלו שהיא ימין כל אדם שיהא אומרי' בשר דיד' חליץ ויש אומרים בהר דשלמא חליץ ומלוי מחלוקתן כדפי' אחת שיהא שריש פ' ג"ד הנשה בעינן כף הירך דאמרי' התם (כ"ג ע"ג) דכמהה איה לה כף ועגיל ושוק איה ליה כף ולא עגיל וכפי' ר' ירמיה איה ליה לנשוק ועגיל איה לה לכהמה ולא עגיל מאי בהר דידה חליץ או בהר מיינה חליץ ולא חשביטא ואפי' לגבי חסילין משמע כפי' הקומן רבה (ל"ז ע"ח) דכתיב דיד' חליץ דאמרי' התם דאטר מניח חסילין כימינו שהוא שמאל כל אדם ההיא לא מוכחא דכשלמא חליץ בהר דידה דהתם שאפי' דרחמנא לא אדכר שמאל כלל אלא ידכר דרשינן מיני' יד כסה דמשמע יד כסה שלך אבל בשלמי' איכא לפסוקי' או בהר דידה חליץ אי בהר מיני' ומינה דלענין חליטה דכפי' רגל ימין כדלפינן (יבמות ק"ד פ"ח) מ"ג ממאורס איכא לפסוקי' חליץ הריך כל כשמחליטה שיהא ימין כל אדם דחליץ בהר מיניה או כימיניה שהוא שמאל כל אדם דחליץ בהר דיד' וכיון דלא חשביטא בעיין אי חליץ בהר דיד' או בהר מיניה חולץ כשהיהו ותו ליתא לפסוקי' כלל וכלכד שיהא נפל של ימין ברגל של ימין ועל של שמאל ברגל של שמאל ובהא איתא בעיה דידך אי בעינן שמהא רגלו השמאלית ישרה או סגי בעקומה . ולפי' הטעמים שכתבתי לא שנה שכל רגל שהוא חולץ בה לריך שמהא ישרה . אבל יש דעת אחרת להרמב"ן ז"ל שיהא אטר ברגלו אינו חולץ כלל משום דתייה בכסותו כפי' מומין אלו (מ"ה ע"ג) אטר בין יד בין ברגל פסול לעבודה ופרש"י ז"ל משום דכפי' ימין בין יד בין ברגל זה חליץ לו ימין ולפי' טעם זה כיון דחליץ לו

ימין אינו חולץ כלל אבל י"מ דלאו משום דליה ל"י ימין מתסיל אלא משום דמוחא הוי משום דחליטתא דיימין היא וכיון דחליטתא היא הוי יבטל מוס ופסול אבל ימין י"ס לו אלא דמסקת לן אי חליץ בהר דיד' או בהר מיני' ואי חליץ בהר דידה סגי דודאי ברגל ימין מלך והוא שיהא שמי רגלו ישרות ומסתמך דכתיבאל :

שאלה קסח עוד שאלתו רציל בעינן ברכת המזון בן מצד לאביו וסבד מצד לרבו ואשה מצד ברכת לבסלה אבל חז"ל אמרו חבא מלרס לארס שאשחו וכיון מצדכין לו חודשיני בהסוך מה טעם אמרו חבא מלרס למי שאשחו וכיון מצדכין לו אם מפני שאשחו היא פטורה מלרס מל' והאיש מחוייב בה או מפני דבר אחר וכן מי שכניו מצדכין לו אם מפני שהם קטנים והם פטורי' מן המלוח אם מפני דבר אחר :

תשובה כפי' מי שמטו (כ"י פ"ח) שרינו נשים וסבדי' וקטנים פטורי' מק"ש ומן החסילין ומידין בחסלה ובמזוזה ובכ"הם ובגמרה (שם כ' ע"ג) בעי' רבינא מרבא נשים בנה"מ דלורייתא או דרבנן וספק' מיני' לאפוקי נשים לרבי' ידי מוכחן אי אמרת דלורייתא חמי דלורייתא ומסיק דלורייתא ולי אמרת מדרבנן הוו נשים ארן מחוייבין בדבר מדלורייתא ולא מסקי לרבי' דמחיבי מדלורייתא ולא חמי רבא למפשט דמדלורייתא חייבות מדחייא כחמתו אמרו בן מצד לאביו וסבד מצד לרבו ואשה מצד ברכת לבסלה אבל אמרו חכמים חבא מלרס לארס שאשחו מצדכין לו אי אמרת בשלמא דלורייתא חמי דלורייתא ומסיק דלורייתא אלא דרבנן חמי דרבנן ומסיק דלורייתא חמי חמייה ודמי רבינא דלעולם חייבה דנשים ליתיה אלא מדרבנן והכא מפ"ה אמרי' דאשה מצדכין לבעלה משום דמיירי שהבעל לא אכל אלא שיטורה דרבנן דהיינו כוח לר"מ או כבינה לר' יהודה דמחיבי מדרבנן לברוכי' דמדלורי' לא מחייב אלא כדדי שביסא דכתיב ואלתא ושנתת וברכת והאשה אכלה שיעור שביסא ומחייב מדרבנן והשתא הוו נשים ארן מחוייבין בדבר מדרבנן ואפי' דרבנן ומסיק לרבנן אבל אי בעל אכל שיעור שביסא אינו יולא בברכה דאשחו לפי שהוא חייב מן התורה והיא חייבת מדרבנן זאת היא דחייבו של רבינא למאי דכתיב רבא למשקל ל"י מהאי ברייתא דנשים חייבות בנה"מ דבר תורה ובעין לא חשביטא והרמב"ם ז"ל (פ"ה מה' ברכות ה"ח) פסק ספקא היא אי מחייבי נשים בנה"מ דלורייתא או מדרבנן ומסקתא לא מסקי כ"ס רבי' י"ח ואמרי' פוסקים דחייבו דלורי' ומסקי רבי' י"ח כפסטיה דרבא ולא משתמין בדחייב דרבינא ויש לזה הוכחה בגמרא לפי קמח נוסחא דרבנן והראב"ד והרשב"א ז"ל אומרים דלמסקתא דלחמדות ליתא שיעור' דרבנן כלל דמי' ור"י דפליגי כפי' ג"ג שאלנו (כ"ה ע"ח) בעינן וכבינה בלדורי' פליגי דמין שכן ליתיה לדחייב דרבינא כלל וכיון דליתיה איכא הא דתייה אשה מצדכין לבעלה משום דמחייב דלורייתא הוא כפסטיה דרבא והא דתייה חבא מלרס לארס שאשחו מצדכין לו היינו מפני שלא למד שאם למד היה יודע לנכך והכי נמי הא דתקן כפי' לולב הגזול (ליה ע"ח) מי שהי' סבד או קטן או אשה מקריין אורוה עונה אחריהם מה שהם אומרי' וחבא לו מלרס וכו' מפני שלא למד הוא ושלם אייתי בגמרא (שם) הך ברייתא דאשה מצדכין לבעלה והכי נמי דאמרי' בירושלמי דמועד קטן חבא מלרס לשכניו כשהריכוהו ללכל לפשות ולחבול מפני שלא למדו ואם למדו היו יודעין שאלב אסור לחבול משלו ומדקאמר רחמנא ליתחלל ולא חשביטא ליתא חבא כדאיתא בפרק ואלו מגלחין (כ"ז ע"ג) ואי נמי למדו ולא קיימו מלוח הכרחה לרואין סן לקללה ככל מי שאינו עושה מעשה עמך דלייטיין ל"י כדאיתא כפי' הוהב (מ"ה ע"ג) וכפי' דינמו' (כ"ג ע"ג) ולפיין בן מצד לאביו נמי למאי דתי' רבינא מיירי בכן קטן שהגיע לאורך דמחיבי מדרבנן כדלכל שיעורא דלורי' ואביו שיעורא דרבנן דחייב דרבנן ומסיק דרבנן וכ"כ בתוספ' אבל הרמב"ן ז"ל כתב שאינו דנין שהקטן אע"פ שהגיע למיך יולא הגדולים י"ח דלאו מלוח דיד' היא אלא דלכוה דליהו לא מחייב כלל אלא שאביו מחייב לחבכו והא דתייה בן מצד לאביו בן גדול איירי הוא דחוקי' רבינא כדלכל שיעור' דרבנן לאו משום בן מצד לאביו אוקים הכי אלא משום אשה מצדכין לבעלה אוקמה הכי למדחי דנשים לא מחייבי בנה"מ דבר תורה מיכא כל זה הוא למאי דתי' רבינא אבל למאי דפשיט רבא מהאי בריית' דנשים חייבי' בנה"מ דבר תורה הא דתייה בן מצד לאביו אי מיירי בקטן מיירי שעונה אביו אחריו מה שהוא אומר והכי אוקמה בירושלמי ודמית להיה' דפי' לולב הגזול שהן מקריין אורוה והוא עונה אחריהן מה שהן אומרי' ולי מיירי בגדול מיירי שאין אביו עונה אחריו כלום ואע"פ שהוא מחייב בדבר ומשה' יולא אביו בכרבתו אפי' ארז"ל שחבא לו מלרס מפני שלא למד ולריך לאשחו וכיון שיכרע לו :

ענין קסט ושאלת הא דכתיב מצד לרבו בזהוה סבד אמרו אם סבד סבדי או עבד כעבד הדבר פשוט דבעבד כעבי מיירי יהי יליד בית או מקנת כסף דבעבד סבדי הכי הוא כשאר ישראל אלא שמוחר בשפחה כעעיות ומאי גריעותיה בעינן חיוב מלוח לאדכוריה כדדי נשי' וכלל מקום שמזכירין עבדי' כדדי נשי' בעבד כעבי שמל ועבד לשם עבדות מיירי שהוא חייב במלוח שהנשי' חייבו' כדלפינן כפי' דחגיגה (ד' ע"ח) בנ"ג דלה לה כתי' הכא וכתיב לה קטר כריתות וכתיב התם או מופסה לא כתי' לה כדאית' התם וכבר שאלו הראשוני' ז"ל אמאי חביב' ל"י לרבינא כפי' אי מחייבי בברכת המזון מדלורי' או מדרבנן עפי' מעבד' ויחא להו דודאי בה"מ מלוח עשה שלא הזמן גרמא היא ופשיטא דסבדי' חייבין כנשים כשאר מי'ע שלא הזמן גרמא אלא דמיבעי' ל"י נשים משום דכתיב על הארץ הטוב' אטר

אשר נתן לך וגו' אף להם חלק בארץ ואלו קושי' מבטח' ללמוד שאלת
 ארבעה הוא ששאלו כי רשעי זיל וזית' מהאי קטעא ליעמדו גרי' ועבדי' שהרי
 לא נתנו חלק בארץ ומירלו זה דשאלו גרים ועבדים דזכרים הם ושם זכרים
 נתנו חלק בארץ כן מירלו בזה ואלו כמבתי נפי' הבלתי' שלי שאפשר שהגרי'
 חייבין מטעם זה אבל שפיר דריבא' כי היכי דליתיה נשמים הכי נפי' וזית'
 בעבדי' אלא דקטע' שיש והיא בעבדי' שהרי שיש הם בחיוב מלוא :

שאלה קיע

שוד שאלה ילד בית שנמול לשמונה שושה יין נסך או
 לאו שהרי הרמב"ם ז"ל כתב בהלכות מילה ס"א ז"ל יש
 מקנה כסף שנמול לשמונה וכו' :

תשובה

הי דמי דמילה ודין נסך לאו הא כהא תלין דהאי טעמיה
 למוד והאי טעמיה למוד דלפנין מילה כל שבא לירו בין שולד
 אללו שפחה אמו שפחה טעולה לשם עבדות או נכרית בין שקלאו אחר שולד
 חייב רבו למולו או ליום א' או לחי' כדינו התפורס' נפי' רבי אליעזר דמילה
 (ק"ה ע"ג) ולפנין יין נסך אם אמו טעולה לשם עבדות אין בנה עושה יין
 נסך אפי' עבר רבו ולא מל אמו בין גדול בין קטן שהרי הוא עבר כעטוי
 כאמו וכנס בכלל מלוא וחייב בכל המלות שהנפי' חייבו' בהם אלא שמומר
 בשפחה כעטויה ואסור בנה ישראל ולכשיבא גם שחריר בידו הרי הוא כישראל
 זשו עבר משומר שדינו כגר ומומר בישראלית ואסור בשפחה כישראל גומר
 אלא אמו לא טעולה לשם עבדות אלא כשארית בגיזיה וילדה בבית ישראל יש
 בזה חלקו בין גדול לקטן דקטן איש עושה יין נסך אפי' לאסור בשמי' וגדול
 עושה יין נסך . והכי איתא בדרימא' בנמי' ע"ז נפי' ר' ישמעאל (ר"ז ע"א)
 דתיא' התם הלוקח עבדים מן העכו"ם שמלו ולא טעלו פי' דאק קי"ל כפי'
 בחולין (מ"ו ע"א) ולטולם אינו גר עד שימול ויעבול וכן בני השפחה שמלו
 זלו טעלו פי' שאפי' שולדו בבית ישראל ולא גדלו בין העכו"ם בני מילה
 ופי'לה ומיירי בשלא טעלה אמת גדולים עופים יין נסך קטנים אין עושי'
 יין נסך ואלו הם גדולי' שידוע' עבדו ע"ז ומשמיה והא דלמרי' גדולי' עושין
 יין נסך הימ' בשלא טעלו כדמוכה בדרימא' אבל אם רכס העבילים בקטנותם
 אין עושין יין נסך כשיגדלו שאפילו גדולים שהטעילו רכס על כרחם שהרי
 רכס יכול להטעילם על כרחם לשם עבדות כדאיתא נפי' החולין (ס"ג) אין
 עושין יין נסך ומשי' קאמר שחולל הם דלטולם עושין יין נסך אפי' טעלו
 עד שתשקט שם ע"ז מפייהם שאלו טעלו ברזוסם לא היו בני שקוט שהרי הם
 כישראלים גמורי' וכיון דנגדולים אפילו העבילן פי' אין עושין יין נסך הי'ה
 לקטני' כל שהטעילו רכס לשם עבדות בקטנותו' שוב אין עושין יין נכשיגדלוהו

תנש ליהודי אחר פתלסאן

שאלה קעא

שאלה ראובן מכר לפני אהים והם שותפין במלאכתו
 קאת שחורו' הרכיבים לאומנתם לזמן קטוב ובהגיע
 הזמן תבע חובו מהם ופי'קו אותו עד שימתין להם ושימכור להם שחורו'
 אחרו' הרכיבי' לאומנתם ג' ושימתין להם ויפרעוהו מב' החובו' יחד בהגיע
 הזמן והשחורו' הראשון' ממכר ביד האח הקטן כמעמד האח הקטן והשחורו'
 האחרון' ממכר ביד האח הקטן כמעמד האח הגדול ועכשיו הוא תובע חובו
 אל האח הקטן כי הגדול הוא במקום שאינו יכול לתובעו וזית' האח הגדול
 ביד הקטן והקטן אינו זולת' לפרעו הודיענו הדין כזה :

תשובה

דין פשוט בזה הוא שהקטן חייב לפרעו כל החוב בין חלקו
 ובין חלק אחרו' הגדול ודבר זה מפורש בירושלמי (פ' ג' ע"ג)
 פ"ה ה"א) דגרסינן התם וכחש בעמיתו פרע למכחש לאחד מן השותפין פרע
 למכחש כפרים ובשטר א"ר יוסי הוה אמרי' שיש שלוו כאחד אפי' ז' לא כותבין
 שדרכין ואחרתין זה לזה וכחש זה הירושלמי כפסק הלכה הרי"ף ז"ל בשבועות'
 פרק שבתע הפקדון ומינה לדין הוא שריון שלקח האחד מהם כמעמד חברו
 שחורה שיהא לנרץ לאומנתם שהשי' הוא ערב לו ויכול התובע לתבוע לכל
 אחד מהם כל החוב וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפירוש בפרק כ"ה מהלכות מלוה
 ולזה ז"ל שיש שלוו בשטר אחד או שלקחו מקח אחד וכן השותפים שלוו א'
 מהם א' שלקח א' מהן לשותפו' הרי הן ערבין זה לזה אפי' שלא פי' עביל
 וכ"כ בשטר חות' בדרי' השותפו' (ס"י ע"ז) ממשכנת הרא"ש ז"ל ודבר זה
 פשוט הוא אלא שיש לדקדק חיובו של השותף האחד לשנין הלכה מאי זה ל'
 הוא אם מלך שליחו' או מלך ערבות שלפי הנרא' מדברי רש"י ז"ל כפי' נפי'
 המסקיד (ל"ד ע"ג) נראה ששי' שותפים ששאלו אין חל על אחד מהם חיוב אלא
 בחלי' והכי מוכח בגמרא דלין התם . ולכאור' נראה קשיו' מלי' דלמרי' בנמי'
 דמערכאי בזה מילתא וכדכתיבנא . ומירן הרמב"ן ז"ל דלא קשיו' מידי' כודאי
 חיובא דשותף שני לית' אלא ממורת ערבו' וכל כמה דמשכת וכפי' לשותפיה
 אחרתיה לית עליה חיובא אלא על פלגא דמטי ליי' ובהא חייבי' כפי' המסקיד
 אכל ודאי א' לא מלי' לאפרושיה משותף האחד חזר על שותף שני בין
 פרק וכדמוכה האי ירושלמי ואף לדברי' ז"ל לא הפקא' לן מידי' לשנין ממשיה
 בגדון הוא שריון האחד והוא במקום שאינו יכול לעובעו יכול לתבוע
 חובו מאחרו' הקטן וכ"כ שלדברי' הרמב"ם ז"ל בפרק הוכר ככל שני ערבים
 יכול לתבוע למי שירצה תחלה ואפי' שהרמב"ן ז"ל חולק עליו בזה כדודו'
 בפרק המפקיד הראי'ם ז"ל הסכים עם הרמב"ם ז"ל שיכול לתבוע לכל אחד
 מהם אפי' שם לכל אחד כדי החוב :

טוריקא אל אנבלשום אפרים על הענין הנזכר לעיל

ענין קעב

כתבת כי כיום שפטה שלמה יש לחוש לתם כחתי' במלכ'י'
 הבח

כעת מרת הלה וסאפס מרת סינש וכן פירטי זיל נכסר יחזקאל כי הכת
 מרת הלה היא וכן מוכחין המקראות שם ובישיבה ידפתי ששכלך לא יקבל
 זה עם היוזם אמת דללו דמייא קא מרחיק לך אלא קושטא קאמינא לך
 ברחמי מהכחמי שכבר מתפרסם בדברי הנביא שדורות האחרונים קלקלו
 מעשיהם ולא הלכו כשורם כנשאלם ונמתל וסיו מוכחים אותם הנביאים של
 פסקת השפטים כדי לגזול הפניי כמיש עמום שמשו זאת השואלים אביון
 זלשכית פניי ארץ ולומר לקנות כנסף לים ואביון נעמד נפלי ומפל בר
 כשציר ותכלית פרעמם כזה היתה שהיו עושים ההסקפה הריא כלאסן כלמי
 מודגש אל הסמוך חס מהסקנת המדות ומהגדלת המסכנות ונכשאר השטר
 כמקומו כמיש שם לאמר מתי יעבור החסם והשכירה שבר והשכנה והפחה
 בר להקטין חסו ולבאדיל שקל ולפוט מאוזי מרמה והקטנה חרפה היתה שליט
 כמו שחראה מחלוסי הכתובי נשיור סים כמו שכתבתי והגדלת השקל היתה
 שליטת כמו כן כמו שמופרסם בפרט ביהא שכתוב שם ועמרתו פלינו מלות לתת פליט
 ולפולח החמיד וגומר והשליטת הזה הוא מי השקל הכתוב בתורה שחזר
 עשרה גרה שאפיפ שיכולי הנסר להאיף על מי השקל וכלנד שחזר יד לכן
 שזה כמו שמופרסם במשנת שקלים (פי"ג סי"ג) אבל לפחות אי אפשר איכ
 שליטת זה הוא מי הכי נמורס מפני החוספת שהוסיפו עליו וכן פי הרמב"ן
 זיל והמוספת הוא הוסיפו אותו כימי עמום הנביא ונשאר כן עד ימי פירא
 וכן היה הדבר בהקנתה האופס והנה אשר חוקן אי לנס ששארם קטר מימי
 עמום עד ימי פירא ומראה הפלגת הפנין וארץ הכתובי הם מעדידי על ימי
 זה הפירוש שהרי יחזקאל המתיל להוכיח לישראל על הסקפת שפירסו ומקן
 להם מדות ישרות ושקלים ישרים וז"ש כס אמר סי רב לנס שפירי עמי חמס
 ושוד הסירו משפט זלדקא עשו הרימו גזשחכס מעל עמי נאם סי אלהים מאוזי
 לזק ולפיט לזק וכן זלדק יהיה לנס האופס והנה חוקן אחד יסיו לשלח משפר
 החומר הכה ושפירית כהופס אל החומר יהי מתכונתו אל למדת שלא היתה
 ככת שדורו פשירית החומר שהוא שלש פאין וכחלת הכה מדד פורח סים
 כמו שפירסו מי שקל כשקל שדורו שסי שליטת כמיש. וכן יחזקאל היה
 מוכיחם על השקלים כמיש והקל עפרים גרה סא למדת שהשקל שדורו לא
 סי פשרי גרה ונשאר זה עד ימי פירא כמו שהוכיחו הכתובים וכמיש וכן
 הכה כשארם קטנה בימי זיל וזכו חוקן הכתובים בים ששפט שלמס זכר סמ
 שהפליתי מפלסולי כחוקן הכתובי פיד השפט ולא יכחיסורו חזיל וזה שאמרו
 בסירוש המקראות הם חושאים ונותנים ובמקס ועמכר סלך אחר לשון בני
 אדם גם כדברי כמיש בכתבת (פי"ג סי"ג) ובמקומות ממליגא (קיד
 פ"א) ומשנת (ל"ז פ"א) ועממכת דה ומסכת סכס (ל"ד פ"א) ובמלוין
 ומכונות גדרים (ל"ז פ"ג) ומקומות אחרים מהבולמוד אבל האמת
 שזה פיד השפט הוא מה שכתבתי. אם זה הוא יומר טוב ממה ששפט
 ביד קבלו וברכתי עליו. וסיו יודע שאם חסס מדקן זו ימין ושמאל כסכתם
 זיל לא תמלט מקופיח לפי שם סכס (פירושם סס) בר פסיס אלסכדריח
 שזה מחזיק מי פאה גלם ששם סורס ביעב כלומר סי קלס ולפיט שפנין
 זה סבור זיל לרזף אל היה ששפט שלמס יכול להסקיי בשאמר כי הסור סהא
 הוא רכס יומר מופלים נכסו כמכנס כלי הספיי אבל כמה שזרפסו אל סים
 הוא יקשה מאד ששים לא ה"י שזה פלינו לתחזוט והסר בלי ססק הוא שוס
 או כעגול או כרכוב ואף אם תחזוק כזה כסכרתך כי ספר פורח פשוט מרובע
 כלו פדין גל תמלט מקופיח כי לפי מה שפירשתי כזה גודש סים הוא שליט
 מלגו והסר הוא שליט מלכר ונמי שכתבתי כזה יכול לתקן הכל ואין מפרטי
 לחכס. שמשון כס"ר למח זלסי :

עוד מיוקא אל החוקן אמרדכי גמ"ר יצ"ו

שאלה קעב

כעת מרת הלה וסאפס מרת סינש וכן פירטי זיל נכסר יחזקאל כי הכת
 מרת הלה היא וכן מוכחין המקראות שם ובישיבה ידפתי ששכלך לא יקבל
 זה עם היוזם אמת דללו דמייא קא מרחיק לך אלא קושטא קאמינא לך
 ברחמי מהכחמי שכבר מתפרסם בדברי הנביא שדורות האחרונים קלקלו
 מעשיהם ולא הלכו כשורם כנשאלם ונמתל וסיו מוכחים אותם הנביאים של
 פסקת השפטים כדי לגזול הפניי כמיש עמום שמשו זאת השואלים אביון
 זלשכית פניי ארץ ולומר לקנות כנסף לים ואביון נעמד נפלי ומפל בר
 כשציר ותכלית פרעמם כזה היתה שהיו עושים ההסקפה הריא כלאסן כלמי
 מודגש אל הסמוך חס מהסקנת המדות ומהגדלת המסכנות ונכשאר השטר
 כמקומו כמיש שם לאמר מתי יעבור החסם והשכירה שבר והשכנה והפחה
 בר להקטין חסו ולבאדיל שקל ולפוט מאוזי מרמה והקטנה חרפה היתה שליט
 כמו שחראה מחלוסי הכתובי נשיור סים כמו שכתבתי והגדלת השקל היתה
 שליטת כמו כן כמו שמופרסם בפרט ביהא שכתוב שם ועמרתו פלינו מלות לתת פליט
 ולפולח החמיד וגומר והשליטת הזה הוא מי השקל הכתוב בתורה שחזר
 עשרה גרה שאפיפ שיכולי הנסר להאיף על מי השקל וכלנד שחזר יד לכן
 שזה כמו שמופרסם במשנת שקלים (פי"ג סי"ג) אבל לפחות אי אפשר איכ
 שליטת זה הוא מי הכי נמורס מפני החוספת שהוסיפו עליו וכן פי הרמב"ן
 זיל והמוספת הוא הוסיפו אותו כימי עמום הנביא ונשאר כן עד ימי פירא
 וכן היה הדבר בהקנתה האופס והנה אשר חוקן אי לנס ששארם קטר מימי
 עמום עד ימי פירא ומראה הפלגת הפנין וארץ הכתובי הם מעדידי על ימי
 זה הפירוש שהרי יחזקאל המתיל להוכיח לישראל על הסקפת שפירסו ומקן
 להם מדות ישרות ושקלים ישרים וז"ש כס אמר סי רב לנס שפירי עמי חמס
 ושוד הסירו משפט זלדקא עשו הרימו גזשחכס מעל עמי נאם סי אלהים מאוזי
 לזק ולפיט לזק וכן זלדק יהיה לנס האופס והנה חוקן אחד יסיו לשלח משפר
 החומר הכה ושפירית כהופס אל החומר יהי מתכונתו אל למדת שלא היתה
 ככת שדורו פשירית החומר שהוא שלש פאין וכחלת הכה מדד פורח סים
 כמו שפירסו מי שקל כשקל שדורו שסי שליטת כמיש. וכן יחזקאל היה
 מוכיחם על השקלים כמיש והקל עפרים גרה סא למדת שהשקל שדורו לא
 סי פשרי גרה ונשאר זה עד ימי פירא כמו שהוכיחו הכתובים וכמיש וכן
 הכה כשארם קטנה בימי זיל וזכו חוקן הכתובים בים ששפט שלמס זכר סמ
 שהפליתי מפלסולי כחוקן הכתובי פיד השפט ולא יכחיסורו חזיל וזה שאמרו
 בסירוש המקראות הם חושאים ונותנים ובמקס ועמכר סלך אחר לשון בני
 אדם גם כדברי כמיש בכתבת (פי"ג סי"ג) ובמקומות ממליגא (קיד
 פ"א) ומשנת (ל"ז פ"א) ועממכת דה ומסכת סכס (ל"ד פ"א) ובמלוין
 ומכונות גדרים (ל"ז פ"ג) ומקומות אחרים מהבולמוד אבל האמת
 שזה פיד השפט הוא מה שכתבתי. אם זה הוא יומר טוב ממה ששפט
 ביד קבלו וברכתי עליו. וסיו יודע שאם חסס מדקן זו ימין ושמאל כסכתם
 זיל לא תמלט מקופיח לפי שם סכס (פירושם סס) בר פסיס אלסכדריח
 שזה מחזיק מי פאה גלם ששם סורס ביעב כלומר סי קלס ולפיט שפנין
 זה סבור זיל לרזף אל היה ששפט שלמס יכול להסקיי בשאמר כי הסור סהא
 הוא רכס יומר מופלים נכסו כמכנס כלי הספיי אבל כמה שזרפסו אל סים
 הוא יקשה מאד ששים לא ה"י שזה פלינו לתחזוט והסר בלי ססק הוא שוס
 או כעגול או כרכוב ואף אם תחזוק כזה כסכרתך כי ספר פורח פשוט מרובע
 כלו פדין גל תמלט מקופיח כי לפי מה שפירשתי כזה גודש סים הוא שליט
 מלגו והסר הוא שליט מלכר ונמי שכתבתי כזה יכול לתקן הכל ואין מפרטי
 לחכס. שמשון כס"ר למח זלסי :

וסכנת חתימת דיין אי אם לא משפט ודריך קיום וכן ים כזה ירושלמי מפרש
 דגרסיי הכסם כמפי רים (סוף פ"א) וכן כפי' או כדור (פי"ג סי"ג) וסא וסא וסא כלי
 סירוש' נפין שהביא אחי' אשר סדייין מוס שיחא לרזף כ"ד רב הוסיף ושמאל
 חר אמר יתקיים או ככתב די העדים או ככתב סדייין ואמרינא אמר לפי כתי'
 פ"א ודיין אי וריח זיל כי לא הירושלמי כפי' משפט דסיל דקיל סכי וכן
 סר ככל הפסוק כי נספק סלכי ולי ירושלמי אחר שכתב' נסין דגרסי'
 סכי כחם קרס פרפר על חתימת ירי עדים או על חתימת די סדייים אם
 רחא לקיים ככתב ירי פרי' מקיימי ירי דייני' מקיימן ואלי אומר אפילו
 כפ"א ודיין אי מלטרפין פ"כ ירושלמי שהביא כרז זיל וזכו פירושו עד
 ודיין מלטרפין דגמי לדין וכן היא הסכמת הרמב"ן זיל כדחזון דקיום כ"ד
 לרזף קיום וכבר הוקשה לנס לרבותיו כפלי סמוס' זיל על זה הירושלמי
 (מירושלמי אחר) [מתוספתא] דמי' שיעיט פ' כחרא מריא אין מעשה כ"ד לרזף
 קיום ואלי אומר אפילו י"ה פ"י זה הירושלמי כפשוטו ויהי חוקן על הירושלמי
 האחר ים לנו לדחותו מהכרע גמי לדין דמסביא דעד ודיין מלטרפין משפט
 דסיל לגמי לדין דקיום כ"ד לרזף קיום אבל באמת אין מחלוקת בדבר זה
 כלל. ורלמי כתוב כשם הרשב"א זיל שפאר מחלק כן כ"ד קבוס לרזף שאיט
 קבוס דכ"ד קבוס כיון שחתימתן ידוע ויכרת לא יכא לויף מה שאיכ כ"ד
 שאיט קבוס זה כתבו משם הרב זיל. וכן רלמי שכי' הוא כחשובי ולי איט
 מוח ופרכ זה החילוק כלל שאם ששטן לויף ככל פנין ים לנו להוט שסמזיף
 לתן יחוס ללא לכבוד כ"ד ולא לחתימתן אלא היא ידועה אם לא. וסכי מוכח כפי'
 גס פשוט (קפ"ו פ"א) דגרסי' החסם סהא שפרא דהוס חמים עליה רכא
 ורב אחא בר אבהא לקצי' דכנא חיל אין חתימתה דא דידי סיה מייה
 קמי' דרב אחא בר אבהא לא חמים לי' מפולס כפתיס ואורי חיל כשנלמא דידי
 זייפת דרב אחא בר אבהא דרתתן ידיה סכי' פכדת חיל אחי ידלי אמרתי ואמר
 לס קס ארקולא וכתי' וכזן שפכר זיל חילוק בין כ"ד לכ"ד דקיימי ופאין
 קיימי איכ אין הפסס מסי' מפלת הכ"ד וסיהא כחן יסה כזה אלא מפסי'
 מפלת הקיימי' ולא פה"י מפלת רכא ורב אחא כחתימת פדותן כמפולס קיימי'
 כ"ד ואפי' זיף המזיף ורכא זיל הכי כדוק אלא שסי' יודע שמשולס
 לא חמס קודס רב אחא בר אבהא משוס דקיימי' מימי' הוא וכמזיף כשם כס
 לפי שרנא ס"י יומר גדול כדורו מרב אחא בר אבהא כרפי' ואורי. אבל סקוד'
 סהא ככר מרנא הרמב"ן זיל וכתב שהירושלמי סהא קך רכי יסודה אומר
 מרחבל סמקודס סדייים חותמין מנפסיס והפדים מכתן אמרו לו אין מעשס
 כ"ד לרזף קיום ופי' שאיל לבי' תמימו' דיינים נפסיס ופדים כחוק אלא סדיי'
 חותמין מנפסיס כדכך כפרחבל פסוק או הפדים מכתן כדכך תקון שפיר'
 סמקודס' כדאי' כפי' גס פשוט (ק"ס) וזכו פנין זה הירושלמי אבל לפנין קיום
 מעשה כ"ד אינו פנין והדברי' הם מוכרעים מפולסן שכמו שששטן לויף די'
 פדים למס לא נחוט לויף די' כ"ד. ומה שנפלס כפייך דין זה לפי שארזיל
 גרסי' החסם איכ אבהא בר אבהא ר' ירמי' כפי' דגמי' (י"ז פ"א) ליתיה סכי וסכי
 כלום וסי' שכל הדברים סהקרא' מעשס כ"ד כגון פיקר כמכנס ומגלי ככוכי
 כמזמן האשה וסכנות וכין דכרין וכין נוקדין כל אלו אפי' שלא ככתבו סרי
 סן כמי שכתבו ואין דין כמלוס פים שיכול נומר פרטי' אלא כמזן דנקיס
 שפרא כידיה וכלל זה מי שנחנק שטר חוטו והעמיד עליו פדים וכתי' לו
 שטר וכן שטר מעשס כ"ד כפסק דין כל אלו אפי' שלא ככתבו כפולח ספול
 ככר דין כשטר הנשפ' כמזמרו ואינו יכול לטעון אחר מעשיסם קלל נומר
 פרטי' כדן שטר שנשפט שלא כמזמרו שדיס כמלוס פ"פ' ונלמא נומר פרטי'
 מפסי' כן לריכיס הפדים נומר כשטר ואמר לנו כתבו וחתמו עלי' אבל כמפסי'
 כ"ד לרזף קיום כלל שכוין כפ"ד פשוטו אינו יכול לטעון אחריו נומר פרטי'.
 ומיה לרזף קיום חתימת השטר סהא אפי' שנלשון כ"ד סהא וסממו כ"ג'
 דחיימי' לזוסא. ומה שפסתימת כזס מלשון הרמב"ם זיל שכתב ולפולס אין
 כ"ד כדקין אחר כ"ד אלא מחוקין אותם סכס כקריס ולא יטמו פול סדקין
 אחר הפדים פכיל ונדודי סכן כי הרב זיל ואם דעתו זיל שקיס כ"ד חיל'
 קיום כמג שכתב מדכרו אפשר סהא. ולכאורי' כן מוכיח כענין לפי סמקוס
 שכתבו ופי' סיס' כן דעתו לא נייה תלמוד פרוך כפיטו מכמס גדולי' רחשוני'
 ואחרים זיל מכמה רלמי' מפורשי' ונפסקו עליו. אבל מוסס נשור ים ללמוד
 שאין דעתו כן לפי שסא סלשול סהא' גמי' כפי' ים מוחל (ק"ה פ"ב)
 דגרסי' חסם איכ דימי סהא סלשול סלכתא אין חוששין לכ"ד פושין מי' סדינת
 לדי' אין חולין אפי' מכריין ואין ממליין אפי' מכריין לפי' כותבין גס מלי'
 אפי' שאין מכריין וכותבין גס מילין אפי' שאין מכריין מי' לאו משוס
 דחיישין לכ"ד פושין כי דינא כתי' כי דינא לא לייקי כי דינא כתי' פדים
 דייקי עכ"ל סגמרא סס (כפי' מלת חיליס) אבל מי' לרזף לקיים חתימת די'
 סדייים דלמח מוויפת היא ולא כ"ד חתמה וסריף זיל וסרמב"ם זיל פיד
 מהלכות פדות פ' עד ודיין מלטרפין פ' רחוק כפי' גס פשוט ומי' דין אמת
 דקיום כ"ד לרזף קיום :

ענין קער

פנין דער כחלר חכירו שלא מעשותו אם מפלה לו שבר
 להוליא מכל לב מקמתר. ולכוף פליו ספכמב. כ"ד שלא יעשם
 מורת אמת פלכמב. אכתוב ככאל רלוחות על דין אחר פסקתני וסממו עליו
 רביס. ויפרו חותי בשוט לשון ונעקריכס. וסי' כפייכס כאלו ספרתי כשר
 כמלכ. וסודע ועד מי סהא סעולכ. ומי סהא סעולכ. יסי' לדיין יודע אח
 אשר לו מטסו יפרח כמאר וכלולכ :

גרסינן

כפי' כ"ד חיל' רב חסדא לרמי' בר תמא לא סים
 גג

בגן באורחא בחומתא דלביביתא לן מילי מפלייתא מאי מילי מפלייתא הדר
 בחזר חזירו שלח מדעתו לריך להפלות לו שער או ח"ל כי דימי אילימא
 בחזר דלח קיימא לאגרי ונבנר' דלח פטור למינר זה לא נהנה וזה לא חסר
 הוא אלא בחזר דקיימ' לאגרי ונבנר' דעביד למינר זה נהנה זה חסר הוא
 אלא בחזר דלח קיימא לאגרא ונבנר' דעביד למינר מאי מילי מילי מאי חסרתין
 לו דילמ' מי ח"ל הא אחתיה מנחי ח"ל מתני' אבשי לאו ושקלי וטרוי בה
 סוכא בהסאה שמעתי ומתקני' דהי' דלח קיימ' לאגרי' אינו מעלה לו שער דזה
 נהנה זה לא חסר פטור וכתר הכי אמרי' (כ"ב ע"א) ח"ל סחורה ח"ל הונח
 הדר בחזר חזירו שלח מדעתו אינו לריך להפלות לו שער שנאמר ושאינה יוכת
 שער וכו' מאי ביביהו דקא משתמי' בה ביבי ותבני והרי"ף ז"ל פסק דקעמי'
 דריש מעלה לו שער הוי משום דזה נהנה זה לא חסר פטור . ולפי דבריו
 ואפי' משתמי' בה ביבי ומינני פטור וכוחיה מסתבר' דעיקר כפיין לא
 הוה אלא מחאי טעמי' וכולה סוגיין דבהי רהטא והכי מוכח עובד' (סג)
 דהסוה גב' דבנה אפדנה אקילת' דיתמי דלגבי רב נחמן לאפדניה מניה
 דאקש' עליה לימא קסבר ר"י הדר בחזר חזירו שלח מדעתו לריך להפלות
 לו שער הוה מסק' קרמנאי הוה דיירי ביה ויב' לכו ליחמי דבר מוסט
 וח"ל רב נחמן ז"ל פייסינהו ליחמי ולא אשנא אבביה רב נחמן לאפדניה
 מניה דמשמע דס"ל לריך דלחו משום ושאינה יוכת שער הוי דאי לא אמאי
 לא אבביה לאפדניה מסק' . אלא ודאי ס"ל דמשום דזה נהנה זה לא חסר
 הוא דפטור ומשוי' ח"ל דליפייסינהו ליחמי בחזרו דבר מוסט דחסרינהו
 ומשום דלא אשנא הקיסא והאבביה לאפדניה מניה זה נראה שיהו דעת הרי"ף
 ז"ל אבל הרב בעל העטור ז"ל חלק עליו וכתב דאי משתמי' ביה ביבי ומינני
 דחייב ולא נראה דבריו ודברי הרי"ף ז"ל פיקר וכן דעת הרמב"ם ז"ל (פ"ג
 מה' גזילה והבדה ה"ט) דזה נהנה זה לא חסר הוא ופטור וכן היא הסכמת
 בעלי התוס' והאחרוני' ז"ל ואחר שנבחר זה נאמר לענין הכדון שלפנינו
 שראובן הדר בחזר שמעון שלח השכירו לו בפי' אלא אמר לו דור בחזרי סתם
 שהוה פטור ואפילו נכנס הוא מעלמו בחזר זו בלא רשות בעל הארץ פי' דר
 בחזר חזירו שלח מדעתו סתם פטור דזה נהנה זה לא חסר הוא שמעון
 לא חסר בשביל דירתו שפירות שריה נוטל מחמרים שהוה היה דר בה זה
 פי' דלח קיימא לאגרא והוה הלשון שכתב הרמב"ם ז"ל שאינה עשויה לשכר
 שנשכשו בהנחתו גמי ההבנה . וכשפי' שמעון בים ללרכיו אמר לזה דור
 בחזרי דודאי פטור ויש לנו לומר דזה מ"ש בגמ' על זה וכי מה חסרו ומה
 הדיקו וחי זה שכירות היה נוטל מחזר זו שנאמר שחסר אותו בשביל הנאחז של
 זה זה פשוט הוא למי שראה חזר התלמוד ולא עוד אלא אפילו פירש בים
 ולא אמר לו דור בחזרי אלא מעלמו דר בו שזהו פירוש דר בחזר חזירו שלח
 מדעתו סתם פטור כ"ש כשהוה בעלמו ח"ל דור בחזרי דודאי פטור חזירו
 נאמר דזה נהנה זה חסר הוא חייב כפי' הרב בעל העטור ז"ל לפי שזה
 מדעתו דר בו וכ"ש שזה היה דר בו בהנכס בפי' שח"ל דור בחזרי חסר ואפי"כ
 לא חדש לו דברים בענין הדירה היה אלא עמד סתם בה דודאי אפילו למאי
 דהוה מספקא לן מפק' בגמ' הדר בחזר חזירו שלח מדעתו אס מעלה לו
 שער אס לא בנה הוה פשיטא לן דאינו מעלה לו ואפילו דר בה הרבה שנים
 עד שיפרש ויחמר לו מכאן ולהבא מדור בשכר זה לא יתכן ליכתב לרבי
 שפישטו וכו עקר הדין בזה . ומי שיראה להשיב בזה וישבי ולא יקשה לרבי
 כלל כי מהמת הקשויות וההיות תרבה הדעת ורווחת שממתתא כדאית' בפ'
 הפועלים (פ"ד פ"א). ומה שאני לריך לברר בכאן הוא שזאת הארץ מתחלה
 כשהיה דר בה ראובן בהנכס היה חיה שכורה לשמפון וחליה קניה לו והוה
 היה דר בפליה וסחורות השותפות בשאר הארץ ואפי"כ היה כלה לשמפון
 ומאוחזו זמן שקנאה הוא חובט שכירותו ודבר פשוט הוא דפטור וק"ו הדברי'
 אס כשהיתה שכורה אלא היה פורע שמפון שכירותו מכיסו וראובן דר בה
 בהנכס כ"ש פכשו שאינו לריך לפרוע שכירות דודאי אינו מעלה לו שער וכ"ש
 שהחזר היה שלו וכיון דק"ל דבדאורייתא כי שחי נוונה יש ברירה כמו
 שהסכימו הפוסקים ז"ל יכול לומר זה בחלקן הקגוי אי דר והכי מוכח בפ'
 השוחט' שנדרו בדברי המפרשים ז"ל ובר מן דין מה לי דר בחזר חזירו הקגוי
 לו מה לי חזר השכור לו הוה ק"ל בפ' הובב (כ"ז ע"ב) דשכירות ממכר לוינו הוא
 והאורכו לכל זה מפי שיש בני אדם שאפילו לפרש אי הכי אינם יודעים .
 ודברי התלמוד אליהם יגיעים . עשין בשיתחם ובעלה הוי ופירכא . בתורה
 שלמה של דין טורה להוליא דיו מכה האלכה . ומכריחים . אנתו לדון . ש"ס
 הנתחם לשוונת הרמב"ם ז"ל לאמר להם של שמאל שהוא ימין דיי דעבידתא
 פי' חלו מיליות (ל' פ"ב) ובפי' הנזול בתרא (ק"ד ע"א) . דייני דחילתא
 פי' יש נוהלין (ק"ג ע"ב) דייני דשפלי פי' חזקה (כ"ט ע"א) . דייני זור פי'
 תולין דייני דחילתא ודייני דשפלי ודייני זור דייני כפר . לבלוט פדי
 סלפול התלמוד בחין הכין כסות כפרד . ולקרוע לשנים מעיל ישר דייניס
 פלי יחייו אלכסנדי וכלי שיוז חסר . ולהרוס חומות ההלכו' הבנויות לתלפין'
 כל חלן לתפמידן על הספר והמיתח נפשות אשר לא תמותנה ואלכין בדנין
 להכריז בחייהו לאו לחסר . מדעתיהו ומתולין רחמאל לילן . וכמה פיעים
 יש בזה הכדון שאפילו ערכאות שבסוריא וישבי קניות יהיו פוטריין אותו
 ממתת אותו טענות . אלא שלח ריחי לכתבן לפי שאין לורך באותן טענות
 אלא לנשים וכיואל בהן ותלילה לי להיות דברי פמהן כי אס לישביים לפני ה'
 היודעים להשיב על סן הן . שמעון בה"ר נחמ זלתי :

ברשך אל הדי שמואר חלאי י"ז

שיהו באמצע הדף או בראשו או בסופו או שיהיו שני שפין בסוף הדף וכו' שפין בתחלת הדף :

תשובה

מה שהצרכו חכמים להניח ד' שפין בין חומש לחומש נראה
 ודאי דלמאנה בלחוד הוא ולא לפיכוד דכבר הלמד משירט הוא
 דפי' קמח דבחרת (י"ג ע"ב) כי תיחא דבין כל חומש וחומש לריך להצרי ד'
 ד' שפין תני בחר הכי בין כל כריא וכריא וליכא למימר דבכריאס דמתי
 לפיכודא שלח שמענו פסול דביעבד בכריאס והיה וליכא לבין כל חומש וחומש
 דמיתרי בהדיה דהא וכן קמתי וליכא לאפילוגי ביניהו וכן נראה דעת הרמב"ם
 ז"ל שלח כתב זה בכלל הדברים הסוסלים ס"ח ומיכו היינו אס הוסיף ואס
 גרס אכל או לא שביק רווחת כלל נראה ודאי דמפסיל ס"ח כהכי דלא עביק
 בין כל חומש וחומש מכללא דפרשיות דאס שיהא לורתן מיפסיל ס"ח כהכי
 כדתיחא בפ' הבוכה (ק"ג ע"ב) הילכך אי לא שביק אפילו רווחת דפי' פתוח'
 מוחשת ודאי מפסיל ס"ח אפילו דביעבד כ"ל . ולענין שאלתך כיון דלמאנה
 מן המוכר יתימר ולא לפיכודא מסתברא לדיכא קפידא כהא מילתא בין
 שיהיו חלו הד' שפין באמצע הדף או בתחלתו או בסופו או קתן בסופו
 וקתן בתחלתו דבין כך וכ"כ אפילו לכתחלה שפיר דמי דמאי שלח משאר
 פרשיות כחומות או פתוחות דלא קפדין כהכי אפי"כ דסתמתן וסתחתן
 מעכבת ואין זה לריך לפנים וכן כחוב בס' עמודי גולה :

שאלה קצו

עוד שאלת ס"ח שחסר ממנו פי' שלם אס יוכל לכתוב
 פסוק זה מתחלה ועד סוף בין ב' השפין או לאו וכן אס
 לא יספיק הריחו אשר בין השטה העליונה לתחתונה אס יוכל לכתוב מה
 שישאר מן הפסוק בין השטה התחתונה ובין השטה אשר תחתיה עד שהקורא
 יטרך אחר שישלים קריאת הפסוק ההוא יחזור למעלה לקרות בס' שכתב
 אחריי שלח יהיה זה ככותב לסירוסין וכן אס יוכל לכתוב אותו פסוק שחסר
 בין שני דפין אס לא והצריך לדי שאלה זו כי ראיח בס"ח כתוב כהגון
 שכתוב בו ג' חיבות שלמות בין הדפין כדי שיכתוב מולא שפסוק תשמור
 בראש הדף לפי המקובל ביד הסופרים לכתוב ביה שמו בראש הדף וכחנת
 שכתב הפסוק לידך בס"ח שכתוב בו פסוק החסר בין הדפין בלרבע או ג'
 שפין כמו שנואצין בחומשים ובשאר ספרים ונרדת אותו וכחנת אותו בין שטה
 לשטה וכשלת הספיק שטה אחת נרדת בפנים ב' וג' שעות ומלמח כתיבס
 דקה אותו פסוק באמצע הדף :

תשובה

לכתוב החסרון בין ב' שפין אפילו לכתחלה שרי שאלנו שם
 השם אס חסר ק"ל כמ"ד תולין אותו כדאי' בשרק הקומן רמס
 (ל' ע"ב) ומאן דפלגי כהאי נמי לא פליג אלא משום דקדשת השם אכל
 בשאר החסרות לית דין ולית דין דשני דשני למילי אפילו לכתחלה ולפי' לאשתי
 כהא מלמח בין חסרון מוטט לחסרון הרבה דאי' נתח דברידך לשערין סילק
 אפילו פי' אח' שלם שחסר שרי למכתביה בין השפין ורחימי בירחלמי
 בראשון ממנלה (ה"ט) טעה והשמיט פסוק ח' אס יש בו ב' וג' שפין מחקתו
 וקורא בו ד' אינו קורא בו . ולתלתו בין ב' שפין עד שילטרך הקורא אחר
 שהשלים קריאתו לחזור למעלה אל הפסוק האחר אפטר לאקל ככך ואין לחוש
 לאוחזו ספרים שכתבת שכיון שהכתיבה השלימה היא דקה יותר מכת' אשר
 הדף מכרתי מלמח דלשם תליה נכתב כן וכן מוכח זה הירושלמי שכתרי
 שח"ל לתלות חסרון ג' שפין בשטה ח' בין שטה לשטה זה הטעם יספק שלח
 לפסול אס השלים באמצע השטה וכשאר השאר פנוי כדמות פרסא שהרי
 הכתיבה דקונה מוכיח שלח לשם פרשה נשאר פנוי אלא ששם נשלמה תליית
 החסרון ובה יש לסמוך על מנהג הסופרים שנהגו היתר בכך . ולכתוב בין
 הדפין לכתחל' חסור שהרי חיבה נת שחי' אחימי' אמרי' בפ' הקומן רמס (סג)
 בלא יזרקנה בין הדפין וכ"ש הרבה חיבות ופסוק ח' אכל אי מפסיל ס"ח
 כהכי אי לא בזה בזה מטעה לדי ופסקתי וזוית' לחקרו והיה פתנו בחזרו
 מעמד הרב ר' יצחק בר ששת ז"ל ושאלוני מלמח החסרים והלא הרמב"ם
 ז"ל לא כפס זה בכלל הדברים הסוסלים ס"ח עניינים זהו בכלל ס"ח שחסר
 אפילו אות ח' שמה שכתב בין הדפין הוא כמי שלח נכתב אפי"כ הוא ב'
 אחיות מתיבה בת ה' אחיות שכיון שהרוב הוא בפני' מיפוט שכתב בחוק
 דרך סופרים הוא והרוב מושך המיפוט אלאו והרי הוא כלאו נכתב כלו
 בפנים אכל בס' יורה דפה נר' שאינו חסור אלא לכתחלה וגם נר' בס' התרומה
 כי ה' אס גבת חזיו חוך הדף ותלוי חון דף שהספר הוא ספול וכן
 הרמב"ם ז"ל (פ"א מה' חפילין הסי"ו) כתב שלח כתב מתקנת השם בתוך
 השטה ובקלתו בלש שהספר הוא פסול . וה"ה אס כתב חון לשטה ואפי"כ
 שלח כתבו בפ' בכלל הדברים הפוסלים ס"ח . ומ"מ יותר טוב היה אלא
 שיכתוב מולא שפסוק באמצע הדף ולא יזרק חיבות בין הדפין שזה סבר
 בתלמוד וכת' ביה שמו בראש הדף לא חסר בתלמוד וגם הרמב"ם ז"ל לא
 כתבו כלל אפי"כ שכתב הכהנים ואעידה שלח חסר בתלמוד וכן כספר יורה
 דפה לא כתבו אפי"כ שראוי לר' פרץ ז"ל ופסול בהגותיו שפספה על ספר
 שפנין שכתב דביה שמו לריכין ראש שטה ואפילו דביעבד מפסיל ס"ח כהכי
 לא נראה דבריו כלל דמנא ליה לרב ז"ל למימר הכי ואין כן דעת הראשוני'
 ולא אחרונים ז"ל . ומ"מ תקנתך היא יותר טובה כפיני' לגרוד הכתוב בין
 דף לדף ולכתוב בין השפין ואס אינו מספיק בשטה ח' לגרוד בפנים שיש
 או ג' שפין כדי ללמס הכתיבה כמו שכתב' בשאלתך ואפי"כ שיש מן האחרוני'
 ז"ל מחמירין שלח לגרוד דמתוי כמנומר הסופרי' נהגו קולא בכך . ודפי כי
 הגידו לי כי בתקן זה שפשיח נשאר קתא שטה ותלית אותה בין השפין ונשאר
 בזה כדמות פרשה והוקשה להם זה הוא כתי' השפין שכתבת על הצד היה
 דקה כהאי אותה שטה יש לחוש ואס היא דקה יותר מהא אשר לאקל בכך
 וכמ"ס

שאלה קעה

כתבת שהצרכו חכמים להניח מקום פנוי בין חומש לחומש ד' שפין לא פחות ולא יותר חלו הד' שפין היה מוכח

שאלה

תשובה

קצו קצו קעה

וכמ"ש חבל אפשר לך ללכת ידי ספק זה לגרוד שפה א' וללמנא ולכתוב אותם חיות התלויות בלוחה שפה זה ל"ל יותר טוב :

שאלה קצו

לך אלהים יאמרים לא תשתחוה לאלהים אחרים ופנתתם שם לך אלהים וכוונתו בזה. וכן יואמר כי אלהים עמך וזה לך האות שהוא לשון היותו וחינו שם משמותיו של הקב"ה במקום הזה אם מותר למחוק את האות וכן קול מים רבים קולו שרי וזהו שרי בנרדף לרקתך כהררי אל שלכתב זה מאלהים וכוונתו בלבוש שאלים במקום הזה לכוונת שמו של הקדוש ב"ה אלא לשון רבו ורחוק ותוקף אם מותר למחוק את האות

תשובה

דע שאין השם מתקדש אלא בנחשו הכותב לקדשו אבל כתבו שלא בכונת קדוש' אלו קדוש דתרא ב' המביא תינין (כ' ע"א) ומייתי לה ב' הניזקין (ל"ד פ"ג) הרי שהיה לרדף לכתוב את השם ונתכוון לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דל"ת מעביר עליו קולמוס ומקדשו דברי ר' יהודה והכ"ל אין השם מן המונחך אמרינן נמי בירושלמי פ' לולב כגזל (ה"ו) ובראשון ממגלה (ה"ט) דכולהו ספר תהלים שרי למחוק כלו כולו הללויה דכתיב בהו מפני שלא נתכוון לקדשם משום דפלוגמא היא ב' ערבי פסחים (ק"ו ע"א) אי הללויה נחלק לשיטת או לא ור"מ הוא דל"ס דאיו נחלק ומשום הכי תלים דכתביהו היא לא קדשינהו להללויה דתת ביה ושרי למחוקיהו וכו"כ בספר פמורי גולה דש שכתב שלא מדעת מותר למחוק. ומיחו אם נתכוון לקדש שם שאינו קדוש כמו עד האלה' יבא דבר שייחס או הארנות האל וכוונתו בהם מתכבדא דלא מהיחא כונה ידיה לקדשיהו דה"ל כמתפס בעלי מומין למוצה דלא מקדשי ורואה לדבר מדאמרינן פ' שבוטת העדות (ל"ה ע"ב) כל שמות האמורים בלבוש ובודאי אפי' נתכוון לקדש' סו חול דאי לא נתכוון לקדשם אפי' שמות הקדש לא קדשי כדמוכחא הריא דנתכוון לכתוב יהודה ומעשה הרי שאלותיך מתבררו' ששמות האמורי' בע"ז מותר למחוק וכו"כ אמרינן (ש"ס) דשמות האמורים במיכה באלף למ"ד נמחקין חוץ מאל' כל ימי סיוות בית ה' בשיטה וזה"ל לכל אותם שכתבת שהם בתורה שהרי אינו מוכיח הכתוב לשם אלהות אלא לשם ע"ז ולא הולרכו בנמר' למנות אלא אותן שהוא מזכירן הכתוב לשם אלהות כגון אותם של מיכה ונבות דאפי' הנהו שרי למחוק כיון דעל ע"ז לא נאמר אותן שמות למחן דתת ליה הכי הסם ולא דוקא אותן שמות של ע"ז דשרי למחוק אלא אפי' שמות מלאכי האל מותר למחוק משום הכי אמרינן התם (ש"ס) דשמות האמורים בלבוש נמחקין חוץ מאל' נא ה' מפני שכתוב בו ותגדל חסדך לחיות את נפשי מי שצדו להחיות ולהמית היעשה לו אדם אלהים והמה לא אלה' האחרון הוא נמחק והראשון יש להסתפק בו שנראה פ' היעשה לו אדם אלהים חיים וא"כ הוא קדש אבל ואלהים זולתי לא תדע נראה שהוא חול ואין אלהים זולתך נראה שהוא קדוש וכל שכן שמות בני אדם כגון זורי שרי ועמנו אל ואלהים וכוונתו בהם שאפי' שהם נקראים בשם ה"ב"ה שמות בני אדם הם ולא נתקדשו והכי מוכח ב' ערבי פסחי' (ק"ו ע"א) דתתא התם ידידיה נחלק לשני' לביק ירדי הוא חול ויה קדש ומשמע מהכא דאם אינו נפשי לשני' הוי כלו חול דליכא למימר דהוי כלו קדש לפי שכל הממוכר לשם וקודם לו אינו קדש לפי שלא קדשו השם כדאיתא ב' שבוטת העדות (ש"ס) וכן עמיאל עמישדי אוריאל אורישי גמליאל בן סרסור פרהאל אמרו בירושלמי (מגילה ש"ס) שאין נחלקין וכל שכן אהיה אשר בספוק כי אהיה עמך שאפי' בהשאל' אינו שם בשמות בני אדם ולשון היותו הוא ולא נתקדש כלל אלא ש"ע בזה מ"ש במס' ברכות (י"ד ע"א) שמשון על שם ה"ב"ה נקר' ואקשי אי הכי יהי' אסור למחוק ולא קשה מדי שלא אמרו זה על שמשון אלא על שמשון ומגן ה' נבאות ולפום האי דס"ד דשם ה"ב"ה שמשון הוא ומירלו דכתיבי הוא שהוא שמשון אבל מ"מ אפי' שלמה דשיר השייכים שהם קדש כתבו המפרשי' ז"ל שמותר למחוק ולא הוי קדש אלא לענין שבוטת שהמשפיע את חכירו בשל' האמו' ב"ה הוי כמשפיע במי שהוא רחום וחלה עליו שבוטת אבל לפינן מתיק' לא וכו"כ הרמב"ם ז"ל (פ"י מה' יסוה"ת ה"ט) ובשמות שיש מחלוקת פהם בין החכמים או המפרשים ז"ל אם הם קדש או חול מסתמא יש לחוש למחוק שמה הכותב נתכוון לקדשם אבל אי ידעינן ביה בספר' דכתביהו שלא נתכוון לקדשם משו דס"ל דחול הן ודאי שרי למחוק כהללויה דכתיב בתלים דתת'

ר' מאיר ולפי דפתי קולו שרי אסור למחוק וכן כל אותן שכתבת שהם לשון חזק לפי שיש מדרשו' דורשין אותם לשון קדש ומסתמא ספרא דכתביהו קדשיהו. וכן המפס ממך נחמומת אל תרדפוני כמו אל אפי' שיש מפרשי' אותם חול שהוא כמו אלה ל"ל שאין למחוק שמה לשון קדש הם והכותב נתכוון לקדשם. ואפי' מסופק מכהם פנים ב' או מי יחיה משומו אל אם הוא קדש או חול ולפי שאונקלוס הכריח בו קדש וחול שתרנמו אלאה אלין אלא שנראה שהוא חול לפי שכינוי מלת משומו היא חוזרת אל השם ית' ואל היא כמו אלה ול"ע בזה כי נראה כי אל שהוא חול אינו בלל ה"א כמו הארנות האל אלא נראה בספוק אבל על כס' יה נראה שמותר למחוק דבס' פ"ט (ק"ו ע"א) אמרי' ח"ר חסדא אמר ר' יוחנן הללויה כס' יה ירדיה אחת היא ורב אמר כס' יה ומרבה יה בלבד. וירדתי כספרי' שמקדים הסמ"ך של כס' יה בשב"א שהוא נראה שפומכין על רב ור"י בתיב אלא ראינו ס"ת אפי' ככאן שכתוב בו כס' יה בשתי' שפות ונראה שנתכוון הכופר לקדשו ואפי' דרב ור"י לא ס"ל הכי ולדידהו ספר זה פסול הוא לא מלאכי לבו לפסולו משום דהתם פליג רבא על ר' יוחנן ורב כס' יה ושמה הלכה כמותו משום דכתבא הוא ויקוד הסמ"ך בשב"א אינה ראייה כ"כ שכן מלינו צימיו אש דת הש"ן נקודה בשב"א ואחרים כמוהו ובודאי שהם שני תיבות. ומלא' סמך במסרה שכתב שמה פסוקים שיש בכל אח' מהם ה' תיבות זו אחר זו כל אח' משני אותיות והם אלו אח' שם את אח' חת. כי גם זה לך בן. כי יד על כס' יה. על כן לא בא אל. גם ליגם לך לא. זה כי אם רע לב. ולפי זה נחלק הוא לשנים ומלאחי מסרה שכתוב בה שאין אלא ה' ח"כ הוא מוציא כי יד על כס' יה. וגם מלאחי מסרה דכתיב בה על כס' יה פלוגת' היא מלת ח' וכן מוביח המדרש שכתב' רש"י ז"ל שאין הכסא שלם ואין השם שלם וללכת יד כל הפסוקות יוצי' לגרוד כס' ולהכריח למ"ד על ולכתוב כס' בין השפין על י"ה וכשר הדבר :

שאלה קעה

עוד שאלת להודיען זה שאמרו רז"ל שאין נושאין גשים מן הספס ועד הפלגת לפי שמתו בלוחו פרק כ"ד חלק תלמידים שהיו לו רבי עקיבא על שלא נהגו כבוד זה בזה מהו הכבוד הזה אשר זולנו קאתם נקאתם וסיבן כתבו זה רבינו ז"ל ובאיוס מקבא :

תשובה

אסור נשואין מן הספס ועד העגרת לא החזר בתלמוד אבל מנהגן של ישראל הוא אבל עיקר המנהג הוא מפני מה שהוזכר במסכת יבמות ב' הבא על יבמתו (ס"ב ע"ב) מפני שמתו בלוחו פרק תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה ולא תפטרם בנמר' מהו זה הולולו שנהגו זה בזה ומה לורך יש לפרש זה אלא מפני ששנינו (אבות פ"ב מ"ח) יהא כבוד חבירך חביב עליך כשליך ושנינו עוד (שם פ"ד מ"א) וכבוד חבירך כמורא רבך ומורא רבך כמורא שמים והם לא נהגו כן ועששו ומתו לפי שהיו גורמין לתורה שתתחלל על ידן שהכריחו אומרים אלו לו למי שלמד תורה וכו' כדאית' ב' בתרא דיומא (פ"ו ע"א) ובב"ר גפ' יוסף אברהם אמרו שהיתה עייפה נרה זה בזה. ודע כי מנהג אינו לאסור אלא עד ל"ג לעומר ויש לתמוה למה. אבל ר' זרחיה הלוי ז"ל כת' שהוא מלא כתוב בספר יצן ספרדי שמתו מהספס ועד פרס העגרת מאי פרס פלג איזהו פרס אין שפות מששה פשר יום (כדתנן) [כדתניא] (מגילה כ"ט ע"ב) שואלין בהלכות הספס קודם לפסח שלשים יום ופלגא דידהו ע"ז יום קודם פלגת זה ל"ג לעומר לפי שמל"ג לעומר עד פלגת ע"ז יום ומקל'ת יום ל"ד לעומר ככלו ככל דיני אבילות כדאיתא ב' ואלו מגלחין (כ' ע"ב) נשארין ע"ז ימים ששה פרס פלגת בלומר ח' שלשים יום ששואלין ודורשין בהם בהלכות פלגת ולפי זה נראה שכל היום של ל"ג לעומר הוא אסור ומקל'ת יום ל"ד לפי שמקל'ת האוס ככלו ולפ"ד הרמב"ן ז"ל מקל'ת הלילה סגי כמ"ס בספר תורת האדם ויש להחיר ביום ל"ג לעומר אם חל ב"ש לכבוד שנת כמו שהחירו להסתפר ערב הרגל תוך שלשים לאבילות מפני כבוד הרגל וזה לכבוד שנת וכן באבל שחל שמונה שלו להיות שנת מותר לגלג ע"ש אפי' שאם היה חול לא היה מותר לגלג עד שיפגדו ז' ימים קודם הרגל ומ"ש ל"ג בעומר ולא ל"ד לפי לפי שיום ל"ד אינו שלם. והשם נרחמיו יתנונו מהשפלים שמתנן שלמה חמך שמעון בה"ר נחמ זל"ה :

חם ושלם חלק ראשון בשלמות . ברוך אלהי ישראל היודע תעלומות :

יערו שאלות ותשובות סך ה' אמן למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר . שירות ותשבחות אתן ללפך אדיר :